

Sabetay Sevi - Gizem Dünyasının Prensi

1626 Yılında İzmir'de Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Sabetay Sevi 1665 yılında kendisinin Tevrat'ta beyan edilen ve dünyaya gelip "vadedilen topraklar" da Yahudiliği tekrar hakim kılacak olan Mesih (İsa) olduğunu iddia etti. Bir din adamı olan Sevi'yi başka Yahudi din adamları da kabul edip destekleyince büyük bir Yahudi kitlesi onun arkasına takıldı ve devletlerinin de olmamasının acısıyla bu amaca giden yolda ve Siyonizmi ortaya çıkaracak süreçte onu desteklediler. Kudüs'teki Yahudi önde gelenleri Sevi'yi desteklemedikleri gibi, onu dinlerini bozan bir düzenbaz olarak gördüler ve Osmanlı

Sarayına şikayet ettiler. Evet Gizem Dünyasının Prensi Sabetay Sevi ve Sabetaycılar konusunda basında çıkan bu konuda yazılanları, yazılacakları sizlere bu bölümde sunmaya çalışacağız. Gerçekten farklı bir dünyaya gireceksiniz. Her yazı sizi diğer bir yazıya götürecektir...

YAZILAR

Belgeleri Kimler Yok Etti? *

Mehmet Şevket Eygi

Milli Gazete

17.04.1999

GERSHOM SCHOLEM, Sabatay Sevi ile ilgili kitabında (Fransızca tercümesi, s. 403, 176 numaralı dipnotu) 'Sabatay Sevi ile ilgili hiçbir resmî Türk belgesi bu güne kadar bulunamamıştır ve gelecekte de bir şey bulmak ümidi pek kuvvetli değildir. Profesör Uriel Heydt, 1665 Ekiminden 1678 Nisanına kadar olan zaman içindeki hükümet kararlarını ihtiva eden ciltlerin (dosyaların) İstanbul Devlet Arşivlerinde mevcut olmadığını ortaya çıkartmıştır' diyor.

Profesör U. Heydt'in, Tarbits, XXXV (1956), s. 337-339'da yayınlanan İbranice araştırmasının başlığı 'Sabatay Sevi ile ilgili bir Türk belgesi' olduğuna göre, arşivlerimizde İzmirli Mesih hakkında en az bir belge olması gerekmektedir.

Yahudi Profesör ve araştırmacı Heydt'in iddiası doğru ise, devlet arşivlerimizden Sabatay Sevi ve Sabataistlerle ilgili belgeleri kimler yok etmiştir?

Tarihini tam olarak hatırlamıyorum, büyük ihtimalle 1986'daydı, bir gün Beyazıt'ta bir sergiciden Başbakanlık Devlet Arşivi'ne ait bir tomar vesika satın almıştım. Bunları daha sonra, Yeni Haber gazetesi vasıtasıyla Arşiv'e verdirdim. Maalesef titizlikle korunması gereken resmî evrakımızın bir kısmı kaybedilmiş, hatta bir ara balyalar halinde okkası 2,5 kuruştan Bulgaristan'a satılmıştır.

Devlet Arşivimizdeki Sabatay Sevi ve Dönmelerle ilgili resmî belgeleri kimler, niçin, nasıl yoketmişlerdir? Bunlar arşivden alındıktan sonra bir yerde saklanmış mıdır, yoksa imha mı edilmişlerdir?

Sabatay Sevi son üç buçuk asırlık tarihimizin yetiştirdiği çok önemli bir şahsiyettir. Ben onu, bu devre içinde zuhur etmiş on mühim kişi listesine koymuşumdur. Sabatay Sevi, krallığını ilân etmiş ve bu ülkede hakimiyetin Türklerden Yahudilere geçtiğini korkmadan ve açıkça beyan etmiştir. Bilhassa son

bir asırlık tarihimizde meydana gelen akıllara durgunluk verecek hadiseleri anlamak için Sabatay Sevi'yi ve Sabataycılığı iyi bilmek gerekir. Yazık ki, Türk tarihçileri içinde İbranice bilen kimse yoktur ki, gereken araştırmaları yapsın, bu konuda daha önce yayınlanmış olan ilmî ve tarihî tedkikatı gözden geçirebilsin.

Türkiye'yi, yakın tarihimizi ilgilendiren çok önemli bir konuda cahil olmak, araştırma yapmamak afedilebilir mi? Ankara'daki Tarih Kurumu Sabatay Sevi ve Sabataycılar konusunda niçin ilmî, ciddi, mufassal araştırmalar yaptırmıyor, yayınlamıyor?

İslâmî kesimde bir sürü vakıf, cemaat var. Her yıl islâmî hizmet ve faaliyetler için milyarlarca dolar harcanıyor. Bu paraların bir kısmı ile niçin ilmî çalışma ve araştırma yapılmıyor?

Evet soruyorum: Devlet arşivlerimizdeki Sabatay Sevi ve Sabataycılarla ilgili önemli belgeler ne olmuştur?

Evrensel Değerler

KOSOVA meselesi yüzünden NATO'nun Sırbistan'a savaş ilan etmesi, 21'inci yüzyılda devletlerin hâkimiyetlerinin üzerinde evrensel değerlerin bulunacağını, bunlar ihlal edildiği takdirde hâkimiyetlere saygı gösterilmeyeceği anlaşılmaktadır.

Dünya jandarması ABD ezilen, yokedilmek istenen Kosova halkı için savaşı göze almıştır. Lakin Filistin halkı için aynı hassasiyeti göstermemektedir.

Kosova'daki müdahaleden sonra ilk fırsatta Kürt meselesini ele alacaklar ve Türkiye'nin devlet hakimiyetine gölge düşüreceklerdir. Devlet adamlarımızın, siyasî iktidarların, dışişleri bakanlığı yüksek bürokratlarının, istihbaratçıların buna karşı tedbirler düşünmeleri, Türkiye'yi parçalamayacak bir satranç oynamaya çalışmaları gerekir.

Kosova'da durum oldukça basittir. Kosova'da yaşayan halkın büyük çoğunluğu Arnavut ve Müslümandır. Kosova'nın, Kosovalıların olmasını istemek kolaydır. Türkiye'de ise, Kürt nüfusunun büyük kısmı ülke sathına dağılmış; İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Mersin gibi büyük şehirler Kürt kökenli vatandaşlarla dolmuştur. Türkiye'nin etnik bir parçalanmaya müsait durumu yoktur. Böyle bir parçalanma büyük facialar getirir, milyonlarca vatandaş mağdur olur.

İnsan haklarını bahane ederek ülkemize federatif bir yapı getirmek isteyeceklerdir. Kokuşmanın son haddine vardığı, Akdeniz-Latin karakterinin hâkim olduğu sosyal ve kültürel bir iklimde federatif sistem yürür mü? Yoksa korkunç bir kaosa mı yol açar?

Peki bugünkü Balkan savaşı kısa bir zamanda sona erebilecek midir? Yoksa savaş genişleyecek; Arnavutluğu, Makedonya'yı, Yunanistan'ı, Türkiye'yi, Bulgaristan'ı da içine alarak büyük bir yangına mı dönüşecektir?

Rusya Federasyonu'nun yaşayabilmesi için Çeçenistan'ın federasyon içinde kalması gerekir. Çeçenler ise buna asla razı olmayacaktır. Çeçenistan tam bağımsızlık kazandığı takdirde büyük Rusya Federasyonu'nun da çatırdamaya başlaması ve bunun sonunda dünyayı altüst edecek gelişmeler olması mümkündür.

Millî devletlerin hâkimiyetlerinin 21'inci asırda mutlak olmayacağına, onların üzerinde evrensel değerler bulunacağına göre Türkiye'deki siyasî sistemin istikbali nasıldır? Şu anda ülkemizde insan hak ve hürriyetleri ihlal edilmekte, bilhassa din, inanç ve inandığı gibi yaşamak hürriyeti kısıtlı bulunmaktadır.

Bizde insan hakları ve evrensel değerler yerine resmî ideolojinin ilkeleri ve laiklik ilkesi vardır. Günün birinde bu yüzden de büyük buhranlar zuhur etmesi düşünülebilir.

Her hâl ü kârda yeni yüzyılın eskisine benzemeyeceği, bambaşka rüzgârların eseceği anlaşılmaktadır.

Yahudi Türkler Yahut Sabetaycılar , Mehmet Şevket Eygi (<http://www.kitapyurdu.com/kitap/default.asp?AID=107&id=42661>

"BENZET; AMA ASLÂ BENZEME!" *

Sabetay Sevi cemaati mensuplarından ve 'Evet Ben Selanikliyim, Türkiye Sabetaycılığı' kitabının yazarı İlğaz Zorlu, geçen sene, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın Diyalog Platformu'nda yaptığı konuşmada, Türkiye'de sayıları 100 bini bulan Sabetaycılar'ın asıl hüviyetlerini gizlemelerinden yakındı. Zorlu, İzmirli bir haham olan ve bazıları tarafından mesih olarak kabul edilen Sabetay Sevi'nin adıyla anılan Sabetaycılığı şöyle tavsif etti: 'Sabetaycılar bence Türkiye'nin gizli Yahudi cemaatidir. Kendilerine sorarsanız, Türk ve kabul edilebilir ölçüde Müslüman bir cematir. İsrâil'de Sabetaycılık, Yahudilik içinde kabul edilmiyor.'

Sabetaycılığın 1924'ten beri Türkiye'nin temel taşlarından olduğunu ifade eden Zorlu, sözlerine şöyle devam etti:

'Sabetay Sevi'nin doktrini tamamen Yahudiliğin içindedir. Sevi, zamanında hahamlar tarafından çok şikâyet edildi. Ama Osmanlı bunu, Yahudiliğin iç meselesi olarak kabul etti ve karışmadı. Bunu fırsat bilen Sevi, bütün Anadolu'yu dolaştı. Sabetaycılar o zaman saraydan reaksiyon almadıkları için çok ileri gitmişlerdir. Hatta çok organize olan Sabetaycılar, saraya bile girdiler. Sabetaycılarla Yahudilik arasındaki ilk ciddi problem, Sabetay Sevi'nin doktrinleri ile ortaya çıktı. Meselâ Yahudilikte kadınlar duâya kaldırılmaz, Sevi ise kadınları duâya çağırırdı. Bu büyük sıkıntıya sebep oldu.'

Sabetay Sevi'nin kendi cemaatine, 'Benzet; ama aslâ benzeme!' doktrinini benimsettiğini söyleyen Zorlu, bunu şöyle açıkladı: 'Kendini Müslümanlar'a benzet; ama aslâ onlar gibi olma prensibidir.'

Türkiye'de pek çok tanınmış ve önemli mevkilerdeki insanın Sabetaist olduklarına işâret eden Zorlu, 'Meselâ Dışişleri eski bakanı Coşkun Kırca'nın babası bir hahamdır. Uluslararası arenada Sabetaycılar kendilerini Yahudi olarak gösteriyor. Buraya gelince Müslümanım, diyorlar. Şimdiki Dışişleri Bakanı İsmâil Cem, ABD'nin Yahudi Dışişleri Bakanı Albright ile çok samimi. Acaba bunu nasıl başarıyor? Karşı olduğum, Sabetaycı kökeni kullanarak, sonra bunu reddetmektir. Bunu yapanları kınıyorum. Meselâ, Bilgin âilesi Sabetaycıdır; ama bunu söylemiyorlar. Mason localarını halka açan Sahir Talat Akev Sabetaycıdır.

'1954 yılı genel seçimlerinde, Sabetay cemaati temsilcisi Nazım Bezmen bizzat Adnan Menderes'in isteği ile Meclis'e girdi. Sabetaistler bulundukları ülkenin kanun ve teâmüllerine kesin olarak uyarlar. Meselâ, biz her dînî toplantımızda Cumhurbaşkanını Demirel'e ismen duâ ederiz. Şişli Terakki Lisesi şu an bir Sabetaist olan Canan Barlas'ın kontrolünde. Bu okula Dinç Bilgin tâlip. Hedefleri 5 yıl içinde bu okulun kapanmasını sağlayarak, 2 trilyon değerindeki mülkü 300 milyara Dinç Bilgin'e satmaktır. Şu an bu plan uygulanıyor. Maalesef Türkiye'de Sabetay cemaati bir yozlaşma sürecindedir.'

*Fazilet Takvimi, 5 Kasım 2001

Beş Bin Militan Sabataycı

Mehmet Şevket Eygi

OSMANLI İmparatorluğu'nun Adriyatik sahillerindeki küçük Ülgün şehrinde, sürgün edilmiş yalnız bir adam olarak 1676'da ölen ve bugün mezarı bile bilinmeyen İzmirli Sabatay Sevi, modern Türkiye'ye dolaylı olarak damgasını vurmuş önemli bir tarihî şahsiyettir. Çünkü onun doktrinine bağlı olan iki kimlikli Yahudi Türkler, yahut Sabataycılar, yahut da Selânik Dönmeleri, 1908 İkinci Meşrutiyet inkılabından bu yana ülkemizde gizli, esrarlı, güçlü bir saltanat kurmuşlar ve iradelerini nice önemli kuruma hâkim kılmışlardır.

Türkiye'deki militan, fanatik, hırslı, zorlamacı, direten, dediğim dedik zihniyetli Sabataycıların sayısı kaç kişidir? Bence onlar beş bin kişi kadardır. Kelle sayısı itibarıyla az olan bu grup tahsil, kültür, nüfuz, güç, vasıf, tesir bakımından büyük bir ağırlığa sahiptir. Bunların çoğu Amerikan ve Avrupa üniversitelerinde okumuş, birkaç yabancı dil bilen, şehir kültür ve görgüsüne sahip, zeki, kurnaz, (en geniş mânâsıyla) politikacı vatandaşlardır. "Büyük satranç" oyununda onlarla başatmak kolay değildir.

Bugünkü dünyada medya birinci güç haline gelmiştir. Bizde Sabataycılar medyanın hemen hemen yarısına, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak hakimdirler. Televizyondan önce de sinema ve film sektöründe tekel kurmuşlardır. Üniversitelerde, büyük hukuk kuruluşlarında, dev finans ve iktisat teşekküllerinde, topluma yön veren önemli mevkilerde, hariciyede ve daha nice önemli ve hayati kurumlarda köşebaşlarını tutmuşlardır.

Birkaç bin Sabataycı ülkenin yağınını, balınını, kaymağını yemekte; çok lüks, çok rahat, çok şaşıaalı bir hayat sürmektedir. Gazete ve televizyonlarında siyasî iktidarlara akıl hocalığı yapan, İslâm'la ve dindar Müslümanlarla savaşıyan bir Sabataycının, İngiliz bayrağı taşıyan ve milyonlarca dolar kıymete sahip bulunan lüks ve şahane bir yatı vardır. Amerika'da, Boğaziçi'nde, başka yerlerde her biri milyonlarca dolar eden villaları, kâşâneleri, mülkleri vardır.

Geçim sıkıntısı çeken, evlâtlarını okutmakta zorlanan bir tek militan Sabataycı göremezsiniz. Hepsinin tuzları kurudur.

Militan Sabataycılar bu ülkeyi, bu halkı, bu devleti severler mi? Elbette kendilerine göre severler. Bir mandracının ineklerini ve mandrasını sevdiği gibi severler.

Ünlü bir Sabataycı bir bankayı ele geçirdi, onun dibini delerek bir katrilyona yakın parayı hortumladı. Türkiye'yi; bu ülkeyi, bu milleti, bu halkı gerektiği gibi ve hakkıyla sevmiş olsaydı böyle yapabilir miydi?

Militan Sabataycılar 70'li yıllarda başlayan islâmî hareketi kendileri için büyük bir tehlike olarak gördüler ve tedbirlerini aldılar. Bin türlü entrika ile İslâmcıların içine ajanlar ve casuslar sokarak, bir takım ahlâksız ve karaktersiz adamları manipüle ederek islâmî hareketi kirllettirdiler, çürüttüler; Sabataycı güce alternatif olmaktan çıkarttılar. İslâmî hareketi bitirdikten sonra şimdi Milliyetçi ve Türkçü hareketi çürütmek için sinsî planlar tatbik ediyorlar. Sabataycıların en güçlü tarafı bilinmemeleri, gizlilikleriydi. Birkaç aydan beri bu bilinmezlik, gizlilik, esrar perdesi aralanmaya başlamıştır. Bundan dolayı çok ama çok tedirgindirler. Sahte, iğreti bir Türk kimliği ile İslâm, Şeriat, dindar kesime düşmanlık yapmak oldukça kolaydır ama gerçek kimliklerinin Yahudilik olduğu anlaşılınca işleri zorlaşacak, büyük bir muhalefetle karşılaşacaklardır. Ülkemizdeki birkaç bin militan Sabataycının bu kadar güçlü olmasının ana sebeplerinden biri de, ülkede çoğunluğu teşkil eden Müslümanların kırsal kesim, gecekondu, varoş, köylü, taşra zihniyet ve kültürüne sahip olmasıdır. Sabataycıların derin devlet üzerindeki tesir ve nüfuzları ne kadardır? Bu hususta kesin bir söz söyleyecek, hüküm verecek durumda değilim. Sabataycılar ülkemizdeki statükonun devam etmesini istiyorlar mı? Bundan en ufak bir şüphe

yoktur.Ülkemizde tam bir demokrasinin olmasını, hukukun üstünlüğü sisteminin uygulanmasını, temel insan hak ve hürriyetlerine hürmet ve riayet edilmesini samimî olarak istiyorlar mı? Onlar bunları asla istemezler.

Sabataycılar Müslümanların arasına sızmışlar, ajanlar sokmuşlar mıdır? Elbette sızmışlardır. Büyük Bektaşî dedelerinden biri Sabataycı idi. Melamilerin bozuk kolu Sabataycılar tarafından idare edilmektedir. Mevlevî tarikatına da girmişlerdir. Hakikî Mevlevileri tenzih ederim ama, şu anda rakı içen, karı ve kızlara erkeklerle birlikte sema yaptıran adamlar vardır. Militan Sabataycılar evrensel ahlâk prensiplerine uyarlar mı? Maalesef uymazlar, son banka rezaleti bu konuda ibret verici bir örnektir. Kendi içlerinde, kendi vakıf ve müesseselerinde bile büyük yolsuzluklar, hortumlamalar olmaktadır. Çoğunun dini imanı paradır.

Sabataycılık konusunu işlediğim, bu iki kimlikli cemaati açığa çıkartmak istediğim için birtakım yazarlar beni engizisyonculukla, din mahkemesi kurmakla, ortaçağ kafalı olmakla suçluyorlar. Bunlar boş telâşlar ve iftiralar. Gizli olan bir cemaate ışık tutmak, iki kimlikli ve çok güçlü bir lobiden bahsetmek ne ahlâken, ne de kanunen suçtur. Onlar benim dinime, şeriatıma, mensubu bulunduğum dindar kitleye savaş açacaklar, hakaretler ve tehditler yağdıracaklar; onların yüzünden on milyonlarca Müslüman vatandaş bu memlekette korku ve güvensizlik içinde titreyecek, bir sürü baskı ve zulüm yapılacak; onbeş yaşındaki başörtülü bir kız çocuğu kırk günden fazla zindanda tutulacak ve ben bu adamları açığa çıkartmak için çalışırsam yaptığım engizisyon olacak... Yağma yok!

Sabataycılardan ne istiyoruz:

1. İki kimlikli olmaktan vazgeçmelerini istiyoruz. Müslüman olmadıkları halde Müslüman görünmeleri bizim hukukumuza bir tecavüzdür. Yahudiliklerini açıkça ilan etsinler.
2. İslâm'a, Müslümanlara açmış oldukları gayr-i meşru savaşı durdurmalarını istiyoruz.
3. Türkiye'yi ülke, halk ve devlet olarak samimî bir şekilde sevmelerini ve korumalarını, yücelmesi için çalışmalarını istiyoruz.
4. Çok küçük bir azınlık olmalarına rağmen ülkeyi ve delveti tekellerine almak, kendi cemaat iradelerini millî iradenin üzerinde görmek, tarihî devamlılığa ters düşen bir tarihî ârızanın sürmesi için çalışmak, millî kimliği erozyona uğratmak, ülke üzerinde gizli bir saltanat ve hükümlanlık kurmak gibi emellerden vazgeçmelerini istiyoruz.

Büyük ölçüde onların hırsları yüzünden bu ülkede on milyonlarca Müslüman çoğunluk hürriyetsizlik, güvensizlik, baskı, korku, eziyet, zulüm içinde yaşıyor. Bu hal böyle devam edemez. Her kemâlin bir zevâlî vardır. 1924 mübadelesine kadar ülkemizde milyonlarca Rum yaşıyordu. Yanlış ata oynadıkları için bu topraklarda varolma hakkını yitirdiler. İyonya ve Pontus Rumları Türkleri, Müslümanları, Osmanlı Devleti'ni desteklemiş olsalardı, işgalci Yunan kuvvetlerine Türklerle ve Müslümanlarla birlikte karşı çıkmış olsalardı; İzmir metropoliti Hrisostomos işgal kuvvetlerini takdis etmemiş olsaydı onlar Türkiye'de var olacaktı.

Tarihten ibret almak gerekir.

(TARİH ve DÜŞÜNCE dergisi Kasım 2000 tarihli 13'üncü sayısında Sabataycılarla ilgili önemli makalelere, röportajlara, belgelere yer vermiştir. Tebrik ve tavsiye ederim. Tel: (0.212) 511 75 00)

Bilgi Çağında Sabataycılar *

Mehmet Şevket Eygi

Milli Gazete

13.02.1999

KANAL 7'de Çarşamba gecesi yapılan Sabataycılıkla ilgili program Türk televizyonculuğunda bir ilki teşkil etmiştir. Akla hayale gelen her konuyu işleyen televizyonlarımız her nedense bu hususta daima sükûtu tercih etmişlerdir. Halbuki Sabataycılık ülkemizin çok önemli, çok hayatî bir meselesidir. Sayıları

ne kadar olduğu bilinmeyen bu gizli, iki kimlikli cemaat Türkiye'nin (bence) en güçlü, en nüfuzlu, en tesirli lobisini teşkil ediyor. Tarihî, kültürel, etnografik açıdan bilinmesinde son derece yarar vardır. İki kimlikli olan, zâhirde Türk ve Müslüman görünen, gerçekte ise Sabatay Sevi'nin yorumuyla Museviliğe iman etmiş olan, mensuplarından bazıları çok önemli mevkilerde bulunan, Türkiye medyasının en az yüzde kırkını kontrol altında tutan, bir özel üniversiteleri, çok güçlü ve köklü bir kolejleri olan; siyaset, iktisat, fikir, kültür sahalarında üstünlükleri bulunan bu gizli cemaat hakkında halkımızın büyük bir kısmının fazla bir bilgisi yoktur. Hattâ on milyonlarca Türkiyelinin hiç bilgisi yoktur. Bu bilgisizliğin giderilmesi gerekmektedir. Artık Sabataycılarının gizlilikten, iki kimliklilikten çıkmaları ve gerçek hüviyetlerini ilân etmeleri gerekir. Yirmi birinci yüzyıla bir yıl bile kalmadı. Bilgi çağında yaşıyoruz. Sibirya'daki Eskimo kabilelerini, Avustralya'daki ilkel yerlileri inceleyen ilim âlemi, Türkiye'nin can damarını teşkil eden böyle bir kabileyi niçin incelemesin? Müslümanların bu konuda heyecanlı hareket etmemeleri, antisemitizm olarak yorumlanacak aşırılıklara kaçmamaları gerekir. Sabataycılar 500 yıldan beri bu ülkede yaşıyorlar. Onlar da vatandaşdır. Onların da hakları vardır. Ancak, (hepsini suçlamıyorum), dün olduğu gibi bugün de bazı Sabataycıların İslâm'a ve Müslümanlara düşmanca muamele ettikleri görülüyor. Onları bu gibi haksız ve aşırı hareketlerden vaz geçmeye çağırıyorum. Müslüman olarak bizden görünmesinler, bizimle barışsınlar, bize düşmanlık etmesinler ve bizimle uyum içinde bu vatanı birlikte yaşasınlar. İsrail'in ikinci cumhurbaşkanı Ben Zvi, Sabataycı kökenli bir Yahudi idi. Nitekim, Sabataycılarının arşivlerinin büyük bir kısmı Kudüs'te Ben Zvi Enstitüsü'nde muhafaza edilmektedir. Şu anda İsrail'in dinî ve politik makamları, 'Hayır, Sabataycılar Yahudi değildir' şeklinde bir hava içine girmişlerse de, bu iddialarında samimî olmadıkları bellidir. Onlar Sabataycılarının Yahudi olduklarını gayet iyi bilmektedir. Bir kimsenin Yahudi olması için dindar, ortodoks, Musevî Şeriatına inanmış ve onu hayatına tatbik eden bir kişi olması gerekmez. Komünist, ateist, Karay, reformist, dinî tatbikatla alakası olmayan kişiler nasıl Yahudi olarak kabul görüyorsa, Sabataycılarının da kabul edilmesi gerekir. Bu konu bizi ilgilendirmez diyorlar. İlgilendirir. Bu konu sizi ilgilendirmez diyorlar. İlgilendirir. Çünkü 1666'dan beri Sabataycılar, gerçekten olmadıkları halde Müslüman görünmektedir. Hahambaşılığın ve Diyanet'in bu konuda açık ve cesur kararlar vermesi gerekir. İsrafı önlemek, ormanları korumak, yerlere tükürmemek gibi konularda fetvalar veren, cuma hutbeleri tanzim eden Diyanet İşleri Başkanlığı Sabataycılık konusunda duvar gibi sessizdir. Bu tabî midir? 1924'te Dönme Karakaşzâde Rüşdi bey Sabataycılık konusunda bir çıkış yapmıştı. Şimdi de İlga Zorlu bey, 'Evet Ben Selanikliyim' adlı kitabı ile konuyu gündeme getirmiştir. 'Türkiye Yahudileri ve Sabataycılarını Araştırmaları Enstitüsü' kurulmalı; ciddî, ilmî, kültürel yayınlar yapmaya başlamalıdır. Gerçeklere, belgelere dayanmayan hiçbir şey neşredilmemelidir. Bu konu demagoji, şarlatanlık, antisemitizm, provokasyon ile halledilecek bir şey değildir. Almanya'da bulunan ve profesörlük yapan bir zat Kanal 7'ye telefon ederek Scholem'in Sabatay Sevi ile ilgili büyük kitabını Türkçeye tercüme etmeye başladığını bildirdi. Kendisini tebrik ve teşvik ederiz. Türkiye halkı bu konuda bilgilenecek, aydınlanacak, gerçekleri öğrenmek istiyor. Bu onun en tabî hakkıdır. Kimse engelleyemez

BİR KİTAP VE GİZLİ BİR CEMAAT (SABETAYCILAR)

Selanik Dönmeleri veya Sabetaycılar üzerine yazılmış başka kitap ve yazıların aksine bu defa yazar kendisi bir Sabetaycı... İlga Zorlu'dan bahsediyorum... "Evet Ben Selanikliyim, Türkiye Sabetaycılığı" kitabı onun çeşitli zamanlarda yayınladığı makalelerden oluşuyor. İlginç olan, Sabetaycılığa karşı önyargılı olma ihtimali bulunmayan bir kimsenin; içlerinden birinin bilgi vermesi...

1626 Yılında İzmir'de Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Sabetay Sevi (Zorlu'nun yazışıyla Zvi), 1665 yılında kendisinin Tevrat'ta beyan edilen ve dünyaya gelip "vadedilen topraklar" da Yahudiliği tekrar hakim kılacak olan Mesih (İsa) olduğunu iddia etti. Bir din adamı olan Sevi'yi başka Yahudi din adamları da kabul edip destekleyince büyük bir Yahudi kitesi onun arkasına takıldı ve devletlerinin de olmamasının acısıyla bu amaca giden yolda ve Siyonizmi ortaya çıkaracak süreçte onu desteklediler.

Kudüs'teki Yahudi önde gelenleri Sevi'yi desteklemedikleri gibi, onu dinlerini bozan bir düzenbaz olarak gördüler ve Osmanlı Sarayı'na şikayet ettiler. Çoğulcu yapısı sebebiyle, o zamana kadar bu işin üzerinde durmayan Osmanlı Devleti, tebası olan bir büyük din mensuplarının dinlerinin korunması talepleri karşısında kayıtsız kalamadı. Sevi'yi Saraya çağıran Sadrazam hayatı ile iddiaları arasında bir seçim yapmasını ister. Sevi hayatı yönünde seçim yapmakla kalmaz, Müslüman olur ve Aziz Mehmet adıyla maaşa bağlanır.

Ancak bu, görünüşteki bir Müslümanlıktır. Taraftarlarına göre "bu can bu bedenden çıkmadıkça" Müslüman olan Sevi, kapıdan dışarı çıkar çıkmaz, bedeninden bir kuşun uçup gitmesiyle verdiği sözden azade olur. "Can bedenden çıktı" için artık bu söze sadık kalması gerekmez. Böylece Sevi ve onun peşinden giderek Selanik'e yerleşen 200 kadar aile, dış görünüşte Müslüman, kendi aralarında ise Sabetaycı Yahudi kalmaya devam ederler. Gizliliği devam ettirmek için sadece kendi aralarında evlenen bu cemaat, bir çok önemli tarihi olayın içinde bulunmuşlar ve yazara göre (ve yazarın hiç hoşuna gitmese de); Cumhuriyet döneminde "asimile olmaya" karar vermişlerdir.

Selanik'teki Mason Locasında ve İttihat Terakki içinde etkili bir role sahip olan Sabetaycılar, tamamen Müslüman ismi almakta ve kendilerini her bakımdan "şüphe edilmeyecek ölçüde" Müslüman göstermektedirler. İttihat Terakki'nin dayandığı üç grup olan Mason Locası, Tarikatlar ve Ordu içinde en etkili olanlardan Masonlar arasında Sabetaycılar çoğunlukta idi. (İttihatçı Maliye Bakanı Cavid Bey önde gelen bir Sabetaycıydı.) Bugüne atıf yapan yazar "nitekim bugün bile Hür ve Kabul Edilmiş Mason Locası'nın Grand Comandörleri de yine Kapancılar (bir Sabetaycı kabile - A.R.Saklı) koluna mensup bir aileden gelmesi de şaşırtıcı olmamalıdır" demektedir.

1924 ahali mübadelesinde Türkiye'ye gelen cemaat içinde meydana gelen bir menfaat anlaşmazlığında Karakaş Rüştü adlı Sabetaycı, TBMM ve Atatürk'e hitaben mektuplar yazarak cemaatin içyüzünü açıklamıştır. Bundan sonra cemaat asimile olmaya karar vermiştir. Ilgaz Zorlu'ya göre "Cemaatin Yahudiliğe yeniden geri dönme istekleri de iki kez reddedildiği için Türkiye toplumuna karışma tek sonuç olarak kalmıştır." Bir dönem İsrail Cumhurbaşkanı olan İzak Ben Zwi'nin Sabetaycı kökenli olması onları İsrail vatandaşı olmaya özendirdiyse de kabul edilmemişlerdir. Karakaş Rüştü olayından sonra siyasi baskı altında kalan Sabetaycılar, 1942 yılında uygulanan varlık Vergisi uygulamasında "D" grubu adı altında vergiye tabi tutuldular. Bezmenler, Atabekler, Dilberler gibi aileler bu vergiyi ödemek zorunda bırakılmışlardır. Yazara göre 6-7 Eylül olayları da Sabetaycılarını olumsuz etkiledi.

Benim daha önce hiç duymadığım bir konu olan Sabetaycılarının "21-22 Mart (Nevruz) gecesi mumsöndü yaptıkları" iddiası yazar tarafından ele alınmakta ve "şurası bir gerçektir ki Sabetaycı dua kitaplarının özellikle bugün İsrail'de bulunan nüshalarında serbest seksin Tanah'a dayandırılan ayetlerle desteklendiği bilinmektedir" denilmektedir. Bununla birlikte "mumsöndü" iddiası reddedilmektedir.

Marksistler arasında Sabetaycılar önemli bir yer tutarlar. İlk sosyalistlerden Dr. Şefik Hüsnü bir Sabetaycı olduğu gibi Sabiha ve Yıldız Serteller de aynıdır.

Üç büyük Sabetaycı ekolden: Yakubiler arasından Ahmet Emin Yalman, Dr. Şefik Hüsnü; Karakaşlar arasından Maliye Nazırı Cavid Bey, Faik Nüzhet Bey, Abdi İpekçi ve İsmail Cem (İpekçi - Dışişleri Bakanı); Kapancılar arasından da Bezmenler ve Atabekler gibi tanınmış aileler çıkmışlardır. Atatürk'ün ilkokulu okuduğu Şemsi Efendi Mektebi'nin kurucusu ve sahibi (Şemsi Efendi) de Sabetaycıdır.

İsmi gizli tuttuğu ve önde gelen Sabetaycı ailelerden birine mensup bir işadamı ile yapıldığı söylenen ve bir bölümü gizli bırakılarak yayınlanan mülakatta verilen bir cevap: "Modern Selanikli ailelerde (zayıflık ve korkaklık) giderek ortadan kalkmaktadır, bunun en önemli nedeni de asimilasyondur ve bunu

Atatürk sağlamıştır. Laiklikle beraber karışma ortaya çıkmıştır, Selanıklılığı kurtaran Atatürk'tür. O halaskârdır, çünkü gizlilikten kurtarmıştır. Birkaç jenerasyon sonra asimilasyon tamamlanacaktır. Bizim en büyük şanssızlığımız çifte dinli olmamızdan kaynaklanmaktaydı, her şeyin ayarını bozan bu olmuştur. Nesin? Yahudi misin? Hayır. Müslüman mısın? Hayır. Nesin o zaman? Fakat artık bu ritüeller yapılmıyor, çok küçük bir azınlıkta kaldı bu..."

Cumhuriyet sonrası ortaya çıkan laik ortam elbette Sabetaycılar açısından faydalı olmuş ve kendilerine rahat hareket edebilecekleri bir ahval oluşturmuştur. Bu ortamda önde gelen Sabetaycı ailelerden Bilgin ailesi (Dinç Bilgin) Türkiye'nin iki büyük basın grubundan birine sahiptir. (Yazar Zorlu'ya göre; Türkmen Parlak tarafından yazılan "Yeni Asrın Selanik Yılları" adlı kitapta tarihi gerçek çarpıtılarak Bilgin ailesinin Anadolu kökenli olduğu yazılmıştır.) Bitlis'li Kâmrân İnan'ın eşi yabancı olduğu için Dışişleri Bakanı olma şansı yoktur, ama İsmail Cem olabilmıştır.

Hatta daha ileri giderek söylersek, bugün Fethullah Gülen Hocaefendi'nin taraftarlarıncı açılan okuldan mezun olan veya dershanesine giden gençler harp okullarına alınmazlar. Babası hatta dedesi imam olan gençler önemli mevkilere gelemeyizler. İmam-Hatip mezunu olanlar yine subay olamazlar. Fakat Sabetaycılara her taraf açık...

Peki biz onlara karşı mıyız? Hayır. Kendileri adına hak ve özgürlük talep eden herkese saygılı olmak lazımdır. Başkalarının haklarını kısıtlamaya kalkana ise elbette karşı olmak gerekir. Yukarıdaki engelleri Sabetaycılar getirmediği ve savunmadığı sürece onlar bakımından sorun yoktur. Ama Sabetaycı Coşkun Kırca gibi; İmam-Hatiplere Arapça hazırlık sınıfı konulması talebi karşısında, "hayır, ilkökul dördüncü sınıftan itibaren İngilizce konulacak, ama Arapça asla.." diye karşılık verirsiniz elbette eleştiri alacaksınız. Çünkü görünüşte Müslüman gerçekte Sabetaycı-Yahudi bir kökeniniz var ise, Müslümanların çocuklarına hangi dini eğitimin verileceği konusunda fazla ahkam kesmemelisiniz. Karşı tarafın, hem de büyük çoğunluğun önüne engel ve yasak koyma gayretine girişmemelisiniz.

Bütün bunları ele almakla insanları etnik kökenlerine göre ayırmak ve suçlamak gayesi gütmediğimizi ifade etmek istiyorum. Ancak bizzat bu grubun bir mensubunu yazdıklarından toplumun haberdar olmasında fayda olacağı kanaati ile bu konuya değindim. Bu arada, Türkiye'de rejimin milliyetçilik anlayışı etnik kökeni ön plana aldığı için, kendisini Türk etnik kimliğinin dışında hisseden herkes bir başka etnik kimlik peşine takılmış ve zararlı olmuştur. Bu süreçte İlga Zorlu'da kendi etnik kimliklerinin Yahudi olduğunu öne sürerek, bir taraftan Sabetaycılara seslenirken diğer taraftan kendilerini kabul etmeyen İsrail'e ve Yahudilere kızmaktadır.

Konu hakkında Prof. Abdurrahman Küçük'ün "Dönmeler ve Dönmelik Tarihi" adlı bir kitabı vardır ve burada Sabetaycılarının olumsuz rollerini şöyle anlatmaktadır: "Türk milletinin inanç, örf, adet ve ahlaki değerlerini zayıflatma yolunda bir tavır sergilemeleri, jön-Türkler hareketinde İttihat ve Terakki içinde, 31 Mart vakasında ve Sultan Abdulhamid'in Hal'inde önemli roller üstlenmeleri bu kimselerin kimliklerinin ortaya çıkarılmasını sağlayan amillerdendir. I.Dünya Harbi'nin ve gelişmelerin Türkler'in aleyhine neticelenmesinden sonra bazı insanların Türkler'e pamuk ipliğiyle bağlı bulunduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. O güne kadar, Türkler kendilerinden uzaklaştırmamak üzere azami gayret gösterdikleri dönmeleri yakinen tanıma fırsatı bulmuş ve bu vesileyle onları imtihandan geçirmiştir." Sabetaycı bir şiirde:

"Klipalar		ölecek
Dünya	bize	kalacak
David'ler		oynayacak
Konvenyamos	Konvedrad	hey

Mısırlarını veren yazar ne hikmetse öldürülecek olan "klipalar"ın kimler olduğunu açıklama gereği duymamıştır.

12 Eylül sonrasında "Türk-İslam Sentezi komedisi içinde devlet kadroları MHP-MSP militanları ile doldurulmuş, garip bir tiyatro oynanagelmıştır" demek suretiyle kaygılarını dile getiren yazar, "öldürülecek olan klipalar"ın kimler olduğunu açıklayarak belki bizleri de kaygıdan kurtarabilir. Kitaptaki "işte klipaların kötülükler aleminde (dünyadan) kurtularak tekrar ana kaynağa dönmeleri için bir kurtarıcının gelmesi gerekmektedir, bu kurtarıcı Maşiah'tır" ifadeleri de klipaların kimler olduğu konusunda açık bilgiye ihtiyaç duymamıza sebep olmuştur. Ancak yazar bu konularda ayrıntıya girmedikinden bilgi alınamamıştır.

Dikkatimizi çeken bir başka nokta ise yazarın bilinen bazı Sabetaycılarının ve belki bir iki yenisinin ismini vermesi, ama var olduğunu söylediği Sabah grubundaki bazı Sabetaycı köşe yazarlarını bir türlü açıklamamasıdır. Yazarın Sabetaycılarının asimile olmalarına karşı çıkan etnik kimlikçi tavrını dikkate alırsak, kendi düşüncelerine hizmet edenleri gizlediği, ama kızdıklarını deşifre ettiği ihtimalini göz ardı etmemeliyiz.

Ali Rıza SAKLI

Kitabım hakkında yaptığınız tartışmalardan henüz haberim oldu. Her arkadaşın düşüncesine saygı duymakla beraber bazı gerçeklerin de apaçık yazılması gerektiğini düşünüyorum. Bana direkt olarak yazmanızı isterim. Düşünceleriniz benim için çok önemlidir. Saygılar, Ilgaz Zorlu

ÇEŞİTLİ YÖNLERİYLE SABETAYCILAR

Gani Gönüllü

Türkiye'de Sabetaycılık giderek daha fazla tartışılmaya devam ediyor. Bunun en önemli sebeplerinden biri Sabetaycılığın gizli karakteri sebebiyle merak uyandırması, diğeri ise Sabetaycılar arasındaki mücadeleler ve bu mücadeleler esnasında bazı gizli bilgilerin açıklanmasıdır.

Son olarak, Şişli Terakki Lisesi çerçevesinde meydana gelen mücadeleler sebebiyle ortaya atılan bazı isimler ve CHP ile Sabetaycılar arasında kurulan ilişkiler kamuoyunda ilgi çekti. Konunun ayrıntılarına geçmeden Sabetaycılığın ne olduğuna kısaca bakalım.

Sabetaycılık Nedir?

İspanya'daki Engizisyon zulmünden kaçan Yahudiler 1492 yılında Osmanlı tarafından kabul edildiler ve başta Selanik ve İzmir olmak üzere çeşitli şehirlere yerleştirildiler. İşte Sabetaycılar bu Yahudiler içinden çıkan bir guruba verilen isimdir.

Sabetaycılığa ismini veren Sabetay Sevi, 1626 Yılında İzmir'de Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Haham olarak yetişen ve Yahudi mistisizmi olan Kabbalizme ilgi duyan Sevi, 1665 yılında kendisinin Tevrat'ta beyan edilen ve dünyaya gelip "vadedilen topraklar" da Yahudiliği tekrar hakim kılacak olan Mesih olduğunu iddia etti.

İzmir'li hahamlar Sabetay Sevi'nin Dinlerini bozduğu gerekçesiyle öldürülmesine karar verdiler, ama bu kararı uygulayamadılar ve onu Osmanlı sarayına şikayet ettiler. Osmanlı, artan şikayetler karşısında

İzmir'li hahamlar gibi onu öldürmedi, ama tutuklayarak Çanakkale'de bir kaleye hapsetti. Faaliyetleri burada da devam eden Sevi'yi yine Yahudi hahamlar Saray'a şikayet edince, Osmanlı bu talepler karşısında kayıtsız kalamadı. Sevi'yi Saraya çağıran Sadrazam hayatı ile iddiaları arasında bir seçim yapmasını istedi. Sevi hayatı yönünde seçim yapmakla kalmadı, Müslüman oldu ve Aziz Mehmet adıyla maaşa bağlandı.

Sabetay Sevi Mesihlik iddialarını terk etmedi. Adamlarına haberler göndererek, kendisinin sadece görünüşte Müslüman olduğunu, gerçekte ise kendi kurduğu Mesih inancı yaşamaya devam ettiğini duyurdu. Yine faaliyetlerine devam ettiği anlaşıldı, Arnavutluk taraflarına sürgüne gönderildi ve orada öldü. Ama kendisini takip eden 200 aile Selanik'e yerleşerek dış görünüşte Müslüman, gerçekte ise Sabetaycı-Yahudi olarak yaşamaya devam etti.

Sabetaycı yahut dönme olarak adlandırılan bu grup, Selanik'in Yunanistan'da kalması ile, 1924 yılında yapılan nüfus mübadelesi sonucu Türkiye'ye göç etti ve başta İstanbul'un Şişli ve Nişantaşı semtleri olmak üzere çeşitli bölgelere yerleşti.

Karakaşlar, Kapancılar ve Yakubiler adlı kollara ayrılan Sabetaycılar, şu anda Feyziye Mektepleri, Şişli Terakki Lisesi, Işık Liseleri ve Işık Üniversitesi gibi eğitim kurumlarına, Sabah Gazetesi gibi bir medya grubuna, çok sayıda öğretim elemanı, yazar ve işadamına sahipler. Nüfuslarına oranla etkileri çok fazla olan bu kesim, Sabetaycı kökenlerini gizleyerek hareket ediyor.

Basında Çok Güçlüler

Dönme olduğu bilinen ailelerin başında İpekçi, Simavi, Atabek, Bezmen, Eczacıbaşı, Bilgin gibi aileler gelir. Bunlardan Simavi ailesi uzun yıllar Türk basınında en büyük gazeteleri ellerinde bulundurdular. Sedat Simavi, Haldun Simavi ve Erol Simavi, Türk basınında, Ahmet Emin Yalman'dan (eski Vatan Gazetesi sahibi) sonra Sabetaycı medya grubu olarak Hürriyet Gazetesini uzun süre ellerinde bulundurdular. Erol Simavi'nin bu gazeteyi Aydın Doğan'a satarak yurt dışına (sanırım Belçika'ya) çıkmasıyla basın sektöründen çekildiler.

Onlar sektörden çekilmeden önce bir başka Sabetaycı medya grubu yerini sahnede almıştı bile. Dinç Bilgin'in sahibi olduğu Sabah Grubu idi bu... Özel TV'lere izin verilmesiyle ATV'yi kuran ve bir dizi başka gazete ve dergi de çıkaran bu grubun bünyesinde çok sayıda Sabetaycı yazar da bulunuyor.

Zaman zaman kendi arasında da mücadelelere girişen Sabetaycı kökenli yazarların önemli bir bölümü halen kendilerini gizlemeyi başarıyorlar. Çeşitli şekil ve zamanlarda Sabetaycı oldukları iddia edilen gazeteci ve yazarlar şunlar: Ahmet Emin Yalman (ölü), Abdi İpekçi(ölü), Coşkun Kırca, Güngör Mengi, Ruhat Mengi, Zafer Mutlu, Canan Barlas, Gülçin Telci, Ali Kırca.

Masonluk Rağbette

Masonluğun kuruluşundan itibaren Yahudiliğin etkisinde olduğu ve masonluğu Yahudilerin yönettiği artık sır olmaktan çıkmıştır. Yahudilerin tanrı tarafından seçilmiş ırk oldukları ve diğer bütün insanları yönetmekle görevlendirildikleri şeklindeki inançlarını iyi bilmek gerekir. Bu inanç sebebiyle Yahudiler kendilerinden olmayanlara karşı her zaman çeşitli kurnazlıklar yaparlar ve böyle bir kültür geliştirmişlerdir. İşte Masonluk, Yahudilerin dünyayı yönetme ideallerine hizmet eden ve Yahudiliğin kontrolünde olan gizli bir teşkilattır.

Osmanlı Devleti'nin son dönemine damgasını vuran İttihat ve Terakki ile Selanikteki mason locaları ve Sabetaycılarının ilişkileri incelendiğinde, Sabetaycılarının diğer ikisi üzerinde önemli bir etkiye sahip oldukları görülecektir.

Kendisi de bir sabetaycı olan İlğaz Zorlu'dan nakledelim: "...Dikkatle incelendiğinde de görülecektir ki Selanik'te o dönemde mason locaları ve tarikatlerde etkili olan Türk ve Müslüman kimlikli aydınların pek çoğu sabetaycıdır, aslında bunu da normal karşılamak gerekiyor, çünkü sabetaycılar 20.yy ın başlarına gelindiğinde dini kurumlarını giderek ortadan kaldırmışlardı ve o dönemlerde de Yahudilik dinine geri dönme arzularının da kabul edilmemesi neticesinde neredeyse ateist bir hayat yaşamaktaydılar. Hiçbir manevi dayanakları kalmayan bu insanların bu yıllarda ve köken olarak ta onların soylarından gelen diğer kuşakların üyelerinin de sabetaycı kökenli olmaları bir rastlantı değildir.

Nitekim bugün bile Hür ve Kabul Edilmiş Mason Locası'nın Grand Comandör (ya da Türkçe karşılığı ile Hakim Büyük Amir) lerinin de yine Kapancılar koluna mensup bir aileden gelmesi de şaşırtıcı olmamalıdır."

Sabetaycılarının ekonomik güçleri, yüksek kültür seviyeleri ve masonluğun gücü de dikkate alındığında bu grubun çok önemli bir güç haline geldiği ortaya çıkar. Mason dayanışması ile, YÖK, TUBİTAK, Üniversite Rektörlükleri gibi bazı önemli makamlara Sabetaycılarının kolayca atanabildikleri bir gerçektir.

Prof Kemal Gürüz, Prof, Bülent Berkarda, Prof. İlter Turan Sabetaycı olduğu iddia edilen Rektör ve YÖK Başkanı iken, Sabetaycı Hür ve Kabul Edilmiş Mason Locası "büyük üstat"ları muhtemelen; eski Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü Hayrullah Örs (1901-1977), Prof. Orhan Alsaç ve halen Büyük Üstad görevini yürüten Can Arpaç olmalıdır.

Siyasette Sol ve Özellikle CHP Tercih Edilmiş

Sabetaycılarının siyasette İttihat Terakki ile etkili olmaya başladıklarını söylemek sanırım yanlış olmaz. Nitekim İttihat Terakki'nin ilk kabinesinde Maliye Nazırı olan Cavid Bey Sabetaycı bir siyasetçiydi. Cumhuriyet döneminde de ilk kabinede yine Maliye Vekili olarak bulunan Cavid Bey, Atatürk'e karşı düzenlenen İzmir suikastine katıldığı gerekçesiyle idam edilmiş...

1924 yılında Karakaş Rüştü adlı şahsın cemaatin içyüzünü Atatürk'e ve TBMM'ye mektup yazarak açıklaması ile siyasi baskı altında kalan Sabetaycılar, 1942 yılında uygulanan Varlık Vergisi uygulamasında "D" grubu adı altında vergiye tabi tutuldular. Bezmenler, Atabekler, Dilberler gibi aileler bu vergiyi ödemek zorunda bırakılmışlardır. 6-7 Eylül olayları da Sabetaycılarını olumsuz etkiledi.

Sabetaycılarını olumsuz etkileyen bu olayların ilk ikisi CHP döneminde meydana geldiği halde Sabetaycılar CHP'de siyaset yapmayı tercih ettiler. Yine Sabetaycı Cavid Bey Atatürk tarafından idam ettirildiği halde ve Karakaş Rüştü olayında Atatürk döneminde baskı gördükleri halde aşırını Atatürkçü görünmeye özen gösterirler.

Sabetaycılarının son dönemdeki en önemli siyasetçisi hiç şüphesiz önce CHP'de siyaset yapan sonra ise DSP'ye geçen şimdiki Dışişleri Bakanı İsmail Cem'dir. Bilindiği gibi İsmail Cem'in asıl soyadı İpekçi'dir, ama sabetaycı olduğunu hatırlattığı için kendisi tarafından kullanılmamaktadır.

İlğaz Zorlu tarafından kaleme alınan "Gülçin Telci'nin Yazamadıkları, Şişli Terakki Yolsuzluğu" adlı broşürde bazı Sabetaycılarla CHP arasındaki esrarengiz ilişkiler şöyle anlatılıyor:

"Sabetaycı cemaatin "Kapancılar" koluna mensup olan Sayın Can Paker Türk Henkel isimli bir Alman firmasının yönetim kurulu başkanıdır. Sayın Paker uzun yıllar politika ile ilgilenmiş, bir dönem Deniz Baykal'ın danışmanlık görevini üstlenmiştir. 1970 li yıllarda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi içinde Turan Güneş ve Deniz Baykal'ın bir arada oluşturdukları bir grup vardır. Bu grubun içinde şu an Şişli Terakki'nin Yönetim Kurulu üyesi olan Prof. Ahmet Yücekök'te görev almıştır (Sayın Yücekök'ün eşi de sabetaycı kökenli bir aileden gelmektedir). (Aynı grupta yer alanlar arasında Şişli Terakki'nin yönetiminde uzun yıllar yer alan Bülent Tanla'da bulunmaktadır)

Bu kişilerin (şu an elimizde belge olmadığı için tam olarak bilinemeyen bir şekilde) bir siyasi partiye ait bazı taşınmazlara sahip olduklarına dair bir iddia vardır. Sabetaycı cemaat içinde yer alan bazı söylentilere göre bu kişilerin arasında varolan bazı ilişkilerden dolayı menfaat teminleri olduğu da iddia edilmektedir. Ancak bunlar şu an elde belgeler olmadığından ispat olunamamaktadır. Tabii bu, iddiaların araştırılmayacağı anlamına gelmez!"

Zorlu'nun yanısıra, Akit Gazetesi yazarı Abdurrahman Dilipak bda konu ile ilgili bir makale yazdı ve şu görüşlere yer verdi:

"CHP ile bu parti arasındaki ilişkinin araştırılması gerek. İddialar son derece mide bulandırıcı. Bilgin ailesi gerçekten Terakki Vakfı'na ait mal varlığının denetimini ele geçirerek, cemaati kendi siyasi ve iktisadi çıkarları için kullanmak mı istiyor? Can Paker bu işin neresinde. Bülent Tanla ve Haluk Arı'nın ortak reklam şirketi CHP'nin seçim kampanyasını alarak, bu cemaatle parti arasında iktisadi manüplasyonlarda mı kullanılıyor? Tanla, Arı ve İlhan Selçuk ortak şirketi Medya C malum sermaye ile Cumhuriyet ve bazı gazeteler arasında haber politikalarına endeksli reklam dağıtımını mı yapıyor? Bu soruları soruyorum, çünkü bu tür söylentiler artık kulak tırmalamaya başladı. Hatta CHP İstanbul il yönetiminden bazı isimler, laik CHP'nin bir tarikatın arka bahçesi gibi kullanıldığı iddialarının yaygınlaşmasından son derece rahatsız. CHP mi Sabatayları kullanıyor, Sabataylar mı CHP'yi, o da belli değil."

Dilipak şu anda aktif siyasette bulunan Sabetaycıları da şu şekilde açıklıyor:

"Sabatayların bir diğer adı "Dönme" ya da "Selanikli". İsmail Cem, Rahşan Ecevit, Tansu ve Özer Çiller, Coşkun Kırca, Altan Öymen, Ercan Karakaş bu ekipten olarak bilinir. Bunlar kendilerini zahiren Müslüman olarak takdim etseler de, gizli olarak Yahudi dini, ritüelleri ve geleneklerine bağlıdırlar. Yani takiye yaparlar."

Dilipak'ın söyledikleri doğruysa, CHP lideri Altan Öymen, Ercan Karakaş ve Bülent Tanla'nın yanında, DYP lideri Tansu Çiller ve DSP'li Rahşan Ecevit de sabetaycı kökenden geliyorlar.

Okullar ve Şişli Terakki Yolsuzluğu

Sabetaycıların eğitim sahasında çok büyük yatırımları olduğu ve 1885'te kurulduğu söylenen Feyziye Mekteplerinin 100 yıldan fazla bir tarihe sahip oldukları bilinmektedir. Son zamanlarda Işık Lise'leri ve Işık Üniversitesini kuran Feyziye Mektepleri Vakfı eğitim faaliyetlerine devam ediyor.

Bilgi Üniversitesi mütevelli heyetinde de çok sayıda Sabetaycı olduğu ve Rektör İlter Turan'ın da aynı kökenden geldiği bilinmektedir. Sabetaycılar kimliklerini gizlediklerinden YÖK Başkanı Kemal Gürüz gibi bilinen birkaçı müstesna Devlet üniversitelerinde ne kadar öğretim üyesi ve yönetici bulunduğu bilinmiyor.

Lise seviyesindeki sabetaycı okulların en eskilerinden biri ise Şişli Terakki Lisesidir. Bu okulda son zamanlarda çeşitli yolsuzluklar yapıldığı yine bir sabetaycı olan İlgaz Zorlu tarafından ortaya atılmaktadır. Zorlu, Sabetaycılarının kökleri ile bağlarını güçlendirmeleri ve asıllarına dönmelerini savunuyor.

Cumhuriyet Gazetesi'nin de iddialarda adı geçmekte ve Şişli Terakki Lisesi'nin yönetiminde çeşitli yolsuzluklar yapıldığı öne sürülmektedir. Zorlu bu vesile ile ilgili olarak bazı isimler de vermektedir:

"Haluk Arıç'ın okulla ilgili olarak yardım gördüğü kişiler şunlardır:

- Ahmet Yücekök (Siyaset Bilimi Prof.u)
- İlter Turan (Bilgi Üniversitesi Rektörü)
- Bora Gönenç
- Fatih Dural
- Can Paker (Türk Henkel Yön.Kur. Baş. Tusiad üyesi)"

Zorlu ile Şişli Terakki Lisesi yöneticilerinin bu vesile ile mahkemelik olacakları Zorlu'nun broşüründe zikredilmektedir. Eğer bu gerçekleşirse, gizli cemaatin daha pek çok kirli çamaşırını ortaya çıkabilir ve bazı isimler daha verilebilir diye düşünüyoruz.

Sabetaycı olarak çeşitli tartışmalarda ortaya atılan isimler arasında, Halide Edip, Dr. Nazım, halen hayatta olan Yönetmen Halit Refiğ, Prof. Bülent Tanör, müflis işadamı Halil Bezmen, modacı Cemil İpekçi sayılabilir.

İş dünyasından da, Nejat Eczacıbaşı(ölü), Bülent Eczacıbaşı, İshak Alaton, Üzeyir Garih, Atabekler vs. sayılabilir.

Sabetaycı olduğu söylenen eğitim kurumlarının Mütevelli Heyet üyeleri aşağıda verilmiştir:

Feyziye Mektepleri Vakfı Yönetim Kurulu

Başkan Osman ERBELGER,
Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Cumhuri FERMAN,
Genel Sekreter Dr. Murat BINARK,
Üye Dr. Özge SEZERMAN,
Üye Mimar. M. Kamil ÖZKARTAL,
Üye Prof. Dr. İlhami ÇETİN,
Üye Mehmet MISIRLI,
Üye Avukat Gün Han BASIK,
Üye Necmettin GÖKÇE,
Üye Prof. Dr. Sıddık YARMAN,
Üye Altan GÖKÇEK,
Üye Tufan DURGUNOĞLU,
Üye Seçkin TÜRESAY

İşık Üniversitesi Mütevelli Heyeti

Başkan, Prof. Dr. Cumhuri FERMAN,
Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Bülent BERKARDA,
Başkan Yardımcısı Mimar Kamil ÖZKARTAL,
Raportör Prof. Dr. Ahmet Niyazi KOÇ,

Üye Erden MISIRLI,
Üye Prof. Dr. B. SIDDIK YARMAN,
Üye Çelik ARSEL
Işık Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. SIDDIK YARMAN

İstanbul Bilgi Üniversitesi Mütevelli Heyeti

Oğuz Özerden (Başkanı),
Serdar Mutlu (Başkan Yardımcısı)
Gülten Kazgan
Toktamış Ateş
Bülent Akarcalı
Orhan Gemicioğlu
S. Halit Kakinç
Yiğit Ekmekçi
Cüneyt Akgün
Latif Mutlu Bilgi Eğitim ve Kültür Vakfı Başkanı
Lale Duruiz Rektör Yardımcısı
M. Orhun Çavdar Genel Sekreter

Rektörlük

Rektör Prof. Dr. İlter Turan
Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Lale Duruiz
Genel Sekreter Orhun Çavdar MBA
Yönetim Kurulu

Prof. Dr. İlter Turan
Prof. Dr. Lale Duruiz
Prof. Dr. Mete Tunçay
Prof. Dr. Beyza Furman
Prof. Dr. Uğur Alacakaptan
Doç. Dr. Aydın Uğur
Orhun Çavdar

Sabetaycı Nejat Eczacıbaşı tarafından kurulan ve halen Sabetaycı Can Paker tarafından yönetilen TESEV Yönetim Kurulu (1998 Yılı)

Dr. Can PAKER (Başkan)
İshak ALATON
Dr. Yılmaz ARGÜDEN
Doç. Dr. Oğuz BABÜROĞLU
Tarhan ERDEM
Prof. Dr. Üstün ERGÜDER
Doç. Dr. Nihal İNCİOĞLU
Dr. Mehmet KABASAKAL
Hasan KARACAL
Ziya MÜEZZİNOĞLU
Alp ORÇUN
Arıl SEREN

Prof. Dr. İlter TURAN
Fikret TOKSÖZ
Necla ZARAKOL

Sabancılara ait olduğu halde, ilginç şekilde Mütevelli Heyetinde Sabataycı Can Paker, Bülent Eczacıbaşı ve Halis Komili, Ömer Saatçioğlu gibi isimlerin bulunduğu

Sabancı Üniversitesi Mütevelli Heyeti

Sakıp Sabancı Onur Başkanı,
Hacı Sabancı Kurucu Onur Başkanı,
Güler Sabancı Başkan,
Prof. Tosun Terzioğlu Rektör,
Prof. Ahmet Aykaç Theseus Institute France,
Halis Komili Yönetim Kurulu Başkanı - Komili Şirketler Grubu,
Bülent Eczacıbaşı Eczacıbaşı Holding A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı,
Prof. Işık İnşelbağ Wharton School of University of Pennsylvania,
Can Paker Türk Henkel Genel Müdürü,
Erbay Fiş VAKSA Genel Müdürü,
Prof. Ömer Saatçioğlu Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Devlet

Mehmet Şevki Eygi

Onlarınmış!

KİTAPLARININ büyük reklamı yapılan, romanları yabancı dillere çevrilen ve kısa zamanda hayli şöhret-i kâzibeye sahip olan bir yazarımızın Sabataycı olduğunu ilk defa Yalçın Küçük Aydınlık'ta yazdı. Küçük bu istihbaratı nereden elden ediyor, doğrusu merakımı mucib oluyor.

Her neyse işte bu ünlü Sabataycı romancı New York'ta biriyle konuşurken, Sabatay Sevi'nin dinine inanan Yahudilerin niçin Müslüman olduklarını şöyle anlatmış: Bizim bir devlete ihtiyacımız vardı. Önce Müslüman olduk ve uzun maceralardan sonra Türkiye'yi elimize geçirdik.

Yahudi Türk veya Sabataycı şunu demek istiyor: Yahudiler yirminci asırda iki devlet kurmuştur, biri Türkiye, öteki İsrail...

Cür'etin böylesine pes...

Bu devlet, Türkiye'de yaşayan ve Türkiye'yi vatan olarak benimseyip seven herkesin devletidir. Sabataycıların tekelliliği gülünçtür.

Türkiye devleti yeni kurulmuş bir devlet değildir, mâzisi Anadolu'da bin yıl ötesine dayanmaktadır. 1923'te kurulan, rejimdir, cumhuriyettir. Bu cumhuriyet de Sabataycıların değil, hepimizindir.

Türkiye'de birtakım egemen azınlıklar cumhuriyete sahip çıkmak perdesi altında onu kendi tekellerine almak, kendi emellerine hizmet ettirmek istiyorlar.

Sabataycılar (Tabî ki, militan olanları) bu kafadadır. Farmasonlar da böyle tekelci bir zihniyet sergiliyorlar.

Peki bu ülkenin ezici çoğunluğunu teşkil eden Müslüman Türkiyeliler ne oluyor? Efendim, onlar ikinci sınıf vatandaş, sömürge yerlisi, gerici, mürteci, parya, zencidir.

Tekelci egemen azınlıkların gözünde en büyük tehlike, çoğunluğun tam mânasıyla siyasî haklara kavuşması ve onların millî iradesinin ülke idaresinde son sözü söylemesidir.

Sabataycılar devleti kendi dinleri, ideolojileri; siyasî, sosyal, kültürel, iktisadî ilkeleri ve emelleri ışığında idare etmek hak ve hürriyetine sahiptirler ama Müslümanların böyle bir hakkı yoktur. Niçin yoktur? Çünkü onlara göre İslâm dini bir Ortaçağ kurumudur, karanlıktır. Peki Sabataycıların kabbalistik felsefeleri, sahte Mesih İzmirli Sabatay Sevi ile ilgili mitolojik inançları, İstanbul'daki gizli sinagoglarda İbranî ve Ladino diliyle yaptıkları âyin ve ibadetler nedir? Bunlar tabu konulardır... "Biz bunları sizden öğreniyoruz..." gibi tiyatrolar ve daha ne numaralar.

Farmasonlar, Türk devletinin temel nizamlarını kendi inançları, itikadları, felsefeleri üzerine oturtmak için çalışırlarsa bu bir suç teşkil etmez, bir tehlike olmaz ama Müslümanlar çalışırsa en büyük suç olur.

Farmasonlara sorarsanız, kendileri en birinci ve âlâ Atatürkçüdür. Atatürk Mason localarını kapattırmıştı. Kemalist devrimlerin biri de budur. Masonluğu yasaklayan, yasadışı ilan eden bir inkılapçıyı nasıl sevebilir, benimseyebilir Masonlar? Mümkün müdür bu? Türkiye'de ne tiyatrolar oynanıyor...

Bazı militan, fanatik Sabataycıların Türkiye'yi ne kadar sevdiklerini görüyoruz. Adam bir bankanın dibini deliyor ve katrilyonluk bir serveti zimmetine geçiriyor. ABD'nin Boston şehrinde, Boğaz'da, dışta ve içte milyonlarca dolarlık kıymetli mülkler, villâlar, kâşaneler... Denizleri köprüte köprüte seyr eden şâhâne bir yat (İngiliz bandıralı imiş)... Milyonlarca dolar... Bu adama sorarsanız en büyük tehlike irticadır, dindar Müslümanlardır. Hani şu, Mason bir bakanı protesto ettiği için kırk küsur gün hapiste yatan onbeş yaşındaki başörtülü kız yok mu, işte o zavallı kızcağzı ülkenin en tehlikeli mahlukudur.

Şimdi bütün militan Sabataycılar gece gündüz kulis yaparak varlığıyla iftihar ettikleri o sevgili dindaşlarını ve ırkdaşlarını kurtarmak için çırpınıyorlar.

Müslüman çoğunluk vergi ödesin, askerlik hizmetini yapsın, PKK kurşunlarıyla kimi evlatlarını şehid versin; tarlalarda tahıl ve sebze yetiştirsın, madenlerde çalışsın, bazen grizu patlaması sonunda ölsün; militan Sabataycılar, Farmasonlar, egemen azınlıklar da zevk ü sefa sürsün, yesin içsin...

Bir gazetede kurt bir Sabataycı İslâm'a, Müslümanlara verip veriştiyor. Sakın ha, diyor, Müslümanlara tam bir hürriyet verilmez.

Çünkü onlara İngiltere'de, İsviçre'de olduğu gibi hürriyet verilir, demokratik haklar sağlanırsa ülkeye hâkim olurlar ve bizim egemen azınlık saltanatımızı yıkarlar... Vay canına! Ne felsefe, ne felsefe...

Adamlar dolaylı olarak şunu söylemek istiyor: Türkiye sizin değil, bizimdir. Egemenlik bizimdir, devlet bizimdir, Cumhuriyet bizimdir. Size bu topraklarda lütf edip yaşama hakkı tanıyoruz; çalışıp karnınızı doyurmanıza da bir şey dediğimiz yok. Lakin fazla ileri gidip de ülkeyi çoğunluğun millî iradesiyle yönetmeye kalkmayınız, size böyle bir şey için asla izin vermeyiz...

Yine şöyle diyorlar: Size din ve inanç hürriyeti de tanıyoruz. Ama onun da bir sınırı vardır. Din hürriyetiniz vardır ama başörtüsü hususunda ileri gitmeyiniz. Din hürriyeti vardır ama yaz tatillerinde on iki yaşından küçük çocuklarınıza din ve Kur'ân dersleri verdiremezsiniz. Biz size ne kadar din ve inanç hürriyeti veriyorsak, o kadarıyla yetinin ve fazla zırlamayın.

Ve ilâve ediyorlar: Derin devlet bizimdir ve en son sözü o söyler. Size kim dedi ki, çocuklarınızı okutup memur kadrolarına yerleştiriniz. Fazla ileri gittiniz. Kırk bin dindar memuru işten atacağız. Karısı başı örtülü olan valileri, kaymakamları işten çıkartacağız. İçki içmeyen, kadınların ellerini sıkmayan, namaz kılan herkes bize karşıdır...

Adamların tuzları kuru... İçlerinde bir tek fakir yok. Dünyanın en ünlü ve güçlü üniversitelerinde okumuş binlerce Sabataycı ve Farmason var. Şehir kültürüne sahipler, kimisi üç beş yabancı dil biliyor. Çevreleri var, tekelleri var... Zavallı çoğunluk... Terazinin bir kefesine bin militan Sabataycı ve Farmason konulsa, öbür kefesine ise bir milyon Müslüman halk konulsa, birinci kefe ağır basıyor.

Biz bu devleti, bu rejimi, bu tekeli sokakta bulmadık, ne zahmetlerle kurduk diyorlar, yıktırtmayız size diyorlar.

Yahu devleti yıkmak isteyen var mı? Biz Müslümanlar kendi ülkemizde tam bir hürriyet ve güven içinde yaşamak istiyoruz. Din, inanç, fikir ve inandığı gibi yaşamak hakkı ve hürriyeti istiyoruz. Kendi öz yurdumuzda en az Sabataycılar ve Farmasonlar kadar hür olmak istiyoruz. Onlar kendi din ve ideolojilerini devlete ne kadar hâkim kılabiliyorsa biz de kendi kimliğimizi o derecede hâkim kılmak istiyoruz. Velhasıl tam bir demokrasi, tam bir hukuk, temel hak ve hürriyetlere tam hürmet ve riayet istiyoruz.

Hayır!.. Büyük yanılgı içindesiniz. Bu ülke, bu devlet, Türkiye sadece sizin değil, hepimizindir ve öncelikle Müslüman halkındır. Tekelciliği bırakın, boş hayalleri bırakın. Bugünkü imtiyazlı ve egemen durumunuzu ilelebed sürdüremezsiniz

Dinsel, Ailevi ve Sosyal Yaşam *

Sabetay ve Haleflerinde Tanrı İnancı: Dünyayı yaratan bir tanrı vardır ve O diğerlerine göre üstündür. Tanrıdan sonra Sabetay Sevi gelir. Sabetay gibi, Osman Ağa'da "baba" adı verilen mürütlerinden oluşan 63 kişi tarafından tanrı ilan edildi. Osman'ın haleflerine halife (khalifes) denir.

Diriliş: Ölülerin dirildiği gün diğer tüm insanlık yer altında kalırken dönmeler mezarlarından çıkacaklardır. Bu şekilde dirilecek olan dönmeler bayraklar taşıyan guruplar halinde birleşecek ve cennete gireceklerdir. Kohen ailesi yeşil bir bayrak taşıırken diğer aileler kırmızı-beyaz bir bayrak taşıyacaklardır.

Sünnet: Dönmeler çocuklarını iki ya da üç yaşlarında sünnet ettirirlerdi. Her sünnet halifenin izni ile yapılır. Sünnet edilecek çocuk onun elini öpmek zorundadır. Sünnet töreni anında İbranice dualar okunur.

Nişan ve Nikahlar: Nişan ve nikahlar genellikle çocuklar doğmadan önce yapılır. İki kadın gebe kalınca farklı cinsiyetten olan çocuklarını nişanlarlar. Nişanlılar üç ya da dört yaşına gelince bu nişan değer kazanır. Kızın kollarına eşkenar dörtgen şeklinde kutsal bir bilezik takındığında evlilik takdis edilmiş sayılır.

Evlilik yemeği süresince hahamlar yeni evlilerin ortasına otururlar ve uzun dualar okurlar. Yemek bittiğinde yeni evliler yalnız bırakılır. Bir süre sonra, yeni evli genç kız yatak odasına çekilir, daha sonra yeni evli erkek onunla orada buluşur ve her ikisi yüz yüze duygu ile birkaç dakika süren bir dua okurlar. Ertesi gün tüm şüphelerden arınmak için Müslüman bir imam çağrılır ve Müslüman tören usulüne göre evlilik yapmak için dostlar davet edilir.

Ölümler ve Mezarlar: Bir dünmenin can çekişmesi esnasında, yatağın etrafındakiler, herkes dualar okur. Ölüünün bedenini yıkayan kimse, ölen kadın olsa bile daima erkektir. Yedi gün boyunca yas tutulur ve bu süre boyunca düzenli olarak dua edilir. 40. günde de dua edilip, her sene yıldönümü anılır. Dönmelerin Selanik'te ve İstanbul'da özel mezarlıkları mevcuttur. Bu iki şehre yakın bir yerde ölenin cenazesi bunlardan en müsait olan birisine getirilirdi. İstanbul mezarlığı Üsküdar'da, Boğazın Anadolu kıyısındadır.

İyilikseverlik: Sabetay'ın 13.emrine istinaden dönmeler iyilikseverliğe ve tarikatın dayanışmasına çok önem verirler. Bunun için; Sağlık Yardımı, Genç Kadınlar ve Bayanlar Cemiyeti altında teşkilatlanmışlardır.

* Bu yazı Prof.Abraham Galante tarafından 1935 yılında yazılan, Zvi-Geyik yayınları tarafından yayınlanan "Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri" isimli kitabından özetlenerek alınmıştır. Kitabı temin etmek için yandaki resmi tıklayınız.

Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri
Prof.Abraham Galante

Eğitim Alanında Dönmeler

Ottoman

"Dönmeler" adı verilen grup normalde yahudiliklerini gizleyen ve kendilerini Müslüman olarak lanse eden cemaat olmalarına rağmen gizli inançlarını koruyabilmek ve bu inançlarını yetişen nesillere de aynen aktarabilmek için kendi eğitim kurumlarını kurmaya büyük özen göstermişlerdir. Dönmeler'in eğitim alanındaki üstatlarından biri daha önce kendisinden söz ettiğimiz Selanikli Şemsi Efendi'dir. Şemsi Efendi, kendi imkanlarıyla Selanik'te ilkokul seviyesinde bir eğitim kurumu kurmuştu. Kendisi de bir Dönme olan Ilgaz Zorlu'nun "Evet Ben Selanikliyim" adlı kitabında Şemsi Efendi ve okulu hakkında verdiği bazı bilgileri aktarmakta yarar görüyoruz: "Bu çabaların (yani Sabetaycı neslin eğitimi için verilen çabaların) hiç kuşkusuz ki en önemlisini o yılların aslında bilgin bir Kabbalisti (Kabbala yorumcusu) ve din adamı olan Şemsi Efendi (Şimon Zwi) yapmaktaydı. .

Cemaat gençlerinin ne denli bir sorunla karşı karşıya kaldığını gören Şemsi Efendi, bir müddet sonra kendi düşüncelerini Sabetaycı topluluk içinde duyurma çabasına girişti. Bu çaba bir anda o denli taraftar topladı ki insanlar adeta onun fikirlerine yapıştılar. Ancak kendisi tamamen kendi imkanları ile Selanik'te ilkokul seviyesinde bir kurumu da kurdu... Almış olduğu Batılı eğitimin etkisiyle bir süre sonra okulu Selanik'te önemli başarılar kazanmıştır. Atatürk de sadece cemaat üyesi kişilerin kabul edildiği bu okulda bir süre okumuş ve orada verilmeye çalışılan Batılı anlayıştan etkilenmiştir; bunu daha sonraki fikirlerinde de görmekteyiz."

Dönmeler Selanik'teki eğitim kurumlarının yanı sıra İstanbul ve İzmir'de de önemli eğitim kurumları kurmuşlardır. Bunların başta geleni ise İstanbul'daki Feyziye Mektebi idi. Feyziye Mektebi'nin de temeli aslında Selanik'te atılmıştır. İlk olarak 1885'te Selanik'te Feyzi Sıbyan adıyla bir okul kuruldu. Balkan Harbi sırasında ekonomik krize giren bu okulu, Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra iş başına gelen hükümette Maliye Bakanı görevini alan Cavit Bey'in yardımları kurtarmıştır. Bir Maliye bakanının bu okulu kurtaracak yardımları ise devletin hazinesinden yaptığı şüphe götürmeyecek bir gerçektir. (Bu Cavit Bey daha sonra Atatürk tarafından idam ettirilmiştir). İstanbul'daki Feyziye Mektebi bugün Işık Lisesi adıyla faaliyetini sürdürmektedir. Feyziye Mektebi'nin ve onun yerine geçen Işık Lisesi'nin asıl amacı Dönmeler'in çocuklarının Müslümanların çocuklarına karışmalarını ve böylece gizli olarak sakladıkları Sabetaycı (gizli yahudi) inançlarını korumalarını sağlamaktır.

Bugün halen varlığını sürdüren Ulus Musevi Lisesi ise özellikle yahudilerin yani yahudiliklerini açığa vuran azınlığın çocuklarının okuduğu bir eğitim kurumudur.

Evet ben Selanikliyim!

Ayşen GÜR

Hürriyet Gazetesi - 19 Eylül 1998, Cumartesi

Selanikli deyince ne gelir aklınıza? 1) Selanikli Yunanlılar. 2) Nazilerin katlettiği Selanikli yahudiler. 3) 1924'te mübadeleyle Türkiye'ye göç eden Selanikli müslümanlar. 4) Aynı mübadeleyle gelen "dönmeler." İşte "Selanikli" denildiğinde, özellikle son kategoride olanlar kastedilir. 17. yüzyılda mesihliğini ilan edip, sonra müslümanlığı kabul etmek zorunda kalan İzmirli yahudi Sabetay Sevi'nin yandaşı birkaç ailenin soyundan gelen "Selanikliler", daha doğrusu "sabetaycılar", 350 yıl cemaatleri hakkında ser verip, sır vermediler. Ama 1990'larda içlerinden biri yazmaya, anlatmaya başladı. İlğaz Zorlu, 29 yaşında. Annesi sabetaycı, babası dindar müslüman bir aileden. Cemaatinde çok iyi tanınıyor. Kimi ona deli diyor, kimi hain. Prof. Dr. İlber Ortaylı, ondan şöyle söz ediyor: "Bugün Sabetaycılar kendilerini henüz açıklamaz. Tek istisnanın, ama hakikaten tek istisnanın İlğaz Zorlu olduğunu takdirle belirtmek gerekir." Belge Yayınları, İlğaz Zorlu'nun makalelerini "Evet, Ben Selanikliyim/Türkiye Sabetaycılığı" başlıklı bir kitap halinde yayınladı. Onunla hayatını, sabetaycılığı ve sabetaycı cemaati konuştuk.

Sabetaycılığı ne zaman keşfettiniz?

-Annemle babam çalışıyorlardı, bana anneannem baktı. Anneannem Selanik'te doğmuş ve 24 yaşında mübadeleyle buraya gelmiş. Atatürk'ün ilkökul öğretmenisi Şemsi Efendi de dedemin dedesi. Şemsi Efendi yaşadığı dönemde, büyük bir Kabbala bilgini ve sabetaycılar içindeki cemaatleri (Kapancılar, Karakaşlar, Yakubiler) birleştirmeye çalışıyor. Düşünün, üç yüzyıl boyunca müslüman gözüküyorsunuz, içerde yahudiliği uyguluyorsunuz, daha doğrusu yahudiliğin kabbalistik, mistik bir bölümünü. Cemaat tamamen içine kapalı. Ben 19 kuşak boyunca Sabetay Sevi'nin kardeşinin soyundan bir aileden geliyorum. Büyükannemin çok sağlam bir sabetaycı kültürü var, ama korkuyor. Çünkü Varlık Vergisi olayını, ondan önce Karakaş Rüştü olayını yaşamış. Cemaat asimile olma kararı almış.

KARAKAŞ RÜŞTÜ OLAYI

Karakaş Rüştü olayı nedir?

-Sabetaycıların Karakaş grubundan olan bu adam 1924'te bir anlaşmazlık sonucu cemaatin sırlarını gazetelere ifşa ediyor ve Atatürk'e mektup yazıyor. Biz asimile olamıyoruz, bizi ne olur müslüman yapın diyor. Anneannem korkarak anlattı. Bu olay olduğu zaman evleri basacaklar şayiası ortaya çıkmış. Birçok aile ellerindeki belgeleri yakmış.

Size de aynı gözle bakanlar var mı cemaat içinde? İkinci Karakaşzade Rüştü olduğunuzu söyleyenler?

-Evet, evet tabii. Benim için önce bu adam kendini Sabetay Sevi sanıyor dediler. Deli olmakla, Karakaşzade Rüştü olmakla, Mesih olmakla suçlandım. "Allah kahretsin, başımıza dert açacaktır" dediler.

Büyükannenizden neler öğrendiniz?

-Ben büyükannemi tanıdığım zaman yaşlanmıştı. Sürekli Sabetay Sevi, Sabetay Sevi diye anlatıyordu. Öğrendiklerimi anneme söylediğim zaman bir temiz sopa yedim. Annem attı beni evden. Hakikaten attı, sekiz yıldır da görmüyor. Annemin çevresinde insanların çok orijinal bir tarih teorisi vardı: Orta Asya'dan İspanya'ya gittik, İspanya'dan Selanik'e geldik! Biz yahudi değiliz! Halbuki bir akarsu düşünün, iki ayrı mecraya gidiyor, ama kaynak aynı. Yani yahudilikle sabetaycılık aynı. Çocukluğumda büyükannemin arkadaş grubuyla beraberim. Büyükannemin grubunda dini ritüeller uygulanıyor. Hanımlar bir araya gelirdi. Fatma Hala dediğimiz bir akrabamız vardı. Birden bir kitap çıkarır "Sabetay Sevi" diye bir dua okumaya başlardı. "Aman Fatoş kimsecikler duymasın" denir, perdeler kapanır, ben yatağa götürülürdüm. Bu insanlar hala Sabetay Sevi'ye inanıyorlardı, ama gizliyorlardı. Büyükannem öldükten sonra onun arkadaşlarıyla birebir konuşmalar yaptım, kasetlere aldım. Bu iş çok hoşuma gitti. Gizli olması ilginçliğini daha da artırıyor. Unutmuyorum, büyükannem arkadaşlarıyla sokakta yürürken bir hanıma selam verdi, sonra, "aman selam verdiğimi görmesinler" dedi. "Neden" diye sordum. "O komşulardan" dedi. Komşular, sabetaycılar içinde bir grubun diğer grup için söylediği bir söz. Bütün bunları kafama taktım.

SABETAYCILAR YAHUDİDİR

Cemaatin yaşlılarıyla konuştunuz...

-Sözlü tarihi başlattım cemaat içinde. Büyükannemin kuşağındaki 65-70 kişiyle tek tek konuştum. Karşıma ilk şu çıktı: Biz Selanikli değiliz! Ben o yüzden kitabım adını "Evet, Ben Selanikliyim" koydum. Selanikli olmak utanç verici bir şey gibi kabul ediliyordu. İnsanlar, sizin fikirlerinizi eleştirmekle uğraşmıyor, geçmişinizle uğraşıyor. Pis yahudi, pis dönme diyor. Ben buna karşı çıktım. Dedim ki evet ben dönmeyim, Selanikliyim. 1991'de İsrail'e gittim.

Araştırmanızı sürdürmek için mi yoksa sabetaycılığın kökeninin yahudilikte olduğunu görüp yahudi olmam gerekir düşüncesiyle mi gittiniz?

-Evet, bunu düşündüm ve hiçbir zaman gizlemedim. Sabetaycılık yahudiliğin bir parçasıdır.

Eski kuşaktan olan sabetaycılar da kendilerini yahudiliğin bir parçası olarak mı niteliyorlardı?

-Sabetaycılar kendilerinin gerçek yahudiler olduğuna inanıyorlar. İsrail'de inanılmaz bir şey buldum. İkinci Cumhurbaşkanı İzak Ben Zwi, bir sabetaycı. Ailesi Polonyalı ama Osmanlı döneminde Türkiye'de eğitim görmüş. Sonra da Filistin'e gitmiş. Sabetay soyundan geldiğini belgelemek için Ben Zwi (Sabetay'ın soyadı) soyadını almış. Mirasını Ben Zwi Enstitüsü'ne bağışlıyor. Sabetaycılarının kaynaklarının İsrail'e getirilmesi için talimat veriyor. Ama Sabetaycılık İsrail'de yoktur. Oradaki görüş şudur: Bunlar 350 yıl önce yahudilikten ayrılmış, müslüman olmuşlardır. Ama burada hep bir açık kapı bırakmak zorundalar. Çünkü yahudilikten insanlar atılamaz. Kökene bağlıdır. 350 sene boyunca bu adamlar yahudilik inancını sürdürdü. Bugün herkes bunu devam ettiriyor demiyorum tabii.

Sizin İslamcı kesimle de diyaloglarınız oldu. Kitabınızda Mehmet Şevket Eygi'ye de teşekkür ediyorsunuz.

-Evet, Mehmet Şevket Eygi'yle tanıştım. Akit Gazetesi'nde de kitapla ilgili yazılar çıktı, kötü yazılar değildi bunlar. Mehmet Şevket Eygi'den çok yardım da gördüm. O da Türkiye'deki bütün etnik grupların tarihinin araştırılması konusunda hemfikir benimle. Neticede bu bir kültür.

Niçin yahudi olmak istediniz?

-Bu sembolik bir olaydı. Örneğin sabetaycı bir genç kız bir yahudi erkekle evlendiği zaman çocukları yahudi kabul edilmiyor. Ben bunun düzeltilmesini istiyorum. Başvurdum. Resmi başvurularımı yok sayıyorlar. Türkiye-İsrail ilişkilerine bakıyorlar.

Cemaatin içinde gerçekten müslüman olup da giden var mı?

-Ben bunu hiç görmedim. Ateist olanlar veya yeni bir akım olarak budizm gibi dinlere ilgi gösterenler var.

Sabetaycılar, kendilerinin genel yahudilik şemsiyesinin bir parçası olduğu yolundaki düşüncenizi paylaşıyor mu?

-Bir sabetaycı ailede kız bir yahudiyle evleniyor. Sabetaycı kızın annesi diyor ki "kızım aslına döndü."

Efsanevi İzmirli

Sabetay Sevi (1622-1676) İzmirli bir yahudiydi. Kabbala mistisizmine büyük ilgi duydu. Mesih olduğunu bildirdi. 1660'larda bu açıklama üzerine Avrupa'nın her yerinden yahudiler heyecanla gözlerini İzmir'e diktiler. Yahudi dünyasının bu müjdeyle altüst oluşunu, Claude Gutman "İzmir'in Çılgın Dedikoduları" (Çev: Meral Gaspıralı, Cep Yay., 1994) adlı romanında anlatıyor. Ancak Osmanlı yönetimi işe el koydu; Sabetay Sevi'yi müslüman olmaya zorladı. Sevi müslümanlığı kabul etti, yahudiler ondan yüz çevirdiler, ancak bazı aileler ona inanmayı sürdürdü ve onunla birlikte sürgüne gitti. O günden sonra "dönme" denilen bu cemaat Selanik'te yüzyıllarca yaşadı. Kapancılar, Yakubiler, Karakaşlar adıyla üç ayrı gruba bölündü. İç evlenmelerle bütünlüğünü korudu. 19. yüzyılda batılılaşmanın etkisinde kaldı, modern okullar (Fevziye, Terakki) açtı, üyeleri arasında çokca mason ve Jöntürk vardı. 1924'te mübadeleyle Türkiye'ye geldi. II. Dünya Savaşı sırasında "Varlık Vergisi" uygulamasında, gayrimüslimler gibi çok yüksek vergi ödemek zorunda kaldı. İlga Zorlu, sabetaycılarının müslüman gibi gözükmekle birlikte, yüzyıllar boyu evlerde gizlice yahudi geleneklerini ve Sabetay'dan kalma özel ayinlerini sürdürdüklerini belirtiyor.

İlk defa yayınlanan önemli bir belge

Resul TOSUN

Bu belgeyi gün yüzüne ZVİ Geyik Yayınları çıkardı. Değerli ağabeyimiz M. Ertuğrul Düzdağ'ın yayına hazırladığı bu belge, aslında Müslümanlığı asla kabul etmedikleri halde Müslüman görünen, asıl dinleri Yahudilik tarafından da dışlanmış olan dönmelerle ilgili. Kitabın adı Dönmeler Adeti.

Bu belge, Ahmet Sâfi Bey'in 3350 sayfadan oluşan 18 ciltlik Sefinetü's Sâfi isimli eserinin 5. cildinin 446-466 sayfaları arasındaki 20 sayfalık bölümünden oluşuyor. (M. Ertuğrul Düzdağ ağabey, kitabın girişinde Sefinetü's Safi'in aslının 1972 yılına kadar Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü Kütüphanesi'nde tek nüsha halinde iken aynı yıl Süleymaniye Kütüphanesi için bir mikrofilm alındığını daha sonra bu filminden basılan iki takımın halen "Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı" ile "İslami Araştırmalar Merkezi" kütüphanelerinde bulunduğunu kaydetmektedir.)

Yayınlanan bölüm kitapta bir kez sadeleştirilmiş, bir kez de karşı sayfasında Latin harfleriyle okunuşu bulunan Osmanlıca tıpkı basım olmak üzere 2 kez basılmış ve kitapçık böylece tarihi bir belgeye dönüşmüş. Kitabın tamamı 104 sayfa.

Dönmeler hakkında özet olduğu kadar derli toplu ve bir o kadar enteresan olan bir kitapçık. Ahmed Safi bu bölümü, Selanik'te bulunduğu sıralarda bizzat yaptığı müşahedeler ve araştırmalar sonunda yazmış.

Mesela dönmelerin ortaya çıkışlarıyla ilgili tespit bu kitapçıkta çok farklı biçimde anlatılmış. Müellif dönmelerin Hz Peygamber zamanında Müslüman olduklarını ilan eden ama asıl dinleri olan Yahudilik'ten dönmeyen, gizli gizli kendi ayinlerini yapan münafıklara dayandığını yazıyor. Müslüman olmadıkları ve gizli gizli Yahudi ayini yaptıklarını Hz. Ömer zamanında ortaya çıkması üzerine, Halife Hz. Ömer tarafından sürüldüklerini, onların da gelip Selanik'e yerleştiklerini, burada mal mülk sahibi olup zenginleştiklerini yazıyor.

Sabatay Sevi'ye de temas eden kitabın ilk sayfalarında dönmelerin ne Yahudi ne de Müslüman olmadıklarını zikrediyor. Bazı inançları sebebiyle Yahudiler tarafından da kabul edilmedikleri anlaşılıyor.

Kitap, dönmelerin bir yardımlaşma sandığına sahip olduklarını, birbirlerine sahip çıktıklarını, kendilerine mensup hiç kimsenin mağduriyetine göz yummadıklarını anlatıyor. Müslümanlar'a hoş görünmek için içlerinden hafızlar yetiştirdiklerini ama asla Müslümanlığa yaklaşmadıklarını, kendi aralarında periyodik olarak gizli toplantılar ve ayinler yaptıklarını anlatıyor. Servet sahibi oldukları için de devlet katında da güçlü olduklarına Selanik Valisi Hüsnü Paşa'nın azlini örnek veriyor. Hüsnü Paşa ayinlerini basmış ve sandıklarının açılmasını istemiş ama açamamış, birkaç gün içinde tayinini çıkartmışlar! Selanik'te ve İstanbul'da özel mezarlıklarının bulunduğu başka yerlerde kalan ölülerinin kemikleri dahi kalsa özel mezarlıklarına nakledildiği de anlatılan adetleri arasında.

İnançlarına göre kendilerinden Hacı Aziz Efendi adında biri dinlerini araştırmak üzere gitmiş, geri dönüp hangi dinin doğru olduğunu bildirecekmış, bu adam gideli bin sene olmuş hâlâ dönememiş. Dönmeler tarafından maaşla tutulmuş bazı adamlar her sabah erkenden gider sahilde bir saat onu beklemiş!

Kitapta dönmelerin askerlik yapmadıkları, başkalarına kız vermedikleri ve benzeri inanç ve adetleri de özetlenmiş.

Tabii ki bu kitapta dönmelerin 100 sene önceki durumları yazılı. Bugün dönmelerin önemli mevkileri işgal ettikleri ve Müslümanlar'ı rahatsız eden bazı uygulamalarda parmakları olduğu iddiası hep vardır.

İşin garibi kitabı yayınlayan ZVİ Yayınevi (tel: 0212.511 55 26-27) de dönmelere aittir!

Daha önce M. Şevket Eygi'nin konuyla ilgili olarak hazırladığı bir kitabı da basmaları ilgi çekiyor. Yayınevi sahiplerinden İlğaz Zorlu da geçen senelerde medyanın bir hayli ilgisini çekmişti.

Hatırladığım kadarıyla Zorlu diyordu ki; dönmeler asırlardır Müslümanlar'la birlikte yaşıyorlar. Müslümanlar onlara herhangi bir kötülük yapmış ve zarar vermiş değildir. Bununla birlikte, Müslümanlar'ın uğradığı zararların altından sürekli dönmeler çıkmakta, İslam karşıtı faaliyetlerin arkasında dönmelerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum böyle devam etmemelidir. Dönmeler yaşadıkları topluma zarar vermemelidirler. Aksi halde bundan en fazla dönmeler zarar görecektir. Dönmelerin her ne kadar nüfusları kuvvetli ise de nüfusları çok azdır. Büyük çoğunluk olan Müslümanlar bir gün "neler oluyor?" derlerse, bundan dönmelerin büyük zarar göcekleri açıktır. Onun için diyor Zorlu, gizliliği bırakıp kendimizi tanıtalım ve muhtemel zararlardan kurtulalım.

Açıklaması ikna edici gibi görünse de dönmeler hakkında onca şeyi dinledikten sonra insanın güvenesi gelmiyor. Gelmiyor ama kimsenin kalbini de bilmediğimiz için sözlerine itibar etmemiz gerekiyor!

Her neyse biz uzun zamandır basın camiasından uzak durmakla birlikte geceli gündüzlü yoğun faaliyetlerini sürdürüp sürekli yeni eserler üreten M. Ertuğrul Düzdağ ağabeye itina ile hazırladığı bu belge/kitap için bir teşekkür borçluyuz. Bir nefeste okuduğum bu kitapçıktan bahsetmeden geçemedim

Ne kadar sevindiğimi anlatamam; bir tarafından benim de iliştiğim bir konuda, İsrail hükümeti, nihayet yumuşama alâmetleri vermeye başladı. 'Dönmeler' arasında içinden geldikleri ırkla bağlantılarını yenilemek isteyen bir gruba göç etme hakkı verme yolunda bir adım attı İsrail... Bakalım kapıları sonuna kadar açacak mı?

Hatırlayacaksınız: Epey önce, bizdeki dönmelerin bir benzerini İran'da keşfettiğimi yazmıştım Kulis'te. İsrail'de çıkan Jerusalem Post gazetesinde okuduğuma göre, bundan 100 yıl kadar önce, Tebriz'de meydana gelen bağnazlıklar yüzünden, Museviler din değiştirme ihtiyacını hissetmişler; açıkta Müslüman göründükleri halde dinlerini gizlice sürdürmüşler. İçlerinden Mekke ve Medine'yi ziyaret edip hacı olanlar, beş vakit namazı camide kılanlar bile görülmüş; ama gazete, eski dinlerine bağlılığı içlerinde taşıdıklarını yazıyordu.

Dönmelik, gizli din taşımak, gerçekten zor zanaat. İsrail Avrupa üzerinden 'anavatana' gelen İranlı dönmelere hiç itiraz etmeden vatandaşlık hakkı vermiş; vaktiyle Müslüman görünürken İsrail'e gidip vatandaşlık elde eden dönmeler arasında ülkede önemli görevlere gelenler bile varmış... Ben de, İranlı dönmelere kapıyı açık tutup bizimkilere sımsıkı kapayan İsrail'i ayıplamış ve "Ayıp ediyorsun" diye yazmıştım.

Bizdeki dönmelere farklı muamele ediyor İsrail. İsrail devleti kurulduktan hemen sonra İsrail'e göç edip vatandaşlık almak isteyen bazı dönmeler çıkmış, ama İsrail onları kabulde istekli davranmamıştı. "Evet, Ben Selanikliyim" kitabının yazarı Ilgaz Zorlu ve bazı arkadaşları birkaç yıldır "Vatana göç hakkı" talep ediyorlar, ama fazla bir anlayış görmüyorlar... Ilgaz Zorlu, kitabında, bir süre gidip kaldığı İsrail'de başına o küçük takkelerden takıp dolaştığını, ilgi de gördüğünü, ama meramına eremediğini yazıyor.

Şimdi ona bir müjdem var. Musevi Cemaati'nin 'Şalom' gazetesi, "Bazı Müslümanlar İsrail'e göç etme haklarını istiyorlar" başlıklı bir haber yayımladı. Haberde, daha önce reddedilen 'göç hakkı'nın bu defa tanınacağı anlamına gelecek olumlu bir hava var. 28 kişinin bu yolda yapılmış başvurularını, İsrail içişleri bakanlığı, uzun yazışmalardan sonra reddetmişti; o insanlar, bunun üzerine, Yüksek Adalet Mahkemesi'ne başvurmuşlar... İşler süratlenmiş...

Şalom, başvuru sahiplerinin kimliği ve konunun hukukî yönü hakkında şu bilgiyi veriyor: "Geri dönüş yasasına göre, dinini kendi arzusuyla değiştirenler hariç bir Yahudi'nin çocukları, torunları veya eşleri göç vizesi alabilirler. Dilekçe sahipleri, kendilerinin aslında zorla dinleri değiştirilmiş insanların çocukları olduklarını, bu yüzden din değiştirenlerle ilgili maddenin kendilerine uygulanamayacağını söylüyorlar. Eğer İsrail'e göç edebilirlerse Yahudiliğe geri dönmeye istekli olduklarını ve Yahudi dininin zorla değiştirmiş insanlarla ilgili durumlara ya da Anusim'e fırsat verdiğini belirtiyorlar." (Şalom, 1 Eylül 1999)

Başvuranların nereli olduklarını açıklamamış Şalom; İsrail Yüksek Adalet Mahkemesi, başvuru sahipleri zor duruma düşmesinler diye, adresleri üzerine ambargo koymuş çünkü. İyi de yapmış. Sevinmemin sebebi, Ilgaz Zorlu ve arkadaşlarının bu yönde ilk ciddi başarıyı kaydetmeleri. Daha önce bu tür başvuruların dikkate alınmadığı İsrail'de, mahkemenin konuyu görüşme takvimine alması bile bir başarı.

Osmanlı Tarihi'nin Museviler arasında ciddi sürtüşmeler yaşanan ilginç dönemlerinden birinde, fitneyi önleme amaçlı bir müdahale sonucu ortaya çıkmıştı dönmelik. Kendisinin 'beklenen mesih' olduğuna inanılan Sabatay Zvi adlı din bilgini, baskılar üzerine din değiştirmek zorunda kalmış, ancak Zvi ve bağlıları eski inançlarını korumuşlardı. 350 yıl boyunca, Müslüman görünüp Musevi inançlarını sürdüren

bir grup oldu dönmeler. Cumhuriyet kurulup yoğunluk teşkil ettikleri Selânik'ten Türkiye'ye göçtüklerinde özelliklerini burada da sürdürdüler.

Galiba bir vesileyle yazmıştım: İmparatorlukta ilk eli yüzü düzgün, modern eğitim kurumlarını dönmeler kurdu. Atatürk'ün de okuduğu ilkokulun kurucusu Şemsi Efendi bir dönme idi (İlgaz Zorlu "Dedemdir" diyor ve esas adının Şimon Zwi olduğunu yazıyor). Dönmeler İstanbul'da da eğitim kurumları açtılar. Şemsi Efendi'nin izinden gidenlerin açtığı Şişli Terakki Lisesi ve Işık Üniversitesi onların eseridir. Hani Faik Bulut adındaki sözde 'araştırmacı'nın, adındaki 'ışık' sözcüğüne bakıp 'ışık evleri' ile arasında irtibat kurarak "İrticaî eğitim kurumları" arasında saydığı, sonra da özür dilediği Işık Üniversitesi...

Dönmelerin bir bölümü, hiç değilse yüzeyde, Müslüman gibi yaşamaktan mutlu görünüyorlar. Kültür, eğitim, medya, sanayi, ticaret ve siyaset hayatında ön planda olan çok sayıda dönme var. Türkiye bu konuda o kadar geniş ki, önümüzdeki Mayıs ayında yapılacak cumhurbaşkanlığı seçiminde dönme bir aday bile çıkabilir.

Ancak, bazıları da, bütün dünyada etkisini hissettiren, Hıristiyanları 'yeniden doğmuş Hıristiyan', Müslümanları 'daha dindar' yapan rüzgârlardan etkilenecek 'köklerine dönme' arzusundalar. Yıllardan beri, "Biz aslında Yahudi'yiz, tarihin garip bir cilvesiyle dönmüş gibi görünmüşüz, anavatana gelmek istiyoruz" diye çaba gösteriyor bunlar...

Müjdeyi onlara veriyorum, istediklerine kavuşurlarsa sonucu size de duyururum.

Onsekiz Emir

Dünya tarihi üzerinde etkisi olan on büyük şahsiyet arasında yerini alan Gizem Dünyasının Prensi Sabetay Sevi tarafından kendine inananlara yol gösterme amacıyla belirlediği 18 emir, asıl metnin Fransızca çevrisininin Türkçeleştirilmiş olarak yayınlandığı Prof.Abraham Galante tarafından yazılan, Zvi-Geyik yayınları tarafından yayınlanan "Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri" isimli kitapdan alınmıştır. Kitabı temin etmek için yandaki resmi tıklayınız.

Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri
Prof.Abraham Galante

"İşte senyörümüz, kralımız, Mesih'imiz S.S.'nin şanını artıran 18 emri"

- Tek ve eşsiz olan ve onun dışında hiçbir benzeri mevcut olmayan Yaratıcıya olan imanı korumaya itina göster.
- Gerçek Mesih olan Mesih'ine inan; şanını artıran David'in soyundan gelen senyörümüz, kralımız S.S. haricinde hiçbir kurtarıcı yoktur.
- Ne tanrının ne de Mesih'in adına sahte yemin etme, zira senyörün adı ondan alınmıştır ve bu kutsal varlığa saygısızlık edilmez.
- Tanrının ve Mesih'in adı geçtiği zaman saygı duyulur. Hemcinsine göre üstün olan doğası nedeniyle her kim olursa olsun ona saygı göstermelidir.
- Mesih'in sırrını anlatmak ve incelemek için toplantıdan toplantıya koşuşturulmalıdır.
- Onlardan ne kadar nefret ederse etsinler başka ulusların mensuplarını öldürmek için bile olsa kendi aralarında katil olamaz.
- 16 Kislev günü herkes bir araya gelir ve herkes Mesih'le ilgili başkalarından duyduğunu ve Mesih'e olan inancın gizemi hakkında ne anladıysa yanındakilerine anlatır.

- Zina onlar arasında hüküm süremez. Beriya kuralı mevcut olsa bile, buna rağmen hırsızlar yüzünden tedbir almak gerekir.
- Yalan şahitlik yapılmaz, mümin olmasalar bile hem cinsine yalan söylenmez ve birbirini ele vermek olmaz.
- Türban inancı taşıyan birini, inandığı bir yer bile olsa, zorla bir yere sokulmaya izin verilmez, zira üstat mücadeleçiler gurubuna ait bir kimse eksiksiz bir kalp haliyle ve istençli bir ruhla hiçbir şekilde zorlamadan kendiliğinden oraya girer.
- Aralarında kıskançlık yoktur ve kendilerine ait olmayan şeyleri açgözlülük ve hırsıyla istemezler.
- Kislev ayının 16'sındaki bayram büyük sevinçle kutlanır.
- Kişiler birbirine karşı iyiliksever ve merhametli olmalıdır ve hemcinsinin istenci için kendi istenci gibi çaba sarf etmelidir.
- Her gün gizlice Mezamir okunmalıdır.
- Her ayın doğuşu izlenmelidir ve ayın çehresini güneşle karşı karşıya gelmek üzere çevirmesi ve ay ile güneşin yüz yüze bakmaları için dua edilmelidir.
- Türklerin gözlerini örterek gizleme adetlerine, Ramazan orucu tutmak için, ve keza kurban kesmek için sıkışmadıklarına dikkat edilmelidir. Gözün gördüğü her şey kusursuz olarak yerine getirilmelidir.
- Onlarla evlilik sözleşmesi yapılmamalıdır.
- Oğulların sünnetine itina gösterilmelidir ve bunu aziz halkın utancını kaldırmak için yapmalıdır.

Örf ve Adetler *

Örf ve adetler genel olarak uygulayan kimseler tarafından muhafaza edilmiştir. Sadece anıların sürdürülmesi gayesiyle, geçen zamanın gerisinde kalan örf ve adetleri koruma eğiliminde olan aydınlar görülmektedir. Ayrıca, ilerleyen zaman içinde şüpheye düşen aydınlar, örf ve adetlerin ötesinde kalan, batılıların sıkıca sarıldığı düşüncelere saplanmışlardır. Bu saplantılar her yerde aynıdır.

Aşağıda öğrenebildiğimiz örf ve adetlerden bazılarını veriyoruz:

Topuklu ayakkabı giymek yasaktı. Özel bir model olmaları gerekiyordu. Modelde hiçbir sapma kabul edilmeyecekti. Karşı gelenlerin hepsi, bir mübaşir ve bir kılavuzcu kadın (çöpçatan) aracılığıyla gurup başkanının huzuruna çağrılacaktı. Özel adları olan memurlar başkan huzuruna çıkan erkek veya kadınların ayakkabılarını inceliyordu. Ayakkabıların topukları önerilen modele göre imal edilmemişse, iri bir bıçak darbesiyle kesiliyordu.

Başkan bu gib sapma gelişmelerine hükmettiği sürece beyaz bir türban giyiyordu ve suçlulara buna benzer günahlardan kaçınmalarını öğütüyordu. Aynı suçu tekrarlayanlar ayıplanarak cezalandırılıyordu. İslah olmayanlara afaroz cezası veriliyor ve gerekirse selam dahi verilmeyerek halkla olan ilişkileri dışlanma yöntemiyle kısıtlanıyordu. İhraç edilmeyi gerektiren çok kötü durumlarda başkan gurubun yaşlılarının fikrini soruyordu.

Roşa Şana'da (Yahudi yılının ilk günü) İzak'ın yerine kurban edilen kuzunun anısına **kuzu yeniordu** (hala yeniyor).

Mesih'i beklemek üzere deniz kıyısına, ya da bir ırmak kıyısına gidilirdi (hala gidiliyor) ve şöyle söylenirdi: Sabetay Sevi, esperamos a ti, yani Sabetay seni bekliyoruz (günümüzde de söylenir).

Yakubiler kafalarını traş etmek zorundaydılar (günümüzde de geçerli). Karıları ve kızları traş olamadıkları için saçlarını çok ince (günümüzde de geçerli) örерler.

Kadınlar sokağa çıkarken yüzlerini örtmek zorundaydılar ve eğer birlikte oldukları kimse babaları, kocaları ve erkek kardeşleri değilse asla örtünmeden karşılarına çıkmazlardı (henüz aynı).

Kadınların ferace (üst giysi) **giysisini** Türk kadınların sokağa çıkarken sarındığı **çarşaf ile değiştirmeleri yasaktı.**

Her dönmenin bir Yahudi adı vardı.

İspanyol Yahudicesi dilinde bazı iyi niyet sözcükleri ve bazı kötü niyet sözcükleri kullanılıyordu (günümüzde de kullanılıyor).

Sakallı olmak mitzva (bu tavsiyeyi kullanmak için dönmelerin kullandığı sözcük) **sayılırdı** (günümüzde de sayılıyor).

Bu günahın kınanacağı bir tarihte, sene içinde ölme korkusuyla **özel bir tören olmaksızın kuzu eti yenmezdi.**

Dönme olmayan kadınlarla ilişkiye girenler cehenneme gitmeye adaydı.

Bir dönmeden önce dönme olmayan birini selamlamak günahı.

Oruçken sigara içmeye izin vardı. Ramazan orucu tutarken sigara içmeye izin yoktu.

Kutsallığı kendilerini yangına karşı koruyan değerli takıları ve eşyayı tarikat başkanının evinde depolamak alışkanlığı mevcuttu.

* Bu yazı Prof.Abraham Galante tarafından 1935 yılında yazılan, Zvi-Geyik yayınları tarafından yayınlanan"Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri" isimli kitapdan alınmıştır. Kitabı temin etmek için yandaki resmi tıklayınız.

Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri
Prof

Sabataist

Prof. Dr. Yalçın Küçük ile Bir
Anadolu Gençlik Dergisi, Sayı 19

Kadrolaşma

"Ülkemi Boğan İlişkiler Ağının İçindeki herşeye Karşıyım"
"İsmail Cem'in Cumhurbaşkanlığı Önledim"

Tekelistan kitabının birinci ve hemen arkasından genişletilmiş ikinci baskısıyla Türkiye'de önemli bir gündem oluşturan yazar Yalçın Küçük ile, çalışmaları ve ülkenin temel sorunları üzerine görüştük.Tekelistan gibi hacimli bir kitap çalış-masının arkasından, yeni kitaplar hazırlamakla meşgul olan Küçük, bazı kitapları-nın da baskıya hazır olduğu müjdesini verdi. Kafasını meşgul eden konularda daha iyi bilgilenebilmek için ne lazımsa yapıyor; sözgelimi Sabataizm üzerine çalıştığı için, İbranice öğrenmeye başladığını aktarmayı önemli buluyoruz. Ülkemizin içinde bulunduğu "sorunlu" dönemde, insanların ve kurumların inanılmaz bir bezginlik ve dolayısıyla tembellik içinde bulunduğu gözlenirken, Yalçın Küçük'ün herkesten daha genç bir zihin ve azimle çalışmalarına devam etmesini tekrar vurgulamak gerekli.Genel olarak basınla arası iyi olmayan, kolay kolay ilişki kurmayan Yalçın Küçük

hoca, Anadolu Gençlik dergisinin söyleşi talebini, gençlik dergisi olması ve böyle bir dergiyi gençlerin çıkarması nedeni ile kabul etti. Genel olarak Tekelistan kitabı ve özel olarak da Sabataizm üzerine yapılan bu söyleşinin sonunda Yalçın Küçük'ün çözüm önerisini de aktarma şansını bulduk. Öneri, beğenilir beğenilmez... burası hiç önemli değil. Sizi, şaşırtıcı olmayı daima beceren çünkü araştırmaya devam eden, kendisi de bulduklarıyla şaşıran araştırmacı, yazar ve düşünür Yalçın Küçük'le yaptığımız söyleşiyle başbaşa bırakıyoruz.

- Sayın Küçük, isimbilim nasıl çıktı ortaya? Bir tesadüf müydü bu pencereyi açan?..

- Şimdi, aslında ben bu işlere girmek istemiyordum. Ama size bütün açıklığıyla söyleyeyim. Bir kez bilim, isimbilim... bunlar beni ilgilendiriyor, ama bu konuyla ilgilenmemin nedeni, doğru veya yanlış şu değerlendirmeyi yapmamdan kaynaklandı; "Süleyman Bey'den sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin Cumhurbaşkanı adayı İsmail Cem'dir. Onun Cumhurbaşkanı olması ülkemiz için hayırsız olacaktır." Bu değerlendirmeyi yaptığım zaman ise, çok da çaresiz bir durumdaydım, cezaevindeydim. Bu durumu, ancak, İsmail Cem'in Sabataist olduğunu ortaya çıkararak önleyebilirdim. Ve bana göre, başka nedenleri de vardır. Ama sonuçta Cumhurbaşkanı olması önlenmiştir. Önlenmesi de iyi olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin adayının bu olduğunu bugün biliyoruz, ama o sırada benim için bu durum sezgiseldi. Ama bir kez Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Madeline Albright, "İsmail, gelecek sefer Cumhurbaşkanı olursun. Seni Cumhurbaşkanı görmek istiyoruz" demiştir, çok samimi olarak. Ayrıca, göstermelik de olsa, Bülent Ecevit, Cem'i tatmin etmek için Cumhurbaşkanı adayları arasına soktu. Demek ki benim sezgisel olarak yapmış olduğum tespit zamanla da doğrulandı. Ve ben bunu önlemeye çalıştım, önlendi. Bundan sonra da zaten çok çeşitli nedenlerle bu isimbilim araştırmalarımı geliştirmeye çalıştım, çalıştıkça da bir ağ ortaya çıktı.

- Büyük yankısı oldu ama... Üstelik sadece soldan değil, belki oradan fazla sağda...
- İsimbilim'le ne yaptım önemli olarak? Çok garip aslında, çünkü ben tarihçi değilim. Tarihçilik çok onurlu bir yerdir, benimkisi boşluk doldurma. Ancak, tarihçiliğin önemli araçlarından bir tanesi bu isimbilim. Hiç kimse kullanmamış bana kadar. Türkiye'de onomastik isimbiliminden bahseden tek bilim adamı, bir tarihçi yok. Oraya doğru geleceğiz. Osmanlı tarihinde de isimbilime bakacağım. Neden Anadolu Selçuklu'daki bütün prens isimleri Keykubat, Keyhüsrev'dir de çok az incelenen beyliklerdeki Yakup, İshak, İbrahim'dir... Hiç kimse merak etmemiş. Eğer bilim yapacaksak buna bakmamız lâzım. Germiyan Beyliği, Menteşe Beyliği prenslerinin çoğunun adı böyle, bunlara da bakacağım, burada bitmiyor... Burada da görüyorsunuz ki, bilime güveniniz artıyor. Neden artıyor? İnanılmaz bir şey; evvelâ, güvenden önce, sadece isimbilimden gitmiyorum. Bunların davranış kalıplarını okuya okuya davranış kalıplarını çıkardım. Nasıl çıkartırsınız; bilimsel olarak? İsimbilim açısından "er-man" kullanırlar.

Bu bir davranış kalıbıdır. Bundan sonra, bunlar Müslümanlarla evlenmezler. Bilimde bu şöyle olur; alır bir yasa çıkarırsınız, sonra uygularsınız. Örneğin Kemal Derviş... Annesi Alman... Demek ki babası Müslümanla evlenmemiş. Kendisinin birinci karısının Sabataist olduğu her halinden belli. İkincisi ise bir Rus ya da Polonyalı... Slav... Polonyalı ise Yahudi olma ihtimali çok kuvvetli. Çünkü Sabetay Sevi'nin kurallarına göre en kötüsü bir Müslümanla evlenmek. O, dinsizlik anlamına geliyor, kirleniyorlar. Sonra, lââyık olmadıkları yerlere gelmeleri. Şimdi bu adamcağızla ilgili yazdım, çünkü bu benim hem Planlama'da, hem üniversitede mesleğim. Princeton'da, şurada burada doktora yapanları biz çok biliyoruz. Bu adamın onca senede bir tek çalışması yok. Şimdi hakkında neler yazılıyor. Bizim önümüze çok geldi bunlar, bu tür insanlar... Ha, Dünya Bankası'nda da yükselir, ama Dünya Bankası Başkan Yardımcısı değil...

- Israrla Başkan Yardımcısı olduğu yazılıyor...

- Öyle yapıyorlar... Şimdi, bilimde bir kural getirirsiniz, ondan sonra getirdiğiniz kural, yasa eğer bilimse, sizin kendi gözünüzü açar. Nasıl açar? İşte bakın gazetelere. Bende şimdi şu oluştu; şu gördüğümüz medya, bir adamın ölüsünü veya dirisini çok tutuyorsa, bir hipotez olarak, "acaba Sabataist mi?" diyorum... Laboratuardaki bir bilim adamı gibi bakıyorum. Ne bulacağım?Ve buluyorsun. Annesinin adı Suzan. Kardeşinin adı Serdar... Bu da böyle zaten... Diplere de girmek istemiyorum. Ve bu tip davranışlar önümüzü çok açtı.

Mustafa Denizli'nin Sabataistliğine bakmıyorum

- Bu çalışmalarınızla ilgili olarak eleştiriler, antisemitik suçlamaları oldu mu?

- Şimdi benim yaptığım şu; ben Tekelistan kitabımın arkasında yazılı olan, Taha Kıvanç'ın da söylediği gibi antisemitik açıdan almıyorum. Ancak, benim yazdıklarımın iyiniyetle ya da kötü niyetle antisemitik olarak suçlanması da politiktir, çünkü benim öyle bir sorunum yok. Ortaya çıkan bir durum ve henüz daha çok küçük bir kısmını ortaya çıkarttığım bir ilişkiler ağı var ki, bu çok ürkütücüdür. Ben hiç kimsenin Sabataist ya da Yahudi olduğuna bakmıyorum. Ancak ülkemi boğan bir ilişkiler ağındaysa bakıyorum.

Meselâ Mustafa Denizli'nin Sabataist olup olmadığı beni hiç ilgilendirmiyor. Futbola bir yakınlığım olmamakla birlikte, Fatih Terim'e göre Mustafa Denizli'ye büyük sempati duyuyorum. Ancak Fenerbahçe Kulübü bir İsrail propaganda alanı haline geldiği zaman ben bu işe bakıyorum. Sabataizmini ancak o zaman çıkartıyorum, durum bu... İster sağda ister solda olsun; rantıye mi, değil mi; midesi, kafası ve kalbiyle bu topluma bağlı mı, değil mi? Buna bakıyorum.

- Sabataistler'le Yahudiler'i ayırmak gerekiyor mu?

- Tabî, Yahudî dönmelerle, daha doğrusu Yahudiliğini saklayanlarla Müslüman görünüp de Yahudi olanlarla Sabataistleri birbirinden ayırmamız lâzım.

Çünkü onlar derhal Yahudiliğe kabul ediliyorlar, ama Sabataistlerin durumu daha tartışmalıdır. Fakat son zamanlarda, belki burada tartışmamamız gereken, İsrail'de bir başka gelişmeler var. Bunlardan bir tanesi, bugün İsrail'de 1 milyona yakın Rusyalı var ve bunların çoğu da Yahudi değil ve Yahudi de olmak istemiyor. İsrail'in çok fazla toprak elde etmiş olması, oradaki nüfus sorununu getiriyor. Dolayısıyla Yahudi anadan doğmayanların da Yahudi toplumuna kazanılmasını, dolayısı ile Yahudileşmelerine daha sempatiyle bakılmasını kolaylaştırıyor. Çünkü bu Rus olgusu herşeyi alt üst ediyor. Sabataistlerle Museviler arasında bir çatışma olduğundan söz edemeyiz. Şimdi burada, İlga Zorlu'nun verdiği bir örnek var. Bütün Sabataistler Yahudi olmak istemiyorlar, hatta Yahudileri de sevmiyorlar.

Ancak, İsmail CemBülent Tanla, Çiller örnekleri, benim ortaya çıkarttığım basındaki, bürokrasideki, dışişleri bakanlığındaki örnekler şunu gösteriyor ki, Sabataist kimliğini ön plana çıkartmak, artık Türkiye'de yükselmenin yollarından bir tanesi. Dolayısıyla Sabataistlerin İsrail'le yakınlaşmalarını görüyoruz. Ancak, din açısından ve bunlarda en önemli olarak Kuzu Bayramı ve benzeri ayinler dolayısıyla, İsrail, yani Yahudî din otoriteleri, bunları hem Yahudî saymıyor, hem de Yahudiliğe kabul etmiyorlar.

-Türkiye'de Sabataistlerin durumunu genel olarak nasıl açıklayabiliriz? Kökenleri çok eski, ancak işaret ettiğiniz ilişkiler ağı o kadar eski mi?

- Türk siyasi tarihine; hem yakın tarihe, hem de geçmiş tarihe bu gözle de bakıyorum şimdi. O bakımdan çok yararlı oldu. Bazı hipotezler var, henüz çok ham, onları konuşmak istemiyorum şimdilik.

Türkiyeli Sabataist ve Türkiyeli Yahudî, hatta dünyanın pek çok yerindeki Yahudî, 1967 yılına kadar bulundukları topraklara büyük sadakat gösterdiler. Anahtar bir tarih 1967 yılı, Nasır'ın yenilmesi. 1973'teki İsrail'in galibiyetiyle biten savaştan sonra ise, Amerika'daki, o zamana kadar Arapları gözetmeye çalışan Yahudilerin tavrı bile değişti. Türkiye'deki Sabataistler de hızlı bir şekilde sadakati reddetmeye başladılar. Solun içinde de çoktu. Ben şimdi solcu bazı arkadaşlara söylüyorum, partinize bakın diye... Solu boşaltmaya başladılar.

Sabataist kadrolaşma

En fazla Sabataist kadrolaşmayı Ecevit, 1974'te yaptı. Onun ötesinde, Cumhuriyet tarihinin, İsmet Paşa'nın, Menderes-Bayar döneminin bu açıdan incelenmesini bir kenara bırakacak olursak, Türk idaresine en fazla Sabataist'in yerleştirilmesinin ve ön plana çıkartılmasının 1974 Ecevit Hükümeti'yle başladığını tespit ediyoruz. Çok tipiktir, o zaman CHP'ye çok uzak bir fıkra yazarı olan İsmail Cem'in TRT gibi stratejik bir yere getirilmesi... Ki, Tekelistan kitabının yeni baskısında çok ilginç bölümler var konuyla ilgili. TRT gibi yere de, devletin gizli servisleriyle çok yakın ilişkide olmayanlar getirilemiyor. Ben o zamana kadar İsmail Cem'in devletin gizli servisleriyle bir ilgisi olduğunu hiç düşünmüyorum, düşünmem de. Hâlâ da düşünmüyorum... Ama Bülent Ecevit'in onu oraya getirmesi için ne fedakârlıklar yaptığını düşünüyorum...

Şimdi görebildiğim, ne açıklık veriyor bana? Devlet idaresinin stratejik yerlerine Sabataist montajında, Ecevit'in o zaman yanında olan Deniz Baykal ve Turan Güneş çok stratejik bir rol oynadılar. 1974'e geldiğimizde büyük bir toplama yapabiliyoruz; İsmail Cem'in TRT gibi son derece stratejik bir yere getirilmesi, Haber Dairesi'ne Mehmet Barlas'ın getirilmesi gibi... Barlas'ın Sabataist olup olmadığını bilmiyoruz, ama eşinin durumu çok açık. Öyle görünüyor ki, şu anda Türk politikasında çok ciddi bir İsrail ağırlığı var. Ben şu anda Türk politikacılarının durumunu TKP simetriği olarak ifade ediyorum. TKP simetriğinden kastım şu; TKP'nin son kâtib-i umumi Haydar Kutlu (Nabi Yağcı) çok açık olarak söyledi TKP'yi kapattıktan sonra; "Biz araştırma yapmazdık. Sovyetler Birliği'nin büyük enstitüleri vardı. Onların daha iyi araştırma yaptığını düşünürdük. Şimdi, Türk işverenlerinde ve Türk siyasi partilerinde, tersinden bu TKP'nin durumunu görüyoruz. TKP nasıl, "Bütün doğruları, güzellikleri Sovyetler Birliği bilir. Bizim doğruları, güzellikleri araştırmamıza ne gerek var?" diyorsa, şimdi Türkiye iş çevrelerinin, TÜSİAD'ın ve Türk politik çevrelerinin de aynı TKP'nin durumuna düştüğünü görüyorum: Hiç düşünmüyorlar...Washington'da ve çoğunda Yahudilerin başında olduğu kuruluşların düşüncelerini, formüllerini olduğu gibi söylüyorlar. Öyle bir noktaya geldik ki, artık Türk politikasında en önemli söylenmeyen strateji buna dayanıyor: "Yahudi ağırlığını, Yahudi köşelerini tuttun mu, tutmadın mı?..."

MHP Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Yahudilerin Nabzını Tuttu

- Türk siyaseti üzerindeki bu İsrail etkisinin Sabataizm'le doğrudan ilgisi var o zaman...

- İktidar partisi DSP'nin bu konudaki iççeliğini söylemeye gerek yok. Üzerinde durmalı; kaç tane milletvekili var, kaç tane Sabataist bakan var? Ben burada saymayacağım, ama birden fazla olduğunu biliyorum en azından. Tabii MHP bile bunu bir akıllılık zannetti. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oturdu Şevket Bülent Yahnici aracılığıyla Yahudilerle Sabatayistler'le. Ama herhalde organik bir bağa girmedi. Bilgimiz yok bu konuda.Şimdi bu açıklamalarla çok açık olarak ortaya çıkıyor, 1993 yılında DYP'deki Genel Başkan ve dolayısıyla Başbakan değişikliği. Tansu Çiller'in getirilmesi... İşte isimbilim örneği olarak Özer ismi; yardımcı demek, yardım yapan.

Parti mi kuracaksın, illa Sabataist alacaksın

Öbürlerini de, Çiller'i de buldum. Ama şu kadarını söyleyeyim ki, orada da daha fazla. Süleyman Bey İslâm'ı savundu. Bu isimbilim yoluyla bulduklarım teyit edildi. Ben onu bunu bilemem, ama hiçbir kalifikasyonu olmayan Uğur Bayar, kardeşi Mehmet Ali Bayar, Demirel'in danışmanıydı. Ve o kadar ilginç bir mekanizma çalışıyor ki, bundan iki ay kadar önce Derviş yeniden itibar kazandığı anda, "yeniden bir parti" dediler. Çok ilginç, Mehmet Ali Bayar'ın adını verdiler. Şimdi de parti mi kuracaksınız; Sabataist alacaksınız! Şimdi görebildiğim, Deniz Baykal, bütün değerlendirmesini, bir Aydın Doğan'la iyi ilişkiye, ki dört kişi almış Parti Meclisi'ne Aydın Doğan'ın maaşlısı, inanılmaz bir şey... Bir de Sabataist olarak ısrarla bir yerde tuttuğu insanlara bağlıyor. Garip bir şekilde örgüt de bir tek onu çiziyor. Başkaları da var ama İlğaz Zorlu'nun yayınlarına baktığımıza göre, Bülent Tanla öyle görünüyor. Bütün o ilişkilerin ağına ısrarla getiriyor. Şimdi çok ilginç bir durum ortaya çıkıyor; bu kadar bilimsel açıklık çok şaşırtıcı.

Türk-Ermeni Barıştırma Komitesi

- Kimi yerlerin görmezden gelme çabalarına karşın bir çok çevrede kitabınız ve çalışmalarınızdan bahsediliyor ama...

- Şimdi abartmamak lâzım ama, çok şaşırtıcı bir durumla karşılaşılıyor. Nedir o şaşırtıcı durum? İşte, 3-4 gün önce Türk-Ermeni Barıştırma Komitesi kuruldu. Şimdi bu komitenin kurulması, adı üstünde barışmak, iyidir. Herkes herkesle barışmalı... Ancak burada şaşırtıcı olan bir nokta var. Bu Barıştırma Komitesi'nin başını çekenler, uzun müddet Türk dış politikasını yöneten insanlar. İlder Türkmen, Müsteşar Özdem Sanberk... Peki o zaman niye olmadı? Hep bunun karşısını söylediler. İlder Bey, Kıbrıs konusunda da en şahin Hariciye Müsteşarı ve Dışişleri Bakanı'ydı. Kıbrıs konusunu çözecekdiyse, askerî dönemde bakandı. Ha şimdi, bir de o haber çok ilginç, hem bu komisyon kurulmuş, hem de Eli Visel "Çok iyi oldu" demiş... Eli Visel ne oluyor?.. Niye o söylüyor?.. Anlatmak istediğim şu; artık bazıları şunu söyleme, öyle bir küstahlık noktasına, korkusuzluğuna geldi ki... Yahudi bağlantısını açıkça gösteriyor-lar. Eli Visel önemli bir Amerikalı Yahudi. Kürtleri sever... Benim açtığım yol o kadar açıklayıcı ki, Dışişleri Bakanı'yken, Dışişleri Müsteşarı'yken şu görevdeyken bunların karşısına çıkıyorsun... Bugün kimsenin farketmediği bir nokta, İsrail'in en büyük Rus diasporası haline geldiği... Bu Türkiye-Ermenistan Barıştırma Komitesi öyle iki üç tane eski bürokratin kafasından çıkacak veya İsmail Cem hariciyesinden çıkacak bir iş değil. Şu kadarını söyleyeyim doğrudan doğruya Tel Aviv politikasıdır. Bunun size inandırıcı geleceğini düşündüğüm iki işareti vereyim;

Bunlardan bir tanesi, son temsilciler Meclisi'nde Ermenilerle ilgili Jenosid karar tasarısı tartışılırken, Yahudi temsilcileri ikiye bölündüler. Karşı çıkmadılar. Halbuki şimdiye kadar karşı çıkıyorlardı. İkincisi, yakın bir zamanda Türkleri çok kızdırdı, Tel Aviv'deki eğitim bakanlığı jenosidi gündemine aldı. Bu iki nokta, sizi bu yaklaşmaların Tel Aviv bakımından önemini düşünmeye sevkedebilir. Ama eksik kalırsa, bir saptamamı daha hatırlatabilirim. Paris'te Yahudiler onaylamazsa, Ortadoğu'yla ilgili hiçbir iş olmaz. Hiç kimse şöret de olamaz. Bunları yazdım... Hiçbir şey olamaz Paris'te. Hele Sosyalistlerin olduğu Paris'te... Hayat, görüyorsunuz paradokslarla dolu. Dolayısıyla Paris Asamblesinin Ermenilerle ilgili bir kararı olduğu takdirde, İsrail'in de bu konuda yeni açılımlar peşinde olduğunu söylemek mümkün olur.

- Bu komisyonun kurulmasının temel nedeni bölgede kendi politikalarına uygun yeni oluşumların önünü açmak mı?

- Evet ve asıl önemlisi şu ki, şu anda Amerika, Türkiye'yi tam mânâsıyla teslim alırken, bütün reflekslerini silmek istiyor. Ermenilere karşı reflekslerini silmek istiyor; Yunanlılara karşı Kıbrıs konusundaki reflekslerini silmek istiyor. Bunu istediği için bu Komisyon kuruluyor... Ama bundan sonra bu komisyonun üyelerinin onomastik, isimbilim açısından isimlerinin incelenmesini de size bırakıyorum. Ama üyelerden birisi de üniversiteden alınmış, bunu Tekelistan'ın ilk baskısında hem isimbilim açısın-

dan, hem yaptığı iki evlilik açısından bu söylediğimiz kategoriye gireceğini tespit etmiş durumdayız; Boğaziçi Üniversitesi Rektörü... Demek ki böyle bir açıklık sağlıyor.

- Toplumu bir şeye hazırlıyorsunuz, bugüne kadar bildiğimiz bütün değerleri tamamen sarsacak bir noktaya geliyoruz çünkü... Böyle mi gerçekten ve eğer öyleyse toplum buna hazır mı?

Takıyyecilik yaşam biçimi

- Benimki bir tür, hep umutlu mücadeledir, ben bu topluma bilimsellik aşılama çalışıyorum. Üniversiteler bilimsel olmuş olmamış o kadar önemli değil. Önemli olan, bu zor koşullarda toplumun bilimselleşmesi. Şunu söylemek gerektiğini düşünüyorum; uyarıyorum ki, benim üslubumda olmadığı açık olan yönler var. Meselâ ben Sabiha'yı (Sertel) severim, şunu severim, bunu severim, burada da yapmak istediğim, meseleye bakış açım bunların Sabataist olmalarıyla ilgili değil kesinlikle. İslâmcı kesim bilsin ki, belki İslâm'daki takıyyenin tarihsel bir nedeni vardır, belki bir kendini koruma nedeni vardır. Ama Sabataizm'de bu artık bir yaşam biçimidir. Şimdi biz burada üç kişi olsak, Özer Çiller'le otursak, biz kendisine Özer Bey diyoruz, üçüncü şahıs gidince Salomon demeye başlıyoruz...

Bu bir delilik... Başkası geldiği zaman Özer Bey diyorum... Şimdi basın Celal Göle ile Kemal Derviş'in ilişkisini yazıyor. Ben daha yazmadım, o tenis arkadaşlarının işlevini. Başkası ile görüşemiyor. İşte bugünkü gazetede görürsünüz, İslâmcılar da bunu sayarlar, Nilüfer Göle; o da Derviş'in akrabası. Şimdi öyle bir cüretli noktaya geldi ki, gazetelerin bir çoğunun her tarafını Sabataistler tuttu, daha benim bilip de yazmadığım o kadar çok insan var ki... "sarılmışız boğuluyormuşuz" gibi korkutmak da istemiyorum. O nedenle hem yavaş gidiyorum, hem de Türk modernizasyonundaki rollerini unutmuyorum.

Milas en önemli Yahudi merkezi

- Bu modernizasyon konusunda da etkililer. Bir çok paşa ve benzeri yüksek bürokrat var herhalde...

- Şimdi bir kısmı diyor ki, "Benim dedem paşaydı..." E, tabî ki paşa olacak, bunun başka bir şeyle alâkası yok. "Efendim o Ankaralı, o İbradalı..." diyorlar. En önemli yanlışlardan bir tanesi de Yahudiliğin Türkiye'ye 1492'de geldiği ve sadece İzmir veya İstanbul'da olduğu... Bu çok yanlış, İbrada sözünü boşuna söylemiyorum, işte yazılarımda çıkarttım ortaya, Bodrum, Milas... Milas dünyanın en önemli Yahudi merkezlerindendir ve Türkler gelmeden önce de böyleydi. - Harzemşahlar'dan da bahsediliyor hocam, Yahudiliği kabul etmeleri ve Türklerin Anadolu'daki Yahudi kültürünün de temellerini attığına dair tezler var...

- Burada tahmin ediyorum tasavvufî Kabalizm arasındaki bağ çok ilginçtir. Ama bu başından mahkûm edilecek bir ilişki değildir. Çünkü Yahudî mistisizmi, İslâm mistisizminin içinde doğmuştur. Ama bütün mistisizmler birbirine benzer, dolayısıyla yepyeni bir açıklık çıkıyor ortaya... Yine, benzer şekilde "Efendim onun babası Mevlevî" diyorlar... Normal, çünkü Sabataistler kendilerini Mevlevîler içinde çok rahat hissettiler. Benzer şekilde Melikof'un Alevilik üzerine yazdıkları çok ilginçtir. Zaten benim Osmanlı tarihiyle ilgili yazılarıma karşı Türk aydınının, solun, zaman zaman çatık kaşla yaklaşmasının nedeni, tarihimize tekil gözüyle bakmaktır. Bizde tarihimizi bilimsel olarak değil, özellikle benim de mensubu olduğum "Sol"umuz için söylüyorum; çok kolay, ya şiirle, ya romanla öğrenmeye kalkma hatası var... Ben utanıyorum, Türkiye solunun Şeyh Bedrettin hakkındaki bütün bilgisinin Nazım'ın destanından ibaret kalmasından. Nazım'a da hiçbir şey diyemeyiz, adam şair hiç olmazsa, haklı sayılabilir. Böyle abartıyor, tarihten koparıyor şair olarak... Ancak inkâr edemeyiz ki bölgede çok önceden beri Yahudiler vardı.

Ayrıca Bedrettin, Kalenderiye hareketinin, Bektaşî hareketinin devamıdır. Beğenirsin beğenmezsin bunları kaldırdığın zaman Türkiye modernizasyon hareketi ve Türk solu çok zayıflar, çok fakirleşir. Ayrıca, 1920'ler 1930'lara, Türk kültür hayatına yeniden baksam, çok şaşırtıcı sonuçlar çıkar. Bunun bir kısmı şaşırtıcı, ama hepsi kötü veya hepsi iyi değil. Biz bilimsel yaklaşımdan ayrılmamalıyız. Şimdi Kemal Derviş'in büyük halası olarak lanse ettiğimiz Sabiha Derviş, işte kitabımda da var, Zekeriya Sertel'in anıları... Çok açık, Zekeriya, "ben bir Sabataistle evlendim, ama ben Sabataist değilim" diyor. Mümkündür ki öyledir, ama benim geliştirdiğim yöntemle biraz daha araştırma gösteriyor ki, Zekeriya ismi çok kullanılan Tevratik bir isim. Önemli olan nokta, seçilen adın çok cevaz verilen bir üslupta olması. Hayyim'e İtalyanlar Vita diyorlar. Avram Galanti, Milaslı, yazmış olduğu örnekler arasında "Şemtöl"ü gösteriyor meselâ. Şem, İbranice 'isim' demektir, tol de 'güzel' demektir.

Vakıfların başına Sabataistler geçiyor

- Peki, sayılarıyla orantılanamayacak bir güçleri olduğunu fark etmiş oluyoruz. Kriz dönemlerinde kritik mevkilere ulaşmaları daha kolay olmuş olabilir mi?

- Rant teori dediğimiz zaman, sayılarla orantısız oluyor. Şöyle düşünelim; bunun sayılarını tespit edebiliriz, ama içten kaynaklardan birisi, 15 bin rakamını veriyor. İlga Zorlu'nun, bunu yükseltmelerini gözönüne aldığımızda, benim yöntemsel olarak söyleyebileceğim nokta şudur: Ben rastladım, bazı aileler belli bir noktadan sonra yeni kuşaklara Sabataist olduklarını geçirmemişler. Hatta tesadüfen çocuklar Sabataist olduklarını veya kendilerinde bir farklılık olduğunu hissettikleri zaman, "Bunları açma, tehlikelidir" şeklinde tavır göstermişlerdir. Gerçek anlamda erimişti, asimile olmuştu. Ama benim tahminim, bu son, 80'li yıllardan sonra bunların çoğu "uyandı". Bu "uyanmanın" bir çok nedeni var. Bir defa İsrail çok güçlü imkân veren bir ülke oldu. İkincisi Türkiye'de Sabataist olmak sosyal sigorta oldu. Devletin tekellere parsellenmesinden bahsediyoruz. Yeni bir kavram bu ortaya attığım. Sonra vakıflara geliyoruz, bu vakıfların da bir kısmının en stratejik yerlerine Sabataist yerleştiriliyor. Şimdi, Derviş geldiği zaman, bilmem ne vakfının başkanı Can Paker konuşuyor. Birisi de çıkarıp onu Can Paker olarak konuşuyor. O bir din kardeşi ve sadece din kardeşi de değil, bir ilişkiler ağı var aralarında. Beni de bu meselenin üzerine götüren o ağ...

-	Nilüfer	Göle	konuşuyor...
-	Evet,	o	konuşuyor...
-	Aktüel'de kapak oldu röportajı,	Mustafa Kemal Derviş	manşetiyle...

- Kim oluyor? Asaf Savaş oluyor... Asaf'ın Asaf adı... Akad semitik bir isim... Asaf, "toplanan, toplayan"dan geliyor... Akad, bildiğimiz Akadlar'dan geliyor... Yakında annesi öldü, ölüm ilânına baktım, annesinin ismi de ilginç. Kendisi arkadaşımıdır... Burada iki yöntem var, birisi İlga Zorlu'nun. O mezar taşlarını okuyor. Ben hapisanede bu işlere girdiğim ve mezar taşlarına gidemediğim için ölüm ilânlarına bakıyorum. Şimdi kim ekonomik yorumlar için çıkıyor? Asaf Savaş çıkıyor... Akrabası. Kendisinin durumunu ayrı düşünürsek, Göle ailesi de. Çünkü annesinin kızlık soyadı Bozer. İsimbilim açısından kuralımıza uyan bir soyadı. Zaten bu Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin dekanının eşinin de soyadı Derviş, yani o aileden... Görüyoruz ki, bizi hiçbir şey yanıltmıyor. Birisi daha var; Ercan Kumcu.

Ben onlarla ilgili bir ölüm ilânı da kestim, zaten 'er'i var. Zaten Türkiye basınında, adamı alıp da üniversiteden fıkra yazarı yapmazlar. Ancak Sabataist olursa yapılır... Hariciye Bakanlığı ve daha bazı saymadığım bakanlıkları da düşünürseniz... Bu memlekette şunu yazacaksınız. Bu çizginin dışında ender adamlardan bir tanesi İhsan Sabri Bey (Çağlayangil), MİT'le ilgili yarı resmi bir kitapta, MİT'in İhsan Sabri Bey'i Dışişleri Bakanı iken, Sovyet ajanı yaptığı yazıyor...

- Türkiye'de Masonlar, Sabataist, Yahudiler açısından ilişkilerini veya çatışmalarını tespit edebiliyor muyuz?

- Efendim bir defa şunu kural olarak söyleyebiliriz; her Mason Sabataist değildir, ama Masonizmi de Sabataistler yönetiyor. Bir sene önce bu dünyadan göçen Üstad-ı Azam Sabataist. Şimdi kim yönetiyor bilmiyoruz. Ama Sabataist olmayanlar var, Müslüman olanlar var, ama Masonik hareketi yöneten Sabataistlerdir Türkiye'de. Tahmin ediyorum ki, Türkiye'nin çok büyük oligarkları içinde Sabataist olmayıp da Müslüman görünen, fakat Yahudi bağlarını sürdürenler var.

- Türk kültürü, politikası, ekonomisi üzerinde bir Sabataist etkiyi saptayabiliyoruz. Ancak, bu etkinin engellenmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

- Bütün bunları yazmak önemli bir şeydir; etkisizleştirme yolunda. Her ne kadar parti liderlerinin kontrolü altında olsa da, olduğunu biliyoruz, Türkiye parlamentosunun henüz bilerek bir Sabataist cumhurbaşkanı seçmeyeceğini görüyoruz. Ancak basın farklı davranabiliyor. Meselâ, Kemal Derviş için sansür ederek yayın yapıyor. Evvelâ Le Monde, yakınlarda Türk halkının Derviş'i ajan olarak gördüğünü yazdı. Halbuki ondan evvel Newyork Times'da bir yazıda da geçmişti. "Madonna zannettik, bu kadar popülarite..." var diye yazdılar. Hayır, o yazıda da benzer cümleler var. O yazıda da ajan, yabancıların casusu sayıldığından bahsediliyor. Ama o bölümleri görmezden geliyor basın.

Çözüm: Doğu Birliği

- Bütün bu genel zorluklara karşı çözüm öneriniz nedir?

- Benim buradaki asıl formülüm, yavaş yavaş daha yüksek sesle dillendirdiğim ve bazı Türk-İslâm tezinden arkadaşlarıma bana söylediğine göre de İslâmcı kesimde de hemen benimsenen, çok büyük bir memnuniyetle karşılanan Doğu Birliği...Doğu Birliği söylemini kullandığınız zaman, Doğu Perinçek'in İşçi Partisi'yle buraya kadar aynı şeyleri söylüyoruz. Burada iki proje var, bir tanesi şimdi İşçi Partisi'nin Avrasya Projesi. Ben Avrasya'nın sorunları çözebileceğini düşünmüyorum. Bazen ben bu projelerimi ortaya attığım zaman, "Osmanlı'yı mı yeniden diriltmek istiyorsun?" diye soruyorlar, beni herhalde tanıyorlarsınız, ben böyle karşı postülalardan etkilenmem. Osmanlı'yı kuracaksan kurarsın... Zaten Anadolu içinde böyle bir devletin yaşayabileceğine tarihsel olarak ihtimal vermiyorum. Projem, çok net bir projedir: Suriye, Irak, eskiden projem içinde yer almayan İran ve Kafkasya'dan Azerbaycan ve Ermenistan.

Ekonomik birliği, siyasî birliği içeren bir proje. Esas projem de Yunanistan'ın da mutlaka bulunması. Ama Yunanistan Avrupa Birliği'ne girdi. Fakat Avrupa Birliği ile arasında çok ciddi yeni sorunlar çıktı. Yunanistan'da da aşırı sol, dindarların ve sağın bir kısmının birleştiği söyleniyor. Benim çözümüm budur ve bu, Avrasya hiç buna uygun değildir. Öcalan'ın çıkarılmasının da Suriye-İsrail yaklaşmasının kapısını açmak için yapıldığını iddia ediyorum ve hâlâ bunda ısrar ediyorum. En önemli olay, İsrail için, Suriye ile yaklaşımdır. Yaklaştığı zaman, bir İsrailli arabasına binecek, Suriye'den Türkiye'ye gelecek. Burada yeni bir kavramımı da hatırlatmak istiyorum: "Rezerv Devlet" Türkiye, İsrail için "Rezerv Devlet"tir. Eğer Ermenistan'la bir yaklaşma da olursa, zaten İsrail yayınlarında da görülüyor... Ama dediğim gibi, Doğu Birliği, bütün bunlara bir çözümdür. Ve Türkiye'nin hiçbir yakın komşusuyla problemi olmaz. Ve Türkiye'nin bu birlik içinde hiçbir önemli ekonomik sorunu da olmaz. Çünkü dünyanın en iyi petrolü İran'da, doğalgaz Irak'ta... Yoksa, bütün yakın komşularıyla sorunlu, akılcı bir politika olamaz...

Ayrıca projeye bakarken unutulmamalı ki biz bu çevreyle kültür birliği içindeyiz. Oysa, ne kadar Türk olursa olsun, İç Asya'yla bir kültür farklılığımız var.

- Anadolu'da neden bir Türk devleti kurulamasın?

- Çünkü tarih böyle söylüyor... Daha önce de söylemiştim, Konya'yı biz abartıyoruz. Konya Selçukluları en fazla sultanlıktır, hiçbir zaman bir beylik olmamıştır. İskender, Doğu Roma, Osmanlı... Hep bunu aşıyor. Burası bir plato... Ancak, Türklerin, bütün bu olumsuz zamanımıza rağmen, büyük bir ülke olduğunu, eğitiminin, aydınlarının, yönetici kadrosunun olduğunu görüyoruz. Ayrıca böyle bir birlikte

kimsenin kimseyi yönetmesi diye bir şey olmaz. Osmanlı'da da bunu görüyoruz. Emperyal olduğun zaman, ne Kürt sorunu kalır, ne şu kalır ve Yunanistan'a karşı da en önemli koz bu projedir.

Sabetaycılar

Rıfat Bali ile röportaj:

www.komplo.com

- Sabetaycılarla ilgili değerlendirmeleriniz nedir?

Sabetay Sevi bundan 300 yıl önce ortaya çıktı. Mesihliğini ilan etti. Sonra can korkusundan Aziz Mehmed Efendi oldu. Devamı artık bilinen hikaye... Dönmeler, İslam ve milliyetçiliğin gözünde dayatmacı bir batılı hayat tarzını temsil ediyor. Yetmişli yıllarda sağ-sol çatışmaları döneminde Komünizmi ve Marksizmi de temsil ettiler bir yerde. Örneğin, 1970'li yılların kamuoyunda Dönme-Selanikli diye bilinen İsmail Cem İpekçi sosyal demokrat düşüncesi nedeniyle TRT Genel Müdürü görevinde iken milliyetçi ve sağ kesimin ağır eleştirilerine uğramıştır. Dönme-Selanikli kökeni de hep sosyal demokrat kişiliğiyle birlikte menfi bir tarzda vurgulanmış ve sosyal demokrat oluşu Selanikliliğine atf edilmiştir. Bugün baktığımızda İlga Zorlu dışında biri çıkıp da ben Sabetayistim demiyor ama dönmelerle ilgili olarak etrafta bir sürü söylenceler var.

- Bir de Halil Bezmen çıktı.

Ahmet Emin Yalman da dönmeydi, Nazım Hikmeti savunur yazılar yazdı diye eleştirildi. Bence bugün dönmelik konusu Türkiye gündeminden düşmüştür. Çünkü dönmeliği temsil eden, tartışmalı, ateşli polemik yapan insanlar kalmadı. Bir Yalman'ın eşdeğeri bugün yok. İslami basında Selanik kökenli olması nedeniyle Coşkun Kırca'nın dönme olduğu iddia edilmektedir. Kırca'nın ateşli Atatürk milliyetçisi tavrından da yola çıkılarak Ahmet Emin Yalman dönemini andırır bir Sabataist-İslam kutuplaşması ara sıra gündeme gelmektedir. Ama bu da bir yerde anlamsızdır zira Coşkun Kırca hiçbir zaman kendisinin Sabataist olduğunu deklare edip kendisine uygun görülen bu kimliği savunmadı ki. İşte Coşkun Kırca var deniyor ama o da bunu açıkça deklare edip savunmuyor ki. E o zaman kiminle neyi tartışacaksınız? Bence Dönmeliğin artık önemi kalmamıştır. Problem aslında başka. Sabetaycılar bir yerde Türk toplumunda taraf oldular. Neye taraf oldular, Batıya Batılı yaşam tarzına taraf oldular ve bu yaşam tarzını Türk toplumuna getirmeye uğraştılar. Örneğin İpekçilerin ilk sinema salonlarını açmaları ve burada Batılı yaşam tarzını gösteren filmlerin gösterimi. Yalman'ın ateşli ve saldırgan bir laik oluşu... Tüm bunlar Dönmeleri Kozmopolitizmle, Batıyla özdeşleştirdi ve bir yerde İslami-geleneksel-muhafazakar değerlere bağlı olarak yaşamak isteyen toplumun çoğunluğuna bu yaşam tarzını dayatmakla suçlandılar. "Dayatmak"la suçlandılar çünkü akşamları foxtrota, çaylara balolara gitmeyen, kısa etek giymeyen başını açmayan İslami değerlere bağlı muhafazakar kadınlar ve toplumun çoğunluğunu teşkil eden bu tür bir aile ve toplum yapısı dönemin basının ve kamuoyunun önde gelen ve bir çoğu Selanikli olan yazarları tarafından "yobaz", "gerici" olarak nitelendirildi. Bütün mesele buradan ortaya çıkmaktadır ve bugün de Türk toplumunda yaşanan gerilim ve gerginlik aynı nedenlere dayanmaktadır. Sayın Fehmi Kuru'nun son yazılarından birinde konu ettiği gibi Türkiye'deki reklamlarda bile Batılı yaşam tarzını benimsemeyenlere bu yaşam tarzı sembollerle "dayatılmakta" belli bir marka mayo "çağdaşlık" sembolü olmakta, yine belli bir marka gömlek Batılı hayat tarzı sembolü olmaktadır. Neye taraf oldular, batıya, İslami görüşe göre batının ahlak düşkünlüğüne ve onu muhafazakar bir hayat tarzının üstüne dikte etmeye taraf oldular. Problem bu. Problem özünde dinsel değil ki. Problem gizli Yahudilik de değil bir yerde.

- Dönmelerin çifte kimlikli oluşunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

İslami bakış açısı ile Dönmelere olumsuz bakılması İslami düşünce dünyasının iç kurgusu açısından gayet doğal ve anlaşılabilir bir tepki. Ben Müslüman olsam ben milliyetçi-muhafazakar bir görüşe sahip

olsam bu tepkiyi gayet normal bulurum. Bu benim şahsi görüşüm, herhangi bir kesime şirin görünmek için söylemiyorum. Düşünün ki adamlar "Elhamdülillah Müslümanım" diyorlar fakat değiller. E, tabii gerçek bir Müslüman, "Ha bak işte bunlar Yahudinin gizli ajanlarıymış" diyecek. Buna Ahmet Emin Yalman'ın 1950'li yıllarda Necip Fazıl Kısakürek ve Büyük Doğu'cularla olan şiddetli polemikleri ve bir dönme olan Sabiha Sertel'in eşi Zekeriya Sertel ile birlikte milliyetçi ve Turancılarla olan polemiklerini de eklerseniz resim tamamlanıyor. Ortaya çıkan resimde İslam'ı içten yıkmaya çalışan ve özellikle 1970'li yılların sağ-sol çatışma atmosferi içinde İslam'ın da içinde yer aldığı geniş sağ cepheyi çökertmeye çalışan "Yahudiliğin gizli ve aynı zamanda "kıızı" ajanları" sembolü ön plana çıkmaktadır. Çok kötü bir efsane haline geldi bu konu. İşin asıl tartışılması gereken ilmi, dini ve mistik yanı tamamen bir kenara atıldı. Sadece siyasi ve popüler yanı ele alınıyor. Belki Ahmet Emin Yalman bu türden tartışmalara girmeseydi bu konu bu kadar dejenere olmayacaktı.

- Böyle bir yapıyı önemsemiyorsunuz ama eleştiriyorsunuz. İslami bakış açısından bir yerde mantıklı bir tavır var aslında. Bugün dönmelik var mı?

İlgaz Zorlu o cemaatten olduğuna göre bir bildiği var ki 'var' diyor. Bana sorarsanız belki var ancak artık Sabetayistler açısından da bir önemi olduğuna inanmıyorum. Çünkü onların Sabetaycılık inancından uzaklaştıklarına inanıyorum. Bir Selaniklilik var belki, ama onda da seçkinci ve elitist bir yaklaşım var. 'Biz Selanikliyiz, biz daha batılı, daha kozmopolitiz' gibi bir bakış açıları var. Bir insanın böyle düşünmesi yanlış. Bugün Sabetayistlerin bir kimlik problemi var bana göre. Ne olduklarını bilmiyorlar. Dinden uzaklaşmış bir kitle olarak görüyorum onları. Bugün hala çifte kimliğini sürdüren kişiler varsa ki İlgaz Zorlu var diyor, onların da azınlıkta olduğuna inanıyorum.

- Dünya ve Türkiye Yahudileri Sabetaycılığa nasıl bakıyor?

Dünya Yahudiliği Sabetaycılığa bir mezhep olarak, bir mistik yaklaşım olarak bakıyor. Sabetaycıların Yahudi olmamaları gibi bir meseleleri yok. Herkes Yahudi olabilir. Bir Hristiyan da Budist de Yahudi olabilir. Ancak bunun bir ritüeli vardır. İslam'da nasıl kelime-i şehadet getirip bir Hristiyan Müslüman olabilirse, Yahudilikte de ona benzer bir ritüel vardır. Bir eğitimin sonucunda bir sınavdan geçersiniz dinin icaplarını yaparsınız ve Yahudi olursunuz.

- İlgaz Zorlu bunun bu kadar kolay olmadığını söylüyor.

Onun meselesi ayrı. O diyor ki ben Yahudi kökenliyim. O zaman beni ayrı bir kategoriye koyacaksınız. Yani ben bir Hristiyan gibi, bir Budist gibi değilim. Onlar o süreçten geçsin, beni özel ayrıcalıklı bir odadan geçireceksin ve Yahudi kabul edeceksin diyor. Bu mümkün değil. Yani ben çok dindar bir insan olduğumdan dinin vecibelerini bildiğimden söylüyor değilim fakat bu yahudi dininin mantığına aykırı bir şey. Siz kendiniz Yahudiliğin kabul etmediği bir mesihe inanmışsınız başka bir yola sapmışsınız bugün şimdi yeniden yahudi olmak istiyorsunuz. Yahudilik dini ayrıcalıklı muamele kabul etmiyor. Diyor ki, 'Madem sen Yahudisin ve bu dinin icaplarını biliyorsun, demek ki bu yol senin için daha kısadır, yap o ritüelleri gel Yahudi ol'. Diyelim İsrail'de Türkiye'de var olduğu iddia edilen Sabetaycılar Yahudiliğe kabul eden bir karar çıksa zannediyor musunuz ki Türkiye'deki Sabetaycılar "Allah Allah" diyerek Yahudi olmak için İsrail'e koşacaklar? Hayır, İlgaz Zorlu'nun dışında gidecek bir kişi daha olacağını hiç sanmıyorum.

- İlgaz Zorlu geçmek isteyenlerin olacağını söylüyor

Türkiye'de dönmelerin ciddi dini temele dayanan cemaatsal bir yapısının bulunduğu inanmıyorum. Çıksınlar efendim o zaman ortaya.

- Türkiye Yahudileri dönmeleri nasıl görüyor?

1950'li yıllardan günümüze dek gelen dönme- İslam çatışmasının sonucu olarak dönmelerin "gizli Yahudi ajanı" olarak görölmelerinden dolayı Türkiye Yahudileri Sabetaycılara fevkalade soğuk ve fevkalade uzak yaklaşırlar. Bu dediğim imajdan dolayı hiçbir platformda beraber olma ihtimalleri yoktur. Sabetaycılar Yahudileri sevmeyiz, Yahudilerin de Sabetaycılara çok fazla sempatiyle baktıklarını söyleyemem. O açıdan İslami düşünce dünyasının Yahudiler, Dönmeler ve farmasonlar üçlü sacayağı düşüncesinin doğru olduğuna inanmıyorum.

- Dönmelerin bugünkü durumu nedir sizce?

Yahudilik açısından kabul edilecek bir yönü yok. Müslümanlar içinde konforlu bir konumda olacaksınız ve Yahudilik iddiasında bulunacaksınız. Bunun pek de etik bir davranış olduğuna inanmıyorum. Yahudiliğe dönmek istiyorsanız, bunun ritüelleri var. Kimse size mani değil olmaz.

- Etkin masonlar hep bu gruplar arasından çıkıyor.

Yahudiler ve Sabetayistler arasından çok mason çıktığı doğrudur. Ama bu durumun da kendi kurgusu içinde bir takım anlaşılabilir mantıklı nedenleri vardır. Masonluk bir yerde evrensel bir felsefeyi, eşitliği, kardeşliği savunuyor ve yaymaya çalışıyor ama dini arka plana atıyor. O zaman zaten dinden uzaklaşmış olan Sabetaycılara masonluk çekici gelmektedir. Tarih boyunca ayrımcılığa uğramış bulunan Yahudilerde kardeşlik, eşitlik ilkeleri çerçevesinden dolayı masonluğa sempati ile yaklaşmaktadırlar. Ancak bir gerçek var tüm dernekler gibi masonluk da bana göre bir lobi ve toplumda ağırlığı olan bir sivil toplum kuruluşu ve her sivil toplum kuruluşu gibi bir baskı grubudur. Ancak kardeşlik ve eşitliği ilke diye benimsemiş bulunan bu baskı grubu siyasete alet ve taraf olmamalıdır.

- Kanal-7'deki yayınlar üzerine masonların kendi aralarındaki yazışmaları gazetelerde yayınlandı.

Son derece talihsiz mektuplar onlar. Yani bir kere o mektupları her kim bulmuşsa ve şayet doğruysa büyük bir gazetecilik olayı yapmış. Fevkalade talihsiz olan hadise, raporun Fransız Büyük Locasına İsrail Büyük Locasından gelmesi ve orada "işte şunları yapın" diye emirler verilmesi. Çok yanlış şeyler yani. Komplocu görüşü dile getirenler de zannediyorum bu noktalardan hareket ediyor. Ancak tekrar ediyorum bu sözlerim belgelerin özgün olmaları kaydıyla geçerlidir. Aksi halde bu kez bunu yayınlayan gazeteler hatalı davranmış olacaklardır.

- Komplo denilip gözard edilmiş işbirliği bu mektuplarla ayan beyan ortaya çıkmış olmuyor mu?

Ama bir de şuna bakmak lazım. Kanal-7'de o görüntüler yayınlandığında Türkiye masonları sustular. Masonluktan istifa etmiş iki kişi ile bir de canlı yayına katılan bir kişi konuştu o kadar. Ben onların iç dünyalarına vakıf değilim ama okuduğum kadarıyla onların dahili nizamnameleri var herkes konuşamaz. E canım yani size o kadar ithamlarda bulunuluyor, sizde de en yetkili kimse çıksın konuşun. Yoksa sükut ikrardır.

SABETAYCILARA AİT BİLİNMEYEN BİR DUA VE DİNSEL ANLAMLARI

İlgaz Zorlu

www.sabetians.com

Sabetaycı cemaatlere ait olan dua kitaplarının önemli bir kısmı İsrail Devleti'nin kuruluşu sonrasında burada kurulan İbrani Üniversitesi ve ona bağlı olarak çalışan Ben Zvi Enstitüsü'nde yer altında kurulmuş olan muazzam kütüphanelerde muhafaza edilmektedir (1) Ancak genellikle 1960 lı yıllara dek

bu ÷lkeye gönderilen kaynakların dışında da kuşkusuz hala Sabetaycı kökenini koruyan ailelerde de bu tarihi cemaat hakkında önemli bilgiler verecek dokümanlarda bulunmaktadır.

Türkiye'deki Sabetaycı ilk el kaynaklara geçmeden evvel bugüne kadar Türkiye'de hakkında ayrıntılı pek fazla bilgi bulunmayan ancak gerçekten pekçok açıdan tarihi önemi olan bir kitaptan söz etmek gerekmektedir.Bu kitap İbranice'de ki adıyla "Sefer Şirot ve Tişbahot Şel HaŞabtayim" 1947 yılında - İsrail Devleti'nin kuruluşu öncesinde o zamanki adıyla Filistin'de basılmıştır.Türkçe'de ki anlamıyla "Sabetaycılar'ın Şarkı ve İlahileri" kitabıdır.Kitap Moşe Attias tarafından yazılmıştır. Kitabın önsözünü, kendisi de baba tarafından Sabetaycı olan(bu bilgi tamamıyla Sabetayc bazı ailelerce iddia edilmektedir),İsrail'in kurucuları arasında yer alan ve sonra da bu ÷lkenin ikinci Cumhurbaşkanı olan İzak ben Zwi yazmıştır.Yine aynı kitabın içinde yeralan ilahilerin dini kökenleri hakkında dipnotlar veren kişi de Kabbala teoşiği konusundaki çalışmalarıyla tanınan , Sabetay Sevi'nin hayatı konusundaki kapsamlı bir yapıtın yazarı ve modern İbranice'nin yaratıcılarından olan Gershom Scholem'dir.

Kitabın ilgi çekici yönü Sabetaycılara ait olan dinsel şiirlerin toplandığı bir antoloji olmasıdır. Bu şiirler İzmirliiler olarakta bilinen Kapancılar grubuna ait bir ailenin arşivinden oluşmuştur. Genellikle İspanyolca, Türkçe veya İbranice olarak söylenen ilahileri içermekteysede yazı dili olarak İbranice kullanılmıştır. Ancak ilerleyen zaman içinde İbranice'nin İzmirli'ler grubunda yeterince cemaat üyelerine öğretilmemesi nedeniyle bir takım ıbranice imla hataları yapılmıştır.Bu kitap içerisinde, bir cemaat üyesinin Sabetay Sevi'ye karşı olan duygularının ifadesi olması bakımından seçtiğimiz bir ilahiyi buraya naklediyoruz:

1) Biz sana üftadeyiz ey seh-i hub-i cihan
Rahmedip aşkların itme sezayi figan!
Ru-yi zemin görmemiş sen gibi bir hoşrevar
Rahmedip Aşkların itme sezayi figan!

3)Vuslatını can ile itmedeyiz
Aşk-i müstakiniz şimdi biz ey mahruy,
Tekke'yi aşkında hep çekmedeyiz hay hu
Rahmedip... (2)

Sabetaycı teoşinin esası Luria(3) Kabbalasında temellenen kırılma olarak adlandırılan bir yaratılış teoşisine dayanmaktadır.Bu teoşiye göre Tanrı gönderilen bir ışık ve onun yansıması olarak ortaya çıkmıştır.Tanrısal ışığı toplayan kaplar bu ışığın kuvvetine dayanamayıp kırılırlar,ışığın bir kısmı ilk kaynağına geri dönerse de diğer bir kısm kırılan parçalara yapışık kalacaklardır.Bu parçalar klipa denilen kabuklarla kaplanmışlardır ve kötülükler ortamındadırlar. Bu parçaların klipalardan teker teker kurtarılaraq kötülükler ortamından çıkarılması ise Tikun olayını meydana getirmektedir. İşte Lurianic inanca göre Mesih'in(4) geliş zamanı Tikun'un gerçekleşmesiyle olacaktır(5)

Sabetaycı teoşide de Mesih'in kişiliği ve görevleri Lurianic bir açıdan ele alınmıştır.Sabetaycılar da Sevi'nin Tikun olayını gerçekleştireceğinden hareketle klipaların öleceğine ve kötülüklerin yokolacağına inanıyorlardı,bunu dini ritüellerinde söyledikleri ilahilerinde de benimsediler. Aşağıda yeralan ilahi dünya literatüründe ilk kez yayımlanan anonim bir Sabetayist şiirdir, ritüellerin uygulandığı yıllarda Kapancı grubunda okunmaktaydı.

Cennetin Kapısı,cevahirdir yapısı
Yosef Açar kendisi,konvenyamos konvedrad hey
Başım tacı Şabetay hey başım tacı Şabetay
Direk,direk mumları

Göreceğiz onları
Kim görürse onları
Görecektir Allah'ı hey
Konvenyamos konvedrad hey
Başım tacı Şabetay
Gün olsa bizde görsek
Muradımıza ersek
Efendimizi görsek
Konvenyamos konvedrat hey
Başım tacı Şabetay
Klipalar ölecek
Dünya bize kalacak
David'ler oynayacak
Konvenyamos Konvedrat hey
Başım tacı Şabetay(6)

Yukarıda verilen ilahinin ilk dizelerinde arzu edilen Sabetay Sevi'yi görmektir, bu da onun ancak tekrar Mesih olarak geri gelmesiyle mümkün olacaktır. Daha sonraki dizelerde Mesih'in gelmesiyle klipaların yokolacağı ve Davidler'in oynayacağı inancı yer almaktadır. Tanah'a göre Mesih David'in soyundan gelecek bir kişidir, Sabetayist inançta ise aslında Mesih İbrahim'den beri onsekiz kez beden değiştirerek yeryüzüne gelmiştir, yani Sabetayistler reenkarnasyonu kabullenmektedirler. O halde Mesih'in gelişiyile beraber bütün Mesihî kişiliklerde ortaya çıkacaktır. Ve sonuçta Mesih'in geri gelmesine yolaçacak olan kıyamet olayında Sabetaycılar insanları kurtarma görevini üstleneceklerdir. Nitekim Sabetaycılarının kendilerini maaminim-inananlar- olarak adlandırmaları da bu felsefenin bir sonucudur. Çünkü Mesih geri geldiğinde sadece ona inananlar gerçek kurtuluşa ulaşacaktır.

DİPNOTLAR

1-Her ne kadar İsraili bilimadamlarınca Sabetaycılara ait kaynakların burada muhafaza edildikleri gerçeği -bu kaynakların İsrail dışına çıkarılamaması amacıyla- yalanlanmaktaysa da bizzat bu makalenin yazarı 1991-92 yılları arasında bu değerli kaynaklar üstünde incelemeler yapma olanağı bulmuştur. Ayrıca bu kaynakların İsrail'e nasıl ulaştıkları ve muhteviyatları hakkında da İsrail'li değerli bilim adamı Gershom Scholem "Sabatay Zwi-The Mystical Messiah -Princeton University Press 1977" adıyla İngilizceye'de çevrilen kitabının önsöz ve giriş bölümlerinde ayrıntılı açıklamalar vermektedir.

2-Moşe Atiyas / Gershom Scholem - "Sefer Şirot ve Tişbahot şel Haşabtayim" TelAviv - 1947 sayfa:62

3-Safed Aslanı olarakta tanınan ve Safed Ekolü'nün kurucusu olan İzak Luria Aşkenazi yalnız yaşadığı dönemin değil, kendinden sonra gelen doktrinleri de etkilemiş olan büyük bir Kabbalistti. Kabbacı teoriye Mesih inancın sokmuş ve kimi tarihçilere göre de ölümü sonrasında da Sabetayizmin doğmasına yolaçmıştır.

4-Yahudi dininde yeralan ve onyedinci yüzyılda doruk noktasına ulaşan Mesih inancı İsrailoğullarının çektikleri ızdıraplara son verecek bir Kurtarıcı'nın gelişi olarak tanımlanabilir. Sabetay Sevi yaşadığı dönemin beklenen kurtarıcısı olarak kendini ilan etmiş ve bu yolda da Kabbala'yı temel almıştır.

5-"Sabetay Sevi" Erol Coşkun-YomTov Ben Sason Şalom Gazetesi 21.10.1993-17.11.1993 adlı dizinin ilk bölümünden alınmıştır.

6-Bu şiirin elde edilmesinden dolayı Haluk Derviş Bey'e teşekkürlerimi sunarım.

Sabatay Sevi Bekliyorum Seni

Sabatay Sevi Bekliyorum Seni(1)
Kusta'da(2) oturan bendeniz
Kardesi Aryeh'e bildiriyor:
Gunahlarımız için Allah gazabini gönderd
Kusta kirk dokuz saat yandı
Korktuk
Allah'in gazabından.
Alevler geceyi gunduze cevirdi
Gazab bittigi zaman gece karanliga dondu
Fakat bu karanlik oncekinden de siyahti
Kusta kul rengi
Kocaman sehir altüst oldu.
Benim Zeytouni Kal'im(3) perisan
Fakat Goyim'in(4) ibadethanesi(5) numayan
Bizim yerimize yeni bir kilise(6) bina ettiler.
Sultan butun Benai Yisrael'i(7) karsi tarafa(8) gonderdi.
Diger Zeytounililer gibi kayikla gittik
Ayni Ispanya'dan geldigimiz gibi
Fakat Pera'da kalacak bir yer yoktu.
Goyim(9) bizi kovdu.
Yehuda'nin haninda bes tane bekarla bir odada kaldim.
Sonra gokten yeni bir felaket(10) geldi
Besimizden ikisi kan kusup oldu.
Ikinci defa olumun yuzunu gordum
Ogleden sonra sokaklardan dolasirken
Cehennemnin kokusundan kustum
Sonra koca bir cin gunesi yuttu, gun gece oldu(11)
Kordova Kal'ina kostum.
Herkes aglayip kotu cinlere karsi mum yakti
Bazi hahamlar Buyuk Isim'e(12) degil
Sabatay Sevi isimli bir Izmirli'ye ibadet edip
Onun mosiah(13) oldugunu soylediler.
Dikkat et kardesim Aryeh
Bu isaretler alemin sonu
Gun gece ile yer degisip
Gun gece, gece de gun oldugu zaman
Yakinda kiyamet kopacak demektir.
Buyuk Isim mesihi göndermek uzere dir
Simdi ben de seni bekliyorum Sabatay Sevi
Sabatay Sevi esperamo a ti.(14)

Marc David Baer

Notlar:

1. İstanbul'lu Haham Yudah ben Hayim'dan, İtalya Livorno'daki Haham Aryeh ben Ishak'a bir mektup, 1660 -

1666 arası.

Bu mektup, bu tarihlerde İstanbul'da meydana gelen gerçek olaylara uygun olarak kurgulanmıştır. Birbiri ardına yaşanan bu felaketlerden sonra mesih olduğu iddia edilen Sabatay Sevi'ye inanan ve onun pesinden Müslüman olan Yahudi asıllı grubun üyeleri bugün "Donme" olarak anılmaktadır.

2. İbranice, İstanbul
3. İspanyolca, havra
4. İbranice, gayri Yahudiler, Müslimler
5. Rustem Pasa Camii
6. Aslında yeni bir cami, Yeni Cami
7. İbranice, Yahudiler
8. Haskoy'e
9. Hristiyanlar
10. Veba
11. Güneşin tam tutulması
12. Allah'a
13. İbranice, mesih
14. İspanyolca, Sabatay Sevi bekliyorum seni.

KAYNAK: Tarih ve Demokrasi Forumu

Sabetaycılar

Mehmet

Milli

04.07.1999

Şevket

*

Eygi
Gazete

Sabataycılar

BU memlekette Müslümanlarla, İslâmî hareketle diyaloga girmek ve uzlaşmak zorunda olan Sabataycı cemaate mensup bazı politikacılar, medyası, yazarlar, yapılması gerekenin tam aksine, İslâm'a ve Müslümanlara amansız bir savaş açmış bulunuyor.

Asıl ve gerçek kimlikleriyle Yahudiliğin bir tarikatine mensup bulunan bu Sabataycılar nasıl oluyor da bu akıl almaz mantık dışı siyaset ve stratejiye saplanmışlardır?

Bu memlekete onları İslâm ve Müslümanlar kabul etmemiş midir? Dillerini, kimliklerini, geleneklerini koruyarak bu güne kadar İslâm toleransının gölgesinde yaşamamışlar mıdır?

Sabatay Sevi mesihliğini iddia etmiş. Osmanlı mülkünün nice eyalet ve vilayetini etrafındaki Yahudilere vermiş, onları kral ilan etmiş, nice işler yapmış ve bütün bunlara rağmen hayatta kalabilmiştir. Böyle bir tolerans, o çağda Hristiyan ülkelerinde var mıydı? Sabatay Sevi'yi görmeye gelen Yahudilerin kalabalıklığı yüzünden İstanbul'da ve Gelibolu'da yiyecek maddeleri kıtlığı olmuş, Osmanlılar buna bile ses çıkartmamışlardır.

Bugün Türkiye'de iki kimlikli, dıştan Türk ve Müslüman görünen, gerçekte ise Yahudi olan Sabataycı bir cemaat varsa, onlar başta medya olmak üzere ülkede büyük bir güce sahip iseler, bu varlıkları, bu güçleri İslâm'ın ve Müslümanların hoşgörüsüne dayanmıyor mu?

Peki, yazılarında İslâm'a ve Müslümanlara kin, düşmanlık kusan şu Sabataycı köşeyazarı ne yapmak istiyor? Kendi fanatizmi, kendi dengesizliği yüzünden bütün Sabataycı cemaatin huzurunu, varlığını, geleceğini tehlikeye attığının farkında değil midir?

Sabataycıların cumhuriyet, laiklik, çağdaşlık, demokrasi, hukuk, insan hakları konularında kendilerine mahsus garip ve son derece subjektif görüşleri vardır. Onlar bu değerler üzerinde kendi tekellerini kurmak istiyor; hâkimiyeti bu ülkede Müslüman çoğunluk ile paylaşmak istemiyor. Onların laiklik görüşleri gerçek demokrasiye, hukukun üstünlüğü sistemine, temel insan haklarına, bu milletin kimliğine, aklı, mantığa, vicdana aykırıdır. Onların laikliği Enver Hoca'nın, Pol Pot'un, Stalin'in sözde laikliğini andırıyor.

İslâm ve Müslüman düşmanı, Sabataycı köşeyazarı feryat ediyor: 'ABD'de, Avrupa ülkelerinde uygulanan laiklik Türkiye'de tatbik edilemez. Halka ibadet etmek hürriyetini verirsiniz, o kadar. Daha fazla din hürriyeti verilirse laiklik elden gider. Devlet, dini kontrol altında tutmalıdır.' Böyle laiklik olur mu? Şu anda kabinede din işlerinden sorumlu bir devlet bakanı var. Devletin resmî bir Diyanet İşleri Başkanlığı var. Devletin yüz bin imamı, müezzini, vâizi, müftüsü var. Bunlara bütçeden maaş ödüyor. Devletin bine yakın İmam-Hatip okulu, on yedi İlahiyat Fakültesi var. İslâm vakıfları devletin kontrolünde. Böyle laiklik olur mu? Buna laiklik denebilir mi?

Birtakım Sabataycılar bu çarpık uygulama konusunda niçin bu kadar ısrarlılar?

Yakın tarihimizde birtakım büyük kişilerin Sabataycı oldukları iddia ediliyor. Bunların isimlerini açıkça vermek mümkün değildir. Sabataycılar da söylemiyor.

Devlet ve cumhuriyet hepimizindir. Türkiye çeşitliliğe sahip bir ülkedir. Devlet ve cumhuriyeti hiçbir azınlık, iki kimlikli kesim, lobi, tekeline alamaz. Bu gibi tekelleşme gayretlerinin sonu yoktur.

Ben, azınlık İslâm ve Müslüman düşmanı Sabataycılara burada akıllarını başlarına toplamalarını bir kere daha bildiriyorum. Akıllı başında, mâkul düşünceli, demokrat zihniyetli, insafı Sabataycı aydınlara da, ülkenin ezici çoğunluğunu teşkil eden Müslümanlarla diyaloga girmelerini, onlarla uzlaşmalarını tavsiye ediyorum.

İslâm Türkiye'nin dinidir. Pek küçük bir azınlığın bu dine savaş ilan etmesi çok yanlıştır. Sonunda bundan kendileri zarar göreceklidir.

* Türk basınının önemli kalemi Mehmed Şevket Eygi özellikle Türkiye'li müslümanlar tarafından yakından tanınan bir yazardır. Uzun yıllar çıkardığı gazetelerde Türkiye'de yaşayan dindar insanların haklarının kazanılması için mücadeleler vermiş, idealleri uğruna düşünce suçlusu olmuş, yargılanmış ve cezaevlerinde kalmıştır.

Eygi, günümüzde inançlarını bir takım menfaatler uğruna değiştiren kişilerin aksine yıllardır inandığı gerçekleri taviz vermeden tüm sıkıntılara karşılık savunmaya devam etmiştir. Bir siyaset bilimci olan yazar, on yıldan fazla bir süredir "Sabetay Sevi ve Türkiye Sabetaycılığı" konusunda makaleler yazmaktadır. Müslüman bir yazarın yahudi teolojisine dayanan bir dini akım konusunda yazması yayınevimizin dikkatini çekmiştir. Şunu kabul etmek gerekiyor ki Mehmed Şevket Eygi Bey sabetaycılık sorununun islami platformlarda ve müslümanlar arasında tartışılmasını sağlayan kişidir. Gündelik yazılarında pek çok kez konuya eğilmiş tarafsız bir gözle özellikle siyasi karar alma sürecinde sabetaycıların davranışlarını incelemiş ve bu konuda eleştiriler yapmıştır.

SABATAYCILAR ve GERCEKLER

"Sakladım, söylemedim derdimi, gizli uyuttum..."

Geçtiğimiz günlerde entel softalardan Mehmet Şevki Eygi'nin "İki kimlikli, gizli, esrarlı ve çok güçlü bir cemaat-Yahudi Türkler yahut Sabetaycılar" adlı kitabının piyasaya çıkışının ardından, aortta bekleyen Kanal 7'nin sakallı-gözlüklü spikeri, Selaniklilerin -kendisi her ne kadar 'Dönmeliğini' saklasa da- örnek temsilcisi olan Abdi İpekçi'nin kızını konuk etti. Kötü niyetli bu söyleşinin iki amacı vardı: Kızının ağzından Abdi İpekçi'nin dini kimliğini "itiraf" ettirmek ve (asıl amaç); İpekçi soyadından işaret ederek Dışişleri Bakanının bir "Dönme" olduğunu göstermek... Sakallı amacına ulaştı, zaten harc-ı alem olanı bir kere daha keşfederek cemaatinden aferin aldı, Bu arada Eygi'nin kitabını da tanıtmış oldu.

Selanikliler'in önyargısız ve antisemit gerçek hikayesini öğrenmek için İslam Ansiklopedisi'nin ilgili maddesi ve İbrahim Alaeddin Gövsa'nın "Sabetaycılık" kitabının rehberliğinde sizi bir mezarlık ziyaretine davet ediyoruz. Bülbülderesi-Fevziye Hatun Cami'sinin avlusundan başlayarak ta Fıstıkağacı'na kadar tırmanan yokuşun sağında özel bir mezarlık bu...

Kimler yatmıyor ki burada... Azra Erhat orada, Yusuf Atılgan orada, "İzmir'de Yunana ilk kurşunu atan" Hasan Tahsin de orada... Meşrutiyette ve Cumhuriyet'te sanatta, sinemada, basında (Selanik-İzmir Yeni Asır-Sabah), tekstilde, tütün ticaretinde, külliye ithalatta başı çeken ünlü aileler de orada; İpekçiler, Dilberler, Bezmenler... Mısırlı, Bilgin, Kaptana, (Katibi Umumi Mithat Şükrü) Bleda, Boran, İrişik, (Elçin-Ergin) Telci, İnsel, Ogan, Somay, Duhani, Öğütmen, Kapancı ailelerinin yedi ceddini bu mezarlıkta uyuyor. Mezartaşlarının hemen hemen hepsi resimli. Kahverengi-beyaz sepya fotoğrafların çoğunda "Foto Osman Hasan" imzası okunuyor. 1930-1950 yılları arasında çok misafir kabul etmiş bir mezarlık bu. Şimdilerde ayda yılda bir gömüleni var.

Selanik'ten, Şam'dan, İzmir'den, Mısır'dan, gelip de orta hallileri Selamsız, Fıstıkağacı, Bağlarbaşı gibi Üsküdar'ın iç semtlerini mesken tutan, zenginleri ise, Bakırköy, Nişantaşı, Teşvikiye'de takılan "Dönmeler"e ait özel bir mezarlık bu. Kitabete de hitabete de farklı, "fatih" talep etmeyen, şekli şemali bir olmayan, "fotoğraflı" bu mezarlıkta halen tükenmiş bir tarikatın 300 yıllık tarihi uyuyor.

Selanik mezarlığına Şeyh Mahmud Hüdai hazretlerinin müridi, 1627 tarihli "Asadar Baba" yatırına selam verilerek giriliyor. Mezarlığın altından yukarı doğru tırmanan yokuşun adı da Selanikliler sokağı. Mezartaşlarının çoğunda ortak şu "itiraf" var: **"Sakladım, söylemedim derdimi, gizli uyuttum..."** Ve kitabeleri genellikle "Ey zair (ziyaretçi) ben Selanikli falanca..." şeklinde başlıyor. Kimilerinde ölünün mesleğini temsil eden semboller kazınmış: Gemi çapası, berber makası, pergel, makas (Terzi Ayşe Hanım 1953)... kimilerine ise, kelebek, pancar, buhurdanlık, kırlangıç, yılan motifleri işlenmiş. Bir tanesi var ki, sigara paketi şeklinde:

Dumanla			karışık			nefesin
Bırakamadın			sanki			sevgilin
Şimdi	artık	yanında	dostun	sigara		senin

Nur içinde yat sevgili Güzekin.

Bir başka mezartaşından ise, Selaniklilerin kültür düzeyini, ticari hedeflerini, aile ideallerini gösteren acıklı bir roman gizli (aynen aktarıyoruz):

"Hayatım birçok hastalıkların ızdırabına göğüs gererek mütemadi çalışmakla geçti. İngiliz, Fransız, Alman lisanlarını edebiyatına vakıf olarak öğrendim. Manchester'de büyük babamızdan tevarüs ettiğimiz ticari mevkii pek az zaman sonra kardeşim Nuri'ye terk ettim. Muvaffakiyatımın varisi hakikisi olan Nuri ailemi yükseltti. Ben 22 yaşında Selanik topraklarında gömüldüm. Şimdi kemiklerim bile kalmadı. İsmimi yad için Nuri'nin mezarına resmimi koydular. Babam kardeşlerim Hüsnü ve Nuri'nin kemiklerini benim de resmimi sinesinde taşıyor."

Mezarlıkta zıfafa! 20 yaşında yaşama veda etmiş bir genç kızın (Rabia Zafer Göksu 1921-1942) hislerine yakınları (muhtemelen annesi) şöyle tercüman olmuş:

Zafer		işte		budur...
Gelinlik		çağıma	yakışsın	diye
Bu	taştan	çelengi	ördüğüm	için
Gözünüz		yaşlarla	beni	yadedin
Zıfafa		burada	gördüğüm	için
Anneme		uğrayın	size	okutsun
Bir kitap yazıldı		öldüğüm için...		

Bugüne kadar Türk sandığımız bir kahraman da meğer bir "Dönme"ymiş... Buyrun:

"İzmir'de işgalci düşmana ilk kurşun atan hürriyet kahramanı mukaddes şehit gazeteci Osman Nevres (HasanTahsin Recep) 1888-1919"...

Bazı mezarlar heykel güzelliğinde, bazıları çok pahalı, mesela 12 yıl önce gömülen Osman Yümnü Mısırlı'nın (1929-1989) mezarı. "Muharrir Selanikli Tefik" (1871-1955) bütçesine göre daha makul bir istirahatgahta.Yazgan ailesi, Atamanlar yukarılarda, asırdide sedirlerin altındalar. Karanfil ailesi, Hatice Atiye-Suzi Bleda, Jale Dilber (1913-1987) hiç yıkılmayacak zannıyla yapılmış şık mezarlarında komşuluk ediyorlar... Merdivenlerin başında "Sönmüş Manolya Saliha Nedret", Ferdi Nihat (1917-1913), Atatürler, Birenler, Ülgerler, İşmenler, İdemenler... Karadenizin derinliğinde kaybolan Millet vapuru süvarisi Besim Kaptan da (2.12.1936) orada yatıyor...

Kimdir bu Dönmeler? Ne kadar Yahudi ne kadar Müslüman bir cemaat bu? Duaları, ibadetleri, inanışları nedir? Bu sır, bu gizlik, bu esrareniz hava niye? 17. asırdan itibaren, bilhassa İzmir ve Selanik'te yaşayan, Müslüman adı ve kıyafetiyle dolaşan "gizli Müslüman-Yahudi cemaati" üyelerine, Osmanlı Türkleri tarafından, din değiştirdiklerini başlarına kakmak için "Dönme" denmiş. Bu lafı lisanına yakıştıramayanlar ise, nezaket kasdı ile onlara "avdeti"derlermiş. Bu da 'dönme' demek...

Bir meczub: Sabetay Sevi

Bu gizli mezhep, İzmir'de Türkler arasında Kara-Menteş lakabıyla anılan İspanyol muhacir yahudi Modehay Sebi (Geyik) oğlu Sabetay Sevi (1632-1675) tarafından kuruldu. Hahamlık tahsil ederken "Zahor" yorumuyla "Kabbala" adı altında toplanan teosofik fikirlere merak sardırان bu genç Yahudi, o asırda zuhuru beklenen Mesihin kendisi olduğu iddiasıyla ortaya çıkmış ve İzmir'de 1648 senesinde mesihliğini ilan etmişse de, bu iddiasında fazla ısrar etmemiş, fakat Mısır, Kudüs ve Atina'ya bir yaptığı bir geziden sonra "1666"da (bu tarih Hristiyanlar arasındada Mesihin zuhur tarihi diye kabul edilir) mesihliğini tekrar ilan etmişti. İzmir yahudilerinden etrafında pekçok taraftar toplanmış ve şöhreti bir taraftan ta Budin'e, diğer taraftan Lehistan, Almanya, Hollanda, İngiltere, İtalya ve Kuzey Afrika'ya kadar yayılmıştı. Hatta İran'a kadar varan bu şöhret ve nüfuz, Acem Yahudileri arasında bile bir hareket uyandırmış ve onlar: "Bizim mesihimiz geldi, artık toprak bellemeyiz" diye ayaklanmışlar.

Dönmeler kendilerine "Ma'aminim" (Müminler) ve "Haberim" (Ortaklar) veyahut "Ba'alemilhamah" (Mücahidler) isimlerini vermişlerdi. Bu cemaat mensuplarına yalnız Edirne'de "Sazannicos" (Küçük sazan balıkları) derler. Rivayete göre, bu gizli cemaat mabedinin Balık Pazarı yakınından bulunmasından veyahut cemaat mezhebinin mesihi ve başı olan Sabetay Sevi'nin bir kehanetinden kaynaklanıyordu. Kehanete göre; Yahudilerin kurutuluşu Hut (Balık) burcu altında vaki olacaktır!..

Musevi inanış ve ibadetinde farklar yapmaya kalkışan bu hahamın hareketini İstanbul Hahambaşılığı hoşgörmeyerek, kendisini aforoz etmeye ve hatta -bir rivayete göre- öldürtmeye kalkışmış ve diğer taraftan Yahudilerin her günkü dualarında padişahın adı geçen fıkrayı, "Padişahlar padişahı" ve hatta "Davud'un oğlu Süleyman" şeklinde değiştirmesi Osmanlı hükümetinin de dikkatini çekmiş ve genç haham ancak bundan sonra takibe alınmıştı.

İzmir Yahudileri arasında türlü kargaşalara neden olan bu hahamı Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa önce İstanbul'a getirip hapsetti. Burada da faaliyetini sürdürünce Çanakkale'ye naklettirip Kumkale'de (Abydos) kalebend etti. Ama bu defa da Kumkaleye Avrupa'nın çeşitli yerlerinden ziyaretçi akını başladı.

İkinci bir mesih olmak iddiasıyla Kumkaleye gelen ve uzun münakaşalardan sonra fikrini kabul ettiremeyen Nehemya Cohen adlı bir Lehli haham, Sabetay'ı fesatçılık töhmetiyle hükümete ihbar etti. Bunun üzerine Sabetay Edirne'ye getirilmiş ve IV. Mehmed'in "kafes arkasından" iştirak ettiği bir divanda Sadaret Kaymakamı ve Şeyhülislamı tarafından, Moşe ben Rephael Efendi'nin tercümanlığında sorgulandı.

Hakkında ileri sürülen ithamları reddetmiş ve "İslamiyeti kabul etmek veyahut idam olunmak" arasında tercih yapmak zorunda bırakılınca Müslüman olmuş ve Mehmed Efendi adını almıştı. Kendisine 150 akça "kapı ortası tekaüdü" ihsan edildiği gibi müslüman olan arkadaşına da "çavuşluk" rütbesi verilmişti. Sorgulama sırasındaki hazır cevaplığı, dilbazlığı ve cesaretiyle padişahı bile etkilemişti. Bu yüzden olsa gerek Edirne Sarayı'na yerleştirildi. Artık Mehmet (Aziz) Efendi ismini taşıyan Sabetay; Vanizade Mehmed Efendi'den İslamı öğrenirken eski kanaatlerinden vazgeçmiş değildi. Hiçbir zaman da vazgeçmedi. Ülkenin uzak köşelerinden, Kudüs'ten, Şam'dan, Bağdat'tan gelipona katılan Yahudiler vardı. Padişah her nedense, Sabetay'ın faaliyetini genişletmesine ve havralarda vaaz etmesine göz yumuyordu.

Ona inananlar kendisine alenen mesih gibi tapmaya cesaret edemeyerek, Müslüman kisvesine bürünmeyi uygun görüyorlardı. Esasen Sabetay'ın "18 emrinden" 16.'sında, "göz boyamak için müslüman gibi görünmek lüzumu" tavsiye edilmişti. Bir müddet sonra Hahambaşılığın da bastırmasıyla Sabetay'ın propagandadan menedilerek, İstanbul'a çağrıldığı ve Kuruçeşme'de ikamete zorlandığı biliniyor.

Buradan sonra Kağıthane'de bir yere gizlenen Sabetay, yine Yahudilerin şikayeti üzerine, Arnavutluk'ta Berat şehrine sürülmüş ve beş sene yaşadığı bu şehirde veyahut -bir rivayete göre- hava değişimi için gittiği Ülkün'de (?) 30 Eylül 1675'te öldü. Sabetay'ın bu kadar maceradan sonra iddiasından vazgeçerek Müslüman olması arkasından gidenler arasında şiddetli gazap ve hiddet uyandırmış ve ancak sınırlı sayıda müridleri asıl mesihin göğe çıkıp, Müslüman kıyafetinde dolaşan zatın onun "hayali" olduğuna inanarak, kendisine sadık kalmışlardır.

İşte bunlar Sabetay'ın vefatından sonra, yalnız "zahiri" değil aynı zamanda "batını" olduğunu iddia eden ikinci eşi Ayşe kadın etrafında Selanik'te toplanmışlardı. Bunların aralarında Türkler ve Makedonyalılar da vardır. Bu kadın; kendi öz kardeşi Yakup'u, güya mezarından çıkan Sabetay'dan hamile kalıp, 12 yaşına erişmiş bir oğlan boyunda (Yakup) doğurmuş olduğu iddiası ile ortaya çıkmıştı...

Yakubilerin ve Bevvab Baba'nın zuhuru

Bu kadın, o devirde dünyada hüküm süren mesih özlemi sevkiyle Selanik'te oğlunun mesih şeklinde alemde yeniden zuhur ettiğine inanan ve ona Allah imiş gibi tapan birçok taraftar bulabildi. Bunlar Yakup Sevi'ye İspanyolca "Querido" (sevgili) unvanını da takmışlardı. Hepsinin bir Musevi adı

bulunmakla beraber daima Müslüman adlarıyla çağrılan ve hemen hemen tamamıyla İspanya göçmeni Yahudilerden müteşekkil bulunan bu cemaat, cumartesi günleri ateş yakmamak müstesna olmak üzere, bazı Musevi ibadet ve ayinlerine sadık kalmışlarsa da asıl Yahudilerden tamamen ayrılmış ve onlara "koferim" (kafirler) ismini vermiştir. Neşredilmiş bazı dualardan anlaşıldığına göre ibadet dilleri İbranice, Ladino ve Latinceden mürekkep bir dildedir.

1875-77 seneleri arasında bir zamanda Selanik'te bir dönmenin tamir edilmek üzere terziye bıraktığı yeleğinin cebinden çıkan bir kağıtta bulunmuş ve ilk defa oradan Selanik gazetecilerinden Saadi Levy tarafından kopya edilmiş bir vesikaya dayanır. Böyle tesadüfen ele geçen bir başka vesika da İbrahim Alaeddin Gövsa'nın Bakırköy'ünde bu cemaata ait bir kız mektebinin müdürüyken, bir kızın defteri arasında bulduğu İbranice ve İspanyolca Şabbetay Sebi'nin adı ile başlayan bir besmeledir. (Bknz. İ. A. Gövsa-"Sabatay Sevi")

Selanikte bitişik nizam ve birinden diğerine kolaylıkla geçilebilen evlerde yaşayan bu cemaat efradının evlerinden birinde yeşil abajurlu lambaların zayıf ışığıyla aydınlatılmış gizli toplantı yerleri vardı. "Kahal" denilen bu yerlerde "Payyetan" adı verilen din uluları tarafından dualar okunur ve "Ab-bet-din" denilen reisler tarafından vaaz edilirdi.

Bu vaazlarda daima Sabetay'ın adı yüceltilirdi. Hem bu mesihin ve hem Yakup Querido'nun günün birinde ümmetlerini kurtaracakları inancı üzerinde ısrar olunduğu gibi, genellikle iyiliğe, hayra ve fıkara yardımı teşvik olunurdu ki, çoğu çalışıp zaruret ve ihtiyaç derdinden kurtulmuş bir halde yaşayan cemaat efradı kendi aralarında fakirlere iş bulurlar ve çalışmayanlara ise doğrudan doğruya yardım ederek dayanışlırdı.

Kimi kaynaklar Dönmeleri üç zümre halinde inceler. Bunlardan bir görüşe göre; 1. Doğrudan doğruya Sabetay Sevi'ye iman edenler ki, bunlara "İzmirli" (2 bin 500 kişi) denilir. 2. Yakup'un taraftarları ki, bunlara "Yakubi" (4 bin kişi) derler. 3. On sekizinci asırda ölen Osman Ağa (Bevvap Baba) müridleri ki, bunlara da "Kuniosos" (3 bin 500 kişi) ismi verilir.

Birinci zümredeki dönmeler sakallarını, ikinciler başlarını traş ederler. Üçüncüler ise, sakallarını da saçlarını da traş etmezler.

Cemaat içi koltuk savaşları neticesinde, günün birinde Mustafa Çelebi adlı bir haham İzmirli Yakubileri böldü. Ayrılan zümre Sabetay'ın ölümünden tam 9 ay sonra Abdurrahman Efendi adında birinin sulbünden dünyaya gelen Osman isminde bir çocuğun vücudunda Sabetay'ın görüldüğünü, çünkü çocuğun mesihin vefatından tam 9 ay sonra doğduğunu, halbuki Yakup'un onun vefatından çok evvel doğmuş olduğunu iddia ediyordu. İşte bu Osman adındaki çocuktur ki, sonradan Osman Ağa-Osman Baba-Osman Bevvap isimleri ile mezhebin hakim ve bir dereceye kadar hurafevi bir şahsiyeti olmuştur.

Osman Bevvap'ın adına 18. asırda kurulan zümre, ticaret yoluna girerek, dünya ile temasları arttırmış ve büyük düşünceye, gelişmeye taraftar gibi görülmüştür. Velhasıl zümreler arasında iki asır evvelinden başlayan çekişmeler, 19. asrın sonuna kadar kin ve nefret dalgası içinde cereyan etmiştir ki, birbirleri ile dostane temastan kaçınmışlar ve birbirlerini küçük görmeye ve alaya almaya kadar varmışlardır. Bu ayrı ve gayrılık birine mensub bir ahçı veya bakkaldan yiyecek alıp yemek, diğeri için haram sayılacak kadar ileri gitmişti.

Yakubilerde cemaatin esrarlı hayatı bir tarikat hayatı vaziyetini koruyordu. Gerçi çocuklar Türk ve müslüman olarak terbiye görüyordu. Ortalıkta bir ayrılık ve bir cemaat hayatı bulunduğu kendilerinden şiddetle gizleniyordu. İzahat isteyen çocuklar ve gençler kati bir inkar şeklinde karşılık görüyorlardı.

Yakubilerde cemaat esrarını öğrenmek hakkı ancak evlenmek ile kazanılırdı. Halbuki Osman Baba müridleri, 13 yaşına gelen çocuklarına ibadetleri ve dini merasimleriyle inançlarını öğretirlerdi.

Son zamalara kadar bu üç zümre varlığını korumuş, ama aralarındaki ayrı ve gayrılık devam edip gitmiştir. Kendi içlerinde de "aristokrat-avam" ayrımı vardı. Cemaat dışından evlenenler aforoz edilir, böyleleri "Kararmış" diye anılırlardı. Bu üç zümreyi 19. asırda üç ünlü ve zengin aile temsil etti. "İzmirliler", Selanik Belediye Başkanı Hamdi Bey'in ismine, "Yakubiler" Karakaş ailesine, "Osman Babacılar" ise Kapancılar'a biat etmişti. Hepsi eğitime çok önem veriyordu. Selanik'te kurdukları (sonradan İstanbul'a naklettikleri) Fevziye, (Şişli) Terakki ve Işık adında açtıkları okullarda üst düzey eğitim veriliyordu. Meşrutiyete öncülükte, Masonik örgütlenmelerde, İttihat ve Terakki Partisi içinde de hep etkin oldular...

Balkan savaşı ve ardından gelen göç nedeniyle bu cemaat fiilen dağıldı. Toparlanma çabaları sonuçsuz kaldı. 1924'te Rüştü Karakaş, Selaniklileri temsilen Büyük Millet Meclisine verdiği bir dilekçe ile "bu gizli cemaat ve mezhebin feshini Türk ve Müslüman nüfusla harman edilmesini" talep etti. Yeni nesil kendi günah ve kusuru olmadan, mazinin üstlerine bastığı bu ayrılık damgasından ve işitmeyi hiç sevmedikleri "Dönme" unvanından bir an evvel kurtulmak istiyordu. Hatta eski zümrelerden kız alıp vermemeyi taassub derecesine çıkardılar. Diğer taraftan sosyal devrimler dolayısıyla ve azınlıkları Türkleştirme, azınlık sermayesine el koyma politikaları sonucu uygulanan Varlık Vergisi v.s, bu esrarengiz cemaati, Şeyh Hüdayi Hazretlerinin hemen berisindeki Bülbülderesinde ebedi uykusuna tevdi etti.

Ümit

Bayazoğlu

Not:

(1) Yahudi yazarlar, Sabetay hareketini, merkezi Yahudiliğe toz kondurmadan Osmanlı İmparatorluğu'na karşı bir hareket gibi gösterirler. Yani "dini olmaktan ziyade padişahın otoritesine karşı siyasi bir hareket" ve bu hareket Yahudilere karşı "bugün de var olan güvensizliğin başlangıç miladı" olarak kabul edilir.

(2) 1828-29 yıllarında Bergama civarında dolaşan Mac Farlane adlı bir seyyah, "Trahalla" adında bir Dönme köyü gördüğünü yazıyor. Tıp itibarıyla Sami ırkına mensup bu köylülerin buraya iş gereği İzmir'den göç ettikleri tahmini yürütüyor.

KAYNAK:

Karadeniz

Forum

(Yazan: Kemal Salih Kapancı Tarih, gün ve saat : 01. Aralık 2000 00:21:14: yazi CHIVI dendir.)

Sabetay Sevi ve Sabetaycılık Konusundaki Bazı Türkçe Kitaplar

Dönmeler Adeti

Ahmed Safi - M. Ertuğrul Düzdağ

Dönmelik, 1666 yılında İzmir Yahudileri arasında ortaya çıkarak, "Beklenen Kurtarıcı Mesih" olduğunu iddia eden ve Musevilikte bazı değişiklikler yapan Haham Sabetay Sevi'nin başlattığı dini bir harekettir. Bir zaman sonra mecbur kalarak müslüman olan Sevi gibi, onun yolundan gidenler de, görünüşte Müslümanlığı kabul etmişler, ancak gerçekte bambaşka bir inanç ve ibadet sistemine göre gizli bir hayatı sürdürmüşlerdir. Bu zümrenin, onlara mahsus bir terim halini alan "Dönme" ifadesi ile tanımlanmalarının sebebi de bu samimiyetsizlik ve gizlilik olmuştur. Zaman içinde güçlenerek ve teşkilatlanarak devam eden bu hareketin mensupları, son 350 yıllık Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti devirlerinde, her sahada önemli roller oynamışlardır. Bugün dünyanın birçok merkezinde bulunan Dönme zümreleri ile bunların inanç ve adetleri hakkında son yıllarda dikkate değer araştırmalar yapılmaktadır. Bu arada, Osmanlı toplumunun Dönmeler hakkındaki bilgisine ve düşüncelerine dair, simdiye kadar, elimizde ciddi bir eser bulunmuyordu. Yazarın 18 cilt ve 3350 sayfa

tutan ve elyazısı ile mevcut bulunan notları arasında kayıtlı olan bu araştırma, yazdıklarını yayınlamayı düşünmeyen bir aydınının, tarafsız ve garazsız gözlemlerinden ibaret bulunmakta ve bu sebeple de çok önemli bir belge teşkil etmektedir.

Dönmeler (Sabatayistler) Tarihi

Prof.Dr. Abdurrahman Küçük

Toplumların ve milletlerin tarihinde bıraktıkları izler yüzyıllar sonra bile insanların ilgisini çeken ve bilim adamlarının çalışmalarına konu olan önemli olaylar vardır. Dönmelik veya Sabataycılık da bunlardan biridir. Bu olay, Yahudiler arasından çıkmasına rağmen, sadece Yahudi cemaatiyle sınırlı kalmamış, Türklerle ilgili bir durum almış ve tesirleri günümüze kadar gelmiştir. Bu konudaki çalışmalara başlanırken büyük bir yük ve sorumluluk altında olduğu farkedilmiştir. Çünkü bu tip konularda vebal de bulunmaktadır. Bunun için, ülkemizde ilk ciddi ve ilmi araştırma olacak bu çalışmada, hiçbir etki altında kalınmamaya, hissi olunmamaya, kaynaklardaki bilgiler ortaya konulmamaya ve yer yer de karşılaştırma yapılmaya dikkat edilmiştir.

Evet, Ben Selanikliyim

İlgaz Zorlu

Türkiye Mozayı'ni oluşturan etnik topluluklar içinde en az bilineni ve en kapalı olanı kuşkusuz ki sebataycılardır. Türk kültür ve siyaset yaşamında bu konuda hemen hemen hiç araştırma yapılmaması "Evet Ben Selanikliyim" in yazılması mecburiyetini getirmiştir.

Sebataycılar özellikle İttihat Terakki'den günümüze dek Türk Siyasi Hayatı'nın vazgeçilmez unsurlarından biridirler. Önemli pek çok siyasi aktör sebataycı kökenlidir ve bu konuda da pek çok tartışma yapılmaktadır.

Bu sebeple Evet Ben Selanikliyim adeta üstü kapatılıp tabu haline getirilen böylesine önemli bir konunun Türkiye gündemine getirilmesi için önemli bir görev üstlenmiştir. Hakikaten medyada sebataycılığın yeniden tartışılır hale gelmesi bu kitapla olmuştur.

Gariptir ki kitaba karşı en büyük olumsuz tepkiler musevi ve sebataycı kökenli yazarlar ya da bu kökenli yazarların desteklediği basın organlarının yazarları tarafından yapılmıştır. Örneğin Yeni Asır Gazetesi yazarı Yaşar Aksoy İlgaz Zorlu'yu bir provokatör olarak nitelemiş, Rifat N. Bali kendisini medyatik olmakla itham etmiştir.

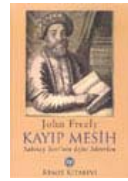
Sabataycılığın dini inançları, gelenekleri ve özellikle 20. Yüzyıl sebataycılığı konusunda kaynak bir kitap olan "Evet Ben Selanikliyim" İlgaz Zorlu'nun önemli bir eseridir.

Kayıp Mesih Sabatay Sevi'nin İzini Sürerken

John Freely

Kayıp Mesih, 17 yy.'da yaşayan ve Kabala mistisizmi aracılığıyla Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki çok sayıda Yahudiye, beklenen Mesih olduğuna inandıran Sabatay Sevi'nin hikayesidir. 17.yy. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Yahudi diasporasını bütün canlılığıyla gözler önüne seren John Freely'nin kitabı, Sabatay'ın doğum yeri olan İzmir'den Venedik ve Rom gettolarına, Kahire'nin pazarlarına, Kudüs ve Safed'in haham okullarına kadar, çok geniş bir coğrafyaya yayılıyor. Topkapı Sarayı'ndan Kuzey Afrika'daki sinagoglara, Yemen'deki Yahudi tapınaklarına ve Arnavutluk'un ücra köşelerine kadar uzanan bu şaşırtıcı hikâye, Yahudi mistisizminin ve günümüzde hâlâ müritleri bulunan Sabataycılığın bilinmeyen yönlerini aydınlatıyor.

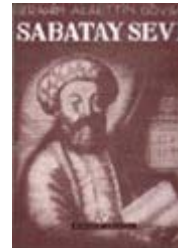
Sabatay Sevi İzmirli Meşhur Sahte Mesih Hakkında Bir Sosyal Araştırma

İbrahim Alaettin Gövsa

Sabatay Sevi on yedinci yüzyılın ortasında, yani zamanımızdan üçyüz yıl kadar önce Türkiye'de büyük bir sosyal hareket meydana getirmiş ve yalnız bizim memlekette değil, Avrupada dikkati çekmiştir. Dini veya siyasi bir takım davalar güden bir çok türediler gibi eğer o da hiçbir iz bırakmadan tarihe karışmış olsaydı zamanında uyandırdığı merak ve heyecandan dolayı yine bir dereceye kadar araştırmaya layık görülürdü.

Fakat Sabatay Sevi'nin kendinden sonra bıraktığı iz, hayatında uyandırdığı heyecan ve cereyandan daha önemlidir.

Hatırasını, pek sınırlı bir topluluk içinde olsa bile, hala dipdiri yaşatmayı başaran Sabatay Sevi'yi yalnız tarihi bir konu olarak değil, aynı zamanda sosyal bir zemin olarak da araştırmak gerekir.

Sabatay Sevi Mesih mi Sahte Peygamber mi Scholem

Sevi tarihin gidişini etkilemek peşinde değildir. Dış dünyayı dalgalandıran olgu, O'nun iç dünyasını yaratan olgunun bir tür yansımasıdır, ki tam bir yansıması olup olmadığı tartışabilir. O yarattığı hadiselerin kahramanı olmaktan çok kurbanıdır, ve bu nedenle de herkesin önünde kabul ettiğini, Divan huzurunda reddebilecektir. O, kendi ifadesiyle, Rabbinin acılarından çekip çıkardığı, ıstırabını dindirdiği biridir. Belki bu son yargılama da sadece o ardı arkası kesilmez şahsi belâ ve talihsizliklerden biridir.

Sabatay; "Beni bu işe Nathan itti. 'Haham Abraham'ın Rüyeti' adlı eserde Mesih'in gerçek isminin yerine benim adımı yazdı. Bir de (İstanbullu Haham) Abraham Yakhini, Beni yakanlar bunlar." Demişti.

Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri
Prof. Abraham Galante
Abraham Galante Türkiye ve Osmanlı Yahudileri Tarihi araştırmalarının en önemli ve hala aşılamamış isimlerindendir. Sabetay Sevi isimli çalışması yazarın, önemli ama gerçekten önemli eserlerinden birisidir. Türkiye'de ve Türkiye dışında daha sonra sabetaycılık konusunda yayımlanan tüm eserlerde, Scholem ve Prof. Abdurrahman Küçük başta olmak üzere Galante'nin hep kaynak olarak alındığı görülür. Çünkü sabetaycılıkla ilgili yazdıkları Rosanes, Danon ve Nehema'dan çok daha ilgi çekicidir ve orijinal belgelere dayanmaktadır. Kuşkusuz gerek Mısır yıllarında ve gerekse tüm yaşantısında Galante'nin İttihat ve Terakki ile olan ilişkilerinde pekçok sabetaycı dostu olmuştur. Eminiz ki bu kitap Galante'nin aslında sabetaycılar hakkındaki bilgisinin küçük bir bölümünü yansıtmaktadır.

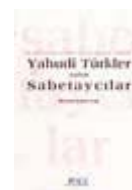
Şişli Terakki Davaları
Abdurrahman Dilipak/ İlğaz Zorlu
Kökenleri Selanik'teki Şemsi Efendi haham okuluna dayanan ve yüzyıldan fazla bir zamandır faaliyet gösteren Şişli Terakki Lisesi'nin Nişantaşı'nda bulunan eski binası uzun bir müddet boş bırakıldıktan sonra D.B. İnşaat şirketine kiralandı. Yazar İlğaz Zorlu ve Gazeteci-Yazar Abdurrahman Dilipak, Akit, Hürriyet, Aksiyon, Zaman, Yeni Şafak gibi basın organları bu çok değerli binayla ilgili haberler yaptılar. İlğaz Zorlu, binanın bir vakıf binası olması ve değerinin de trilyonlarla ifade edilebileceği savından hareketle D.B. İnşaatın, Dinç Bilgin'in inşaat şirketine ait olduğunu ve daha sonra hakkındaki çeşitli ithamlar nedeniyle halen DGM'de yargılanmakta olan müteahhit Nevzat Ak'a yapılan bu kiralamanın adeta bir peşkeş olduğunu iddia etti, okulun bir cemaat okulu olduğunu ve Kapancılar Grubu üyelerince yönetilen bir vakfa ait olduğu iddiasında bulundu. Konu TBMM'ye de getirildi. Konya FP Milletvekili Veysel Candan, bu Sabetaycılarının kendi meselesi olmadığını ve milli bir mesele olduğunu gördü, konu hakkında soru önermeleri verdi. Terakki Vakfı ve Vakıf Başkanı Haluk Arıç bu iddiaları yalanlayarak Zorlu, Akit ve Dilipak aleyhinde toplam on adet ceza ve tazminat davası açtılar. İstenilen toplam tazminat 400 Milyar TL'yi bulmaktadır. Bu kitap Terakki davalarını içeriyor. İddialar, suçlamalar ve mahkemeye verilen savunmalar. İslamcı radikal olarak tanımlanan kişilerce hakları korunmaya çalışılan Terakki Okulu'nun ve onu kuran Sabeytaycı hareketin tarihidir bu! Bir demokrasi ve insan hakları kavgasıdır bu!

Tarihin Esrarengiz Bir Sahifesi "Dönmeler" ve "Dönmelerin Hakikati" Ahmet Almaz
Osmanlı İmparatorluğu'nun renk renk mozaiklerle dolu bünyesi içinde, on yedinci asırda selanik'te oluşan bir takım esrarengiz zümrelerin dikkat çekici bir yeri vardır. Şüphesiz bu zümre mensuplarının sayısı çok değildir. Fakat Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarından günümüze kadar toplumumuzun başta siyaset olmak üzere basın, eğitim ve ticaret alanlarında öyle etkin olmuşlardır ki "Dönmeler, "Sabatayistler" veya "Selanikliler" olarak adlandırılan bu zümre herkesin dikkatini çekmiştir.

Yahudi Türkler Yahut Sabetaycılar
Mehmet Şevket Eygi
Türk basınının önemli kalemi Mehmed Şevket Eygi özellikle Türkiye'li müslümanlar tarafından yakından tanınan bir yazardır. Uzun yıllar çıkardığı gazetelerde Türkiye'de yaşayan dindar insanların haklarının kazanılması için mücadeleler vermiş, idealleri uğruna düşünce suçlusu olmuş, yargılanmış ve cezaevlerinde kalmıştır.

Eygi, günümüzde inançlarını bir takım menfaatler uğruna değiştiren kişilerin aksine yıllardır inandığı gerçekleri taviz vermeden tüm sıkıntılara karşılık savunmaya devam etmiştir. Bir siyaset bilimci olan yazar, on yıldan fazla bir süredir "Sabetay Sevi ve Türkiye Sabetaycılığı" konusunda makaleler yazmaktadır. Şunu kabul etmek gerekiyor ki Mehmed Şevket Eygi Bey sabetaycılık sorununun islami platformlarda ve müslümanlar arasında tartışılmasını sağlayan kişidir. Gündelik yazılarında pek çok kez konuya eğilmiş tarafsız bir gözle özellikle siyasi karar alma sürecinde sabetaycılarının davranışlarını incelemiş ve bu konuda eleştiriler yapmıştır.

SABETAYCILIK, MASONLUK VE İTTİHAT TERAKKİ

17.yüzyılın ortalarından beri liderleri Sabetay Sevi'nin izinden giderek dış görünüşte Müslüman, kendi aralarında ve gizli olarak Kabalist Yahudi; Sabetaycı olarak yaşamaları ile dikkati çeken Sabetaycılar, Osmanlı'nın son dönemi ile Cumhuriyet döneminde önemli faaliyetler göstermişlerdir.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Sabetaycılarının merkezi durumunda olan Selanik'te kurulması, bu cemiyetin meşhur üç paşasından ikisi olan Sadrazam Talat Paşa ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın mason olmaları, bu teşkilatın Selanik'ten yola çıkan Hareket Ordusu ile İstanbul'a gelmesi, 1908'de Padişah II. Abdulhamid'i hal etmesi ve II. Meşrutiyet'i ilan etmesi; bütün bu işlerde adı geçen Sabetaycılık, Masonluk ve İttihat Terakki'yi birlikte ele almayı önemli kılmaktadır.

Bu tarihten sonra ard arda yaşanan iki Balkan Savaşı (1911-12) ve I.Dünya Savaşı (1914) Osmanlı Devleti'nin sonunu getirmiş olmakta ve İttihat ve Terakki Cemiyeti en kısa yoldan devlet'in sonunu getirmede mahir gibi görünmektedir. Bu sebeple söz konusu Cemiyet ile Sabetaycı ve mason unsurlarının ilişkisi hassas bir konu durumuna gelmektedir.

Kendisi de bir sabetaycı olan İlğaz Zorlu'dan nakledeyim: "...Dikkatle incelendiğinde de görülecektir ki Selanik'te o dönemde mason locaları ve tarikatlerde etkili olan Türk ve Müslüman kimlikli aydınların pek çoğu sabetaycıdır, aslında bunu da normal karşılamak gerekiyor, çünkü sabetaycılar 20.yy ın başlarına gelindiğinde dini kurumlarını giderek ortadan kaldırmışlardı ve o dönemlerde de Yahudilik dinine geri dönme arzularının da kabul edilmemesi neticesinde neredeyse ateist bir hayat yaşamaktaydılar. Hiçbir manevi dayanakları kalmayan bu insanların bu yıllarda ve köken olarak ta onların soylarından gelen diğer kuşakların üyelerinin de sabetaycı kökenli olmaları bir rastlantı değildir. Nitekim bugün bile Hür ve Kabul Edilmiş Mason Locası'nın Grand Comandör (ya da Türkçe karşılığı ile Hakim Büyük Amir) lerinin de yine Kapancılar koluna mensup bir aileden gelmesi de şaşırtıcı olmamalıdır."

Sabetaycı Hür ve Kabul Edilmiş Mason Locası "büyük üstat"ları muhtemelen; eski Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü **Hayrullah Örs** (1901-1977), Prof. Orhan Alsaç ve halen Büyük Üstad görevini yürüten Can Arpaç olmalıdır.

O devirlerde masonluğun Osmanlı'daki merkezi konumuna gelen Selanik'te sabetaycılarının yaşamaları ve masonların büyük çoğunluğunun bunlardan ve kimliğini muhafaza eden Yahudilerden oluşması, bunların da İttihat ve terakki içerisinde önemli bir etkiye sahip olmaları dikkatleri bu noktaya çekmektedir. Bu konuya, tarihi bilgilerden ayrı olarak, sabetaycılığın asimile olmasına karşı çıkan ve sabetaycılarının tekrar Yahudiliğe dönmelerini savunan İlğaz Zorlu'nun bir mektubundan cevap bulmaya çalışacağız.

İlğaz Zorlu, Sabetaycılarının tekrar Yahudiliğe dönmeleri konusunda bir karar vermeleri için Dünyadaki Büyük Hahambaşlıklara bir mektup yazmıştır. Elimize geçen bu mektupta, Sabetaycılığın tarihi özetlenerek, 1666 tarihinde Divan huzuruna çağrılan Sabetay Sevi'nin neden Müslüman olduğu, nasıl Yahudi inancını gizlice devam ettirdiği anlatılmış ve Sabetaycılarının tekrar Yahudiliğe dönmeleri konusunda Hahambaşlıkların verecekleri kararları veya dini görüşlerini kendisine bildirmeleri Zorlu tarafından istenmiştir.

"Evet, Ben Sabetaycıyım" adlı kitabında, ilk defa İzmir'de mesih olduğunu ilan eden Sevi'yi Yahudi din adamlarının öldürme kararı aldıklarını ama uygulayamadıklarını, bütün vatandaşlarına din hürriyeti yaşatan Osmanlı Devleti'nin Sevi'nin ortaya attığı fikirler sebebiyle başlangıçta ona baskı yapmadığını, fakat Yahudi din adamlarının Osmanlı'ya başvurarak onu şikayet ettiklerini anlatmaktadır. Osmanlı'nın Sabetay Sevi ile ilgilenmesi, son olarak onu Saray'a getirmesi ve iddiaları ile kellesi arasında tercih yapmasını istemesi hep Yahudilerin ihbarları ve şikâyetleri ile olmuştur. Zaten Zorlu'da kitabında bunu söylemektedir.

Ancak, Zorlu'nun Hahambaşılara hitaben yazdığı mektupta Osmanlı'nın bu hoşgörüsünden bahsedilmediği gibi, **"eğer bu dinden dönme olayı gerçekleşmeseydi Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan bütün Yahudiler öldürülecekti"** denilebilmektedir. Evet, İspanya'da Engizisyon zulmünden kaçarak Osmanlı'ya sığınan ve hayatlarını kurtaran Yahudilere hiç de böyle bir muamele yapılmadığı halde, sırf Avrupa ve ABD'deki hahamlara hoş görünmek için böyle bir iftira seslendirilebilmiştir. Sevi'nin samimi olarak Müslüman olmadığı anlaşıldıktan sonra sadece Arnavutluk'a sürgün edilmesi, değil bütün Yahudilerin veya kendi cemaatinin öldürülmesi, şahsının dahi incitilmemesi de Zorlu'nun bu ağır iddiasını yalanlamaktadır.

Mektuptaki bir başka bölüm sabetaycı - mason kimselerin Osmanlı'nın son dönemindeki politik rollerini şöyle anlatıyor: **"Osmanlı'nın geleceğini tayin için kurulan Mason locaları ve İttihat Terakki içinde politik roller edindiler. Gerçekten zamanın bir çok önemli politik aktörü Sabetaycı mirasın entelektüelleriydi."**

"Osmanlı'nın geleceğini tayin için kurulan mason locaları ve İttihat Terakki" gerçekten de kısa bir zamanda Osmanlı'nın sonunu tayin etmişlerdir.

İttihat Terakki'nin meşhur üç paşasından ikisi Sadrazam Talat Paşa ile Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın mason olduklarını daha önce belirtmiştik. Enver Paşa'nın ise masonluğa girmediği anlaşılmaktadır. Talat ve Cemal paşaların memleket-severliklerinden şüphe edilebileceği kanaatinde değiliz, ancak Mason olmaları, masonik etkiler altında yanlış kararlar almış oldukları intibasını uyandırmaktadır.

Talat Paşa, masonluk üzerindeki dış etkileri ve dış bağlantıları azaltmak, kendi kararlarını kendisi verebilen; kendi başına buyruk bir "Büyük Loca" kurarak masonluğun olumsuz etkilerini elimine etmeyi düşünmüştür.

28 Ağustos 1972 tarihli Milliyet'te Abdi İpekçi tarafından Büyük Üstad Hayrullah Örs ile yapılan röportajda bu konu açıklığa kavuşmaktadır. Üstad Örs şöyle anlatıyor: *"Hakikaten bir memleketin kendi büyük locası olması lâzımdır. Yabancı kuruluşların gelip de bir memlekete loca açmaları hoş bir şey değildir. Böylece Sadrazam Talât Paşa, "Maşrık-ı Azam-ı Osmanî" adıyla kurulan büyük locanın başına geçmişti Sonra Süleyman Faik Paşa üstad olmuştur. Faik Paşa daha sonra birinci savaştta şehit düşmüştür. Bu loca 1935'e kadar muntazam Masonlukça tanınmayan bir büyük loca olarak "Maşrık-ı Azâm-ı Osmanî" olarak devam etmiştir. Tanınmamış olmasının sebebi, kuruluşunun kendi başına buyruk oluşudur."*

Gördüğünüz gibi masonlukta "başına buyruk" olmak yoktur. O zaman kendi ülkenize göre, kendi menfaatlerinizi gerçekleştirmeyi hedefleyen bir teşkilat kurmuş olursunuz. Talat Paşa'da bu şekilde masonluğu ehlileştirmeyi denedi zaten... Halbuki merkezin talimatları ile hareket eden ve genel çerçevesi dışarıdan çizilen, bağımlı ve dışarıya hizmet eden bir teşkilattır masonluk. Böyle bir teşkilat için, adı-soyadı Türkçe, dış görünüşü Müslümanca ama içten Türk ve İslam olmayan Sabetaycılar herhalde biçilmiş kaftan olarak görüldüler ve önemli roller üstlendiler.

Üç Selanikli; masonlar, sabetaycılar ve İttihat Terakki işbirliği, özellikle dış etkilerle yönlendirilen masonluğun güdümünde faaliyet gösteren bu üçlü ittifakın en büyük rolü Osmanlı'nın sonunu getirmeleri olmuştur.

Ali Rıza SAKLI

Sabetaycılar	ne	olduklarını	bilmiyor!
Yahudi	araştırmacı-yazar	Rıfat	N. Bali:
Aksiyon Dergisi			

Onların Sabetaycılık inancından uzaklaştıklarına inanıyorum. Bir Selaniklilik var belki, ama onda da seçkinci ve elitist bir yaklaşım var. 'Biz Selanikliyiz, biz daha Batılı, daha kozmopolitiz' gibi bir bakış açıları var. Bir insanın böyle düşünmesi yanlış. Bugün Sabetayistlerin bir kimlik problemi var bana göre. Ne olduklarını bilmiyorlar. Dinden uzaklaşmış bir kitle olarak görüyorum onları."

"Dönmeler, İslam ve milliyetçiliğin gözünde dayatmacı bir Batılı hayat tarzını temsil ediyor. Sağ-sol çatışmaları döneminde komünizmi ve Marksizmi de temsil ettiler bir yerde. Kozmopolitizmle ve Batıcılıkla özdeş hale geldiler ve Batının ahlak düşkünlüğüne ve onu muhafazakar bir hayat tarzının üstüne dikte etmeye taraf oldular. Problem bu"

Sabetaycılık konusu son dönemde daha bir fazla Türk medyasının gündemine girer oldu. Hemen hemen her gazetede konuyla ilgili bir haber ya da röportaj çıktı konuyla ilgili olarak. Bütün bu tartışmaları başlatan İlğaz Zorlu'nun "Evet Ben Selanikliyim: Türkiye Sabetaycılığı" isimli kitabı. Herkes bu konuyu bir yerinden tutup gündeme getirirken Türkiye'deki Yahudi cemaati ve yayın organları belki de haklı olarak bu süreçte sessizliği tercih etti.

Onlar her ne kadar bir parçası olarak değerlendirilse de Yahudi kamuoyu -ta başından beri- onların Yahudiliklerini kabul etmiyor. İsrail ve Türkiye hahambaşlıkları başka ülke 'converzo'larına gösterdikleri anlayışa rağmen, Türkiye'li Dönmelere ya da Sabetaycılara oldukça soğuk bakıyor. Çünkü bu görüşe göre Sabetaycılar artık Müslümanlık dini içinde değerlendirilmesi gereken bir akım.

Türkiye ve dünya Yahudilerinin Sabetaycılara bakış açısı ile ilgili olarak Yahudi araştırmacı-yazar Rıfat Bali ile bundan üç sene önce görüşmüştük. Kısmet bugüne imiş. Rıfat Bali'nin bazı değerlendirmeleri genel Yahudi bakış açısını yansıtsa da oldukça önemli noktalara da temas ediyor. Bali, araştırmacı kişiliğiyle cemaatinin son dönemde yetiştirdiği en önemli fertlerden.

İletişim'den çıkan son kitabı kendi cemaatinin asırlık söylemleriyle hesaplaşması açısından da gerçekten önemli bir çalışmaydı. (Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri, Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945) İletişim, İstanbul, 1999)

Bu röportaj son dönemde ilk kez bir Yahudi'nin Sabetaycılığı "dini ve teknik" anlamda tartışabilmesi ve soğukkanlı değerlendirmelerde bulunabilmesi açısından özel bir önem taşıyor.

* * *

Genel olarak Sabetaycılarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sabetay Sevi bundan 300 yıl önce ortaya çıktı. Mesihliğini ilan etti. Sonra can korkusuyla Aziz Mehmed Efendi oldu. Devamı artık bilinen hikaye... Dönmeler, İslam ve milliyetçiliğin gözünde dayatmacı bir Batılı hayat tarzını temsil ediyor. Yetmişli yıllarda sağ-sol çatışmaları döneminde komünizmi ve Marksizmi de

temsil ettiler. Bugün baktığımızda Ilgaz Zorlu dışında biri çıkıp da ben Sabetayistim demiyor ama dönmelerle ilgili olarak etrafta bir sürü söylenceler var.

Geçmişte Halil Bezmen ortaya çıkmıştı.

Ahmet Emin Yalman da Dönme idi, Nazım Hikmet'i savunur yazılar yazdı diye eleştirildi. Bence bugün Dönme konusunu Türkiye gündeminden düşmüştür. Çünkü Dönmeliği temsil eden, tartışmalı, ateşli polemik yapan insanlar kalmadı. Bir Yalman'ın eşdeğeri bugün yok. İslami basında Selanik kökenli olması nedeniyle Coşkun Kırca'nın Dönme olduğu iddia edilmektedir. Kırca'nın ateşli Atatürk milliyetçisi tavrından da yola çıkılarak Ahmet Emin Yalman dönemini andırır bir Sabetayist-İslam kutuplaşması ara sıra gündeme gelmektedir. Ama bu da bir yerde anlamsızdır, zira Coşkun Kırca hiçbir zaman kendisinin Sabetayist olduğunu deklare edip kendisine uygun görülen bu kimliği savunmadı ki. E, o zaman kiminle neyi tartışacaksınız? Bence Dönmeğin artık önemi kalmamıştır.

Problem aslında başka. Sabetaycılar bir yerde Türk toplumunda taraf oldular. Neye taraf oldular; Batıya, Batılı yaşam tarzına taraf oldular ve bu yaşam tarzını Türk toplumuna getirmeye uğraştılar. Örneğin İpekçilerin ilk sinema salonlarını açmaları ve burada Batılı yaşam tarzını gösteren filmlerin gösterimi ve Yalman'ın ateşli ve saldırgan bir laik oluşu... Tüm bunlar Dönmeleri kozmopolitizmle, Batıyla özdeşleştirdi ve bir yerde İslami-geleneksel-muhafazakar değerlere bağlı olarak yaşamak isteyen toplumun çoğunluğuna bu yaşam tarzını dayatmakla suçlandılar. Çünkü akşamları foxtrota, çaylara, balolara gitmeyen, kısa etek giymeyen, başını açmayan, İslami değerlere bağlı muhafazakar kadınlar ve toplumun çoğunluğunu teşkil eden bu tarz aile ve toplum yapısı, dönemin basını ve kamuoyunun önde gelen ve bir çoğu Selanikli olan yazarları tarafından "yobaz ve gerici" olarak nitelendirildiler. Bütün mesele buradan ortaya çıkmaktadır ve bugün de Türk toplumunda yaşanan gerilim ve gerginlik aynı nedenlere dayanmaktadır. Neye taraf oldular, Batıya... İslami görüşe göre Batının ahlak düşkünlüğüne ve onu muhafazakar bir hayat tarzının üstüne dikte etmeye taraf oldular. Problem bu. Problem özünde dinsel değil ki. Problem gizli Yahudilik de değil bir yerde.

Dönmelerin çifte kimlikli oluşunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

İslami bakış açısı ile Dönmelere olumsuz bakılması İslami düşünce dünyasının iç kurgusu açısından gayet doğal ve anlaşılabilir bir tepki. Ben Müslüman olsam, ben milliyetçi-muhafazakar bir görüşe sahip olsam bu tepkiyi gayet normal bulurum. Bu benim şahsi görüşüm, herhangi bir kesime şirin görünmek için söylemiyorum. Düşünün ki adamlar "Elhamdülillah Müslümanım" diyorlar fakat değiller. E, tabii gerçek bir Müslüman, "Ha bak işte bunlar Yahudinin gizli ajanlarıymış" diyecek. Buna Ahmet Emin Yalman'ın 1950'li yıllarda Necip Fazıl Kısakürek ve Büyük Doğu'cularla olan şiddetli polemikleri ve bir dönme olan Sabiha Sertel'in eşi Zekeriya Sertel ile birlikte milliyetçi ve Turancılarla olan polemiklerini de eklerseniz resim tamamlanıyor. Ortaya çıkan resimde İslam'ı içten yıkmaya çalışan ve özellikle 1970'li yılların sağ-sol çatışma atmosferi içinde İslam'ın da içinde yer aldığı geniş sağ cepheyi çökertmeye çalışan "Yahudiliğin gizli ve aynı zamanda "kızıl ajanları" sembolü ön plana çıkmaktadır. Çok kötü bir efsane haline geldi bu konu. İşin asıl tartışılması gereken ilmi, dini ve mistik yanı tamamen bir kenara atıldı. Sadece siyasi ve popüler yanı ele alınıyor. Belki Ahmet Emin Yalman bu türden tartışmalara girmeseydi bu konu bu kadar dejenere olmayacaktı.

Böyle bir yapıyı önemsemiyorsunuz ama eleştiriyorsunuz.

İslami bakış açısıyla bir yerde mantıklı bir tavır var aslında. Bugün Dönme var mı? Ilgaz Zorlu o cemaatten olduğuna göre bir bildiği var ki 'var' diyor. Bana sorarsanız belki var, ancak artık Sabetayistler açısından da bir önemi olduğuna inanmıyorum. Çünkü onların Sabetaycılık inancından uzaklaştıklarına inanıyorum. Bir "Selaniklik" var belki, ama onda da seçkin ve elitist bir yaklaşım var. 'Biz Selanikliyiz,

biz daha Batılı, daha kozmopolitiz' gibi bir bakış açıları var. Bir insanın böyle düşünmesi yanlış. Bugün Sabetayistlerin bir kimlik problemi var bana göre. Ne olduklarını bilmiyorlar. Dinden uzaklaşmış bir kitle olarak görüyorum onları. Bugün hala çifte kimliğini sürdüren kişiler varsa -ki Ilgaz Zorlu var diyor-, onların da azınlıkta olduğuna inanıyorum.

Dünya ve Türkiye Yahudileri Sabetaycılığa nasıl bakıyor?

Dünya Yahudiliği Sabetaycılığa bir mezhep olarak, bir mistik yaklaşım olarak bakıyor. Sabetaycılarının Yahudiolamamaları gibi bir meseleleri yok. Herkes Yahudi olabilir. Bir Hristiyan da, Budist de Yahudi olabilir. Ancak bunun bir ritüeli vardır. İslam'da nasıl kelime-i şهادet getirip bir Hristiyan Müslüman olabilirse, Yahudilikte de ona benzer bir ritüel vardır. Bir eğitimin sonucunda bir sınavdan geçersiniz, dinin icaplarını yaparsınız ve Yahudi olursunuz.

Ilgaz Zorlu bunun bu kadar kolay olmadığını söylüyor.

Onun meselesi ayrı. O diyor ki, "Ben Yahudi kökenliyim. O zaman beni ayrı bir kategoriye koyacaksınız. Yani ben bir Hristiyan gibi, bir Budist gibi değilim. Onlar o süreçten geçsin, beni özel ayrıcalıklı bir odadan geçireceksin ve Yahudi kabul edeceksin" diyor. Bu mümkün değil. Yani ben çok dindar bir insan olduğumdan, dinin vecibelerini bildiğimden söylüyor değilim. Fakat bu Yahudi dininin mantığına aykırı bir şey. Siz kendiniz Yahudiliğin kabul etmediği bir Mesih'e inanmışsınız, başka bir yola sapmışsınız, bugün şimdi yeniden Yahudi olmak istiyorsunuz. Yahudilik dini ayrıcalıklı muamele kabul etmiyor. Diyor ki, 'Madem sen Yahudisin ve bu dinin icaplarını biliyorsun, demek ki bu yol senin için daha kısıdır, yap o ritüelleri gel Yahudi ol'.

Diyelim ki, İsrail'de Türkiye'de var olduğu iddia edilen Sabetaycılar Yahudiliğe kabul eden bir karar çıksa zannediyor musunuz ki Türkiye'deki Sabetaycılar "Allah Allah" diyerek Yahudi olmak için İsrail'e koşacaklar? Hayır, Ilgaz Zorlu'nun dışında gidecek bir kişi daha olacağını hiç sanmıyorum. Ilgaz Zorlu geçmek isteyenlerin olacağını söylüyor. Türkiye'de Dönmelerin ciddi dini temele dayanan cemaatsal bir yapısının bulunduğu inanmıyorum. Çıksınlar efendim o zaman ortaya.

Türkiye Yahudi cemaatinin Dönmelere bakışı nasıl?

1950'li yıllardan günümüze dek gelen Dönme-İslam çatışmasının sonucu olarak "gizli Yahudi ajanı" olarak görülmelerinden dolayı Türkiye Yahudileri Sabetaycılara fevkalade soğuk ve uzak dururlar. Bu dediğim imajdandolayı hiçbir platformda beraber olma ihtimalleri yoktur. Sabetaycılar Yahudileri sevmez, Yahudilerin de Sabetaycılara çok fazla sempatiyle baktıklarını söyleyemem. O açıdan İslami düşünce dünyasının "Yahudiler, Dönmeler ve Farmasonlar" üçlü sacayağı düşüncesinin doğru olduğuna inanmıyorum.

Dönmelerin bugünkü dini durumu nedir sizce?

Yahudilik açısından kabul edilecek bir yönü yok. Müslümanlar içinde konforlu bir konumda olacaksınız ve Yahudilik iddiasında bulunacaksınız. Bunun pek de etik bir davranış olduğuna inanmıyorum. Yahudiliğe dönmek istiyorsanız, bunun ritüelleri var. Kimse size mani değil, olmaz.

Etkin masonlar hep bu gruplar arasından çıkıyor.

Yahudiler ve Sabetayistler arasından çok mason çıktığı doğrudur. Ama bu durumun da kendi kurgusu içinde birtakım anlaşılabilir mantıki nedenleri vardır. Masonluk bir yerde evrensel bir felsefeyi, eşitliği, kardeşliği savunuyor ve yaymaya çalışıyor ama dini arka plana atıyor. O zaman zaten dinden

uzaklaşmış olan Sabetaycılara masonluk çekici gelmektedir. Tarih boyunca ayrımcılığa uğramış bulunan Yahudiler de kardeşlik, eşitlik ilkeleri çerçevesinden dolayı masonluğa sempati ile yaklaşmaktadırlar. Ancak bir gerçek var; tüm dernekler gibi masonluk da bana göre bir lobi ve toplumda ağırlığı olan bir sivil toplum kuruluşu ve her sivil toplum kuruluşu gibi bir baskı grubudur. Ancak kardeşlik ve eşitliği ilke diye benimsemiş bulunan bu baskı grubu siyasete alet ve taraf olmamalıdır.

Kanal-7'deki gizli mason ayiniyle ilgili yayınlar üzerine masonların kendi aralarındaki yazışmaları gazetelerde yayınlandı. Son derece talihsiz mektuplar onlar. Yani bir kere o mektupları her kim bulmuşsa ve şayet doğruysa büyük bir gazetecilik olayı yapmış.

Fevkalade talihsiz olan hadise, raporun Fransız Büyük Locasına İsrail Büyük Locasından gelmesi ve orada "işte şunları yapın" diye emirler verilmesi. Çok yanlış şeyler yani. Komplocu görüşü dile getirenler de zannediyorum bu noktalardan hareket ediyor. Ancak tekrar ediyorum; bu sözlerim belgelerin özgün olmaları kaydıyla geçerlidir. Aksi halde bu kez bunu yayınlayan gazeteler hatalı davranmış olacaklardır.

SABETAYCILIK OLAYI ve SİYONİZME HİZMETİN BELGESİ!

Yakup YILMAZ

Sabetaycılık üzerine deneyimli Bir Müslüman -Türk

Burada size Türk yetimlerinin hakkının nasıl 'Siyonizme, Yahudiliğe ve İsrail'e hizmet için kullanıldığını gösteren belgeler sunuyorum: (Kaynak: <http://www.hadassah.org/>)

Öncelikle 'HADASSAH' nedir bilelim:
Hadassah, 'the Women's Zionist Organization', yani 'Kadınların Siyonist Organizasyonu'dur. (Siyonizm: Yahudilerin dünyaya hakim olma idealidir. <http://www.otuken.net/siyonizm/>) .

Aşağıda İngilizce orijinalini geçtiğim ve www.hadassah.org adresinde tüm detaylı bilgilerin yer aldığı, HADASSAH isimli, Kadınların Siyonist Organizasyonu, 1912 yılında kurulmuştur.. Asıl amacı, Siyonizme, Yahudiliğe ve İsrail'e hizmet olan bu örgütün, 'Diplomat veya Diplomat Eşleri' için olan kısmını 1994 yılında o zamanki Türkiye'nin İsrail Büyükelçisi Onur Gökçe'nin hanımı Aytul Gökçe kurmuş, Ve bu hanımefendi, 1998 yılındaki <http://www.hadassah.org/news/augsep98/global.htm> adresinde gördüğümüz habere göre, faaliyetlerine kocasının yeni görev yeri olan Helsinki'de devam etmekte, ve Hadassah için, Türkiye'nin yetimlerinin haklarıyla masrafları karşılanan, elçilik imkanlarını, Siyonizme, Yahudiliğe ve İsrail'e hizmet etmek için seferber etmektedir..
'Meclis İdari Amiri Sayın Ahmet ÇAKAR nerdesin?' diyesim geliyor! Tam sana göre çakılacak bir durum daha!

Sayın Ahmet Çakar'ın bunlara 'Vatan Haini' demesi normal!

<http://www.hadassah.org/news/augsep98/global.htm> internet sayfasındaki 'Hadassah International Taking Heart and Soul Global' haberinde Eski İsrail ve Helsinki Büyükelçisi Onur Gökçe'nin eşi Aytul Gökçe'nin bu sionist organizasyonda kurucu-yönetici olduğunu görüyoruz. Bakın ne yazıyor? :

"The traditional gala Ambassadors Banquet was attended by virtually the entire diplomatic corps
¥Gokce, founder of Hadassah-International Corps Diplomatique for women who are diplomats or wives of diplomats. Married to Turkey's former ambassador to Israel, now serving in Finland, Gokce was returning to Helsinki to launch Hadassah-Finland. 'Why shouldn't I work for Hadassah?' she asked."
Eğer bir Büyükelçi hanımı Suudi Arabistan, İran, Libya veya Rabita'ya hizmet ettiği anlaşılrsa ne olur?
Elçilik Rezidanslarında Müslümanlar için yemekler çaylar verse, kıyamet kopmaz mı?

Siyonizme hizmet edenler ise ödüllendiriliyor!

Hani yurtdışında, özellikle Balkanlardaki zulümden kaçan, Türkiye'ye bir ağabey gibi bakan, Finlandiya'da da sayıları binlerce olan, eski Osmanlı Milletinin müslümanları için (Bosnalı Müslüman Türkler - Sancaklılar - Boşnaklar), bir yemek veya organizasyon düzenleseydi ya bu hanımefendi?

Siyonizme, Yahudiliğe ve İsrail'e açıkça hizmet için kurulmuş HADDASSAH isimli 'Kadınların Siyonist Organizasyonu'na kurucu üye olarak hizmet ediyorlar..

Etsinler, nasılsa meydanı boş buldular.

1912 yılında kurulmuş bir Sionist kuruluş olan HADDASSAH'a hizmet etmeye devam eden Aytul

Gökçe'nin kocası eski Helsinki Büyükelçisi Onur Gökçe'nin ismi de

<http://www.sephardichouse.org/turks2.html> adresinde de görüldüğü gibi, Yusuf Basalel'in kaleme aldığı

'Osmanlı ve Türk Yahudileri' 1999 baskılı kitabında 'Ünlü Bir Yahudi' olarak yer almaktadır (Spiker Nedim Saban'da bir Yahudi olarak bu kitapta var.. Hani başörtülü kızların başörtülerini tartışan Nedim!)

Sionizme hizmet edenler, niçin kendilerini Müslüman -Türk olarak tanıtıyorlar ve kimlere hizmet ediyorlar bilelim?

Bunların hepsi kendilerini Türk-Müslüman, Atatürkçü - Laik olarak tanıtır..

Atatürkçülük, Siyonizme hizmet edenlere ne ceza veriyor?

Bunlar kendilerini 'Türk-Müslüman' olarak tanıtıyorlar, sözde oruç tutuyorlar, bayram namazlarına bile iştirak ediyorlar..

Öte yandan Siyonizme, Yahudiliğe ve İsrail'e hizmet ediyorlar.."Döndükçe, dönüyor Dönmeler!"

Gazeteci Emin Çölaşan yolsuzluk arar hep..

Bundan büyük yolsuzluk olur mu?

Türkiye Cumhuriyeti'ni yurtdışında temsil eden Büyükelçilik, Siyonizme, Yahudiliğe ve İsrail'e hizmet etmek için seferber olmuş (Belgeler yukarıda) .

Buyurun Hadassah'ın İngilizcesini de kaynaklarıyla okuyun:

'HADASSAH', Women's Zionist Organization':

Kaynak: <http://www.hadassah.org/>

HADASSAH'S MISSION STATEMENT

HADASSAH, the Women's Zionist Organization of America, is a volunteer women's organization, whose members are motivated and inspired to strengthen their partnership with Israel, ensure Jewish continuity, and realize their potential as a dynamic force in American society.

Founded in 1912, Hadassah retains the passion and timeless values of its founder, Henrietta Szold, Jewish scholar and activist, who was dedicated to Judaism, Zionism, and the American ideal.

...

In the United States, Hadassah enhances the quality of American and Jewish life through its education and Zionist youth programs, promotes health awareness, and provides personal enrichment and growth for its members.

...

Eh artık, şapkayı önümüze koyup düşünelim artık.

Yurtdışındaki Türkler, bu dönmelerin icraatlarını görüp; 'Devlet buysa, ben böyle devlete...' deyip, hem devletten hem de devlet adamından soğuyor..

Böylece, kucaktan kucağa düşüyorlar.. Düşene değil, düşürene bak..

Bu Dışişleri böyle Dönmeleri Yurtdışına Büyükelçi diye gönderirse, 4 milyonu bulan Yurtdışındaki vatandaşlarımızı tamamıyla kaybedeceğiz.

Çünkü, çoğu Anadolu'nun bağrından kopmuş gelmiş, dinine diline sadık vatandaşlarımız, böyle siyonist hizmetçilerinin sayesinde, kendi başlarına dini organizasyonlarını kurmaya çalışıyorlar, ve bu organizasyonlarda da bazan Suudi Arabistan parasal olarak finans sağladığından, Vahabilik hızla yayılıyor..

Özellikle Balkan Müslümanları, mülteci olarak bulundukları ülkelerde, genellikle Vahabilerden organizasyon için yardım aldıklarından, onlar daha çok etkileniyorlar..

Türkiye Cumhuriyeti'nin yurtdışında bulunan 4 milyon insanına yönelik, doğru dürüst eğitim ve dini

proğramı yok..

Ayrıca, sizlere Gregoris'un Vasiyeti'ni yerine getirenlere karşı dikkatli olmanızı da tavsiye ediyorum. Nedir Fener Patriği Gregorius'un Vasiyeti?

1821 yılı Nisan ayında Padişah II.Mahmut tarafından, Yunan azınlığı ayaklandırmaya yönelik yazdığı mektup ele geçirildiği için, 'üzerindeki dini elbiseleriyle', Fener Patrikhanesi önünde astırılan, Fener Patriği Gregorius, Rus Çari Alexander'e göndermiş olduğu ve 'Gregorius Vasiyeti' olarak bilinen mektubunda ne diyor?

"Türkler'i maddeten ezmek ve yıkmak imkansızdır. Çünkü Türkler, Müslüman oldukları için çok sabırlı ve mukavemetlidirler.

Bu hasletleri dinlerine bağlılıklarından, kadere rıza göstermelerinden, devlet büyüklerine itaat duygusundan gelmektedir. Türkler'de evvela itaat duygusunu kırmak, manevi bağlarını parçalamak, dini uygulamalarını zayıflatmak icabeder. Bunun da en kısa yolu, milli geleneklerine ve maneviyatlarına uymayan yabancı fikirlere ve hareketlere onları alıştırmaktır. Yapılacak şey, Türklere birşey HİSSETTİRMEYEN bünyelerindeki tahribatı tamamlamaktır."

Ne dersiniz Gregorius'un Vasiyeti hemen hemen yerine getirildi mi?

Benim fikrime göre, Gregorius'un gözleri arkada kalmamıştır artık..

Vasiyet hemen hemen yerine getirildi ve bizler, etek kısaltma, sakal traşı olma ve Avrupa'nın en lüks diskolarına sahip olmakla 'Çağlar Atlıyoruz'!

1948'de İsrail'in ilk Başbakanı olan BEN GURION : "Türkler bize her zaman metresleri gibi davranmışlardır, bir izdivacın ortağı gibi değil. Aman dikkat edelim de aramıza, Müslüman -Türk vs. maskeler altında giren, Ben Gurion'un dindaşları ve ırkdaşları tarafından metres yapılmayalım. Kalın sağlıklıca, 'Dönme Mikrobuna' karşı dikkatli olun!

Sabatay

Sinem Karaağaç

Sevi

Sabatay Sevi, mesihliğini ilan ettikten sonra dünyadaki tüm Yahudiler arasında büyük bir yankı uyandırmış ve Yahudi din adamları yoğun tepki göstermişlerdi. Osmanlı yönetimi başgösteren kargaşayı gidermek için Sabatay Sevi'nin önüne iki tercih koydu; ya hayatı ya da Müslüman olup kurtulması. Sevi, Müslüman olmayı kabul ettiğini açıkladı ve Mehmed Efendi ismini alarak Sarayda bir süre maaşlı memur olarak çalışmaya başladı. Bu dönem ve daha sonra taraftarları ile birlikte Selanik ve diğer birtakım şehirlerdeki ikameti boyunca zahiren Müslüman görünmekle birlikte, gizlice kendi yorumuyla Yahudilikten evirme yeni bir inanç sistemini dar bir taraftar topluluğu arasında yaydı.

Sabataycılar ya da dönmeler olarak bilinen ve bu Yahudi mesihine inananlar tarafından günümüze kadar sürdürülen inançlar manzumesi; adet, gelenek ve göreneklerinin neler olduğunu bu bölümde ele alacağız. Ancak, Sabataycılar tamamen kapalı ve gizli bir topluluk olduğundan tüm yönleriyle ortaya koymak epey zor. Birçok konu ve özellik gizli kalmaya, esrarını sürdürmeye devamacaktır.

Osmanlı'dan günümüze Sabataycılar

Yahudi haham Sabatay Sevi'nin 1648 yılında Mesih'liğini ilan ettikten sonra Yahudiler arasında büyük çalkantılar meydana geldi. Çünkü, İspanya'dan sürülme ve doğu Avrupa'da yaşadıkları sıkıntılar üzerine başgösteren bunalımlar bu dini topluluk arasında bir Mesih beklentisi yaygın bir hal almıştı. Fakat Sevi'nin 1666'da Müslüman olması üzerine, Yahudilerde bir rahatlama görülmesiyle birlikte, Sevi'nin bu yeni durumunu tevil ederek bağlılıklarını sürdürenler de oldu. Bunların başında Gazze'li meşhur haham Nathan gelmektedir. Nathan, yeni din yorumu ve Sabatay'in fikirlerinin kabul görmesinde etkin bir rol oynamıştır.

Sabatay Sevi'nin Müslüman olmasından sonra eski inançlarını ve Mesih'lik iddialarını bırakmadığı, gizlice kendisine bağlı dini bir cemaat oluşturma yoluna gittiği birçok kaynakta belirtiliyor. Ancak Osmanlı yönetimi onları 'Ô ihtida etmiş', 'Ô hidayete ulaşmış' yani Müslüman kabul ettiği için tarih belgelerinde haklarında pek bilgi yer almıyor. Sabatay Sevi'nin görünürde Müslüman olduktan sonra, Yahudi mistizminin kaynağı Kabbala'yı kendi yorumladığı biçimiyle bir nevi yeni bir mezhebi inşa ettiği günümüzde yaşayan Sabataylılar tarafından da belirtilmektedir. İbrahim Alaettin Gövsa, Sabatay Sevi isimli eserinin 68. sayfasında bir olayı anlatıyor:

Sabatay Sevi'nin (Mehmed Efendi adı ve Müslüman kıyafeti ile) İstanbul'da yine eski müritlerinden bir kısmını toplayarak ayinler yaptığını, Girid seferinden dönen Sadriazam Fazıl Ahmed Paşa'ya haber verdiler. Sadriazam kendini çağırarak - Bu ne iştir? Sen hala uslanmadın mı?, diye tenbih ettiği zaman Sabatay ağız kalabalığına basladı ve meshur olan kurnazlığı ile - Aman Sultanım, ben birtakım akrabamı, dostlarımı Müslüman yaptığım gibi bunları da dini celil İslam'a celb ve davet etmeğe uğraşıyorum, yolunda cevaplar verdi ve bu sözlerle bir müddet takibden kurtuldu. Sadriazamın adamları onu bir gün Boğaziçi'nde Kuruçeşme'de müridleriyle birlikte İbrani bir dua okurken buldular. Bu hadise üzerine İzmirli Mesih kendisini unutturmak ve izini kaybettirmek için Kuruçeşme'yi bırakarak Kağıthane civarında ıssız bir köşeye çekildi. Fakat müridlerinin bir müddet sonra orada da etrafına toplanıp ayinler yapmağa devam ettikleri görüldü. İş tekrar Sadriazam'a haber verilince Fazıl Ahmed Paşa kızdı ve onun adamları ile birlikte Arnavutluk'taki Berat kasabasına sürülmesini emretti. Sabatay Sevi, orada asıl adı Yoheved olan Selanikli bir Musevi kadın ile evlenmiştir ki Sabataylığı kabul eden bu kadına da Ayşe Hanım adı verilmiştir. Kayınbiraderi Josef Kerido da Abdullah Yakup ismini almıştır.

Prof. İlber Ortaylı, Selanik şehrinin, cemaatin baslıca yerleşme yeri olduğunu, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde özellikle eğitime önem verdiklerini belirtiyor. Osmanlı arşivlerinde ve tarih kaynaklarında pek bir bilgiye rastlanmadığını belirten Ortaylı, Osmanlı'nın son döneminde modernleşmenin önemli taşıyıcılarının Sabataycılarının arasında çıktığını belirtiyor. 19.yüzyılda Selanik'de bu cemaatin iktisadi ve kültürel bakımdan bütün diğer topluluklardan üstün oldukları anlaşıyor. Nitekim Mayıs 1901'de Selanik'e vali olan Mehmet Tefik Bey, hatıralarında, Fevziye Mekteplerinin (mektepleri bu cemaatin kurduğunu zikretmiyor ve belki bilmiyor) diğer mekteplerin fevkinde olduğunu ve iyi memur yetistirdiğini belirtmektedir. Bu okullar hakkında önemli bir noktayı belirtelim; Selanik sosyal hayatı içinde, bu okullar geniş kabul gördüler.

Sabataycı gençleri eğitmeyi amaçlayan bu okullar, nihayet kurucularının da ideoloji ve dünya görüşü değişikliği geçirmesine sebep oldu. Artık bütün Osmanlıları, bilhassa Müslüman Türk çocukları eğitmekten memnun oluyorlardı. Nitekim çocuk Mustafa Kemal (Atatürk) modern eğitim veren böyle bir ilkokula giden Müslüman Türklere dendir. Kendisinin anlattığına göre annesi geleneksel bir Kur'an okuluna, babası ise Semsî Efendi'nin kurduğu bir okula gitmesini istemisti. Semsî Efendi Sabataycıdır. Kapanî grubundan olduğu söyleniyor. Fakat Karakas grubu ile işbirliği yapıyor ve eğitimle bu rakip iki dönme grubunun birliğini sağlamak istiyormuş. (İlber Ortaylı, Alevi Kimliği, S.120)

Sabataycılarının özellikle Mevlevî tarikatı çatısı altında örgütlenmeleri de dikkat çekici. Esin Eden ve Nicholas Stavroulakis tarafından yazılan ve şu anda Türkiye'de de piyasada satılmakta olan Salonika, A Family Cookbook ÖSelanikli Bir Ailenin Yemek Kitabı isimli eserde Sabataycı ailelerin Mevlevî tarikatını benimsedikleri belirtiliyor ve kendi aile fertleri hakkında da bilgi veriliyor. (Sayfa 15-49) Laiklik ve İttihadçılığın öncüleri Sabataycı Selanik'li Sabataycılarının bilinen tek yayını olan Gonca-i Edepte Mevlevîlik'ten övgüyle bahsedildiğini belirten Ortaylı, dergide eğitim konusuna özel bir ilgi gösterildiğini vurguluyor:

Sabataycılarının, batılılaşma ve eğitim yoluyla, durumlarını düzeltme ve özgürleşme konusunda Musevilerin önüne geçtiği açıkça görülüyor; bir anlamda Batı Avrupa'da Musevilerin kendi cemiyetlerine yaptıkları kültürel katkıyı, Türk cemiyetinde Sabataycılar yaptılar. Nitekim bir müddet sonra kurularak Fevziye ve Terakki gibi gerçek anlamdaki gymnasium'lar laik eğitime önem vermiştir. Onların bugünkü devami olan Isık Lisesi de (İstanbul) kanuni zorunluluk olan din derslerini laik bir retorik ile sürdürmektedir. (...) Selanik Sabataycılar'ı İstanbul'a göç ettiklerinde benzer mektepler kurdular ve laik-ulusalci bir Türk eğitim sisteminde öncü oldular. Kendisi de Sabataycı bir aileye mensup İlğaz Zorlu da, Evet, Ben Selanikliyim isimli kitabında bu okulların Ölttihad ve Terakki Hareketi'nin ortaya çıkmasında önemli rol aldığını ve İttihadçılarının bir çoğunun bu okullarda yetistğini belirtiyor. (S.115)

Osmanlinin son döneminde Sabataycılarının devlet bürokrasisinde etkin konuma geldiklerini görüyoruz. Yabancı dil bilmelerinden de kaynaklanan artı yeteneklerle dış ticaret ve hariciyede kilit noktalara kadar yükselen Sabataycılarının bu alanlardaki etkinliği günümüzde de sürmektedir. Bu arada dönme denen Sabataycılar laik bir ulusalcılığı benimseyen grup olarak Jön Türk hareketi ve İttihat Terakki içinde de yer almışlardır. Nitekim imparatorlugin ünlü Maliye Naziri Mehmed Cavid Bey -ki aynı zamanda kuvvetli bir iktisatçı idi- Sabataycıdır. Diğer bir maliye naziri olan Nüzhet Faik, dahiliye nazirlerinden Mustafa Arif, maarif müstesari ve hukuk profesörü Muslihiddin Adil, Sabataycı kökenliydiler. Türk matbuatinin önemli siması, Vatan gazetesi sahibi Ahmed Emin (Yalman) da Sabataycı idi ve bu konuda ilk tefrika 1924 Ocak ayında onun gazetesinde yayımlandı. Orduda, matbuatta ve İttihat ve Terakki çevrelerinde Sabataycılar vardı. (İlber Ortaylı, Alevi Kimliği, S.123) Gelecek bölümde varlıkları günümüze kadar uzanan Sabataycı firkalar ve Cumhuriyet döneminde etkin olan Sabataycılarını ele alacağız.

Dönmelerin inanç ve ritüelleri Sabataycılığın temel dini inanç kaideleri, Yahudiliğin mistik ekollerinden Kabbalistik metodun Levi yorumundan oluşmaktadır. Gerek ayinler ve gerekse ritüeller tamamen gizli tutulduğundan bilimsel araştırmalara kaynaklık edebilecek bilgileri elde etmek imkansız gibi. Sabataycı din adamlarının açıklamaları bu konuda yapacakları açıklamalar toplumun aydınlanmasına yardımcı olabilir ancak. İlğaz Zorlu, Kabbala'nın esaslarını anlattığı kitabında, Yahudiliğin mistik yorumlarını özetledikten sonra bunları belirtiyor: Genellikle iddia edildiği üzere Sabataycı hareket Yahudiliğe karşı ve ondan kopuk bir yapıda da değildir, sadece mistik Yahudiliğin vazgeçilmez yapısı onu ister istemez farklı kılmıştır. Günlük dua ve ritüellerde Yahudiliğin temel prensipleri korunmakla birlikte, özellikle gece yarısı sonraki zaman aralığında bunlar daha da artırılmıştır. (Zorlu, Ben Selanikliyim, S.112)

Sabatay Sevi'nin on sekiz emri

Sabatay Sevi'nin taraftarlarına inanç esasları olarak 18 maddelik bir nizamname bıraktığı çeşitli kitaplarda yer almaktadır. İbrahim Alaettin Gövsa'nın Sabatay Sevi isimli eserinde Avram Galante'nin İbrani'den Fransızca'ya terüme ettiğini belirttiği bu ilkelerden bazılarını özetliyerek buraya alıyoruz: İşte Efendimiz, kralımız ve Mesihimiz Sabatay Sevi'nin on sekiz emri bunlardır. Serefi müzdead olsun!

- Halikin birliğine dair iman muhafaza olunsun.
- Mesihin hakiki Mesih olduğuna, ondan baska halaskar (kurtarıcı) bulunmadığına, efendimiz, kralımız, Sabatay Sevi'nin Davud neslinden geldiğine iman edilsin.
- Ne Tanrı'nın, ne de Mesih'inin adına yalan yere yemin edilmesin. Çünkü Tanrı'nın adı da onda mündemiçtir.
- Mesih'in sırrını anlatmak için içtimadan içtimaya gidilsin.
- Davud'un Mezamiri hergün gizli olarak okunsun.
- Türklerin adetlerine, onların gözlerini örtmek maksadı ile, dikkat edilsin. Ramazan orucunu tatbik için sıkıntı gösterilmesin.

- Onlarla (yani Müslümanlarla) nikah akdedilmemesi lazımdır. (Alaettin Gövsa, Sabatay Sevi, S.59-61)

Sabataycılarının bayramları

Gövsa bunun dışında Sabataycılarının bayramları da olduğunu belirtiyor. Bunlar yılın çeşitli günlerinde ve her biri ayrı bir anlam taşıyan 16 tanedir.

Bunların içinde en ilginç ise Mart 22'de yani baharın birinci gününde kutlanan Kuzu Bayramı, Dört Gönül Bayramı veya diğer bir deyişle Mum Söndü diye bilinen gizli bayram. Bu kuzu bayramı hakkında Sabatay zümresi mensuplarından Karakaszade Rüstü, 1924 tarihinde Vakit gazetesi muharririne şu izahatı vermişti: Kuzu bayramı 22 Adar'da (Mart) yapılır. Bu bayram geceye mahsustur. Ve her sene kuzu eti ilk defa bu bayram münasebeti ile ve hususi merasimle yenir. Bu merasimde en aşağısı ikisi erkek ikisi kadın olmak suretile evli dört kişinin bulunması lazımdır. Bu çiftlerin sayısı artırılabilir. Kadınlar iyi giyinmiş ve elmaslar ile süslenmiş oldukları halde sofraya hizmetinde bulunurlar. Yemekten sonra biraz eğlenilir ve muayyen zamanda ışıklar söndürülerek karanlıkta kalınır... Bu bayram vesilesi ile doğacak çocuklar bir nevi kudsiyeti haiz tanınırlar. Ona (Dört Gönül Bayramı) adı verilir. (Gövsa, Sabatay Sevi, S. 64)

Sabataycılarının kendilerine has 16 bayram ve ritüelden ayrı olarak diğer Musevi'lerle müşterek birtakım bayram ve yortular da söz konusu. Bunlar, Yusuf Bayramı, Meyva bayramı, Fecir bayramı gibi isimlerle anılır. Ayrıca Sabataycı her grubun da kendi içinde geliştirmiş olduğu bayramlar da var. Bunlardan Osman Aga bayramı en önemlilerindendir. Karakaslar grubunun kurucusu Osman Aga, (daha sonra soyadı kanunu çıkınca bu aile fertleri Ogan soyadını almışlardır) için bu ritüel düzenlenir.

Shema Israel, Adonai Elohenou, Adonai Ehad Duy ey Israil! adona tanrımızdır ve tanrı birdir (Yahudi-Sabataycı şehadet kelimesi.) İzmir'li Yahudi hahamı Sabatay Sevi'nin görünürde din değiştirerek Müslüman olduğunu ilan etmesinden sonra kendi öğretileri doğrultusunda bir cemaat oluşturma görünürde Müslüman ama inanç ve yaşam boyutlarında Yahudi olan yeni bir topluluk ortaya çıkarmış oldu.

Yazımızın geçen bölümlerinde Sevi'nin hayatı, inanç temelleri ve ölümünden sonra cemaatinin geçirmiş olduğu evreleri özetlemistik. Benzet-benzeme ilkesi gereği kendilerini hep gizlemiş olan bu dini cemaat mensuplarının, Osmanlı dönemindeki etkinlikleri diğer bir husus. Özellikle Osmanlı'nın son dönemindeki olaylarda çok etkin rol oynamış olmaları da dikkat çekici. Jön Türkler, İttihad Terakki, Mesrutiyet gibi bugünümüzü de etkileyen olaylar zincirinde Selanik hep merkez olmuş ve Selanik'in bu etkinliği de Sabataycılarının siyasi, askeri, fikri alanlarda hep başı çekmelerinden kaynaklanmıştır.

Konuyu araştırmaya başladığımızda böylesine derin bir toplumsal ve siyasi tablo ile karşılaşacağımızı doğrusu biz de tahmin etmiyorduk. Ancak uzun bir araştırmadan sonra karşılaştıklarımız bizi şaşırttığı gibi bir çok gerçeğin bu gizlilikten dolayı bilinmezliğini sürdürdüğünün de farkına vardık. Elbette simdiilik kamuoyuna yanıtlanmasında mahsur gördüğümüz noktalar da söz konusu. Amacımız dini bir topluluğu kötülemek, sansasyon yaratmak değil. Toplumumuzu derinden etkileyen bu cemaat mensuplarının kimler olduğu, neler yaptıkları, bugüne kadar nasıl bir seyir izlediklerinin bilinmesi gerekmektedir.

Bunlari bilmek halkimizin hakki. Gizem her zaman merak uyandirmistir. Fakat dogrularin ve gerceklerin kapali kalmasinin da bir anlami yok. Ileride daha kapsamli arastirmalarin yapilacagini ümit ediyoruz.

Gizlilik, baskalarinin merakini daha da kamçilayacagindan, bu alandaki gerceklerin olduğu gibi halkimiza yansitilmasi alaninda görev, en çok, bu cemaate mensup kisilere düşmektedir. DERGAH + LOCA + SINAGOG = IKTIDAR Ulasabildigimiz kaynaklardan elde ettigimiz bilgiler, Sabataycı veya dönme denilen bu toplulugun hala Yahudi mistizizminin öğretileri dogrultusunda dini ritüellerini gizlice sürdürdükleri, adet, gelenek ve göreneklerini koruduklari, bir nevi masonik yapılarini devam ettirdiklerini gösteriyor.

Arastirmada ilgimizi çeken diger bir husus ise gizli yahudi tarikati mensuplarinin ekonomiden, politikaya ve egitime kadar birçok alanda etkin olmalarinin yanisira Islam'in mistik yorumu kabul edilebilecek Sünni ve Alevi tarikatlarının içine sızmis olmaları. Özellikle Mevlevi, Melami ve Bektasi tekkelerinde 19. yy'dan itibaren seyh, mürsid, dede, dedebaba gibi en üst makamlara kadar ulastiklarini görüyoruz. Sabataycı şeyh ve müritler Sevi müslüman olduktan sonra baglilarina müslümanların görünürdeki adet ve geleneklerine riayet etmelerini öğütlemiştir. Bu da onların kendilerini en rahat ifade edebilecekleri çeşitli tarikatların dergah, hanekah, tekke ve zaviye gibi mekanlara ragbet etmelerine yol açmış. Merkezi Selanik olan bu cemaatin Selanik'teki özellikle Mevlevi ve Bektasi dergahlarında yogunlastiklarini görüyoruz.

Ilgaz Zorlu, Sabataycı cemaatlerin Islam mutasavvıflariyla ilişkilerinin özellikle Istanbul, Izmir ve Selanik'te yogunlastigini belirtiyor. (Bkz. Zorlu, Evet, Ben Selanikliyim, S.40-41) Istanbul'de Yenikapı Mevlevihanesi, Kasimpasa Mevlevihanesi, Aziz Mahmud Hüdaî'nin Üsküdar'daki dergahi Sabataycıların etkin olduğu dergahlar olarak dikkat çekmektedir. Yahudi mistizizmi olarak tanımlanan Kabbala öğretilerine dayanan Sabataycı yorum, Islam'in gevşek mistik yorumu olarak Mevlevilik, Bektasilik ve Melamilik ile paralellikler arzeder ve ortak bulusma noktaları bulur. Yunan asilli Sabataycı yazar Starolakı, Salonika, jews and dervishes isimli kitabında Yahudi-Sabataycı kökenden olup Selanik'teki dergahlarda etkili olan ve hatta bir kısmının uzantıları Istanbul'a kadar gelen dönme seyhlerden bahsediyor. Bunlardan biri de su anda Amerika'da yaşayan müflis isadami Halil Bezmen'in dedesi Esad Efendi'dir. Esad Efendi 1920'lerde Kasimpasa Mevlevihanesi'nin seyhidir. Ankara Bektasi Dergahi'nin su andaki Dedebaba'si yani seyhi de Sabataycı. Yine Dedebabalardan Bedri Noyan da Yahudi dönmesi. Kardesi Engin Noyan da bir tv'de program yapımcı ve sunucusu.

Sabataycılar ve Masonlar Osmanlı döneminde etkin konumdaki masonların arasında Sabataycıların önemli bir yekün tutması da dikkat çekmektedir. Osmanlı toprakları içindeki ilk mason locasının Selanik'te kurulması tesadüf olmasa gerek. Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etme imkanına sahip Sabataycılar bu alandaki gelişmelere de öncülük etmişler. Hem mason hem de Sabataycı olan ünlülerden sadece birkaç ismi burada zikrediyoruz. Bunlar, son Maliye Naziri Cavid Bey, Yeni Asır gazetesinin kurucusu Fazlı Necip Bey, bir dönem bakanlık yapmış olan Faik Nüzhet... Zorlu, Türkiye'deki Hür ve Kabul Edilmiş Mason Locası'nın üstadı azamî ya da büyük amir'inin hep Kapancılar cemaatine mensup bir aileden geldigini belirtiyor. Mason Locası'na üye diğer ünlüler ise sunlar: Osman Adil, Faik Nüzhet, Talat İsmail ve Mehmet Servet. (age.S.58)

Günümüz mason localarında da Sabataycı çok ünlü kişilerin varlığı devam etmektedir. Su anda Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın Büyük Üstadı Şahir Talat Akev de Sabataycı. Mimar Sinan Locası'nın eski üstadı muhterem Resat Atabek, yine üstadı azamlardan Cumhuriyet Ferman da Sabataycılardan. Resat Atabek'in Masonluk Üzerine adlı kapsamlı eseri Masonluk hakkında önemli bilgiler ihtiva ediyor. Sabataycı ünlü gazeteci Ahmed Emin Yalman'ın ve Cavid Bey'in aynı zamanda Mason da olduklarını Loca'nın dışı açılırken açıkladığı isimlerden öğreniyoruz.

Selanik+İstanbul+İsrail = Ankara-Washington İsrail'in kuruluş döneminde ve su anda ülkemizin İsrail ile tarihte görülmemiş sıcak ilişkiler içine girmesinde Sabataycılar'ın önemli rol aldıklarını görüyoruz. Sabatay Sevi birçok yahudi tarafından siyonizmin kurucusu olarak bilinir. Çünkü Sevi, mesihliğini ilan ederken bütün yahudileri Kudüs'te toplayıp Büyük İsraili kuracağını vadedmişti.

İttihad Terakki ve mason localarında etkin olan Sabataycılar'ın İsrail'in kuruluşunu da desteklediklerini belirten Zorlu, 1924 mübadelesi sonucu Türkiye'ye getirilen alilerden bir kısmının 1948'de kuruluşundan itibaren İsrail'e gittiklerini söylüyor. Bunların en meshuru ise İsrail'in ikinci Cumhurbaşkanı İzak Ben Zvi'dir. Prof. Yalçın Küçük, Aydınlık gazetesinde yayınladığı makalelerinde, Türkiye'nin tamamen İsrail ve Amerika rotasına girdiği bu dönemde Sabataycı İsmail Cem'in Disisleri Bakanı olmasına dikkat çekiyor. Küçük, ayrıca İsrail'in Hospro firması vasıtasıyla Türkiye'ye hibe ettiği silahlarla ilgili bir ayrıntıya daha dikkat çekiyor. Bilindiği gibi Susurluk skandalı ile ortaya çıkan ilişkilerde bu silahların kayıp olduğu iddia edildi. Kayıp silahlar Susurluk Çetesi olarak nitelenen ekip tarafından kullanılmıştı. Bu silahları teslim alan kişi ise Ertaç Tınar. Yalçın Küçük, Tınar'ın Sabataycı olduğunu belirtiyor ve Mossad'in dönmelerle is tutmasının tehlikesine dikkat çekiyor. Dönmeler Dönmezler aksiyonu geçerli ise bu bulgu ürperticidir diyor, Küçük. (Y. Küçük, Nasıl Görüyorum-3, Aydınlık, 14 Mart 1999)

Tarikat-Siyaset-Medya-Sermaye alanlarında etkili olan Sabataycılar hakkında bilgiler dizi yazımızın gelecek bölümlerinde yer alacaktır. Sabataycılarda cinsel hayat ve saplantılar, ayrıca Sabataycı mezarlıkları gelecekte ele alacağımız konulardan birkaçı.

Gizli Ama İçimizde, Dönmeler

Benzet-benzeme prensibi gereği görünürde müslüman ama aslında yahudi olan Sabataycı cemaat mensupları, bu kamuflaj sayesinde ülkenin kaderinde belirleyici olmayı özellikle son yüzyılda becerebilmiş bir topluluk olarak yer almaktadırlar. Kendilerine has yemekleri, kendilerine ait eğitim kurumları, gizli tapınakları, kendilerine özgü ibadet, inanç ve adetleri olan bu cemaatin bazı mensupları, resmi ideolojinin oluşumu ve bugünkü jakoben-din düşmanlığı üzerine kurulu yapısını sürdürmesinde etkin olmuşlardır. Bu dini akimin merkez üssünün Selanik olması da enteresan. Mesrutiyetten günümüze, tüm siyasi oluşumlarda adına sıkça rastladığımız Selanik'in bu etkinliği bir tesadüf mü? Elbette hayır. 19. yy biterken batılilâsmanın rüzgarının bu şehirden esmesinin temel etnik bir etkeni vardı: Sabataycılar.

Türkiye'de ilk mason locası Selanik'te kurulmuş, Abdülhamid yönetimine karşı başlayan baskaldırı burada tasarlanmış, Sultan iktidardan indirildikten sonra buraya gönderilmiş, ilk özel Türk okulları burada kurulmuş (unutulmamalıdır ki, Galatasaray Lisesi Sultan'ın himayelerinde kurulmuştur ancak Feyziye ve Terakki mektepleri Sabataycı cemaat okulları olarak burada kurulmuşlardır), ilk kadın hareketleri burada şekillenmiş, Hareket Ordusu'nun merkezi (padişahi tahttan indirip, İttihad ve Terakki fırkasını iktidara taşıyan ordu. S.K.) Selanik olmuş ve en önemlisi Türkiye'nin önde gelen kurucuları hep Selanik kökenli olmuşlardır. Bunları birer rastlantı olarak görme eğilimi ne yazık ki çok baskındır. Halbuki bu kente bu önemi yükleyen Sabataycı kökenli kişilerdir. (İlgaz Zorlu, Evet, Ben Selanikliyim, S.166)

Sabataycı mezarlıkları

Sabataycılar gerek ilk dönemde yoğun olarak yasadıkları Selanik'de, gerek daha sonraları Türkiye'nin basta İstanbul olmak üzere İzmir ve Bursa gibi şehirlerine yerleştikten sonra ölümlerini ayrı mezarlıklara defnetmeyi tercih etmişlerdir. Selanik'te mahalle olarak da diğer dinlere mensup insanlardan ayrı bir yerleşim düzeni kurmuşlar. 1924 ahali mübadelesi gereği geldikleri Türkiye'de de belli merkezlere yoğun olarak ilgi göstermiş ve içe kapanık bütünlüklerini böylece korumaya çalışmışlardır. Ancak zamanla

farkli mahalle ve sehirlere yerleserek bir nevi fiziki asimilasyona ugramakla birlikte cemaat yapilarini koruduklari görülmektedir.

Istanbul'da, Karakaslar cemaatinin mezarligi, Üsküdar Bülbülderesi'nde yer aliyor. Sabataycılığı sürdürme konusunda diger cemaatlerden daha aktif oldugu belirtilen bu cemaatin mezarlik konusunda da hassas davrandigi görülmektedir. Bülbülderesi mezarliginda az sayida da olsa bazi Kapancilar'in yer aldigi belirtiliyor. Yakubiler ise Maçka'daki mezarliga ölülerini defnetmektedirler. Yakubiler'in yogun olarak Izmir'de yasadiklari belirtiliyor. Medya patronlarından Bilgin ailesi bu gruba mensuptur. Kapancilar cemaatinin ise Feriköy mezarliginda satin almis olduklari ayri bir bölüme ölülerini defnettikleri biliniyor. Sabatayciların mezar şekli ve taşların işlenmesi tamamen farklı. Genellikle seramik üzerine çıkartma resim bu mezar taşlarında yer alır. Yaziların üslubu da farklılık arz ediyor. Dikkat çeken nokta ise Ey zair diye başlaması. Sekil olarak da dönem dönem farklılık arz etse de kendilerine özgü çiçek islemeler ve müslüman mezarlarından farklı geometrik şekil vermeler dikkat çekmektedir.

İbadethanelerinin ayri, mezarliklarının ayri olmasının yanısıra bu cemaat mensubu ailelerin zengin ve farklı bir mutfak kültürleri sözkonusu. Esin Eden, Yunanistan'da İngilizce olarak yayınlanan Bir ailenin yemek kitabı isimli eserinde, kendilerine özgü yemeklerden bahsediyor ve ailesi Türkiye'ye geldikten sonra da biraraya gelerek adet ve geleneklerini yasadiklari anlatıyor (a.g.e. S.42) İlga Zorlu da bu yemeklerin salt Akdeniz veya Yahudi mutfagından oldukça farklılıklar arzettiğini belirtiyor.

Sabataycılıkta cinsi sapıklıklar

Sabataycıların sıkça gündeme getirilen bir bayramı var: Kuzu Bayramı. Mesih Sevi'nin doğum günü olduğuna inanılan, Mart'ın 21. gününü 22'ye bağlayan gecesi mum söndü olarak nitelenen kutlama, bir yönüyle toplu seks olarak değerlendirilmektedir. Bu Kuzu Bayramı'nın artık kutlanmadığına dair iddialar varsa da Alaettin Gövsa kendi şahid olduğu bir örneği Sabatay Sevi isimli kitabının 97. sayfasında anlatmaktadır. İlga Zorlu ise bu konunun üzerine, çok fazla ele alındığını belirttiği kitabında, toplu seks ve mum söndü olayının Tanah'taki birtakim dualardan kaynaklandığını da vurgulamaktadır: Ancak surasi bir gerçektir ki Sabataycı dua kitaplarının özellikle bugün İsrail'de bulunan nüshalarında serbest seksin Tanah'a dayandırılan ayetlerle desteklendiği bilinmektedir. (Zorlu, Evet, Ben Selanikliyim, S.51)

Sabataycılarla ilgili eserlerin, özellikle dua ve Kabbala yorumlarının İsrail'e götürülüp özel bir mekanda gizlendiğini belirten Zorlu, bu kaynakların araştırmacıların incelenmesine açık olmadığını da vurgulamaktadır. Türkiye'de yaşayan bir cemaate ait dini kaynakların İsrail tarafından kaçırılması konuyla ilgili esrar perdesini daha da dikkat çekici kılmaktadır. İsrail devletinin bunları gizlemekte ne gibi çıkarları olduğunun araştırılması gerekmektedir. Toplu seks ve hatta ensest ilişkiler dini kaynaklarda mesrulaştırıcı yorumlarla ele alınmaktadır: ... bazı Sabataycı din adamlarının Lut örneğinden hareketle ensest ilişkiyi meşru kabul eden kararlar verdiklerini bilmekteyiz... (Zorlu, a.g.e.S.62)

Günümüzde de mum söndü ritüelinin uygulandığına dair bir cemaat üyesi tarafından açıklama yapıldığını da Zorlu belirtiyor. Zorlu, bütün cemaatlerde aynı uygulamanın var olup olmadığının belgelenemediğini ve bu konunun istismar edildiğinden de yakınmaktadır. Dini yorumlar tarafından mesru gösterilen bir uygulamanın o dini benimseyen kişilerce sürdürülmesi kadar doğal bir sonuç olamaz. Ne derece yaygın olduğunun da elbette araştırılması gerekiyor.

İnternet'te Sabataycılık

Sabataycılık-dönme ve Türkiye'deki Sabataycılar üzerine, çoğu Amerika ve İsrail menseli onlarca makale ve araştırmanın internet sitelerinde yer almaktadır. İnternet sitelerinde konuyla ilgili yazıların yer

aldigi bazi yayın organlari: Jarusalem Post, Forward, Jewish Exponend, The New Republic, The Journal of the American Oriental Society, Canadian Geographic, Baltimore Jewish Times...

Genellikle Yahudi Kabbalizmi -mistisizm- üzerine yazilmiş bu makaleleri görünce, varlıkları Türkiye'de olan ama Türkiye'de tartisilip konusulmayan Sabataycılarının, dünyada a'dan z'ye her boyutuyla araştırılmasındaki gariplik net olarak önümüze çıktı. Ilgaz Zorlu'nun kitabında birkaç yerde vurguladığı korku tek sebep olabilir mi? Böyle bir bahanede haklilik payı olsa bile kesinlikle inandırıcı gelmiyor.

Bu gizli yahudi cemaatinin veremeyeceği hesap mı sözkonusu? Internet sitelerinde yer alan yazı ve araştırmalar incelendiğinde ortaya birkaç önemli nokta çıkmaktadır: Birincisi, Türkiye dışında bu konu, gerek üniversitelerde ve gerekse medyada etraflica araştırılıyor ve araştırmalar kamuoyuna sunuluyor. Sadece son bir yıl içerisinde internet sayfalarında yer verilen araştırma ve belge sayısı yüzün üzerinde. Bu alanda yazılmış ellinin üzerinde kitabın ismi geçiyor bu yazılarda.

Buna karşılık Türkiye'de bir iki kitap ve üç dört makale dışında kaynak bulmak imkansız. İkincisi, Sabataycılarının Yahudiliğin özellikle mistik yorumu olarak görülen Kabbala anlayışından kopuk olarak anlaşılmalarının mümkün olmadığı. Bütün ritüeller, bayramlar, ilahiyat anlamındaki anlayışları Yahudiliğin bir parçası. Üçüncüsü ise özellikle İsrail menseli yazılarda Sabataycılarının yahudiliği tahrif ettiği iddiaları öne çıkmaktadır. Netice olarak Sabataycılık müslüman kisvesi altında, yahudiliğin kabbalistik yorumu'nun hayata geçirilmesi olarak karsımıza çıkmaktadır. Yazı dizimizde de bunun kaynaklara dayalı örneklerinden böyle bir sonuç çıkmaktadır.

Forward'ın ilginç iddiası Amerika'da Yahudilerin 1897'den beri yayınladığı Forward dergisinin Subat 99 sayısında Mustafa Kemal Atatürk hakkında ilginç bir makale yayımlandı. Aynı zamanda derginin internet sitesinde yer alan makalede, Sabataycılıkta cinsellik' konusuna da kısaca değiniliyor.

Makalenin yazarı, derginin bir dönem İsrail temsilciliğini de yapmış olan Amerika'nın yahudi kökenli ünlü araştırmacı yazarlarından Hillel Halkin. Halkin, makalesinde M.Kemal'in yahudi kökenli olduğunu ve hatta Sabatay Sevi'nin neslinden geldiğini iddia ediyor ve Mum söndü olarak bilinen Kuzu Bayramı'nı şöyle anlatıyor:

Senede bir kez (Dönmelerin yıllık kuzu bayramı esnasında) Sabatay Sevi'nin doğum günü gecesi, çılgın danslar esliğindeki aksam yemeği sırasında, mumlar söndürülür, hanımların degistirilmesi seansı (orgies, toplu sex) ayınlar gerçekleştirilir... Bu tür birleşmelerden doğan çocukların kutsal sayılacağına inanılır. (Hillel Halkin, When Kemal Ataturk Resided Shema Yisrael: It's My Secret Prayer, Forward Subat 1999, New York)

İlk Tepkiler

Bu araştırmayı yayımlamaya başladığımızda menfi-müsbet birtakim tepkilerin olabileceğini düşünmüştük. Toplumumuzun, siyasi, ekonomik ve diğer bir çok hassas alanlarında özellikle son yüzelli yıllık dönemde etkinlik sağlamış bu gizemli dini cemaat hakkında yayımlanan bir araştırmanın yankı bulması da normal karşılanmalıdır. Okurlarımızdan gelen olumlu tepkiler ve böyle bir konuyu açtığımız için gelen tesekkür mesajları bizleri elbette memnun etti. Çoğu insan, hayretini de ifade etmekten geri kalmadı. Anlaşıldığı kadarıyla çoğu insan birçok meseleden haberdar değil. Böylece önemli bir boşluğu doldurucu hayırlı bir hizmeti de başlatmış olmanın memnuniyetini paylaşıyoruz. Öte yandan kökeni itibarıyla Sabataycı ailelere mensub bir kaç kişi de özellikle böyle bir diziyi yayımlamamızın amacının ne olduğunu anlamaya çalışmak için aradı. Gazetemizde verilen bilgilere, hiç birinin bir iki ayrıntı dışında itirazları olmadı. Bizler de kendilerine toplumsal bir gerçek olarak konunun bir gazetecilik olayı olduğunu anlatmaya çalıştık.

İleride daha detaylı ve ayrıntılı yazıların da yayınlanacağını belirttik. İsmi burada açıklamayı uygun görmediğimiz ama siyaset alanında etkin bir kişinin söylediklerinden, bu cemaat mensubu olanların geçmişten gelen derin bir korku psikolojisi içinde oldukları anlaşıyor. Fakat, Türkiye'de yakın tarihte yasadıklarımız ülkeyi derinden etkileyen Selanik ve dönmeler faktörünün bilimsel olarak net bir şekilde ortaya konmasını gerektirmektedir. Bu alanda en çok da sorumluluğun Sabataycılara ait olduğunu ilk bölümde belirttiğimiz gibi yine tekrarlıyoruz. Araştırmalarımız devam etmektedir. Bu dizi ile tarihsel süreci ve günümüze dair bir iki noktayı okuyucularımıza duyurmayı amaçlamıştık ve bunun da hasil olduğunu görüyoruz. İleride Sabataycılarla ilgili daha ilginç yazılarımız gazetenizde yer alacaktır

AKSİYON

DERGİSİ

RÖPORTAJ

SABATAY SEVİ'NİN TORUNUYUM

Cemil İpekçi: SABATAY SEVİ'NİN TORUNUYUM Cemil İpekçi, iki elbise giyiyor. Biri is yaşamında ortaya çıkan Cemil. Diğeri ise özel yaşamında ortaya çıkan simarik, egoist yani "Öz" Cemil. O, bugüne kadar hiç olmadığı açıklıkta Cemil İpekçi'yi sadece Aksiyon'a anlattı Cemil İpekçi'yi tanımayan yoktur. Modacı olarak bilirse de kendisini tasarımcı olarak tanımlayan Cemil İpekçi, 17. yüzyılda mesihlik iddiasında bulunan Sabatay Sevi'nin öz torunu

Sabatay Sevi, 1626'da İzmir'de doğdu. Onun yaşadığı yıllarda Yahudi dünyası oldukça büyük sorunlar yaşıyordu. Polonya ve Rusya'da büyük kitle katliamları yapılmış, ayrıca anti-semitik hareketler de tüm dünyada etkinlik kazanmıştı. Çekilen tüm sıkıntılar ve acılar Yahudileri Kabala'nın (Gelenek anlamına gelen İspanya'da gelişen Yahudi Mistisizmi. Kabala ilmi; varlığın gizemi, yaratılış, önceden olmuş ve sonradan olacak, hayatın sırrı, yıldızların dünya üzerindeki etkisi, rüyaların açıklanması, şeytanların ve kötü ruhların kovulması, hatta muska yapılması gibi konularla ilgilenir) mistik dünyasına itmisti, artık beklenen kurtarıcı gelmeliydi. Aynı yıllarda Osmanlı ülkesinde de karışıklıklar yasanıyordu. O tarihlerde Musul civarında Seyid Abdullahoglu Muhammed mehdiliğini ilan etmişti.

İste tüm bu olaylar ve bunalımlar genç Sabatay'in üzerinde derin etkiler bıraktı. O beklenen Mesih'in kendisi olduğuna inanıyordu. 31 Mayıs 1665'te Sabatay mesihliğini ilan eder ve önemli bir taraftar kitlesi toplar. Ortodoks Yahudiler ise ona inanmazlar ve onu kadiya, daha sonra da Osmanlı Sultanına şikayet ederler... Fazıl Ahmet Paşa, isin esasını öğrenmek için, Sevi'nin derhal tutuklanarak İstanbul'a gönderilmesini ister. Edirne sarayında, Sadaret Kaymakamı Mustafa Paşa, Seyhülislam Minkarizade Yahya Efendi ve Padişah'ın imami meşhur Vani Efendi'den oluşan bir divan kurulur, Padişah Sultan IV. Mehmet de divanı 'Kafes'ten' izlemektedir. Divanda, Padişah'ın hekimbaşısı Yahudilikten dönme Hayatizade Mustafa Fevzi Efendi tercümanlık yapar. Sabatay Sevi'den Mesihliğinin alameti olarak bir mucize göstermesi istenir. Mucize, atılan okların vücuduna islememesi şeklinde olacaktır. Bu teklifi duyan Sevi, dehşete düşer ve kendisinin Mesihlik iddiasında bulunmadığını, bunun bazı Yahudiler tarafından çıkarılmış bir şayiadan ibaret olduğunu söyler. Sevi, Hayatizade'nin tavsiyesi üzerine Kelime-i Şehadet getirir. Divan huzurunda Müslüman olan Sabatay Sevi, Aziz Mehmet Efendi adını alarak 150 akçe bir maaşla Saray kâpıcılığı görevine getirilir. Sevi'nin Müslüman olması bütün Yahudi dünyasında sok etkisi yapar. Büyük çoğunluk onun Mesih olmadığına inanarak Ortodoks inancına geri döner, ikiyüz ailelik bir topluluksa din değiştirerek onun yolundan gider. Selanik'e yerlesen bu toplum pratikte Zohar'a dayanan mistik bir yasami benimser, Yahudi inancını sürdürür, fakat resmen Müslüman millete dahil olarak yaşarlar. İste tarihte 'Dönmeler' olarak adlandırılan cemaat böylece doğmuş olur.

Buraya kadar aktarılan bilgilerin bir kısmı İlğaz Zorlu'nun Evet Ben Selanikliyim, bir kısmı da Ahmet Hikmet Eroğlu'nun Osmanlı Devleti'nde Yahudiler adlı kitabından alınmış satırlar. Sabatay'in öz torunu Cemil İpekçi'yi tanımayan yoktur. Türkiye'de olduğu kadar uluslararası tasarım dünyasının tanınmış kişilerinden birisi olan Cemil İpekçi iste bu Sabatay Sevi'nin öz be öz torunu. Sevi'nin de dedeleri olan İpekçi'nin ataları 1480'de Endülüs'ten gelip önce Venedik'e, oradan Kayseri'ye, daha sonraki yıllarda da

Izmir'e yerlesmis bir aile. Sabatay Sevi Osmanli'ya gelirken onun diger erkek kardesi de Iskoçya'ya gider. Iki ailenin irtibati Ipekçi'ye göre kalmamistir artik. Sabatay Sevi'nin yukarida bahsettigimiz Mesihlik iddiasinda bulunmasi ve padisahin huzurunda kendisinden, bu iddiasini ispatlayacak bir mucize göstermesi istenmesi karsisinda, bunun olmayacagini anlayınca Müslümanligi kabul ettigini aciklamasi sonrasinda da Selanik'e zorunlu olarak yerlesir Ipekçi'nin dedeleri. "Sabatay Sevi benim soyum, kimseyi ilgilendirmez" Herkesin kimlikle etiketlendiği bu dönemde yillardir kapali kalan, ritüelleri tartisilan bir cemaat-aile mensubu olmak Ipekçi'nin deyimiyle kimseyi alakadar etmez:

"Bizimkinde Sabatay Sevi bilindigi için Dönme oldugu da biliniyor. Ama herkes Islam'a bir yerden dönmüs. Biri 500 yil önce Musevilikten dönmüs, biri 700 yil önce. Sabatay seni-beni ne alakadar eder? O benim kanım. Kimseye yargilama hakkini da vermiyorum". En önemli ritüellerinden biri -gel ki Cemil Ipekçi babasinin kusaginin bu kurali artik ihlal ettigini söylüyor ama- Sevi'nin torunlarinin aile arasi evlenmeleri kuralı: "Çok uzun yillar aile arasi evlenmisler.Ama benim anne ve babamin döneminde bozulmalar oldu. Annemle babam akraba degil.Annem Bektasi mesela. Babamin yegenleri de yabancı ile evlendi. Ondan önce aile disi evlenemezdin zaten". Sevi'nin torunlarinda eski geleneklerin saglamligi yemek kültüründe de etkisini sürdürüyor: "500 sene evvelki neyse ayni yemekler hala var. Ispanya'da bile kalmamis, unutulmus ama bizde olan çeşitler. Mesela Tüy Beyaz diye bir köfte çeşidimiz var. Cevizle kiyma çekiliyor, içine fistik ve yumurta konuyor. Sonra patlican böregimiz. Buradaki ile alakasi yok. Erikli baligimiz var." Cemil Ipekçi Sabatay Sevi'nin dört çocugundan biri olan Osman'in soyundan geliyor. Ipekçi'nin anlattigina göre diger kardeşlerin soyundan gelenler arasinda ise bugünün taninmis aileleri bulunuyor: Dilber, Germen, Bezmen, Tokay ve Atabek'ler. Cemil Ipekçi'nin dedeleri daha çok ticaretle mesgul olmus Osmanli'da. Sondönemde ise kumas isine girmis aile. Ipekçi soyadi da zaten buradan geliyor. Ipekçi'nin üvey büyükbabasinin (onun asil büyükbaba ve büyükannesi Tokay ailesi) babasi Kani Ipekçi, Karaköy'de bir manifatura dükkani açarak ticarete atilir. Cemil Ipekçi, Sabatay Sevi'den bugüne kadar bütün aile fertlerinin ne is yaptigina, nerede oturduguna dair bilgileri elinde bulunduruyor. Aileyi konu alan bir kitap hazirligi sürdürdüğü için bilgileri bize vermeyen Ipekçi, kitabın kis sonuna kadar çıkacagini söylemekle yetiniyor. Babasi evlatlik veriliyor Ipekçi'nin asil dedesi Mahir Tokay. Mahir Bey, sarayın doktorlugunun yanında Güzel Sanatlar Akademisi'nin kurulusunda görev almıs ve anatomi dersleri de vermis birisidir. Tokay, ayni zamanda Selaniklilerin de doktorudur. Ipekçi'nin babasi doktor Nejat Bey ise, Mahir Tokay ileGanimet Hanim'in dördü kız bes çocugundan en büyüğü olarak dogar (Digerleri Sabahat, Melahat, Vildan, Rezan). Cemil Ipekçi'nin asil büyükannesi Ganimet Hanim, kardesi Sevkati Ipekçi'nin hiç çocugu olmadigi için en büyük oğlu Nejat'i dogar dogmaz kizkardesine evlatlik verir. Daha sonra kendisine 'evladimi kaybederek sevgimin bedelini çok agir ödedim' dedirtecek bu olay sonucunda Ganimet Hanim'in torunlari olan Sevkati, Cemil ve Kenan da bir türlü öz babaanne sevgisi ile sevmeyen onu: "Bayramlarda öpemezdin onu, yabancı gibi gelirdi bana. Çok üzüldüğünü yillar sonra anladim". Iste bu aileye evlatlik verildiği için Cemil Bey'in soyadi da Ipekçi olarak kalir yillar boyunca. (Cemil Bey, yeni yeni Tokay soyadini kullanmaya basliyor. Tokay, soyadi kanunu çıktigi zaman babasi tarafından alınmis. Babasi Nejat Bey, en sevdiği sarap markasi olan Tokay'i soyad olarak tercih etmis.) Bu nedenle küçük Cemil, dedesi olarak kendi adini aldigi Cemil Bey'i, büyükannesi olarak da Sevkati Hanim'i bilir. Dede Cemil Ipekçi, Türkiye'de ilk sinema salonu kuran ve isleten birisidir. Fitas, Yeni Melek, simdiki Emek gibi sinema salonlari ile ilk kurulan film stüdyosu Ipek Film'in isleticisi olan dede Cemil Ipekçi 1970'de iflas edince aile bu alandan çekilir. Dede Cemil Ipekçi'nin annesi ile Isik Lisesi'nin kurucusu Fevziye Hanim ve Abdi Ipekçi'nin anneleri ayni aileye mensup ve kardestir. Geçmiste hep aile içi evlilik oldugu için aileler içiçe geçmiş neredeyse. Anne tarafı Bektasi Cemil Ipekçi'nin babasi Nejat Bey, Sabatay'in torunlarinda sikiolan bu aile içi evlenme gelenegini asmayi basarir ki akrabasi ile evlenmez. Nejat Ipekçi ilkevliligini Sahire Hanim'la yapar. Bu evliliklerinden Sevkati (1944), Cemil (1948) ve Kenan (1951) dogar. Daha sonra bir evlilik daha yapar ama çocugu olmaz. Esi Sahire Hanim daoldukça köklü bir aileden gelmektedir. Sahire Hanim'in annesi, yani Cemil Ipekçi'nin anneannesi Müesser Hanim, meshur Karaköy Börekçisi Hasan Bey'in (Halk arasinda yagma Hasan'in Böregi diye bilinen tabirin sahibi) kizidir. Hasan Bey, Safranbolulu ama Karakeçili Asireti'ne

mensuptur. Ipekçi'nin anne tarafından dedesi Ekrem Sanvar ise Osmanlı zamanında Abdülhalim Efendi'nin yaverliğini yapmış, daha sonra cumhuriyet döneminde Macaristan ve Paris'e kültür atasesi olmuş, ardından da İstanbul Emniyet Müdürlüğü vazifesinde bulunmuş biridir. Aile bunun dışında da birçok emniyet mensubu çıkarır. Türkiye'nin ilk kadın emniyet müdürü Ipekçi'nin yengesi Feriha ile dayisi Adnan Sanerik ailedeki diğer eski emniyet mensuplarıdır. Simdiki nesilden ise dayisinin kızı Nurdan Canca (Yalova Emniyet Müdürü) ile kocası Nadik emniyette görevlerini sürdürüyor. Anne tarafından Bektasi olan Ipekçi'nin anneannesi Müesser Hanım'ın büyükdedesi Bektasi dedelerinden İstanbul Emirgan'da tekkesi bulunan Nafi Baba'dır. Ipekçi'nin dedesi Ekrem Sanvar'ın babası ise Kuleli'nin coğrafya hocalarından Remzi Bey'dir. Onun da ailesi İstanbul alındığında surların içinde yaşayan Bizanslı bir ailedir. Ekrem Bey'in annesi Makbule Hanım'ın babası ise sarayın müneccimbasisidir. Görüldüğü gibi Cemil Ipekçi'nin anne ve baba tarafı da saraya yakın bir hayat sürmüştür. Ama özellikle anne tarafının sarayla daha bir içli dışlı olması onlarda bir saraylilik izi bırakır sanki: "Anne tarafım müthiş magrurdular. Dayılarımın, hayatlarında hiç rica ettiklerini duymadım. Paraları kalmış kalmamış, hanedan bitmiş bitmemiş umurlarında değil. Leyla Teyze (Ünlü soprano Leyla Gencer) ile konuşurken baski yukarıda, havaya doğrudurdu." Sizlerin de kafası karıştı biliyorum. Ipekçi'nin anne ve baba tarafı o kadar kadar grift ki tarihin sayfalarında bir an kayboldum sandım. Sabatay Sevi'den tutun da Bektasilige, Bizans'a kadar özellikle anne tarafı çok milliyetli olan Ipekçi, 'Ben hakiki Osmanlı'yım' diyerek isin içinden çıkıyor. Benim de aklıma Osmanlı deyince böyle bir mozaik geliyor zaten. Endülüsten gelen Yahudiler'e bildiğiniz gibi Osmanlı kucak açmış ve dini bir baskı kurmadan kültürlerini sürdürebilme imkanı sağlamıştı. Ipekçi'nin bu yüzden Osmanlı'ya bakış açısı, birçok aydıninkinden farklı. Belki anne tarafının saraylı olmasının da bunda etkisi vardır: "Biz Osmanlı'yız kardeşim. Bunu kabul etmediğimiz sürece bir adım ilerlememize imkan ve ihtimal yok. Bir defa Osmanlı'yi yabancı da olsam severdim. Ama liseyi bitirene kadar sevmememiz öğretildi, lise sona kadar Fatih, Yavuz aman muhtesem savaşlar yaptı, Malazgirt Savası muhtesem... Son iki seneye geldik... Memleketi sattılar diye veryansın ediyoruz. 700 yıllık Osmanlı döneminde tabii ki iyi padişahlar da kötü padişahlar da vardır. Memleketi kötü idare etmiş diye onları atarsak o zaman cumhuriyet dönemini hiç almamamız lazım. Geçmiş olmadan insan var olamaz. Amerikalılar olmayan geçmişleriyle ayakta kalabilmek için bir geçmiş ortaya koymaya çalıştılar. Osmanlı yasaklar koymamış, hiç bir toplumu dininden vazgeçirmemiş. Osmanlı Sırları kılıçtan geçerseydi bugün Bosna sorunu yoktu." Ailemde namaz kılan hiç görmedim Ipekçi'nin bu Osmanlı sevgisi şimdi daha iyi anlaşıyor.

Osmanlı'nın tamamen yıkılması ve Balkanlar'da yeni ülkelerin ortaya çıkması ile 1920'lerde, bu ülkelerdeki yerleşik halk da yerinden yurdundan olur. Ipekçi'nin ailesi de mübadeleye maruz kalır. Selanik artık onlara kapılarını kapattığı için onlar da İstanbul'un yolunu tutarlar. Geldikleri İstanbul'da da geleneklerine bağlılıklarını rahatça devam ettirme imkanı bulurlar. Serbest ortam Cemil Bey'in küçüklüğünde de devam eder. Ipekçi'nin hatıralarında küçüklüğünde anneannesi ile her pazartesi gittikleri Nafi Baba Tekkesi ziyaretleri tazeligini korumaktadır. Aile büyükleri ile beraber mezarlık ziyaretlerini eve dönüştürüp ifa edilen 'sükür secdesi' izlerdi hep. Baba tarafı ise din konusunda daha geniş düşünmektedir: "Babam dine çok geniş açıdan bakan birisiydi. Namaz kılmazdı. Ben ailemde namaz kılan hiç görmedim. Yasılarımda da." Bunda Sabatay Sevi'de olduğu gibi görünüşte Müslüman ama içte Yahudi mistisizminin kurallarına uyan bir yaşam sürmelerinin etkisi var mıydı? Ipekçi'ye göre "Hayır. Göstermelik Müslüman belki ilk yüzyılında olabilir. Ama babam doğduğu zaman göstermelik değildi. Bence devamlı pratik yapmaktan artık şey olmuşlardı, İslamcılar. Belki Anadolu'nun batısındakiler kadar. Adamları içki içer, ama herbiri camiden kalkar, mevlüt okunur, Kur'an okunur. Herkesin evinde dualar yazar. Ama tabii ki şey adeti bittigini zannetmiyorum. Bir asiret oldukları için..." 'Topkapı Sarayı benimdi' Üç kardeşin (diğerleri Sevkât ve Kenan) ikincisi olarak doğan küçük Cemil'in çocukluğu İstanbul'daki Hidiv Köskü'nün yanında Karaköy Börekçisi Hasan Bey'in Köskü'nde geçer. Cemil Ipekçi, bu köskün geniş odalarında, hasır sandıkların içinde saatlerce süren düşlerden bir dünya kurar kendine: "O odalara girer saatlerce ben sultanim diye düşünür oyalanırdım. Topkapı Sarayı'na girdiğimde de kendimi hep öyle hissediyordum. Sanki Topkapı Sarayı hep benimdi, ben de orada

yasiyordum." Cemil Ipekçi, yedi yasinda geçirdigi hastalik yüzünden çok simartilir. Çocuklugunda onu etkileyen bir hadise de dokuz yasinda iken annesi ile babasinin ayrilmasidir. Onun disinda mutlu bir çocukluk devresi geçirir. Bugünün taninmis tasarımcisi (Kendisine modacı denilmesini istemiyor. Ona göre moda tacirlerin ortaya attigi bir kavram. Modayı takip edenler de kendine güveni olmayan insanlardır) Cemil Ipekçi kumasla çok erken yasta tanisir. Ipekçi bes yasinda bebeklerine paltolar-elbiseler diker. Aslında Ipekçi, giyinmekten nefret eden birisidir. Bu yüzden magara devri insanlarına özendigini söylemekten de kaçınmaz. Bu yapıda birisiolmasına ragmen niye tasarımcı oldugunu ve niye insanları hep giydirmek istedigini de bilemez. '300-500 defa sure okurum' Ipekçi aslında bes-yedi yaslarında iken balet olmak ister. Ancak babası izin vermeyince içinde bir ukde kalir. Yine çok iyi piyano çalabilen Ipekçi'nin, oryantal dansör olmak da bir diger tutkusudur: "Mesela bir Misir tapinagında oryantal dansör olup saatlerce halhaller bileyimde o tamburların sesiyle dönmek isterdim." Dans ederek ibadet edebilecegini düşünür Ipekçi. Hatta oturup hayal kurmak bile ona göre bir ibadettir: "Duanin sadece surelerle olmadigini, bir şeyi severken, öperken Allah'a dogru çekildigimi hissederim. Veya burada oturup hayal kurmanın bile dua oldugunu düşünürüm." Ipekçi, Bektasi bir anne ile Selanik kökenli bir babanın çocuğu olarak böyle bir kültür ortamında yetistiginden olacak İslam'ın uygulamalarına farklı bakar. İbadette şekil kabul etmez. Bes vakit namaz kılmakla Allah'ın mutlu edilemeyecegini düşünür. İbadet yaparak Allah'ı değil kendimizi mutlu edeceğimizi söyledigimde de "Kendi mutlulugumuz için ise o zaman Allah'ı karistirmayalım bu ise" demekle yetinir. Çevirenin kendi hislerini de kattigini düşündüğü için tercüme veya tefsirlere kaynak gözüyle bakmaz. Küçüklüğünde babası ona Arapça öğretmek ister ama o öğrenmez: "Arapça öğrenmemekle çok büyük hata ettim. Babam çok öğretmek istemisti. Kur'an'ı çok okudugum ve böyle ayetleri sevdiğim için hep öğrenmem gerektiğini savunmustu. Fakat çocuk tembelliği iste." Bunun için Kur'an'ı Türkçesinden okur. Bolca dualar eder, nazara fazlaca inanir: "Normal sureleri çok okudugumu biliyorum. Hele Felak, Ayet'el-Kürsi ve Nas surelerini günde üçyüz-besyüz defa okurum herhalde". Ipekçi'nin tasarımcı olmasını istemeyen babası Nejat Bey, onun iktisat okumasından yanadır. İlk öğrenimine 1955 yılında Isık Lisesi'nde leyli olarak başlayan Ipekçi sonra Sisli Koleji'ne geçer. Dokuzuncu sınıfta iken disiplini sevmeyen yani deprestigi ve okumak istemedigi için bir yılda onikiye yakın okul degistirir. Sonunda Tarhan Koleji'ni bitirir. Ipekçi, babasının istegi dogrultusunda yurtdisina uzak bir akrabasının yanına gider iktisat okuması sartıyla. Daha dogrusu babası onu iktisat okusun diye yurtdisina gönderir ama...: "Babam beni bir-iki sene iktisat okuyor zannetti. Ben Belçika Kraliyet Akademisi'ne (Royal Academy of Art) girmistim bile." Basta izin vermeyen babası daha sonraki yıllarda onun tasarımcı olmasından memnun olacaktır. "Hep sakladığım bir şeydi" Onun içinde, disiplini sevmeyen ya da 'Öz Cemil' diye tanımladığı bir baska Cemil daha ortaya çıkmaya baslar lise yıllarında: "Sinirlarımı çizdim. Dogdugum bu formda, 98 kilo, 1.60 boyunda, çok sessiz, içine kapanık, kimseyle konuşmayan, hiç arkadaş sevmeyen bir Cemil'in istediği başarıları elde etmesine imkan yok" deyip insanlara nasıl davranması gerektiği konusunda senelerce çalışir. 50 yasini astigi bugünlerde ise Ipekçi, tekrar çocukluguna döndüğünü düşünür. Özellikle o esas kisiliginde var olan ama senelerce uyutmaya çalıştigi kisiligi ile çatismaya baslar: "İnsanları çok seviyorum ama taviz vermeyi hiç sevmiyorum. İnsanların zannettiği kadar çok uysal da değilim. Esas kisiliginde ben son derece hırçın, simarik belki egoistim. Bunlarda 'Öz Cemil'i buluyorum. Sen bana kirilabilirsin ama seninle konuşmak istemiyorsam konuşmuyorum. Üzülürsen o senin sorunun." İste bu Öz Cemil'dir. Bize konuşan Cemil'in Öz Cemil'le bir ilgisi yoktur. Öz Cemil, Ipekçi'nin son üç yıldır sürekli gidip kaldığı yer olan Bodrum'da ortaya çıkan Cemil'dir. Dolayisiyla İstanbul Ipekçi'nin reel, Bodrum ise hayal dünyasıdır. Biz Öz Cemil'in disındaki diger Cemil'le; kurallara uyan, konuşma bitene kadar kalkıp gitmeden sabırla sorularımıza cevap veren Cemil'le konustuk. İste bu Cemil, bize bugüne kadar hiçbir gazete veya dergiye konuşmadığı kadar da açık konusur, söyleyeceklerini saklamaz: "Kendimi çok iyi tanımladığımı zannediyorum. Cemil, Cemil'i hiç bir zaman bu kadar açık anlatmadı. Kendimi hiç bir zaman için simarik veya kaprisli olarak tanımlamamistim. Hep sakladığım birseydi." Ama iki Cemil'in bir ortak noktası vardır. İkisi de hüznölüdür. Sevgi ve aska tutkun olanlar ona göre hayatları boyunca bu hüznü hep tasirlar. O da böyle biridir. 'Ben neyim?' Babasına ragmen tamamladığı Belçika'daki üniversite eğitiminden sonra 1971'de Türkiye'ye dönen Ipekçi Tahtakale'deki Zeki Triko'da çalışmaya baslar:

"Belime kadar saçlar, kulagimda küpeler, bu kadar topuklar ayagimda. Tahtakale'nin sokaklarında... Bütün insanlar dükkanlardan disari firiyorlardi, Mars'tan birileri gelmis diye. Zaten sasirmasalardi tuhafima giderdi. Beni inceleme altina aldilar. Ben neyim, hangi cinsim? Erkek mi, kadin mi, gay mi? Ama sonunda halletiler ve bir yere oturtular." Halkin merakli bakislara ragmen birbirine söylediği "Bak Avrupa'dan gelmis, modaci imis" sözü ona moral kaynagi olur. Yillar ilerler, Ipekçi de 1975'te kendi isini kurar. Bir "Çingene" sevgilisinin etkisinde kalarak bu yillardaki tasarimlarini Çingene diye imzalar ve yine Çingene Butik adıyla bir isyeri açar kendine. Ipekçi'yi yasadigi asklar sürükler hep. Sevdigi ile beraber 1977 sonunda onbes günlüğüne gidecegi Nice'ten tam alti yil sonra 1984'te döner Türkiye'ye. Dönüste kulüp isletmeciligi isine girer, Etiler Gala'yi açar. 1985'te ise Cemil Ipekçi magazasini açarak eski isine agirlik verir. Iki atölyesinde yüze yakin kisi çalıştırır. Artık büyümeye baslamistir. Bu dönemde kendi deyimiyle çevresinde 'yiyiciler' de çoğalir. 1991 senesine gelindiginde ise birden bire hacizler gelmeye baslar, iflas eder. Hiç ara vermeden yeni bir is yeri açar kendine. Ama bu sefer eski savurganligi yoktur. Yogurdu üfleyerek yer: "Ben tüccar yaratılmamistim. Ama 1991'den sonra çok iyi bir tüccar oldum. Artık bir liranin bile çok iyi hesabini yapıyorum." Zaman azalıyor 1993 yilinda, hayatta en çok deger verdigi varligi annesini kaybeder. Hayatinin en ciddi sokunu yasar. O ana kadar parasini idaresinden tutun da karsilastigi maddi-manevi sikintilara karsi hep annesinin yardimiyla göğüs geren Ipekçi, bu zamana kadar aklina bile gelmeyen, kendisi için olmadigini düşündüğü ölümü hatirlar-tanir: "Ölümle tanisinca insan korkuyor. Vaktinizin azaldigini hissetmeye ve vaktin çok kıymetli oldugunu düşünmeye basliyorsunuz. Bir sürü küçük aptalliklari artık yapmaman gerektigine inaniyorsun." Bir de Zeki Müren'in ölümü onu böyle etkilemistir. Bodrum'a gitme fikri de böyle bir dönemden sonra belirir kafasinda zaten. Geçen aylarda 51 yasini kutlayan Cemil Ipekçi, 50 yasindan sonra insanların tekrar çocukluga döndüğünü düşünür. Kendini yeni dogmus gibi hisseden Ipekçi, 51 degil 1 yasindadir, hayata ilk basladigi korkulari ile birlikte: "Korkuyorum. Korkularim basladi çocukluktaki gibi. Asik olmaktan, isten korkuyorum. Liseyi ve üniversiteyi bitirdigimde de böyle heyecanlarim vardi. Tekrar ayni seyleri hisediyorum." Bu yeniden dogusun ilkinden bir farki vardir. Ipekçi, bundan sonraki yasaminin çok kalabalik ve profesyonel oyuncularla oynanacak bir oyun olmadigini düşünmektedir. Iste size Cemil'in agzindan bugüne kadar hiç anlatilmayan, açıklanmayan en detayli, Sabatay Sevi'nin torunu Cemil Ipekçi'nin hikayesi.

"Sabetaycılık yahudi dininin bir parçasıdır!"
Ilgaz Zorlu - Matbuat Dergisi

Son haftalarda kitap satış listelerinde sessiz sedasız üst sıralara tırmanan "Evet ben Selanikliyim" başlıklı kitap Türkiye Sabetayçılığına dair içeriden yazılan ilk kitap özelliğine sahip.

Osmanlı'dan bugüne kadar sürekli tartışılmış, haklarında çeşitli iddialar ileri sürülmüş bir dinî azınlık ve o mistik yolun ilginç ritüelleri ilk dönemlerinde olduğu gibi bugün de merak uyandırıyor. İşin özü; hikâyeyi ilginç kılan ve sürekli çeşitli spekülasyonların ortaya çıkmasına neden olan aslında onların takındıkları "özel" tavrı. Tarih boyunca ne tam yahudi, ne de dışarıya yansıttıkları gibi gerçek bir müslüman oldular. Kendi aralarında devam ettirdikleri gizli ve esrarengiz ritüellerle mistik, Kabalacı ve mesihçi bir Yahudi tarikatı olarak devam ediyorlardı. Vakıa onlar vardı ve bir saklı boyutta bu varoluş tüm eylemleriyle gerçekleşiyordu. Buna rağmen rağmen var olup olmadıkları konusunda tartışmalar bugüne kadar sürdü. Selanikliler yahut Dönmeler ya da orijinal tabiriyle Sabetaycılar bugün hâlâ hayatiyetlerini devam ettiriyorlar mı? Bu soruya bugüne kadar Yahudi cemaati ve Hahambaşılık net bir cevap vermedi; vermek de istemedi. Konuyla ilgili olarak görüşlerine müracaat ettiğimiz Musevî kesimin önde gelenleri bu cemaati "yadsımay;" ve "yok" farzetmeyi tercih ediyorlar. Üstelik onların artık hiçbir önemlerinin kalmadığını, daha ötesi böyle bir cemaat yapısının hayatiyetini çoktan kaybettiğini ısrarla vurgulama ihtiyacı hissediyorlar.

Peki, 1666 yılından beri süren bu reddediş, kabul etmeyiş daha ne zamana kadar devam edecek? Ve devam edemedi de. Sonunda Sabetaycı kesimin içinden çıkan Ilgaz Zorlu yazdığı kitapla tüm bu perdeleri paramparça etti. Bu meydan okuyuş mesajını kitabın başlığına taşıyor: Evet, Ben Selanikliyim. Türkiye Sabetaycılığı...

Kitap çıkar çıkmaz dilden dile dolaşmaya başladı. Kimdi bu yazar ve Türkiye'nin belki de en 'tabu' konusunda nasıl böyle bir kitap yazmaya cesaret edebiliyordu. Üç buçuk asırdır bozulmamış gizlilik prensibini niçin aşma ihtiyacını hissediyordu? İçerden konuşan ve yazan Ilgaz Zorlu'nun yazdıkları ve söyledikleri, M. Ertuğrul Düздаğ ve M. Şevket Eygi'nin senelerdir yazılarıyla anlattıkları iddiaları tümüyle doğrular nitelikte. Bütün bunlardan anlıyoruz ki, Sabetaycılar geçmişte olduğu gibi bugün de "şuurlu" bir biçimde varlıklarını sürdürüyor.

Aslında salt Sabetaycı cemaatin varlığı yahudilere karşı olduğu gibi müslümanlar için herhangi bir rahatsızlık kaynağı değil. Olayı rahatsız edici kılan; bir iki yüzlülük, bir içi-dışı başka oluş ve İslâmî tanımlamasıyla "münafıkça" tavır almak. Ilgaz Zorlu da içinde bulunduğu bu sahte dünyayı sorguluyor. Sabetaycılar ya da 'gizli yahudiler' tarih boyunca Yahudilerin içimizdeki ajanları olarak görüldü. Son yüzyılda ise Batılılaşma adına yapılan her türlü icraatın başında hemen hemen tamamen onlar vardı. Mason teşkilâtlarında hatırı sayılır ağırlığa sahiptiler. Zahiren müslüman isimli ancak iç dünyalarında değişik dinî duyguların takipçileriydiler.

Sabetaycılıkla ilgili ilk ciddi tartışma 1924 ve 1925 yıllarında hem de basın önünde cereyan etti. Karakaşzâde Mehmed Rüşdü adlı Selanikli bir dönmenin ifşaatlarıyla başlayan ilk tartışma yaklaşık bir sene sonra yine Karakaşzade'nin bütün sözlerini geri alan müthiş "dönüşüyle" son buluyordu. Aradan geçen yetmiş küsur yılın ardından bugün Ilgaz Zorlu kitabıyla hiç de Karakaşzade ile kıyaslanmayacak bir samimiyetle önemli açıklamalarda bulunuyor. Öyle görünüyor ki, Sabetaycılarının 332 yıl süren esrar perdesi onun kitabıyla büyük ölçüde aydınlanacak ve bu konuda yapılacak "ciddi" tartışmalar gerçekten değerli araştırmalara zemin hazırlayacak.

Şemsi Efendi'nin 6. batından torunu olan yazar Zorlu, 1969 İstanbul doğumlu. Zorlu, "Yaşanan iki yüzlülüğe artık bir son verilmesi gerektiğini" ve cemaatinin artık "dışa açılması" gerektiğini belirtiyor.

Meleklerin âhircamanda yeniden döneceğine inanılan Sabetay Sevi'ye Mesih'lik tacını taktıkları bir gravürün kapağa alındığı kitapta, "Sabetaycılık ve Yahudilik", "Sabetaycılık ve Osmanlı mistisizmi", "Sabetaycılık ve masonluk ve Kabbala'nın mistik aleminde" gibi oldukça ilginç makaleler yer alıyor. Yazarının kimliği göz önüne alındığında, konuya merak duyanların mutlaka edinmeleri gereken bir kitap Türkiye Sabetaycılığı...

Bu arada konuyla ilgili son ilginç gelişme haftalık haber dergisi Aksiyon'un 181. sayısında yaşandı. 500. Yıl Vakfı yöneticilerinden Harry Ojalvo dergiye verdiği mülâkatta, 350 yıllık alışılagelmiş suskunluğu bozarak Türkiye'de birbuçuk milyona yakın Sabetaycı bulunduğunu belirtiyordu: "Yahudi kökenli olarak Sebatî (Sabetay Sevi) devrinden gelme nitekim hepimizin tanıdığı bugün Dışişleri Bakanımız olan İsmail Cem İpekçi var. O Sebatî'dir. Coşkun Kırca var. Epey insan var. Canım yani bir çoğuna 'sen oradan gelmesin' dediğin zaman kendisi bilmiyor bile. Ama bu öyle bir şey ki gizlenemez. Bu ortada." (Aksiyon, 23-29 Mayıs 1998, sayı: 181, s. 13) Ilgaz Zorlu ile kitabı ve kendisi hakkında görüştük. Anlaşılan o ki bu kitap çok ses getirecek.

Sabetaycılar bugüne kadar gizlilik prensibini hiç bozmamıştı ama siz yazdığınız kitapla bunu açıkça ihlal ettiniz. Amacınız nedir?

Amacım bir ayrımcılık değil, farklılığın tadını bulmak. Sabetaycıları bugün nasıl ayıracaksınız. Türkiye'den ayırlamaz ki. Benim ana lisanım Türkçe. Ben hiçbir lisanı Türkçe kadar iyi kullanamıyorum

ve bilmiyorum. İbranice'yi de çok iyi bildiğim söylenemez. Ama bir şey söylüyorum: ister kabul etsinler ister etmesinler Türkiye'de bir Sabetaycı topluluk var. Bu insanlar ister biz yokuz desinler, isterse inkâr etsinler ama var. Çünkü en azından ben varım ve söylüyorum. Kimler var kimler yok dersiniz ona girmem; ama ısrarla da var olduğunu iddia ediyorum.

Dışardan bakıldığında sizden başka kimse yok gibi.
Çünkü bir tek ben açıklıyorum. Ama bunu çok güzel şöyle görürsünüz. Abdi İpekçi'nin anılarında bu yer aldı. "Bana dönme çocuğu derlerdi, ben onun için İpekçi soyadını kullanmamayı düşündüm" diyor meselâ. Türkiye'de eğer rahat konuşulabilecek bir ortam sağlanırsa, insanlar kendilerini özgür biçimde ifade edebilirse, bir zaman sonra bu işler çıkar ortaya. İslâmcı basında 70'li 80'li yıllarda gördüğümüz şey hep şuydu; bir dönme laik-solcu-sosyalist vesaire olabiliirdi ancak, o hep dönmelikle suçlanırdı. İşte bu bir suç değil. Adam köken olarak belki öyle ama o da ne olduğunu bilmiyor ki. Sabetaycı kökenli pek çok insan bugün Sabetaycılığın ne olduğunu bilmiyor. Okunup öğrenilsin diye bu konuyu araştırıyorum ve konuşuyorum. Nitekim pek çok insanla tanıştım. "İlgaz bey bizim ailemizde de böyle bir şey var. Gerçi biz dualara bakmıyoruz, dinle de pek bir ilgimiz yok ama biz isteriz ki sizinle bir görüşelim" diyorlar. Evlerine gidip eski kitapları varsa onları inceliyorum. Bu ilişkilerle çok dokümana ulaştım. Meselâ bugün bir ailenin elinde Sabetay Sevi'nin anıları var. Ben bunu buldum. Buldum ama bu anılar eğer doğruysa çok büyük bir olay olacak. İsrail'deki Sabetaycılıkla ilgili bütün yazılanları çürütecek. Çünkü genel inanç Sabetay Sevi'nin bir cahil olduğu, hayatı boyunca da hiçbir şey yazmadığı idi.

Sabetay Sevi'yi nasıl görüyorsunuz?
Sabetay Sevi'yle ilgili araştırma yapıyorum. Sabetay Sevi'nin mesih olduğuna ve bir mesih olarak yeniden geri döneceğine inanan bir grup, her ne kadar olmadığı ileri sürülse de, bugün Türkiye'de var. Ben bu gruplardan birine dahilim. Yekpare bir grup yok. Üç grup var. Bu üç grubun içinde de alt gruplar var. Ben bu gruplardan Kapancılar'a dahilim. Kapancılar, Karakaşlar ve Yakubiler'in birleşmesi gerektiği düşüncesindeyim. Kültürel bağlıkları olduğunu düşünüyorum.

Türkiye'de Sabetaycılarının varlığından ziyade gizli bir yapılanma içinde oluşları rahatsız edici bulunuyor.

Sabetaycılarının müslüman kisvesi altında görünüp, müslüman kimliğine sahip olup böyle bir ikinci farklılığa sahip olmalarına karşıyım. Bunu açık söylüyorum. Sabetaycılık bir din değildir. Nasıl Müslümanlıkta Alevilik bir farklı düşünceyse, Sabetaycılar da Yahudilikte aynı konumdadır. Aleviler müslüman değildir deyip bir kenara atılabilir mi, Sabetaycılık da aynı şekilde. Sabetaycılarının içinden birisi Müslümanlık aleyhinde bir yazı yazdığı zaman bu bana çok ters geliyor.

Türkiye kamuoyuna sunulan bilgi Selanikli dönmelerin artık Yahudiliği bıraktığı ve asimile olarak müslümanlaştığı idi. Siz müslüman olmadığınızı Sabetaycı bir kitlenin hâlâ mevcudiyetini koruduğunu söylüyor ve bunu kitaplaştırıyorsunuz.
Ben Sabetaycılığın Türkiye'de araştırılmasını sağlayacağım. Ve Sabetaycılık Türkiye'de literatüre girecek. Dönmeler konusu olarak söz edilen bu konuyu kimse araştırmıyor bilmiyordu. İstanbul Ansiklopedisi'nde "Selanikliler" maddesini yazdık. "Varlık Vergisi Olayı"nda Dönmeler de ayrıma uğradılar. Bizi o zaman "D" grubu adıyla ayırdılar. Müslümanlardan farzedelim 12 binbeşyüz lira, Yahudilerden 50 bin lira vergi alındıysa, Dönmelerden de 25 bin lira vergi alındı. Bu vergiyi ödeyen Sabetaycılardan hâlâ hayatta olanlar var. Bunun belgelerini ortaya çıkarabiliriz.

Bugün bir ayrım olduğunu düşünüyor musunuz?
Geçmişte olmuştur. Şimdi olduğunu iddia ediyor değilim. Sadece şunu söylüyorum: Sabetaycılar Türkiye'nin bir parçası olduğu kadar Yahudi kültürünün, İsrail devletinin değil fakat İsrail düşüncesinin de bir parçasıdır. İsrail devleti Sabetaycıları Yahudi kabul etmiyor. Gidin Ankara'daki büyükelçiye sorun, "Sabetaycılar Yahudi değildir" diyecektir. Bana kimse İsrail'in Sabetaycıları Yahudi kabul ettiğini

söyleyemez,

o

lâfı

ona

yediririm.

Niçin?

Çünkü ben İsrail'de bu konunun en uzmanı olan ve bir başka dinden Yahudilik dinine geçiş konusunda karar veren din değiştirme Hahambaşısı ile görüşüm. Adam dedi ki, "Biz sizi kabul etmiyoruz". Niye? Çünkü İsrail'in temel politikası şu: "Ülke dışındaki, diasporadaki bir Yahudi cemaatinin Yahudiliğiyle uğraşmamak." Bu çok önemli bir şey. Onu hiç ilgilendirmiyor. Eğer bir problemin varsa gelirsın buraya, burada Yahudi olup olmadığın tartışılır diyor. Bu konuda resmî bir karar alındı ve bu Türkçe'ye de çevrildi.

Siz de İsrail'i Yahudiliğin devleti olarak görmüyorsunuz.

Evet ben kişisel olarak görmüyorum. İsrail bir Yahudi devleti değildir, Yahudi ülkesidir. İsrail'deki bazı dinî gruplar da aynı görüştedir.

Bu Sabetaycılar da genel kanaati mi?

İşin gerçeği Sabetaycılar İsrail'le fazla ilgilenmiyorlar. Çünkü Sabetaycılar çok büyük bir bölümü ekonomik olarak çok iyi durumdadır. Türkiye'deki yabancı okullarda eğitim alıyorlar, hayat standartları oldukça yüksek ve onlar için İsrail'in çekici bir tarafı yok. Ama bunun yanında İsrail'deki dinî ortama girmek isteyen Sabetaycılar da var ve onlar da gidiyor zaten. Nasıl gidiyor turist olarak gidiyor. Bir Yahudi İsrail'e gidip vatandaşlık alabilir, ama bir Sabetaycı vatandaş olarak kabul edilmez.

Siz olmak istiyor musunuz?

Ben kişi olarak Yahudiliğe geri dönmek için 1992 yılında böyle bir başvuruda bulundum ve bütün kapılar yüzüme kapandı. Bana dediler ki "Yahudi olmak istiyorsan iki sene kursa gitmen ve bir sınavdan geçmen gerekir." Ama ben Yahudiliğin dışında değilim ki bu işlemi bana niye uyguluyorsun? Ben bu noktada Sabetaycılar için bir karar çıkması gerektiğini iddia ediyorum. Denmeli ki: Sabetaycılar da Karay'lar gibi Yahudiliğin bir mezhebidir. Sabetaycılar içinde bazı kimseler Yahudi olduklarına inanıyor. İşte bu insanlar kolaylıkla Yahudi olabilmeliler. Bu arada bazı insanlar da, "Biz Dönmeyiz ama Yahudi değiliz hatta Sabetaycı da değiliz" diyor. Ben onlara bir şey demiyorum. O da ayrı bir konu.

Sonuç olarak Türkiye'deki Yahudi cemaati de Sabetaycılar kabul etmiyor yani.

Hahambaşı'ya sorun Sabetaycılar "teknik olarak Yahudi değildir" diyecektir. Bunu eleştiriyorum. 'Teknik olarak Yahudi olmak' nasıl bir şeymiş acaba? Hahambaşılık gibi bir makamda oturan kişinin bu denli politik bir dinî karar vermesi çok yanlıştır. Fakat zaten bugünkü Türkiye Hahambaşılığı dinî kararlar açısından Sabetaycılar bağlamamaktadır. Ben kurum olarak hahambaşılık makamına da karşıyım. Özel bir kanunla kamu görevlilerinin seçilmelerinden farklı olarak hem ömür boyu işbaşına gelmektedirler hem de seçim ikinci bir kez yenilenmemektedir. Her kamu görevlisi 65 yaşında emekli olmak zorunda iken bu makamdaki kişinin ömür boyu seçilmesi hususu sizce demokratik bir yöntem olarak kabul edilebilir mi? Bu makam Sabetaycılar tamamen yokmuş gibi ele almaktadır. Tabii bu da onun ne kadar politik bir makam olduğunu belirler.

Türkiye'de önemli bir Sabetaycı grup var diyebiliriz o zaman.
Evet

Ve kendilerinin Sabetaycı olduğunu kabul ediyorlar.
Hayır kabul etmiyorlar.

O halde böyle bir grup yok!
Olur mu Halil Bezmen meselâ Amerika'ya gitti ve dönmeliğini ilan etti.

O zaman müslüman kamuoyundaki genel kanaat doğrulanmış oluyor.
Doğru tabii. Ama gerçek böyle.

Siz diyorsunuz ki, artık yeter, bu gizliliğe ve ikili tavra bir son verilsin. Ben açık olarak söylüyorum ki Sabetaycılık Müslümanlık dininin bir mezhebi değildir. Sabetaycılık Yahudi dininin bir parçasıdır. Ve Yahudilik Sabetaycılarını kabul etmek zorundadır. Ama hahamlar diyor ki, 'Siz 350 sene önce defoldunuz gittiniz, artık bizimle hiçbir ilginiz yok!' Günü kurtarmaya çalışıyorlar.

Karakaşzade Mehmed Rüşdü 1924 yılında ilk ifşaatları çok ilgi çekti. Ancak bir sene sonra bir şekilde ikna edilmiş ya da korkutulmuş olacak ki söylediği herşeyi geri aldı ve inkâr etti. Ona bakarsanız ben de aynı şeyi yapıyorum.

O bazı iddiaları gündeme getirmişti. "Kuzu bayramı-mum söndü" merasimleri, cemaat içinde evlilik ve benzeriyle ilgili.

Herkes bana bunu soruyor. Ben bu konuda özel bir çalışma yaptım. Kuzu bayramı konusu kitabımda yer alıyor. Benim kendisiyle görüştüğüm 1900'lü yılların başında doğan bir hanım bana Kuzu Bayramı'nda 'Mum Söndü' merasimi yapılmadığını söyledi. Fakat Abdurrahman Küçük'ün kitabında ve Karakaşzade Rüşdü'nün açıklamalarında böyle iddialar var. Karakaşzadenin sözleri gazetelerde yayınlanırken bir yaşlı dönme 'Efendim bu bizim zamanımızda yapılıyordu, şöyle oluyordu böyle oluyordu' diye anlatmış.

Karakaşzade Rüşdü'ye baktığımızda önce herşeyi açıklıyor. Ardından demek korkutuluyor ki, bir sene geçmeden bütün sözlerini geri alıyor ve bunlar gerçektir sözlerdi diyor. Siz de aynı karanlık noktada bir tehditle karşılaşmayacak mısınız?

Ben 1992 yılından beri bu konudaki fikirlerimi açıkça söylüyorum. Beni herkes eleştirebilir. Ancak herhangi bir yerden destek aldığımı söyleyemezler. Çünkü ben hiçbir yerden destek almıyorum. Hiçbir Sabetaycıdan veya hiçbir Musevîden maddî ya da manevî hiçbir destek almıyorum. Karakaşzade Rüşdü'den ben farklıyım. Bana tabii ki çok büyük baskılar geliyor cemaatin içinden. 'Konuşma', 'yazma', 'açıklama' diyenler oldu. Beni deli olarak görenler, benim Mesihlik iddiasıyla ortaya çıktığımı iddia edip araştırmalarımı küçük düşürmeye çalışanlar var. Diyorlar ki bu adam kendini Sabetay Sevi gibi görüyor, tıpkı onun gibi deli, bizim başımızı belâya sokacak.

Sabetaycı düşünce yapısı içinde sizin bu açıklamalarınız çok zararlı şeyler değil mi? Dışarıdan bakınca öyle. Şimdi bakın Karakaşzade gibi benim düşüncelerimde geriye döneceğim ne olabilir. Ben bunları yazıp ortaya koymuşum. 'Ben bunların hiçbirini yazmadım, yok sayın' diyemem ki. Bir kere bir kısmını belgeleriyle yazmışım zaten. Meselâ soyağacı konusunda yazmış olduğum yazıda Yeni Asrın Selanik Yılları kitabındaki iddiayı açıkça çürüten bir insanım.

Kitapta ne var?

Kitapta çok önemli şeyler var. Türkmen Parlak adlı yazar orada bir ailenin soyağacını yazıyor ama o kadar komik yazıyor ki. Efendim, diyor bu aile Ortaasya'nın bilmem neresinden kalkmış Selanik'e gelmiş diyor. Ben onun canına okudum makalemden. Ve nitekim de o yazıdan sonra başıma gelmedik kalmadı.

Ne gibi?

İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Sabetaycılıkla ilgili küçük bir konferans verecektim, o ailenin İzmir'deki gazetesi beni engelledi, Atatürk Araştırmaları'nda anlatabildim. Aslında Amerikan Kültür Merkezi'nde, Alman Kültür Merkezi'nde konuşacaktım, fakat engellendi. Sabetaycılar bana bu şekilde engellemeleri var. Evet bu yönde baskılar gelebiliyor. Bu insanların içinde beni desteklemeyenler bana karşı olanlar kimler, Türkiye'de belirli bir maddî servete ulaşmış insanlar. Bunlar tabii ki rahatsız olacaklar benim açıklamalarımdan.

Mevcut durumlarını kaybetme tehlikesi olarak mı görüyorlar?

Tabii bu çok önemli bir nokta. Düşünebiliyor musunuz Türkiye'de en yüksek noktaya gelmiş bir insanın Sabetaycılığı tartışılırsa ve üzerine gidilirse bu bir felaket olur onun için, herşeyini kaybeder. Gizleniyorlar ama şunu düşünemiyorlar. Tarihi açıp okuduğunuz zaman, Yahudilerin hep büyük yükselişlerden büyük çöküşlere gittiğini görürsünüz. Örneğin Alman Yahudileri... 30'larda 35'lerde Almanya'nın kaymak tabakasıydılar. Ne oldu, bir anda hepsi kaybolup gittiler. Tanrı'nın ne yapacağını hiç bilemezsiniz. Geline nokta önemli değildir, en son nerede olduğunuz önemlidir. Bir anda iniverirsiniz aşağıya. Ben onun için hiçbir şeyden korkmuyorum. Ben bu yüzden tamamen bağımsız çalışıyorum, hiçkimsenin yönlendirmesi altında değilim.

Cemaatinizin sayısı tahmini olarak ne kadar?

Cemaatin sayısı hakkında bir şey söylemek istemiyorum. Çünkü isbat edemem. Bir rakam söylesem bile bunun dayanağı ne olacak? Ben size 'Türkiye'de organize bir Sabetaycı grup var. Bunlar dinî dersler alıyorlar, sürekli toplanıyorlar' dediğim zaman bunu ispat edemem. Kim bu tanınmış Sabetaycılar dersiniz benim elim kolum bağlıdır. Çünkü ben kimsenin ismini verme hakkına sahip değilim. Ben bir isim veririm, siz gidip adama sorduğunuzda o, 'Ben Sabetaycı değilim' derse bu bir yalan haber olur. Ama şunu çok iyi iddia ediyorum ve söylüyorum; Türkiye'de Sabetay Sevi'nin dinî düşüncelerine bağlı olan ve bu inancı sürdüren insanlar var. Günün birinde bu insanlar çıkacaklar ortaya. Yani bir tek ben olmayacağım. Ama mesela Pamir Bezmen 'Varlık Vergisi' olayında ayrı bir grup olarak değerlendirildiklerini söyledi ama çıksın bakalım 'ben Sabetaycıyım' desin, söyleyemezler. Çünkü onlar bu konuya manevî açıdan bakmıyorlar. Ben manevî olarak bakıyorum. Sadece sayı olarak bugüne kadar yayınlanan makalelerde 60 bin ve 100 bin rakamları telaffuz edildi.

Sizi niçin engelleyemiyorlar?

Beni engelleyemezler çünkü benim ailem 17 kuşak boyunca haham olarak geliyor ve aslında Sabetaycılığın dinî karakterini oluşturan insanlar. Şimdi bakın benim büyükbabamın büyükbabası olan Şemsi Efendi üç cemaati birleştirmeye çalışmış. Kapancılardan olduğu halde gitmiş Karakaşlarda din dersi vermiş. Onların okullarını kurmuş. Ve bunun sonucu olarak Bülbülderesi mezarlığında öyle bir yerde yatıyor ki, başka biri o şekilde gömülemez. Mezarlıkta böyle bir ayırım vardır, merdivenin sağ tarafında Kapancılar yatar, sol tarafında Karakaş aileleri yatar. Hiçbir Kapancı Karakaş'ların olduğu yerde yatmaz.

Bülbülderesi Mezarlığının özelliği nedir?

Talmud'a göre Mesih bülbüllerin sesine gelecek. Ve inanç o ki Mesih tekrar geldiği zaman bülbüller şakıyacak ve bütün o ölümlerin ruhları ayağa kalkacak. Onun için oraya gömülüyor ve ismi de oradan geliyor.

Sabetay Sevi'nin fikirlerinde Yahudi düşüncesinden ayrılan taraf nedir?

Sabetay Sevi'nin dinî düşüncelerinin Yahudi Kabalizmindeki yerini kimse ortaya koymuyor. Ne Karakaş Rüşdü yazdı bunu ne de başkası. Bunu ben ortaya koyuyorum. Bu tamamen, Tevrat'ın içinde gizli mânâlar olduğunu ifade eden Kabbalistik düşüncenin bir aşılımıdır. İzak Luria adlı bir kişi vardır ve bu Kabbalistik düşüncenin temelini atmıştır. Nitekim Sabetay Sevi de "Ben Luria'nın atmış olduğu temel üzerinde bir bina kuruyorum" diyor. Bu konularda araştırma yapıyorum ve bazı şeyleri ben de yeni öğreniyorum.

Nasıl öğreniyorsunuz?

Karşılıklı konuşmalarda sohbetlerde ortaya çıkıyor. Geleneksel Yahudilikte de böyledir, gidip bir okulda öğrencilik yapmaktan ziyade bu konular sohbet ortamında öğrenilir. Kabala nasıl öğrenilir, bir masanın etrafında Tanrı inancı bulunan, dinî kurallara sonuna kadar bağlı dört kişinin toplanmasıyla oluşan sohbet ortamında öğrenilir. Çünkü biz şuna inanıyoruz Kabala ile herkes uğraşamaz ve uluorta

konusamaz. Yahudilikte en önemli noktalardan biri Tanrı'nın tetragram olan adının ağıza alınması yasağıdır. Eğer bir insan dinî kuralları tam olarak uygulamıyorsa, hırsızlık, zina işliyorsa o zaman bu adamın katıldığı araştırmalarda ve toplantılarda bir negatif enerji çekmesi sözkonusudur. Çünkü Yahudilik Tanrı'nın büyük bir enerji olduğuna inanarak yaklaşıyor olaya. Siz negatif enerji çektiğiniz zaman size öyle bir felâket gelir ki, bu felâket Tevrat'ta sık sık geçen bir vebadır, bir yangındır, bir yok olmadır falan. Tabiatıyla Kabala hep böyle gizli kalmıştır. Uluorta konuşulmamıştır. Kabalistler mistik olmuşlardır ve benim gibi fazla konuşmazlar!

Kitabı yazmaktaki gerçek niyetiniz ne?
Ben araştırmacı bir kişilik olarak ortaya çıkıyorum ve diyorum ki "nedir Sabetay Sevi'nin düşüncesi?" Bugün Türkiye'de herkes kendi kültürünü araştırıyor. Neden ben gizleyeyim? Kötü bir amacım yok ki. Benim sadece yapmış olduğum bir şey var farklı bir kültürü araştırmak. Siz tartışmazsanız, konuşmazsanız bu ilmî düşünce nasıl ortaya çıkacak? Bakın Türkiye'de solcular müslümanları ciddiye almıyorlardı. Ama bugün Türkiye'de artık bir İslâmcılık olgusu var. Gazeteleri, televizyonları var ve hükûmet bile oldular. Biz bu adamlarla bugüne kadar konuşmayı denememiştik. Ee bundan sonra "Türkiye'de anti-semitizm var" diyorsunuz. Var ve olacak tabîî. Biz herşeyi tartışacağız. Ve biz böyle bulacağız doğruyu. Bu zaten başka türlü de olamaz. Şimdi ben sizi yok sayarsam nereye varabilirim ki? Solcu arkadaşlar üniversite yıllarımda Nurcuların derslerine gidiyorum diye benimle alay ediyorlardı. "Yav sen deli misin, Tabiat Risalesi'ni öğrenmenden ne çıkacak?" diyorlardı. Halbuki ben Said Nursî'nin düşüncelerinde bulmuş olduğum derinliğin üzerine gittim. Çünkü bana göre mistik insanların, dine inanmış insanların insanların yolu birdir.

Bediüzzaman'la ilgilenmeniz ilginç. Kabalizm sizin için çok önemli bir nokta. Peki Bediüzzaman'ın ebced hesabıyla ilgili çalışmalarını biliyor musunuz?
Evet biliyorum ve o konuya girmeyeceğim. Enteresan ifadeleri var. Bence Said Nursî yazmak istediği şeylerin çoğunu yazmamış bir insan. Özellikle cifir konusunda bir hayli bilgisi var. Bunu açık bir şekilde yazmamış. Bu çok önemli. Said Nursî'yi okuduğumda karşımda sıradan bir köy imamı olmadığını gördüm. Din konusunda hakikaten derinliği olan bir insan. Ben çok açık olarak söylüyorum, onun fikirlerinden pek çok şeyin kafamı kurcaladığını kabul ederim. Ve bundan da mutluluk duyarım. Çünkü bunda bir şey yok. Zira bu insanın yazmış olduğu eserler var, ortada bir vakıa var. Gerçi ben onun bütün risalelerini okudum, çoğunu da anlayamadım. Benim zaten onun derslerine gitmemin nedeni de oydu. Çünkü bir Tabiat Risalesi'ni, Haşir Risalesi'ni aldığınızda ağdalı ifadelerle karşılaşıyorsunuz. Dinî duyguları anlatmak zaten çok zordur. Fakat onun ben pek çok şeyi yazmadan gittiğine inanıyorum. Cifir dediğimiz beşbin yıllık bir olay... Şimdi bunu basit bir tartışma konusu da yapamazsınız. Demek ki, onu konuşabilmek için mürşid-i kâmil olmanız lâzım, üstün insan olmanız lâzım, yani bizim Kabala'da tanımlanan adam kadmon olmanız; mistik olmanız lazım ki, bunun üzerine gidebilin.

Bediüzzaman'ın eserlerinin sizde ne gibi tesiri oldu?
En çok ilgimi çeken Tabiat Risalesi. Dinsizlik ve materyalizm karşısında bu insan çok sağlam delillerle bu kitabı atıyor ortaya ve ben onun vermiş olduğu örnekleri kendi dinî tartışmalarımda kullanıyorum. Diyorum ki Bediüzzaman Said Nursi de böyle söylüyor. Ve ben bundan bir hicap duymuyorum. Niye duyayım? Çünkü o da aynı yola gidiyor. Şimdi burada esas olan bir şey var, Mistik insanların temelinde var olan şey "Bir'e ulaşmaktır. İster Yahudiliğe, ister Hıristiyanlığa, ister başka bir yere gidin amaç "Bir'e ulaşmak için nefsi terbiye etmektir. Gerçi din olarak Yahudiliği çok seviyorum, Yahudilik üzerine çok araştırma yapıyorum ama bu benim Bediüzzaman'ı araştırmayacağım anlamına gelmez. Eminim ki Bediüzzaman yaşasaydı ondan öğreneceğim daha çok şey olurdu.

Bediüzzaman'la kesişmeniz nasıl oldu?
Üniversitede iken her gruba girdim. Tanıştığım insana "bakın ben Yahudi asıllıyım" diye baştan söylerim, hiçbir zaman da bunu gizlemem. Her insanla her şeyi konuşurum, hiçbir şeyi gizlemem. Benim

bundan bir korkum yok. O zaman arkadaşlar beni iftarlarına davet ettiler. Çeşitli Nur cemaatlerinden insanlarla tanıştım. Ve ben onlarla hep mistik konuları konuştum. Onlar sanıyordu ki ben sıkılacağım. Ama hayır ben hep sordum ve araştırdım.

İslam'ın bir "Mehdi-Mesih", bir de "Deccal" inancı vardır. Aynı şey Hristiyanlar, Yahudiler ve siz Sabetaycılar için de geçerli. Siz Sabetaycısınız, Bediüzzaman ise sizin dinî görüşünüze sahip ya da fikren yakın insanlarla hayatı boyunca mücadele etmiş, bir insan. Şimdi sizin ondan istifade etmeniz bir çelişki değil mi?

Bu bir çelişki değil. Önce şunu sormak lâzım, acaba ben Sabetaycılar'ın cumhuriyette üstlenmiş oldukları rolü benimsiyor muyum? Bu çok önemli. Ben o tarzı onaylamıyorum. Ben bir kere dinî bir insanın politik olmasına karşıyım. Sabetaycılar Türkiye'de niye bu hale geldiler? Bir kere Dönme denilen insan da Sabetay Sevi'yi tanımıyor. Sadece ona diyorlar ki, sen farklısın sen başkasın. Sadece bununla yetiştiriyorlar çocuğu. O çocuk büyüyor Türkiye'de bir yere geliyor. Siz şimdi hangi kültürü görürseniz o kültürün izlerini getirirsiniz yaşantınıza. Sabetaycılar'ın Batıcı olmasının nedeni de budur. Siz hiç Adıyaman'lı, Malatya'lı bir Sabetaycı gördünüz mü? Adıyaman'da yirmi sene orada yaşayıp da orayı anlamış bir Sabetaycı gördünüz mü? Zaten Türkiye'deki en büyük problemimiz bu oldu. Biz Türk halkını tanımadık. Benim atalarımı almışlar 1924'te buraya getirmişler. Düşüncesiyle, yaşantısıyla, fikriyle kısacası her şeyiyle Anadolu Türkünden farklı bir kitle buraya gelmiş. Onların sizinle çok farklı noktaları var. Yani şimdi bugün Türkiye'den bir grubu alsalar Rusya'ya götürseler, aynı şey onların başına gelse, ne olacak, Rusya'daki insanlar karşı çıkacak.

Kitabınız çıkana kadar kimse Sabetaycılığın hâlâ devam ettiğini kabul etmiyordu. Herhalde bundan sonra bazı konular daha da netleşecek. Yakın tarihe baktığımızda dönmelerin Türkiye masonluğundaki yeri de çok ilginç.

Kitabımda var. Sabetaycı niçin mason oluyor, çünkü orada kendini manevî olarak tatmin ediyor. Bakın dinsiz insan olmaz. Ateistlere falan inanmıyorum ben. Çünkü insanın içinde bir nur vardır ve o nur mutlaka açılır. Onu ama Masonlukta açar, ama başka bir yerde açar önemli değil, mutlaka açılır. Ama Masonluk da artık sulanmış bir felsefeye dönüştü. Ben mason değilim onu söyleyeyim. Bunları yazıp söylüyorum diye benden de hoşlanmazlar zaten. Masonluk bugün bir çıkar örgütlenmesi halinde. Öyle bir hale gelmiş ki, adam İslâmî çevrelerde de saygıyla karşılanıyor. Çok garip.

Sizin kendi cemaatinizde kullandığınız ikinci bir isminiz var mı?

Annemin ailesinin soyadı Ben Zwi. Ama benim durumum biraz farklı. Babam Erzurumlu bir Türktür. Düşünce olarak da muhafazakâr ve milliyetçi bir insandır. Annem Sabetaycı kökenden gelir ama o da bunu önemsemez. Ben anneannemle büyüdüm. O bu konuyu çok iyi bilen ve inanan bir insandı. Ve aile içinde kendince İspanyolca bir isim söylerdi bana. Ama bu tarz bir ismim olmadı. Verilemezdi çünkü babam müslüman zaten.

Annenizle nasıl evlenmiş?

Annem ona Selanik'li olduğunu söylememiş. Bu bir de bir sevgi meselesi herhalde. Annem de zaten bu konulara girilmesini pek istemez. Hatta size çok ilginç bir şey söyleyeyim Fehmi Kuru annemin uzun yıllar beraber çalıştığı Musevî bir işadamı ile ilgili bir yazı yazdığında ona bir cevabî yazı yazıyor ve orada kendisinin müslüman olduğunu belirtir üslup kullanıyor. Çünkü o kendini bir müslüman olarak görüyor. Ben anneannemle ve onun çevresinde büyüdüğüm için bu kimliği seçtim.

İlginç bir olay var karşımızda. Sabetaycı kimliğini açık bir şekilde ortaya koyan ve bunu deklare edip savunan ilk isimsiniz. Kimse bunu bugüne kadar Selanik dönmelerinin aslında hiçbir zaman müslüman olmadığını, kendi içlerinde Yahudiliğin bir mezhep ya da tarikatını gizlice devam ettirdiklerini söylemedi. Söylemekten ziyade bu hiçbir zaman ciddiye alınıp da kabul de görmedi. Bunu Sabetaycı cemaatin içinden ilk olarak siz ifşaa ediyorsunuz.

Hiçbir zaman söylemedi, hiçbir zaman da belki bu kadar net bir şekilde söylemeyecek. Ama bir zaman sonra söyleyenler de olabilir, bilemem. Ben açık olarak size söylüyorum, Sabetay Sevi'nin dinî görüşlerini benimseyen ve buna gerçekten bağlı inançlı bir kitle var. Ve bunlar hiçbir zaman gerçek anlamda Müslüman olmadılar.

Başınızda bir tek lider mi bulunuyor?

Birden çok hoca var. Ben size şunu söyleyeyim. İbraniceyi Türkiye'de öğrenmiş ve Tevrat'ın Sabetaycılık açısından manalarını takip eden bir değil, birden fazla hocalar var. Bunu iddia ediyorum ben. Ama buna inanıp inanmamayı benim sözlerimin sizde bırakacağı intibaa bırakıyorum. Bu arada hiçkimsenin ismini açıklama hakkım yok. Çok da ters bir şey olur yani.

Sabetay Sevi'nin canını kurtarmak için müslüman olması rahatsız edici değil mi?

Canını kurtarmak için Müslüman olmadı, dışarıdan bakanlar böyle görebilir. Şimdi ben Yahudiliğe dönmek istedim ama kabul etmediler. Ben Sabetaycıların İspanyol Konverzolarından (dönme) ayrı tutulmasına karşıyım. Ayrıcalık falan da istiyor değilim. Yahudi kültüründen gelen bir insan sanki bu kültürden gelmeyen bir insanmış gibi nasıl değerlendirilebilir anlamıyorum.

İsrail niçin böyle davranıyor?

İsrail devleti diyor ki, sen beni hiçbir şekilde ilgilendirmiyorsun. Sabetay Sevi olayından sonra sen başka bir hal aldın, bu yolda gidiyorsun. Ben de diyorum ki sen bütün dünya Yahudi kültürünün temsilcisi olduğunu söylüyorsun. Ben Yahudi kültürünün bir parçasıyım. Hatta şöyle ifade edeyim, İsrail'de Yahudi Tarihi Müzesi'nde Sabetaycılarla ilgili bir köşe vardır. Eylül 96'da İsrail gazetelerinde bu konuda bir yazı çıkarttım. Sizinle yaptığım bu görüşmenin bir benzerini İsrail'li bir gazeteciyle yaptım. Ortalık karıştı. Açıklamalarım kabul edilmedi. 'Bu tek başına bir kişi, böyle bir cemaat yok falan' dendi. Şunu gözden kaçırdılar ben o mülakata bir arkadaşım ile gitmiştim. O arkadaş bana tercümanlık yaptı. Demek ki yalnız değilim ikinci bir Sabetaycı yani bir cemaat var. Türkiye'de de Aytunç Altındal bey konuyu gündeme getirdi. Yahudilik konusunda bir şey daha var. Endülüs'te bundan 500 sene evvel Türkiye'ye gelmemiş, orada kalmış, Hıristiyanlaşmış fakat Yahudi geleneklerini sürdürmüş insanlar var. Bunlara Hıristiyan dönmeleri, yani konverzo denir. Sabetay Sevi ile de bir ilgileri yoktur. Ancak onlar İsrail'de Yahudi kabul edilirler. Yahudiliğe dönecekleri zaman Giyur li Humra denilen bir işleme tâbi tutulurlar. Siz sinanoga gidersiniz orada basit bir dua okunur, ruhun temizlenmesi için bir banyoya girer çıkarsınız ondan sonra Yahudiliğe geri kabul edilirsiniz. Bu uygulanan bir dine dönüş merasimidir. Benim istediğim tek şey Türkiye'li Sabetaycılara da bu giyurun uygulanması. Bizim İspanyol konverzolarından bir farkımız yok ki. Ben 21 yaşında cebimde 100 dolar ve bir sırt çantasıyla gittim İsrail'e. İkinci gidişimde başvuruda bulundum fakat kabul edilmedi. Bu konuda İsrail'in aldığı bir karar var.

İsrail bu hakkı tanısa Türkiye'deki Sabetaycılar vatandaşlık başvurusunda bulunur mu?

Ben gidecek insanların olduğunu söylüyorum. Kaç kişi olduğu önemli değil.

Sabetaycı bir cemaat olduğunu söylüyorsunuz ama ortada kimse yok.

Türkiye'deki bütün Bahailer ortaya çıkıyor mu? Sadece temsilcisi çıkıyor konuşuyor. Türkiye'deki Yahudiler çıkıyor mu ortaya? Türkçe isimler kullanıyorlar, Yahudiliklerini bile gizliyorlar ve sormadınız mı söylemiyorlar. Gizleme Türkiye'de hep olmuş bir olay, garip bir şey değil ki. Türkiye'de bizim bilmediğimiz adını sanını duymadığımız ne gruplar var bir bilerseniz. Özellikle Anadolu'da. Benim mesela en çok ilgimi çeken şey Alevilerin içerisindeki bazı gruplar. Çünkü onların mistik inançlarıyla Yahudilik arasında o kadar çok paralellikler var ki. Bektaşilikle Sabetaycılık arasında bir ilinti ve bağlantı vardır mesela. Ben kitabımda bunu "Osmanlı Mistisizminde Sabetaycılık" başlığı altında inceledim ve bu arada Melamilikle Sabetaycılık arasında bir bağlantı olduğunu tesbit ettim.

Nasıl

oluyor?

O dönem şer'î hükümlerin egemen olduğu bir dönem. Adam kalkmış Müslüman bir tarıkata girmiş. Girmiş olduğu tarikat yükümlülük olarak en hafif olanı. Mesela Bektaşiliğe girmiş, üçüncü devre Melametilikte de Sabetaycılar var ve bu çok önemli. Abdülbaki Gölpınarlı da bunları yazıyor. Hatta diyor ki Seyyid Abdullah Nur isimli kişi yani üçüncü devre Melametiliği kuran kişi Balkanlarda ortaya çıkıyor. Ve bunun Selanik'teki dergahını Yahudi cemaati finanse ediyor. Ben tek tek isimleri çıkarttım oradan. Hem de nereden çıkarttım biliyor musunuz, Yeni Asrın Selanik Yılları adlı kitaptan. Adam diyor ki, 'Bizim bir akrabamız da çok Müslümandı, Melametilik dergahında şunları şunları yetiştirdi.' Komediye bakın, kardeşim senin büyük atanın kim olduğunu ben biliyorum. Bu adamın Yakubi olduğu çok açık. Ama ben yine de çok fazla yazmadım korkumdan. Karşımdaki adam da basit bir adam değil sonuçta. Bazı çok tanınmış insanların Sabetaycı olduklarına dair söylentiler dolaşıyor. Özellikle basın dünyasında. Geçmişte mesela bir Ahmet Emin Yalman bu konuyla ilgili olarak çok şey yazdı. Ama Yalman dönmeliği tartışmış, bu konuyu yazmış ve reddetmemiş bir insandır. Ben kişisel olarak inanıyorum ki insanlar yavaş yavaş belirli aşamalardan geçecekler. Bildiğimi kimseden saklamıyorum. Siz çok daha uç bir kesimden de gelseniz yine konuşurdum. Ben konunun tartışılmasını istiyorum. Konuşmaktan korkmuyorum.

SELANİKLİ'LER VE ŞİŞLİ TERAĞI YOLSUZLUĞU

ILGAZ ZORLU

ARAŞTIRMACI - YAZAR

25.01.2000 - İSTANBUL

GİRİŞ

Bu satırların yazarı olarak bunları yazmaktan büyük utanç duyuyorum. Daha küçücük bir çocukken evimizde Sabetay Zwi için okunan dualardan sonra büyüklerimiz bize Selanikliler'in ne kadar dürüst ne kadar yardımsever ve birbirine ne kadar bağlı insanlar olduklarını anlatırlardı. Ne acı yıllar sonra dağılmakta olan cemaatimizi bir araya getiren olaya bakın: Bir yolsuzluk iddiası '.

Hem de öyle bir iddia ki bizleri birarada tutan en mukaddes değerlere, okulumuza karşı yapılan bir iddiadır bu! Ama bu satırların yazarı olarak bir savaşı kaybedeceğimi bilsem de yazmak ve mücadele etmek zorundayım! Çünkü Tanrı'ya olan inancım bunu gerektiriyor her şeyden evvel. 'Evet Ben Selanikliyim' isimli kitabımı yazarken temel amacım kaybolmakta olan bir kültürün değerlerini komuoyuna tanıtır ve bunu korumaktır. Bu sebeple ilk prensibim cemaatime köken olarak veya halen inanç olarak mensup olan kişilerin isimlerini açıklamamaktır. Fakat bunun için bir tek istisna yapmak zorundaydım: Cemaat üyesi olmaktan rant sağlayıp, bundan siyasi veya ekonomik çıkar elde edenlerin ortaya çıkarılmaları gerekiyordu. Sadece bu sebeple bu kitapçıkta Selanikli olduklarını gizleyen ya da sabetaycı kökeninin iddia eden ve fakat cemaatin kaynaklarına el atan kişilerin isimlerini açıklıyorum. Kendileri ile her yer ve koşulda karşı karşıya kalmaya da hazırım! Eğer bu rezalete ilişkin yeni bilgiler edinirsem de bu küçük risalenin daha sonraki baskılarında bunları yazmaktan da kaçınmayacağım.

Korkmuyorum! Çünkü bugüne kadar korktuğumuz için cemaatimiz ayrılma noktasına geldi ve ölmekte olan bir aslanın leşine saldıran akbabalar sürüsünün eline düştü' Bu yazıyı okuyan sizlerin yapabilecekleri bir tek şey var: Lütfen düşünün: Eğer şeref, namus ve haysiyet değerlerimize sahip çıkmazsak, bunları kaybedersek bir daha nasıl kimliğimizi buluruz?

Bu sebeple lütfen elinizdeki belgeyi ciddiye alın ve yazılanları dikkatle okuyun. Unutmayın size dokunmayan yılan bin yaşarken gün gelir sizi de sokuverir!

Saygıyla,

ILGAZ ZORLU

1.BÖLÜM : SELANİKLİLER

Çoğu 1924 yılında gemilerle geldi. Topu topu yirmibeşbin kişilik bir cemaatiler. Selanikliler diye

anıılıyorlardı. Sabetay Sevi'ye inanan bir grup insandırlar. Onların kısa bir tarihi: Sabetay Sevi 1622 de İzmir'de tüccar bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Babası Hollanda ve İngiliz şirketlerinin temsilciliği sayesinde servet sahibi olmuştu. Ailenin bu yeni üyesinin dini konularda özel bir yeteneğe sahip olduğu anlaşıldığında dönemin tanınan din adamlarından ders almasına karar verildi. Rav Escapa ve Rav de Alba Torah ve Talmud konusunda onu eğittiler. Ancak genç Sabetay'ın mistik konulara girme arzusu olduğu bir süre sonra anlaşıldı. Sevi genç yaşına karşılık Kabbala üzerinde çalışma eğilimindeydi. Melankolik ruhi yapıya sahip olması bir süre sonra mistik hayatın zorlukları ile birleşince anlaşılmas eylemlerde bulunmasına yol açtı. Sık sık oruçlar tutuyor, bedenini yıkıyor ve uzun müddetler boyunca yalnız başına tefekküre dalıyordu. Ailesi kendisini üç kez evlendirdi ise de bu evliliklerinde eşlerine dokunmadı ve Torah ile evli olduğunu söyledi. Bu sözü din adamlarınca eleştirisi konusu oldu., burada onun amacı Tevrat'ın bütün hayatını ele geçirdiği şeklinde anlaşılmalıdır. Sabetay Kabbala'nın özellikle Mesih'le ilgili bölümlerinden çık etkilenmişti. O kadar ki bir süre sonra Kabbalistik hesaplamalar sonucunda kendisinin beklenen kurtarıcı olduğuna inanmıştı., üstelik yaşanan hummalı ve karamsar ortamda onun bu inançlarını destekler nitelikteydi. Sabetay Zwi Maşiah olduğuna, dünyayı tüm kötülüklerden arındıracağına tüm yahudileri mukaddes İsrail'e götürerek orada yeniden tapınağı inşa edeceğine inanıyordu 1650-51 de İstanbul'da Avraham Yaşini adlı bir kişi kendisine beklenen Mesih olduğuna dair bir belge verecektir. Sevi bu yıllarda sürekli olarak Kabbala'nın içindedir, sık sık vecd halini yaşamakta,dinsel ilhamlara kavuşmaktadır. 1664 de tanıştığı Gazzeli teolog Nathan Benjamen Levi Eskenazi onun yaşamında bir dönüm noktası olacaktır. Kendisine Mesih olduğunu haber veren peygamber Nathan'dır O! Tıpkı Tanah'ta yeralan Kral David'in peygamberi Nathan gibi'Sevi 1665 2te İzmir'e döndüğünde artık imanlı bir kitle ile karşı karşıyadır. İnsanlar çıldırmıştır, dünyanın her tarafından yahudiler akınlar halinde gelmektedir kente. İnsanlar Sevi'nin evinin çevresine yerleşmişlerdir. Artık Mesihî dönem başlamıştır, çılgınlık had safhadadır.Kimse neler olacağını kestirememektedir, hahamların baskı ve yıldırımlarına karşılık insanlar Sevi'ye tapmakta onun sinagoglardaki vaazlerinde taşkınlıklar yapmaktadırlar..' Hahambaşlıkların onu öldürmesi için üzerine gönderdikleri kişiler ona inanmamaktadırlar. Din otoriteleri belki de tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar çaresizdirler.Yapılabilecek tek şey kalmıştır, saraya haber vermek ve yardım istemek. 30 Haziran 1666 da Mesih İstanbul'a hareket etmek üzere yola çıkar. O zamana kadar genel olarak yahudilerin siyasi otoriteye karşı bağlı olmaları ve hiçbir zaman politik hareket etmemeleri Osmanlı idarecilerini bu olaya karşı kayıtsız bırakmıştır. Ancak her yerden gelen haberler ve ve ihbarlar önlem almaya iter sarayı. Sevinin gemisi durdurularak Çanakkalede'ki Aydos kalesine hapsedilir. Bu müritlerin adeta çılgınlıklarını had safhaya ulaştırır. Anadolu'da'ki küçük bir ayaklanmadan sorumlu tutulanların kafalarından kuleler yapıldığı bir ülkede sarayın bu olaya neredeyse hiçbir tepki göstermemiş olması Zohar'da yazılanların gerçekleşmesi olarak yorumlanmıştır. İnananlar şimdi de buraya akın etmektedirler.

Sevi'ye kendisinin Mesih olduğunu inandırmaya gelen Nehemya Kohen adlı bir hahamla aralarında saatlerce süren tartışmalar geçer. Bu haham Sevi'ye fikirlerini kabul ettiremeyeceğini anlayınca kendisini yalan ifadelerle ihbar eder ve müslüman olur. Divana çıkarılan Mesih müslüman olmaya zorlanır. Mesih'in din değiştirdiği haberi hızla tüm cemaatler arasında yayılır. Bu olay hep basit bir din değiştirme olayı olarak gösterilmiştir. Sabetaycı kaynaklara göre olay şöyle olmuştur: İhtida sırasında Sevi Sultan'a ' Bu can bu bedende kaldığı sürece La İlahe İllallah ' demiştir. Huzurdan çıkınca kaftanını açmış, ve koynundan bir kuş çıkmıştır ve bunu üzerine işte can bedenden çıktı ' Şema Yisrael' demiştir. Bir diğer inançta şudur: ' Musa firavunların Sarayında bir Mısırlı gibi yaşamıştı. Sabetay'da kendi halkını kurtarmak için müslüman olmalı ve bir Türk gibi yaşamalıydı. ' Fakat bu olayın gerçek nedenleri halka anlatılmadı, bu da tabii ki halk üzerinde derin bir etki yarattı. Umutsuzluk ve hayal kırıklığı bir anda her yerde egemen olmuştur. İntihar edenler olduğu gibi gerçekleri öğrenen küçük bir kitlede din değiştirerek mesihle aynı yolu takip eder. Hatta daha sonra gizli sabetaycılar olarak adlandırılacak bir grup yahudide din değiştirmeden Mesih'e inanacaktır. Sabetay Sevi'ye ve onunla beraber din değiştirenlere sarayda görev verilir ve maaş bağlanır. Sevi yeni dinine göre hareket ediyor görünmekle beraber yine de müritleriyle beraber yahudi dini geleneklerine göre toplantılar yapmaktadır. Bu duruma

bir süre göz yumulmuşsa da daha sonra artık kabul edilemezliği ortaya çıkmıştır. Emir'le birtek yahudinin yaşamadığı Arnavutluk'un Ülgün kentine sürgüne gönderilir. İsteği üzerine Selanik şehri kutsiyete kavuşur ve inananlar (maminim) buraya yerleşirler. İki yüz ailelik ilk sabetaycı toplum işte burada kurulur. Sevi dini tefekküre ve teorik çalışmalarına Arnavutluk'ta devam etmektedir. Bu sıralarda sabetaycılığın ana kaynağı olan kitaplar yazılacaktır. Nathan Levi ise din değiştirmeden Mesih'i takip eder. Daha sonra bir kısım din değiştiren sabetaycıların tekrar yahudi dinine döndükleri bilinmektedir. Yine inanca göre Mesih ellinci doğum gününde tekrar gelmek üzere kaybolur.

Sevi'nin kayboluşu sonrasında Selanik'te yerleşen dini cemaat , çeşitli olaylar sonucunda farklı dini pratikleri benimseyen üç ana gruba ayrılacaktır. Sevi'nin kayınbiraderi olan Yakov Qerido'yu onun halifesi kabul eden yakubiler , daha sonraları ortaya çıkan ve Mesih'i ruha sahip olduğunu iddia eden Baruhya Ruso 'nun (Osman Baba) hilafetine inanan karakaşlar ve sadece Sevi'ye inanan Kapancılardır. Sabetaycılar ondokuzuncu yüzyıla kadar oldukça depolitik olarak varlıklarını sürdürdüler. Ancak bu yıllarda Osmanlı toplum yapısındaki değişiklikler kendilerini oldukça aktif kılmıştır. Özellikle imparatorluğun geleceğinin tayini konusunda ortaya çıkan İttihat Terakki ve mason localarında siyasi roller üstlendiler. Nitekim bu dönemdeki çok önemli siyasi aktörlerin sabetaycı kökenli aydınlar olmaları bu iddianın bir ispatı niteliğindedir (Maliye Nazırı Cavid, Dr. Nazım, Halide Edip gibi. Bu kişiler aynı zamanda İzmir suikastinde de önemli roller üstlenmişlerdir)

Balkan Savaşı sonrasında Rumeli topraklarının elden çıkması ve 1924 mübadelesi sonrasında sabetaycı organizasyon eski canlılığını yitirmiştir. Fakat belki de enb önemlisi 1917 Selanik Selanik yangınında çok önemli dokümanların bulunduğu kütüphanelerinin yanmasıdır. Bu sıralarda cemaatin dini yapısına muhalefet eden gençlerin ortak çabalar sonucunda da özellikle Kapancı ve Yakubi topluluklarında kopmalar yaşanmıştır. Sabetaycılıkta eğitimin varlığı çok önemlidir. Bunun için sabetaycılar önemli kurumlar oluşturmuşlardır: Bunlardan biri bugünkü Şişli Terakki Lisesi'nin temelini oluşturan Terakki Mektebidir. Bu okul başlangıçta sadece cemaat gençlerini okutan bir okul olarak kurulmuşken bugün artık herkese açık bir okul haline gelmiştir.

Sabetaycılar modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önemli roller üstlenmişlerdir. İçlerinden pek çok bakan, milletvekili ve önemli işadamı çıkmıştır.

2. BÖLÜM: ŞİŞLİ TERAKKİ LİSESİ'NİN TARİHÇESİ

Şişli Terakki Lisesi'nin tarihçesi sözkonusu edilince hemen daima 1879 tarihindeki büyük ve tam kuruluşlu Terekki Mektebi esas olarak alınmakta , bu hareketin ilk adımı sayılması gereken Şemsi Efendi Mektebi bir yana bırakılmaktadır (1879). Halbuki Selanik'te ilk olarak Şemsi efendi'nin öncülüğü ile Şemsi Efendi Mektebi kurulmuştur. (100. Yıl Şişli Terakki Lisesi /Yenilik Basımevi / 1979). Hakikaten Atatürk'ün de okuduğu ve anılarında sık sık sözünü ettiği gibi Selanik'te kurulan Şemsi Efendi mektebi, Şişli Terakki'nin temelidir.

Bir Sabetaycı haham olan Şemsi Efendi (Şimon Zwi) bu okulu o dönemde hem cemaatleri toplamak ve hem de dini eğitimle birlikte gençleri her yönden yetiştirebileceği bir okul olarak kurmuştu. Daha sonra cemaatle arasında yaşanan sorunlar nedeniyle okuldan ayrıldı. Fakat okul bir cemaat okulu kimliğini kaybetmedi. 1907 Kayıtlarına göre Sabetaycı cemaatin Kapancı koluna mensup şu kişiler okulun yönetimindeydiler; Dr. Rifat Efendi, Namık Kapancı, Osman Fıtrı Bey ve Ata Derviş Beyler. 1924 senesinde ki mübadele sonucunda okul İstanbul'a geldi. 1927 de Şakayık Sokağındaki Halil Rifat Paşa konağına yerleşti. Okulu her dönemde o yılların hayırsever aileleri desteklemiştir. Okul Selanik'teki kuruluşundan başlayıp hep bir encümen tarafından idare olunmuştur. Bu encümene alınan kimseler ya eski kurucuların çocuklarından, ya da daha sonra okulun gelişmelerine yardımcı dokunmuş kişiler arasından seçilirdi. 1933 ten sonra encümen 44 kişiye kadar ulaşmıştır.

1933 yılında okul son şekli olan 'Mabeynci Konağı'na taşınır. 1934 de Selanikli Mecdi Derviş Bey buradaki yapıları kendi satın almıştır. 21.05.1935 de de bunu okulun yönetimi için kurulan Limited Şirkete devrediyordu. 1879 yılında okulun temel felsefesi 'Terakki Mektebi ticaret maksadile müesse olmayıp hayır için yaşadığı gibi hayır ile de yaşar' dı. (100. Yıl Şişli Terakki Lisesi /Yenilik Basımevi / 1979 s: 55). Limited Şirketin kurucuları Fahri Refik Refiğ (Yönetmen Halit Refiğ'in amcası), Halil Ali Bezmen, Aziz Refik Refiğ ve diğerleriydi.

Okul daha 1967 yılında 903 sayılı Kanunla Vakıf Haine gelmiştir. Bu tarihten sonra da mütevellî heyeti tarafından yönetilmektedir. Bugün artık bir cemaat okulu kimliğini kaybetmiştir. Ancak yönetim kurulu üyeleri halen cemaat kurallarına göre seçilmektedirler. Örneğin Mütevellî heyetine girebilmenin yolu bu heyet üyelerinden birinin önerisi ile olmaktadır. Vakıf ana senesinde yapılan bir değişiklikle mütevellî heyeti üyeleri ömür boyu bu görevde kalmaktadırlar!

3.BÖLÜM : İLİŞKİLER

Sabetaycı cemaatin 'Kapancılar' koluna mensup olan Sayın Can Paker Türk Henkel isimli bir Alman firmasının yönetim kurulu başkanıdır. Sayın Paker uzun yıllar politika ile ilgilenmiş, bir dönem Deniz Baykal'ın danışmanlık görevini üstlenmiştir. 1970 li yıllarda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi içinde Turan Güneş ve Deniz Baykal'ın bir arada oluşturdukları bir grup vardır. Bu grubun içinde şu an Şişli Terakki'nin Yönetim Kurulu üyesi olan Prof. Ahmet Yücekök'te görev almıştır (Sayın Yücekök'ün eşi de sabetaycı kökenli bir aileden gelmektedir). (Aynı grupta yer alanlar arasında Şişli Terakki'nin yönetiminde uzun yıllar yer alan Bülent Tanla'da bulunmaktadır)

Bu kişilerin (şu an elimizde belge olmadığı için tam olarak bilinemeyen bir şekilde) bir siyasi partiye ait bazı taşınmazlara sahip olduklarına dair bir iddia vardır. Sabetaycı cemaat içinde yer alan bazı söylentilere göre bu kişilerin arasında varolan bazı ilişkilerden dolayı menfaat teminleri olduğu da iddia edilmektedir. Ancak bunlar şu an elde belgeler olmadığından ispat olunamamaktadır. Tabii bu, iddiaların araştırılmayacağı anlamına gelmez!

Sayın Can Paker aynı zamanda Şişli Terakki Lisesi Yönetim Kurulu üyesi olan Lütfü Paker'in kız kardeşi ile evlidir, eşi Mihriban Paker'in babası Sabetaycı hareketin önemli dini liderlerinden biriydi(Memduh Paker) İspanyolca dini bilgisinin yanında geniş kabalistik bir bilgiye de sahipti. Can Paker eşiyle aynı soyadı taşımaktadır.

Dr.Can Paker aynı zamanda Amerikan Fullbright ve A.F.S burs kurullarıyla temaslarda bulunmuş, bir dönem A.F.S bursunun Türkiye başkanı da olmuştur. Zaten kendisi de Lise yıllarında bu bursla A.B.D de bulunmuştur. Dr.Can Paker'in kızkardeşi gazeteci Canan Barlas'tır. Kendisi müflis işadamı Halil Bezmen ve eşiyle Türkiye temasını sağlamaktadır. Bilindiği gibi işadamı Halil Ali Bezmen Türkiye'de hileli bir şekilde iflas ederek ABD ye kaçmış, orada yahudi olduğu için ezildiğini bildirmiştir. Greenwich Time adlı gazeteye yaptığı açıklamalar arasında 'Yahudi dönmesi olduğumuzdan Türkiye'de müslümanlar bizi hep dışladı' şeklinde bir beyanda bulunmuştur. Konu iki gün boyunca Hürriyet Gazetesi'nde manşet olmuştur. 05.05.1998 tarihi'nde yine Hürriyet Gazetesi'nde yayımlanan bir habere göre Mecbure Canan Barlas (sabetaycılarda çift isim vardır, bunlardan biri yahudi ismini temsil eder), Halil ve Selma Bezmen ile birlikte ABD de New York şehrinde Sofya adlı bir restoranda yemek yemekte iken Gülçin Telci ile karşılaşmışlar ve Sayın Canan Barlas kendisine kötü sözler söylemiştir. Dr.Can Paker'in Deniz Baykal ile olan ilişkilerinin yanısıra şu an Şişli Terakki Lisesi'nin Yönetim Kurulu Başkanı olan Haluk Arığ ile de yakın temasları vardır. Arığ uzun yıllar Şişe Cam ve Gameda firmalarında çalışmış,

Daha sonra buradan ayrılmıştır. Ancak bu ayrılmalar konusunda bazı soru işaretleri olduğu şeklinde iddialar da vardır. Okula merhum Reşat Atabek tarafından getirilmiştir. Bilindiği üzere merhum Avukat Reşat Atabek kendisi de bir sabetaycıydı ve kabbala konusuyla yakından ilgiliydi. Nitekim Hür ve Kabul edilmiş Mason Locası'nda yayınlanan kitabı 'Masonluk Üzerine' de özellikle sembolizmle ilgili makaleleri bunun ispatını teşkil eder (Yenilik Basımevi İstanbul 1994). Tüm bu ilişkiler Şişli Terakki Lisesi'nin bir cemaat okulu olduğunu ispat etmektedir. Zaten okulun hem kurucuları ve hem de ilk mezunları Selaniklidir. Sabetaycı tarihin anlatıldığı bir makale (Selanikliler ' Yaşam Sanatı Ocak 1995) de de bu okulun yönetim kurulu üyelerinin bir arada fotoğrafları bulunmaktadır. Bunun yanısıra Osman Ergin'in Türk Maarif Tarihi adlı eserinde de bu konuda önemli bilgiler mevcuttur. (Türk Maarif Tarihi / Osman Ergin / s: 468-69 dan özetle) Sayın Haluk Arığ aynı zamanda şu anda Sabetaycı basın patronu Dinç Bilgin'in Sabah Yayın Grubunda da danışmanlık görevindedir.

4.BÖLÜM : OKULLA İLGİLİ İDDİALAR

Haluk Arığ Şişli Terakki Lisesi yönetimine 1990 yılında girdi. Babası İstanbul'lu annesi ise Selanikli bir aileye mensuptur. Okula ilk girdiği yıllarda önce muhasebesinden sorumluydu. Okula girmesine neden

olan kişiler Av. Reşat Atabek, kayınpederi İsmail Bey ve Üçer kardeşlerdi. Bu sırada bir 'Pul Olayı' meydana geldi. Bu olayın detayları tam olarak bilinmemekle beraber bir yolsuzluk olduğu ve bunun üstünün kapatıldığı konusunda bazı iddialar vardır. Kendisi daha evvel 'Paşabahçe' firmasında çalışmaktaydı, bu firmadan da benzer sebepler nedeniyle ayrıldığı iddiaları bulunmaktadır. Yine bir dönem Gameda Müdürlüğünde bulunmuştur. Eşi Fatoş Arığ'da yine 1990 larda yaşanan Cumhuriyet Gazetesi olayında önemli roller üstlenmiştir. Fatoş Arığ Sabetaycı kökenini gururla ifade eden bir kimsedir. Nitekim Gazete Pazar'ın 5.10.1997 tarihli sayısında gazeteci Leyla Neyzi'ye verdiği mülakatta ailesinin kökeninden ve sabetaycılıktan uzun uzun söz etmiştir. Nitekim ailesinde yapılan sabetaycı geleneklerden de bahsetmiştir.

Gazetede yaşanan çekişmeler sırasında bazı menfi olaylara karışmışlardır. Ne yazık ki Cumhuriyet Gazetesi'nde konuyla ilgili kendilerine başvurduğumuz hiç bir yazar bize bir açıklamada bulunmadı. Acaba bunda etken olan faktör neydi? Cumhuriyet gibi bir gazete 'ne olur bizden bir tane alın' diye dilencilik yaparak gazete satmaya çalışırken kendi içinde yaşanan bazı hadiselerin detaylarını vermekten neden kaçınmaktadır? Bu arada unutulmamalıdır ki Cumhuriyet Gazetesi yazarı Sayın Yunus Nadi Tan yazarı Ahmet Emin Yalman'ı dönme olmakla suçlamıştı! 1937 yılındaki tartışma günlerce Tan ve Cumhuriyet Gazeteleri arasında devam etmişti.

Haluk Arığ Şişe Cam firmasında iken ,sekreteri olan Gülcan Akdindar'ı Terakki Lisesi'ne ' Halkla İlişkiler Müdürü' olarak almıştır

Haluk Arığ'ın okulla ilgili olarak yardım gördüğü kişiler şunlardır:

- Ahmet Yücekök (Siyaset Bilimi Prof.u)
- İlter Turan (Bilgi Üniversitesi Rektörü)
- Bora Gönenç
- Fatih Dural
- Can Paker (Türk Henkel Yön.Kur. Baş. Tusiad üyesi)

Okul yönetiminin hatalı kararlarıyla eğitim kalitesinin bozulması üzerine eski mezunlar bir dernek kurmak istediler. Bunun üzerine okul bir başka dernek kurduğunu bildirdi. Dernek kurucularına karşı bazı kampanyalar başlatıldı ve bu dönemde sabah gazetesinin bir yazarı tarafından muhalifler hakkında asılsız yazılar yazıldı. Bu yazar kişilerin özel hayatlarını hiçe sayarak adeta bir tehdit niteliği oluşturan yazıları kaleme alarak okulda Arığ'ın kendi istediği düzeni kurmasını sağlamıştır. Sayın Arığ ve ekibindekiler 'Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar' derneğinde de bazı usulsüzlükler yaptıkları için çıkarılmışlardır. Fakat eski mason olmaları hasabiyle hiçbir yerde kendileri aleyhinde yazılar çıkarılamamıştır.

Fakat okulla ilgili ortaya atılan en korkunç iddia hiç kuşkusuz ki okulun Nişantaşı'nda bulunan ve şu an değeri trilyonlara ulaşan binasının durumudur. Bu bina hiçbir ihale açılmadan Sayın Arığ'ın eski şöförüne gayet cüz'i bir fiyattan otopark olarak kiralanmıştır. O kadar ki okulun otopark olarak kullanılan bölümü ihale edilmeden tamamen gelişigüzel bir şekilde otopark haline getirilmiştir.

Okul binası on yıla yakın bir zamandır boş tutulmak suretiyle değer kaybetmesi sağlanmaktadır. Bu arada amaçlanan okulun binasının değer kaybetmesini hızlandırarak gayet ucuz bir fiyattan bunun satılmasını sağlamaktır.

Bu arada Haluk Arığ'ın şahsi servetiyle ilgili iddialarda ayyuka çıkmıştır. Kendisi görev süresi içinde pek çok kıymetli mülk almış, bir kotra sahibi olmuştur. Bir memur maaşı ile bunları nasıl yaptığı merak konusu haline gelmiştir. Şu asla unutulmamalıdır: Terakki Vakfı'nın ilk kurucuları kendi ceplerinden para vermek sureti ile bu okula kurmuşlarken Sayın Arığ okulun imkanları ile hareket etmekte okulda bir diktatörlük kurduğu iddiaları altındadır.

5.BÖLÜM : YAPILMASI GEREKENLER

Şişli Terakki Lisesi bir cemaat okuludur. Bu okuldan pek çok ünlü insan yetişmiştir. Konu bir an önce masaya yatırılmalıdır. Ancak bu yapılırken kat'i surette konunun bir inanç istismarı haline getirilmemesi ve hiçbir şekilde de antisemitizm (yahudi düşmanlığı) yapılmaması gerekmektedir. Çünkü bu yapılsa karşı taraf haksız durumdayken haklı duruma getirilir. Ayrıca olayda taraf olanlar arasında halen Türkiye'de önemli görevlerde bulunan insanların olması ve bu büyük yolsuzluğa karışmaları da olayların

kapatılması riskini doğurmaktadır. Konunun T.B.M.M gündemine alınarak aşağıdaki soruların ilgili bakanlıklara sorulması gerekmektedir:

VAKIFLARLA İLGİLİ DEVLET BAKANLIĞINA SORULACAK SORULAR

1-Şişli Terakki Lisesi binası on yıldır neden boş bırakılmaktadır. Bina değerini kaybederek ucuza satılmaya çalışıldığı doğru mudur? Binanın halihazırdaki değerinin 2 Trilyon civarında olduğu doğru mudur?

2- Şişli Terakki Lisesi Vakfı'na ait malların satışı ya da üçüncü kişilere devri olmuş mudur?

3- Okul mütevelli heyeti üyelerinin ömür boyu (kaydi hayat şartı ile) göreve geldikleri ve ancak kendilerinin önerecekleri kişileri buraya getirdikleri doğru mudur? Bu koşulların sağlanması için Vakıf Ana Sözleşmesi'nin değiştirildiği doğru mudur?

4- Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün konuyla ilgili raporları nelerdir? Neden detaylı bir tetkik yapılmamaktadır.

MALİYE BAKANLIĞINA SORULACAK SORULAR

5- Şişli Terakki Lisesi Mütevelli Heyeti üyelerinin son on yıl içinde vakıf gelirlerinden aldıkları paylar nelerdir? Bu kişilerin mal varlıklarında ki artış incelenmiş midir? Sayın Haluk Arıç'ın yat, villa gibi değerli mülkleri var mıdır? Bakanlık merkezi denetim elemanları ilgili incelemelere başlamış mıdır?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA SORULACAK SORULAR

6- Okula öğrenci alınırken kura listelerinde değişiklikler yapılmış mıdır? Bu listeler Milli Eğitim Bakanlığı denetiminde midir? Bazı öğrencilerin para karşılığı ders geçtikleri ve yönetimin bu kararlarına uymayan öğretmenlerin görevlerine son verildiği doğru mudur?

7- Okul Milli Eğitim Bakanlığı'nca en son ne zaman denetlenmiştir?

TARTIŞMALAR ' İDDİALAR

Şişli Terakki Lisesi'nde başlayan tartışmaların esası nereye dayanıyor? Okulun kötü bir yönetimle mülklerinin kıymetsizleştirilerek bu mülklerin ucuz yolla satılması çabalarına karşı Şişli Terakki Mezunları Derneği başkanı Yetkin Gürsel bir çalışma başlatmıştır. Gürsel Vakıf Başkanı'nın bu kıymetli emlaki bir mütehaide verme karşılığında 1 Milyon Dolar istediğini söylemektedir (Sabah 19.01.2000) Bunun üzerine İlgaç Zorlu 21.01.2000 de okulla ilgili şu iddiaları gündeme getirmiştir:

- Okulun binası Haluk Arıç'ın şoförüne otopark olarak verildi
- Okul bir grubun eline bırakıldı
- Bazı öğrenciler kayıt ve sınıf geçmede kayınlıdı
- Vakıf üyelerinin görev süreleri ömür boyu yapılmıştır.

Tüm bunlara karşılık sayın Haluk Arıç'ın 24.01.2000 Tarihinde İlgaç Zorlu'ya karşı cevabı şu şeklide olmuştur:

-İlgaç Zorlu olarak kendini tanıtan ve Şemsi Efendi'nin torunu olduğunu iddia eden şahsın iddialarını esefle karşılıyorum. Kendisi vakıftan her ay para istemiştir. Bu kişiden yargı aracılığı ile hesap sorulacağını belirten Arıç ayrıca Yetkin Gürsel'in iddialarını da cevaplamaktadır.

HALUK ARIĞ AÇIKÇA YALAN SÖYLEMEKTEDİR! Bundan iki sene evvel ebediyete intikal etmiş sabetaycı cemaat üyelerinin yatmakta olduğu 'Bülbülderesi Mezarlığı'nın temizlenmesi için bir çalışma başlattım. Okulun kurucusu olan kişilerin burada kabirleri olması hasabiyle mezarların temizlenmesi hususunda Sayın Haluk Arıç ile görüşerek kendisinden teknik eleman talebinde bulundum. Ben kendisi gibi okulun kaynaklarından faydalanarak şoförlü bir arabaya binmiyorum. Ayrıca okuldan da bir maaş almıyorum. Şimdi kendisine sormak gerekiyor. Acaba kendisi sabetaycı olduğu iddialarını reddettiğine göre bir cemaat okulunda ne aramaktadır? Oraya kimin teklifi ile seçilmiştir? Kaldı ki diğer bir iddiası da benim Atatürk'ün ilk öğretmeni olan Şemsi Efendi'nin torunu olduğum iddialarıdır. Şemsi Efendi'nin iki kızından biri olan Yekta Hanım annemin babası olan Veli Zeren'in annesidir. Bu konuda Zincirlikuyu ve Bülbülderesi mezarlığındaki taşlar ve nüfus kayıtları ispat niteliği taşırlar. Ben Selanikliyim ve Haluk Bey gibi cemaate ait kaynakları kullanmadan cemaatten hiçbir maddi talaapte bulunmadan çalışmalarımı yaparım!

KONU ÇARPTIRILMAK İSTENMEKTEDİR. ŞU İDDİALARA KENDİSİNDEN CEVAP

BEKLEMEKTEYİM. BİR KEZ DAHA AŞAĞIDAKİ SORULARA DİKKAT ÇEKMEK İSTİYORUM:

1-Şişli Terakki Lisesi binası on yıldır neden boş bırakılmaktadır. Bina değerini kaybederek ucuza satılmaya çalışıldığı doğru mudur? Binanın halihazırdaki değerinin 2 Trilyon civarında olduğu doğru mudur?

2- Şişli Terakki Lisesi Vakfı'na ait malların satışı ya da üçüncü kişilere devri olmuş mudur?

3- Okul mütevelli heyeti üyelerinin ömür boyu (kaydi hayat şartı ile) göreve geldikleri ve ancak kendilerinin önerecekleri kişileri buraya getirdikleri doğru mudur? Bu koşulların sağlanması için Vakıf Ana Sözleşmesi'nin değiştirildiği doğru mudur?

4- Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün konuyla ilgili raporları nelerdir? Neden detaylı bir tetkik yapılmamaktadır.

5- Şişli Terakki Lisesi Mütevelli Heyeti üyelerinin son on yıl içinde vakıf gelirlerinden aldıkları paylar nelerdir? Bu kişilerin mal varlıklarında ki artış incelenmiş midir? Sayın Haluk Arığ'ın yat, villa gibi değerli mülkleri var mıdır? Bakanlık merkezi denetim elemanları ilgili incelemelere başlamış mıdır?

6- Okula öğrenci alınırken kura listelerinde değişiklikler yapılmış mıdır? Bu listeler Milli Eğitim Bakanlığı denetiminde midir? Bazı öğrencilerin para karşılığı ders geçtikleri ve yönetimin bu kararlarına uymayan öğretmenlerin görevlerine son verildiği doğru mudur?

7- Okul Milli Eğitim Bakanlığı'nca en son ne zaman denetlenmiştir?

Maalesef utanarak yazmak zorundayım.Asırlık bir kurum bir grup insanın eline geçmiştir ve keyfi olarak yönetilmektedir. Buna bir dur denilmelidir!

6.BÖLÜM : SONUÇ

Şişli Terakki Lisesi'nde en kısa zamanda tüm siyasi baskılar bir yana bırakılarak sonuç alınması için harekete geçilmesi gerekmektedir. Hiç kimsenin böylesine önemli bir kurumu şaibe altında bırakmaya ve bundan para kazanmaya hakkı yoktur. Lütfen bunu bir siyasi mesele olarak değil bir yolsuzluk olarak görelim. Kamu vicdanının rahatlatılması için hep birlikte çaba harcayalım! Kaldı ki bu okul bir hayır kurumu olarak faaliyetlere başlamıştır. Lütfen okulla ve yukarıdaki olaylarla bilgisi olan herkes bir araya gelsin, okulumuzu kurtaralım. BU OKUL SADECE ONDAN YARARLANAN BİR GRUP MÜTEVELLİ HEYETİ ÜYESİNİN DEĞİL HEPİMİZİNDİR! BU SATIRLARIM ÖZELLİKLE BANA ULAŞAN, BU YOLSUZLUĞA KARŞI ORTAK HAREKET ETMEMİZİ İSTEYEN BİR GRUP ESKİ MEZUNA VE HOCAYADIR. GÜN BUGÜNDÜR, KORKMAYIN! DÜRÜST İNSAN KORKMAZ. ORTAYA ÇIKALIM VE HEP BİRLİKTE OKULUMUZU KURTARALIM!

"Şebeke"nin dediği olur

Sami Hocaoğlu

Önce, Cumhuriyet Türkiye'si'yle ilgili tarihsel bir gerçeği hatırlatalım: Sabataizm ve Sabataistler bilinmeden Türkiye Cumhuriyeti tarihi yazılamaz. İle de yazılmaya çalışılırsa, "yalan" ve "kurgu ürünü" olmak zorundadır.

Sabataistler, Modern Türkiye tarihinin hem sahne önündeki flaş aktörleri hem de sahne ardındaki yapımcı ve yönetmenleridir. Osmanlı'nın yıkılışında oynadıkları rolle onun yerine yeni rejimin kuruluşunda oynadıkları rol, belirgin bir sebep-sonuç ilişkisine sahiptir. Günümüz Türkiye'sinde, tüm köşe başlarını kapmış olmaları tesadüf değildir.

Öteden beri "Dönmelik" olarak bilinen Sabataizm, İzmirli bir hahamken tüm dünya Yahudileri'nin kurtarıcısı (mehdi) olduğu iddiasıyla ortaya çıkan Sabatay Zvi'nin adına nisbet edilir. Döneminin Yahudi dünyası içerisinde de marjinal ve Yahudilik'ten sapmış (heretik) bir gurup olarak kabul edilen Sabataycılar, Osmanlı döneminde hep Müslüman adları alarak içten Yahudi oldukları halde dıştan Müslüman gibi göründükleri için "dönme" adıyla anıla gelmişlerdir. Bu isim onlar Yahudilik'ten İslam'a döndükleri için değil "dönmedikleri" için verilmiştir. Değilse İslam'da "ihtida" müessesesi vardır ve samimi olarak İslam'a giren kimse, yedi sülalesi Müslüman olan biriyle din katında eşittir. Bu nedenle

Ermeni, Rum Ortodoks ve hatta Yahudi iken sonradan "Allah'a teslimiyeti" (=İslam) din olarak seçen hiç kimseye "dönme" adı verilmemiştir.

Yahudiliğin Hurûfî, mistik, gizemli ve simgeci yorumu olan Kabala ekolü bilinmeden Sabataizm bilinemez. Çünkü Sabataizm, Kabalacı metinlerin daha marjinal ve militan bir yorumu olan Zohar ekolünün ürünüdür. İlginç olan husus, İsrail devletini İslam topraklarının bağrına bir bıçak gibi saplayan Siyonizm de, Sabataizm gibi Zohar ekolünden doğmuştur. Yani Siyonizm ve Sabataizm, aynı annenin iki memesinden emen ikiz kardeşlerdir. Bu nedenle ikisi de makyavelist, maskeli, çıkarcı ve sinsidir. İkisi de "ibâhî"dir. Konunun yüzyılımızdaki en büyük Müslüman uzmanı olan Prof. Dr. Abdulvahhab el-Mesiri'nin isabetli teşhisiyle ikisinin kendisinden doğduğu kaynağın temel felsefesi "küresel değersizleştirme"dir.

İşte niteliklerini ve kökenini yukarıda kısaca dile getirmeye çalıştığımız Dönmeler -namı diğer Sabataistler- yüzyıllardır insanımızın zihninde yer eden "dönmeler dönmezler" özdeyişini doğrulayarak bir kez daha atağa geçtiler.

İslam'a karşı "küreselleşme" adı altında küresel bir savaşa girişen ABD'deki "kıyametçi" Hıristiyan fanatiklerle Yahudi fanatikler el ele vererek dünyayı haraca kesme projesini uyguluyorlar. ABD yönetimini ele geçiren Hıristiyan fanatikler projelerini uygulayacakları başka ülkelerde Siyonistler'le iş tutarken, sıra Türkiye'ye gelince Siyonistler'in ikiz kardeşi olan Sabataistler'i tercih ediyor.

Şu günlerde gizemli bir el tarafından yeniden dizayn edilen siyaset arenasına mebzul miktarda Sabataycı'nın sürülmesini siz tesadüf mü sanıyorsunuz? Önümüze, ardımıza, sağımıza, solumuza, merkez solumuza, merkez sağımıza ve tam merkezimize hep siyasetin baş aktörü olmaya aday Sabataistler birer birer yerleştiriliyor.

İsteniyor ki Sabataycı'nın rakibi de Sabataycı olsun. Birinin foyası ortaya çıkar ya da Sabataist destekli medya tarafından şişirilen balonu patlarsa, onun alternatifi de Sabataist olsun. Yani, bu ülkede Sabataistler'den kurtuluş imkanı kalmayın ve biz millet olarak Sabataycı'lar'dan Sabataycı beğenelim.

Mesela "Leydi'nin Topuk Sesleri!" manşetleriyle şişirilen, medyanın "sarışın güzel" diye nitelediği, Mübadelede (Bu "mübadele" sözcüğü anahtar bir sözcük; tüm sır mübadele listesinde saklı) Sabataizm'in kalesi Selanik'ten getirilip Milas civarına yerleştirilen Sabataist eskidi diyelim.

Al sana ABD'den ithal, sıfır kilometre, bir tarafı ecnebi bir tarafı Sabataistler'in Kapani koluna mensup melez bir Sabataycı daha! Arkasına uluslararası finans çevrelerinin de desteğini alarak gelen bu Sabataist'e hangi babayiğidin gücü yeter? 28 Şubat'ta dindar milletin anasını ağlatan "kahraman koruyucular" bile, bu dayısı kuvvetli Sabataist'e selam durur evelallah.

Diyelim ki, onun "ecnebi" oluşundan dolayı milletin huzuruna çıkarılamayacak kadar defolu olduğu anlaşıldı ya da anlaşılma ihtimali belirdi. "Demokrasilerde(!!!) çare tükenmez" derlerdi ya hani? İşte ondan' al sana İzmir'den bilmem nereye, oradan Sakarya'ya göçerek ve dahi Demokratlar arasında politika yapan aile büyüklerini de kullanarak Sabataycı kökenini kaybettirmeyi başarmış genç, iş bilir, becerikli bir Sabataist daha! Tabii ki yine ABD'den, yine ithal'.

Yeniler, ABD tv'lerinin uzantıları CNN ve NTV'nin olağanüstü desteğine rağmen istenen rüzgarı estiremedi mi? Onun da kolay: Eski Sabataistler'den takviye edilmiş bir Dönmeler portföyüne (İpekçilerden bir İpekçi'nin "Sabatay Zvi dedem olur" diye demeç verdiğini hatırlatmaya bile gerek yok) maydanoz kabilinden onlara payanda olmaya hazır birkaç sözüm ona yerli' Al sana Türkiye'nin Karzâîlerinden oluşmuş müstakbel hükümet modeli!..

Yahu, seçim meçim yapıp da bu milletle kafa bulmanın ne gereği var; nasıl olsa "şebeke"nin dediği olmayacak mı?

Tarikat

Abdurrahman
30 Ocak 2000 Akit

ve

Siyaset

Dilipak

Siz hiç, herhangi bir İslam tarikatı adına kurulmuş bir okul gördünüz mü? Peki, böyle bir şeye izin verirler mi? Hiç sanmam. "Bir başbakan tarikat şeyhlerine iftar verdi" iddiası ile bu ülkede yer yerinden oynar, ama mesela masonik tarikatlar için hiçbir şey yapılmaz. Bu ülkede darbelerle meclis, siyasi partiler kapatılır; ama mason localarının kapısına kimse kilit vuramaz. Darbecilerin bile onlara güçleri yetmez. Darbelerden sonra kurulan hükümetlerde hep kilit noktalarda masonik isimlerin yer alması da bu işin bir başka yanı. Sn. Benoit, Sn. Joseph liseleri birer kilise okulu, hatta tarikat okulu değil mi? Ecevit'in de okuduğu Robert Koleji niye açıldı, asıl amacı neydi?

Hani, Çalıkuşu romanında anlatılan şu Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi, laik Fransa'nın Türkiye'deki kilise okulu değil mi? Hala bu okulda başörtülü rahibelerin ders verdiklerini biliyor musunuz? Bilirsiniz; Çalıkuşu romanı, bu okulda okuyan bir kızın başından geçen olayları konu alır. Reşat Nuri, mahalle mektebi ve medrese ile bu okulu kıyaslar. Mahalle mektebi ve medrese, ilkel ve çağdışı birer eğitim kurumudur. Romandan çıkan sonuç bu. Zaten bu roman da bir Amerikalı yazarın eserinden bu amaçla uyarlanmış. Reşat Nuri, yer yer cami ve cemaat hakkında olumlu birkaç cümle kullanmış. O zaman romanın bu satırları İslam'a karşı toplumda ilgi uyandıracak endişesi ile sansür edilmiş.

İstenen mesaj şu: İslam ve İslami değerler ile semboller çağdışı; Batılı değerler ve kilise ise, iyi ve güzel. Bu tarikat okulları hala faal. Ne 28 Şubatçılar ve ne de BÇG'nin bu konuda bir kaygısı yok. Sabatayların okulları da öyle. Hemen belirtelim ki, ben hiçbir zaman insanları seçtikleri din ya da doğdukları ana baba sebebi ile kınamadım. Ama insanların olduklarından başka türlü görünmelerine her zaman karşı çıktım. Kimsenin evli ya da bekar olduğu beni ilgilendirmiyor, ama herhalde herkes evleneceği kızın dul mu bekar mı olduğunu da bilmek ister. Ben de beni yönetenlerin, topluma mal olmuş insanların kimliklerini ve temel referanslarını bilme hakkına sahibim. Bunu bir kınama ya da yüceltme sebebi saymıyorum, ama bilmek istiyorum.

Ben iyi bir otomobil almak isterken, sizin çok iyi ve aynı değerde bana iş makinası satmaya hakkınız yok. Sözü Sabataylara getirmek istiyorum. Hani şu Sabatayların yerinde bir İslam tarikatı olsaydı, devletin zinde güçleri ne yapardı acaba? Fethullah Efendi'nin mekteplerinden duyulan kuşkunun kaçta kaç Sabataycılarının etkin oldukları Fevziye Mektepleri, Işık Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi ve Terakki Lisesi'ne gösterildi?

Bakın, Türkiye'deki Yahudiler 3 temel gruba ayrılıyor. Birinci grupta Sefarad ve Eşkenaziler var. 2. grupta Osmanlı'dan bize miras kalan Sabataylar. 3. grupta ise Karaim Türkleri. Buna son zamanlarda Kürt ve Ermeni Yahudileri de ekleniyor. Karaimler çok örgütlü değil, ama gelecekte adlarından daha çok söz ettireceğe benziyorlar. En etkin konumda olanlar, Sabataylar. Daha doğrusu ekonomide Sefarad ve Eşkenaziler, siyaset ve kültürde Sabataylar.

Sabatayların bir diğer adı "Dönme" ya da "Selanikli". İsmail Cem, Rahşan Ecevit, Tansu ve Özer Çiller, Coşkun Kırca, Altan Öymen, Ercan Karakaş bu ekipten olarak bilinir. Bunlar kendilerini zahiren Müslüman olarak takdim etseler de, gizli olarak Yahudi dini, ritüelleri ve geleneklerine bağlıdır. Yani takiye yaparlar. Sorduğunuzda ise, "Türk olduklarını" daha doğrusu "kendilerini Türk hissettiklerini" söylerler. Radikal birer kemalist ve laiktirler. Mustafa Kemal'in okuduğu Şemsî Efendi Mektebi,

Kabbalist Yahudiler tarafından açılan bir cemaat mektebi idi. Şemsi Efendi de Sebatay Sevi öğretisine bağlı dini bir liderdi. Kabbalanın en önemli yorumcularından biri idi. Cumhuriyetin ilk yıllarında birçok Sabatayist, Mustafa Kemal'in yanında yer aldı ve kemalist devrimin şekillenmesinde önemli katkılar sağladılar. Halide Edip'ten Hasan Tahsin'e kadar birçok Sabatay da ekonomi, sanat, edebiyat, bürokrasi ve siyaset dünyasında önemli yerlere geldi. Moiz Kohen'in kemalist ideolojinin ve Türk milliyetçiliğinin şekillenmesindeki katkısı bilinen bir gerçek. Ahmet Emin Yalman da o ailedendi. İlginçtir, kapatılan mason locasının meşrik-i azamı M.Kemal Öke, Mustafa Kemal'in en yakın müşaviri ve özel doktoru idi. Mustafa Kemal'in ifadesi ile mason locasının kapatılmasının asıl sebebi, aynı gayeye hizmet eden iki ayrı kuruluşa gerek olmaması idi. Çünkü CHP, aynı idealleri tesis için vücut bulmuştu. Tabii bu yoruma göre; Kuvayı Milliye ve Müdafayı Hukuk hareketinin bir devamı olduğu söylenen CHP'nin bu iki referansı arasında da bir çelişki olmaması lazım gelirdi. Yani, Kuvayı Milliye ve Müdafayı Hukuk hareketi masonik idealleri tesis için gerçekleştirilmiş hareketlerdi.

Tabii, bu iddia ile bu hareketlerin bildirilerinde ifadesini bulan mesajlar arasında nasıl bir uyum sağlanabilir, onu bilmiyorum.

Bu Sabatay tarikatının, (Din demiyorum. Cumhurbaşkanılarından Ben Zvi'nin de Sabatay olmasına rağmen İsrail bu gerçeği kabul etmese de bunların dini, İbrahim'i bir öze sahip olan Yahudilik dinidir.) Belki Sabataycılık, Yahudiliğin mistik ve Hermetik bir yorumu olarak bir mezhep ya da köklü bir tarikattır. Sabataycıların şeriatı ile öteki Yahudilerin şeriatı aynı olmakla birlikte yorumları farklıdır. Mezhep yada tarikat, Sabataylar bugün kendi içlerinde de 3 ayrı alt gruba bölünmüş gözükmektedirler. Karakaşlar, Kapaniler ve Yakubiler. Kendi aralarında ciddi bir şekilde çıkar çatışmaları, yöntem farklılıkları ve teolojik ihtilafları bulunmaktadır.

Aslında Türkiye'de Cumhuriyet dönemi içinde biçimlenen Alevi geleneği ve son 2 asır içinde Sünni tasavvuf geleneği içinde bazı grupların nasıl dejenere edildiğini anlamak ve Sabatay etkilerini görmek için uzmanların bu konu ile yakından ilgilenmeleri gerek.

Aslında bir hukuku savunma adına, insan hakları adına, bu topraklarda doğup gelişen bu dini inanışa mensup insanların temel hak ve özgürlüklerini, kendilerini ifade etmelerini sağlayıcı şartları oluşturmak gerek. Kuşkusuz, önce çifte standartları ortadan kaldırarak ve bu gizli tarikat içindeki sapma ve cemaatin mal varlığını ele geçirmek isteyen çeteleri de sistemin dışına iterek yapılmalı bu iş. Gizli bir tarikat ve cemiyet olarak ekonomi, siyaset, bürokrasi ve basın dünyasındaki etkilerini, arkasına, gücü ve bu cemaati kullanmak isteyen çevrelerin karanlık hesaplarını ortaya çıkartmak hem Türkiye ve hem de bu cemaatin geleceği açısından önemlidir. Kimse ne İslam'ı ne de Sabataycılığı istismar etmemeli. Eğer birileri bu cemaatin içine sızarak buradan kendilerine iktidar ve servet üretmeye kalkıyor ve cemaat içinden de bu konuda sızlanmalar yükseliyorsa, sanırım bu konuda bir şeylerin yapılması gerekir.

CHP ile bu parti arasındaki ilişkinin araştırılması gerek. İddialar son derece mide bulandırıcı. Bilgin ailesi gerçekten Terakki Vakfı'na ait mal varlığının denetimini ele geçirerek, cemaati kendi siyasi ve iktisadi çıkarları için kullanmak mı istiyor? Can Paker bu işin neresinde. Bülent Tanla ve Haluk Arı'nın ortak reklam şirketi CHP'nin seçim kampanyasını alarak, bu cemaatle parti arasında iktisadi manüplasyonlarda mı kullanılıyor? Tanla, Arı ve İlhan Selçuk ortak şirketi Medya C malum sermaye ile Cumhuriyet ve bazı gazeteler arasında haber politikalarına endeksli reklam dağıtımını mı yapıyor? Bu soruları soruyorum, çünkü bu tür söylentiler artık kulak tırmalamaya başladı. Hatta CHP İstanbul il yönetiminden bazı isimler, laik CHP'nin bir tarikatın arka bahçesi gibi kullanıldığı iddialarının yaygınlaşmasından son derece rahatsız. CHP mi Sabatayları kullanıyor, Sabataylar mı CHP'yi, o da belli değil.

Sabatayların güvenlik sistemi içindeki yargı ve istihbarat birimleri ile üst düzey bürokraside ve kurumlarda yer alan Sabataylarla ilgili söylentiler de her geçen gün yaygınlaşıyor. YÖK Başkanı'ndan futbol takımlarının yöneticilerine, birtakım sanatçılardan diplomatlara, yazarlara, ADD ve ÇYDD gibi sivil toplum örgütlerinden Lions, Rotary kulüplerine, masonik kuruluşların yöneticilerine kadar her köşedeki birçok ünlünün Sabatay olduğu iddiası, zaten sayıları binlerle ifade edilen bu topluluğun ekonomi, siyaset ve toplum hayatı üzerinde nasıl bu kadar etkin hale geldiği sorusunu gündeme getiriyor.

Anlayacağınız, bilir bilmez herkes Sabatay muhabbeti yapıyor. Sabatay muhabbeti yanında Adnan Hoca rivayetleri, ana okulu çocukları için masal uyduran teyzelerin hikayesi kadar sıradan bir şey.

Şu Adnan Hoca muhabbetine de bayılıyorum hani. Hele şu "Çarşafı Kayakçı" haberinden sonra, Hizbul-kartelin düştüğü durum amma matrak bir hal oldu. Alın gazetelerin hafta sonu eklerini ya da magazin gazetelerini, Aykut Işıklar'ın sosyete dedikodularını okuyun ve sonra da bu manken kızların iffet, namus muhabbetini dinleyin. İnanın, Matild hanım "Namus ve İffet" üzerine bir TV programı yapsa, ancak bu kadar anlamlı olurdu.

Sabataycılarla ilgili bir ön bilgi için bakınız: Ilgaz Zorlu: Evet Ben Selanikliyim-Belge Yayınları.. Vaktiniz varsa Üsküdar'a geçerseniz Bülbülderesi Dönmeler Mezarlığına bir uğrayın.

Selam ve dua ile.

Türkiye ve Yahudiler

Bu yazı www.yesil.org 'dan alınmıştır.

1. Fatih Sultan Mehmed Han büyük bir ordu ile yola çıkmıştı. Nereye gideceğini kimse bilmiyordu. Çünkü o sır saklamasını bilen, gizliliğe sıkıca riayet eden büyük ve müdebbir bir hakandı. O tarihlerde İtalya bir sürü devlete ve prensliğe ayrılmış olup feth edilmesi kolay bir ülkeydi. Sultanın hedefi Roma mıydı? Kostantıyye'yi aldıktan sonra şimdi de Rim-Papa denilen bu ünlü ve büyük şehri mi fethedecekti? Bu bir sırdır, çözümünü mahşere kalmıştır. Fatih İstanbul yakınında Gebze'de aslen bir İtalyan Yahudisi olan, yalancılıktan ihtida ederek Osmanlı tarafına geçen Maestro Iacobo, nâm-ı diğer hekim Yakub Paşa tarafından zehirlenerek şehid edilmiştir. Aradan asırlar geçtikten sonra bu zehirlenme hadisesi aydınlanmış, belgeleri ortaya çıkmış bulunmaktadır.

2. Sabatay Sevi, İzmirli bir Yahudi idi. 1626'da doğmuş, 1676'da vefat etmiştir. Haham olan, sonra Yahudilerin beklediği Mesih-i mev'ud (Vaad edilmiş mesih) olduğu iddiasıyla ortaya çıkan Sabatay Sevi, bütün Yahudilik âleminde büyük heyecan uyandırmış bir kimsedir. Bu zat, kendisini İsrail oğullarının kralı olarak ilan etmiş, Osmanlı ülkesinin birçok parçasını kardeşlerine, yakınlarına, peşine takılan bazı kimselere, onları hükümdar nasb ederek peşkeş çekmiştir. İstanbul'a Saray'a getirilmiş, ulemanın hazır bulunduğu bir mecliste sorguya çekilmiş, kellesinin gideceğini anlayınca yalancılıktan Kelime-i Şehadet getirerek Müslüman olmuştur. Bağlılarının bir kısmı da onu takib ve taklid ederek zâhiren Müslüman gibi görünmüşlerdir. İşte, Türkiye Musevî cemaati ileri gelenlerinden Harry Ojalvo'nun, "Ülkemizde bir buçuk milyon Yahudi kökenli Türk vardır" (Aksiyon dergisi) diyerek önemlerine işaret ettiği Selânik Dönmeleri, Sabataycılar, Avdefiler denilen güçlü cemaat bunlardır. Şu anda Türkiye'ye bu iki kimlikli cemaat veya lobi hâkimdir. Büyük medyanın yüzde kırkı onların kontrolündedir. Kabine'de bir bakanları bulunmaktadır. Çok hayatî bir bakanlığın başında yirmibeş kadar büyük Sabataist vardır. Siyasette, kültürde, üniversitelerde, devlet idaresinde büyük tesirleri, nüfuzları, ağırlıkları vardır.

3. Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra CHP'nin ideologluğunu Tekin Alp adını kullanan bir zat yapmıştır. Bu zat, yayınladığı kitaplardan birinde, "Kahrolsun Şeriat" başlığını kullanarak İslâm dinine saldırmış ve

hakaret etmiştir. Su katılmadık, koyu, ateşli bir Türkçü ve milliyetçi görünen bu zat Moiz Kohen adlı bir Yahudidir.

4. Yakın tarihimiz sadrazamlarından Kıbrıslı Kâmil Paşa da bir Yahudidir.

5. Yenilikçi Ahmed Vefik Paşa'nın dedesi, ihtida etmiş bir Bulgaristan Yahudisidir. Ahmed Vefik Paşa, Rumeli Hisarı'ndaki geniş arazisini Amerikan misyonerlerine satarak orada Robert Kolej adlı okulun kurulmasına imkân vermiştir. Bilindiği gibi bu okul Osmanlı İmparatorluğu'nun ve İslâm Hilâfeti'nin kuyusunu kazmış bir müessesedir.

6. Romancı, fikir ve hareket kadını, Millî Mücadele'den sonra Mustafa Kemal Paşa ile bozuşarak, kocası Adnan (Adıvar) bey ile yurt dışına çıkan Halide Edib de mühtedi bir Yahudinin kızıdır.

Zamanımızda yüksek mevkilerde bulunan, önemli işler gören, Türkiye'ye yön veren Yahudi kökenli Türklerin isimlerini vermeyeceğim. Kendimi fazla riske atmak istemem. Şu anda ülkemizde yirmi altı bin Musevî vatanadş yaşamaktadır. Bunlar bizim halkımızın bir parçasıdır. Türkiye'de ne kadar Selânik Dönmesi veya Sabataycı yaşadığı ise kesin olarak bilinmemektedir. Çünkü ortada hiçbir istatistik, ciddi araştırma yoktur. Devlet bu cemaatten haberdar mıdır? Elbette haberdardır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında, CHP diktatörlüğü esnasında Varlık Vergisi listeleri yapılırken Rumlardan, Ermenilerden, Yahudilerden başka, Sabataycılar da listelerde "D" (Dönme) kaydıyla belirtilmiş ve onlardan fazla vergi alınmıştır.

Türkiye'de şu anda büyük bir buhran yaşanmaktadır. Adına Gizli Devlet denilen esrarengiz bir güç sanki İslâm dinine ve dindar Müslüman vatandaşlara savaş ilân etmiştir. Demokrasi, hukuk, temel insan hürriyetleri ayaklar altına alınmıştır. Tedhiş rüzgarları estirilmektedir.

Lâiklik tehlikede bahanesiyle millet çoğunluğuna sömürge yerlisi, ikinci sınıf vatandaş, zenci, parya muamelesi yapılmaktadır. Bu hareket içinde Yahudi kökenli Türklerin, tuzu biberi ne kadardır? Bu hususta kesin bir şey söylenemez. Ancak üç seneden beri adından çok bahsedilen, bir ara astığı astık, kestiği kestik olan, mensup olduğu camiaya mensup önemli bir kişinin bile "Onu başımızdan savıncaya kadar neler çektik" dediği bir kişinin de Selânik kökenli bir zat olduğu bilinmektedir.

Şu anda Türkiye Sabataycıları, kendilerine mensup bir kişinin cumhurbaşkanı olması konusunda karar almış ve bir isim üzerinde ittifak etmiş bulunuyorlar. Seçilebilir mi? Bilmem.

Bu yazıyı antisemit maksat ve niyetlerle yazdığımı iddia edenler çıkabilir. Bunu kesinlikle reddederim. Yahudi Maestro Iacobo'nun (Hekim Yakub Paşa) Venedik hükümetinden aldığı talimat üzerine Fatih Sultan Mehmed'i zehirleyerek öldürüldüğünü yazmak antisemitizm yapmak değildir. Tarihî gerçekleri yazıyorum.

Yakın tarihimizde bir kopukluk olmuştur. 1908'de iktidarın Sultan Abdülhamid'in elinden çıkmasından sonra, güç Osmanlı-Oğuz Türklerinin elinden çıkmış ve kökenlilerin eline geçmiştir. Bazı Yahudi vatandaşlarımız, vaktiyle Arabistan'da hayli siyasî karışıklığa yol açmış olan eski haham Abdullah ibn Sebe'nin metodu ile hareket etmişlerdir.

Tarihimizde Müslümanlarla iyi geçinmiş, Osmanlı Devleti'ne sadakat ile hizmet etmiş Museviler de vardır. Profesör Avram Galanti bunlardan biridir. Bu zat Türkçe ve Fransızca hayli ilmî eser yazmış, bir ara milletvekilliği de yapmıştır. CHP'ye bile kafa tutmuştur. "Arabî Harfleri Terakkimize Mâni Değildir" (İstanbul, 1927) başlıklı kitap onun eseridir. Bu zat, kendisini, menfaat mukabilinde Müslümanlara

hizmet etmekle, taraftarlık yapmakla suçlayan zihniyete karşı da "Niçin Müslümanlığı Müdafaa Ediyorum?" unvanlı bir makale yazmıştır.

Sultan Abdülhamid'in yakın adamlarından biri Musevî David Efendi idi.

Antisemitizm nasıl kötü bir şey ise, birtakım kimselerin de İslâm ve Müslüman düşmanlığı yapmaları, aynen onun gibi kötü bir şeydir. Türkiye bir İslâm ülkesidir, halkının ezici çoğunluğu Müslümandır. Böyle bir ülkede, zâhiren Türk ve Müslüman görünen, gerçek kimlik itibarı ile ise Yahudiliğin Sabataycı koluna mensup bulunan bazı vatandaşların İslâmiyet'e ve Müslümanlığa düşmanlık etmeleri, Türkiye'de gizli bir Yahudi saltanatı kurmak için çalışmaları elbette doğru ve meşru bir iş değildir.

Türkiye'de ve Yunanistan'da Sabataycılar

Mehmet Şevki Eygi

BİRTAKIM saf kişiler, 'Türkiye'deki belli başlı Sabataycılarının tam bir listesini yayınlasanız ne iyi olur, böyle bir hizmeti sizden bekleriz' meâlinde lâflar ediyorlar. Saf olmayan, fakat kafalarının içinde kuyrukları birbirine değmeyen birkaç tilki bulunan bazıları da, 'Bu adam isim vermiyor, adres vermiyor; dönmeleri isim vererek belirtmesi gerekir' şeklinde tenkitler yapıyor.

Türkiye Sabataycılarını hakkında bu ülkede maalesef hemen hemen hiç ilmî araştırma yapılmamıştır. Yıllardan beri defalarca yazdım, 'Türkiye Yahudilerini ve Sabataycılarını Araştırma Merkezi' kurulsun; yüksek seviyede objektif araştırmalar yapılsın, yılda bir veya iki sayı çıkacak uluslararası bir araştırma dergisi yayınlansın; arşivlere inilsin, konu didik didik incelensin dedim ama bu memleketin beyni, vicdanı, iz'anı böyle bir teklifle alakadar olmadı. Papirüs üzerine yazılmış, iki bin yıla yakın eskiliği olan bir Barnaba İncili nüshası ile ilgilenmeyen kafalar, Sabataycılık üzerinde ilmî inceleme yapabilir mi?

Belli başlı militan Sabataycılarının listesini vermeme gelince; Tam bir liste yapmam mümkün değildir ama birkaç yüz kişilik bir liste yayınladığımı düşünelim; bu, eşek arısı kovanına çomak sokmak olmaz mı? Benim, kendimi korumam için birkaç goril tutacak, bunların masraflarını karşılayacak imkânım yoktur. Bu milletin paralarını milyarlarca dolar zimmetlerine geçiren adamlar vardır. Sabataycılarının listesini de onlar versinler.

Sabataycılar şimdiye kadar neler yaptılar? Şu anda nasıl bir plan program, strateji takip ediyorlar? Türkiye üzerindeki hâkimiyet ve saltanatlarını muhafaza etmek için ne gibi tedbirler aldılar? Açığa çıktıktan, gündeme girdikten sonra ne yapacaklardır?

Başta Devlet'in resmî arşivleri olmak üzere, bütün arşivlerimizdeki Sabataycılıkla ve Sabataycılarla ilgili belgelerin çeşitli zamanlarda yok edildiğine dair birtakım rivayetler vardır. Profesör Scholem de, Sabatay Sevi ile ilgili kitabında böyle iddia etmektedir. Bu konu araştırılmalıdır. Sabatay Sevi ile Sabataycılıkla ilgili belgeleri kimler, hangi zamanlarda, nasıl yok etmişlerdir.

Önemli bir husus da şudur: 1924 mübadelesinden sonra Selanik'te ve Yunanistan'ın başka yerlerinde Sabataycı kalmış mıdır? Ünlü oryantalist Louis Massignon, 'Annuaire du Monde Musulman'ın 1954 baskısında (s. 413) bu konuda bazı bilgiler vermektedir. Dönmelere 'crypto-israélite' diyen Massignon, onların (bir kısmının) Yunanistan'da kaldığını yazıyor. Yahudi İspanyolcası konuşan bu Sabataycılarının üç gruba ayrıldığını, kendilerine 'Mâminin' denildiğini, üç fırkanın Tarbuslis, Cavaleros ve Honiosos adlarını taşıdığını yazıyor. Danon adında bir araştırmacı bunların 15 dinî bayramını ve 18 maddelik dinî talimatını incelemiştir...

1924 mübadelesinden sonra bir kısım Sabataycılar Yunanistan'da kalmışlar, kısa zamanda zemine ve zamana uyarak Elen ve Ortodoks Hristiyan kimliğine sahip olmuşlardır. Tabii ki, asıl kimlikleri Sabataycı-Yahudi olarak kalmıştır.

Yunanistan'daki Sabataycılar hakkında araştırılma yapıldığı takdirde çok meraklı, hayret verici neticeler elde edileceği kanaatindeyim.

Yahudiler ve dolayısıyla Sabataycılar zeki, kabiliyetli, cin gibi insanlardır. Çocuklarına yüksek tahsilyaptırırlar, birkaç dil öğretirler.

Fatih Sultan Mehmed'i, büyük bir sefere giderken Gebze'de Yahudilikten dönme Yakup Paşa adlı hekim zehirlemiştir. Bu zatın asıl adı Maestro Iacobo'dur; Fatih'i Venedik hükümetinin tâlimatı üzerine zehirlediğine dair belgeler aradan beş yüz yıla yakın zaman geçtikten sonra ortaya çıkmıştır.

İslâm tarihindeki ilk fitne ve fesatları Yemenli bir haham iken, yalancılıktan İslâm'a dönen Abdullah İbn Sebe' adlı kişi çıkartmıştır.

Yakın tarihimizde de Tekin Alp, takma adıyla milliyetçilik, Türkçülük, Atatürkçülük havariliği yapan bir Moiz Kohen vardır.

Ben eminim ki, Sabataycılar İslâmî hareketi dizginlemek için plan ve program yapmışlardır. Onlar ya bizzat kendi adamlarını kullanırlar, yahut birtakım ahlâksız ve karaktersiz sözde Müslümanları satın alırlar veya kiralarlar.

İslâmî araştırma yapmak, hadiselerin içyüzünü öğrenmek için çalışmak suç değildir. Yeter ki iftira edilmesin, yalan söylenmesin, ırkçılık ve antisemitizm yapılmısin.

'Türkiye Yahudilerini ve Sabataycılarını Araştırma Merkezi' kurulması için yüz veya yüz elli bin dolar başlangıçta yeter. İslâmî kesimde doların milyarı ile oynayan adamlar vardır. Bunca zengin cemaatimiz, tarikatimiz bulunmaktadır. Himmet edip de bu işi niçin başlatmazlar?

Türkiye Yahudi cemaati, Sabataycılık konusundaki hareketlilikten, tartışmalardan rahatsız olmaktadır. Yahudilerin ana prensibi şudur:

Kendilerinden bahsedilmesin, sessiz sedasız yaşasınlar. Ancak onların durumu da iyi değildir. Eskiden Türkiye Yahudileri dindarmış. Şimdi çoğu dinsizleşmiştir. Yazın Büyüka'da sinagogta âyin yaptıktan sonra öğleden sonra plajda gidip bikini mayolu karılarla beraber denize giren bir hahamdan bahsetmişim. Böyle bir şey din adamına yakışmaz. Yahudiler ellerini vicdanlarına koysunlar, doğru söylemiyor muyum?

Cumartesi günleri sinagoglara giden bazı Yahudi kadınlar, çok açık saçık kıyafetlerle geliyorlarmış. Sinagoglarda kadınların yerleri ayrıdır. Üst kata çıkan bazı açık giyimli kadınların, aşağıdan iç çamaşırlarının görüldüğünü söylediler. Doğrusu onların nam ve hesabına utandım, üzüldüm.

Bir de inanılması zor bir şey daha duydum: Yahudi gençlerine bazıları 'Yahudi kızlarla zina yapmayın ama Müslüman kızlarla birlikte yatabilirsiniz, bu sizin için günah olmaz' şeklinde telkinatta bulunuyorlarmış. Doğru ise çok ayıp, çok insanlık dışı bir telkinattır bu. Hiçbir vicdanlı Yahudinin böyle bir şeyi kabul edebileceğini sanmam.

Bende Fransızca bir kitap var (Şu anda ismi ve yazarı hatırlamıyorum, nereye koyduğumu da bilmiyorum.) onda eski büyük hahamlardan birinin şöyle bir fetvasını okumuştum: 'Bir Yahudi bir goi'den (gayr-i Yahudi) faiz alabilir mi?' sorusuna haham şu cevabı veriyor: 'Hayır alamaz, Yahudiden faiz almak ne kadar günah ve haramsa, goi'den faiz almak da öyledir.' İnşallah kitabı bulunca o kısmının fotokopisini çıkartıp ilgilenenlere vereceğim.

Aydınlarımız ne doğru dürüst Türkiye'yi ve çeşitliliklerini tanıyor, ne de komşularımızı, dünyayı. İsrail'de İslâm'ı, Müslümanları, Türkiye'yi, Türkleri anlatan, tanıtan, inceleyen yüzlerce kitap vardır ama Türkiye'de Yahudilik, İsrail üzerine tek ciddî araştırma yoktur.

Kurulmasını teklif ettiğim enstitünün bir an önce hayata geçirilmesini temenni ederim.

26 Haziran 2001

Milli Gazete

Unutulmuş Bir Etnik Cemaat:

Türkiye'li Sabetaycılar

Yazan: İlga Zorlu

Tarihte yaşanmış bazı öyle olaylar vardır ki etkileri sadece yaşadıkları dönemle sınırlı kalmamış çok uzunca bir süre devam ederek pek çok başka olaya da kaynaklık etmiştir. Sabetaycilik veya bilimsel literatürde genel olarak kullanılan sekliyle "Dönmelik" hareketi de bunlardan biridir. Fakat bu hareket ne yazık ki o kadar fazla etkili olmuştur ki, yaşadığı dönem sonrasında günümüze kadar süren etkileri modern Türkiye'nin tarihinde belirleyici olmuştur. Belki de sırf bu sebeple araştırılmaması konusunda daima baskılar olmuş, kapatılması ve konusulmaması için özel bir çaba sarfedilmiştir. Konuyu araştıran kişiler daima engellenmiş, Türkiye tarihini araştıran şöhret sahibi bilimadamları dahi savundukları bilimsel araştırma ilkelerinin dışına çıkarak konuyu görmezden gelmişlerdir. Bu yazı Türkiye'nin bu çok önemli hareketini ve bu harekete bağlı olarak doğan ve hala devam eden cemaatlerin tarihini konu edinmiştir.

Yahudi dinsel sistemi iki ana düşünce üzerinde gelişmiştir. İlki "Torah-Talmud" ekolü, ikincisi ise "Torah-Kabbala" ekolüdür. Musa'ya (Mose) Sina'da indigine inanılan ve Türkçe'de Tevrat olarak bilinen kutsal metinlerin aslında Musa'ya verilen kısmi bes tanedir ve buna "Torah" denmektedir. Fakat daha sonra gelen peygamberlerin yorumlamalarına dayalı olan diğer kitaplar da vardır ki, bunlar "Neviim" ve "Ketuvim" olarak tanınırlar ve Torah ile beraber bunlara "Tanah" (Tevrat=Ahd-i Atik) denilmektedir.

Bu kutsal metinlerin yorumlanmaları ve günlük hayata geçirilmeleri konusu daima bazı tartışmalara yolaçmıştır. İşte bu dönemde "Talmud" ortaya çıkar. Talmud hahamların Tevrat yorumlarıdır ve ortodoks Yahudiliğin temelini teşkil eden bir kaynaktır. Oysa daha sonraları İspanya Diasporası'nda (altın çağ) ortaya çıkan bir diğer anonim kaynak daha vardır ki bu da "Kabbala"dır. Kabbala tamamen mistik Yahudiliğin bir kaynağıdır ve kaynakları konusunda hala tartışmalar vardır, dini pratiklerdeki yeri konusu da çok açık değildir. Yahudiler genel olarak Kabbala'nın gizemli ve çekici dünyasından etkilenmişlerse de genelde korkuyla yaklaştıkları da bir gerçektir. Bugünkü İsrail dinî otoritelerinin de Kabbalizme karşı çok sempati tasdikları söylenemez. Talmud'un ve Kabbala'nın Torah'a karşı bakışları çok farklı olmuştur.

Talmudist yaklaşım Torah'ı bir yasaklamalar bütünü olarak ele alıp, Tanrının insanları cezalandıran kurallar koyan bir güç olduğundan hareket etmektedir. Talmudistler Tanah'a dayanarak çıkardıkları "Mitzvotlar" (uyulması gerekli kurallar) yoluyla insan hayatını sınırlandırmaktadırlar. Onlara göre insan bu dünyaya bir sınav vermek için gelmiştir ve tamamen Tanrının gücü karşısında olduğunu bilerek hareket etmelidir. Bu görüş ve siki kurallar altında bes bin yıl boyunca ezilen Yahudi bireyi gettosunda tamamen dış dünyaya kapalı ve gizlilik içinde yaşamaya başlamıştır.

Oysa Kabbala Talmud'dan bu yönüyle ayrılmaktadır. Kabbala Tanrıyı bir enerji olarak algılar ve insanın yaptığı eylemlerin negatif veya pozitif enerjinin bir parçası olduğuna inanır. Kabbalist, Tanrıyı ceza veren ve kurallar koyan biri olarak değil, aksine insani özgür bırakan fakat kötülüklere karşı ona "tavsiyelerde" bulunan bir koruyucu olarak algılamaktadır. İnsanın Tanrıya yakarışları (dua) Talmudçulukta olduğu gibi bir ödev değil, aksine insani rahatlatan bir eylem olarak benimsenir. Tanrıdan korkan insan O'nu nasıl sever sorusunu "arkadasını kendin gibi sev" felsefesiyle özdes kılan Kabbalistler Tanrıya ulaşmaya, "Adam Kadmon" (üstün insan) olmaya gayret etmektedirler. Talmud'un sınırcı ve kuralcı yaklaşımına karşı Kabbala tamamen serbest bırakmaktadır bireyi.

İşte bin yıllar boyunca ortodokslar ile Kabbalistler arasındaki temel sorun burada yatmıştır. Fakat Yahudiliğin kendine özgü dekoru içinde bu iki zıt düşünce çatışmamaya gayret etmiş, birbirini dislamamaya çalışmış, Talmudistler Kabbalistleri daima ihtiyatla fakat reddetmeden izlemişlerdir. Ancak çoğu kez yorumlarında da Kabbala'daki kelime-sayı bağlantılarını kullanmaktan da kaçınmamışlardır. Bu iki düşüncenin belki de en temel ortak noktalarından biri mesih inancı olmuştur. Talmudistler direkt olarak Torah'ta olmamasına karşın, ayetlere verilen birtakim anlamlar ile Kabbala kaynaklı olan mesihî düşüncüyü kabul etmişlerdir. Kabbala ise kurtuluşu tamamaen mesih üzerine odaklamıştır. Luria'nın teorileri ile mesihçilik adeta bir öngörü haline gelmiştir. O kadar ki, sayısal hesaplamalar ve yöntemler hep mesih'in geliş tarihi üzerine yoğunlaşmıştır. Daniel ve İsay'a'daki ayetler gizemli bir yöntemle sorgulanmış ve kurtuluş tarihi belirginleştirmeye çalışılmıştır. Fakat bu çabalar ortodoksların katı kurallarına karşı illegal olarak yapılmıştır.

Kabbala her zaman gizlidir, gerek sözlü olan kısım ve gerekse "Zohar"a ve "Sefer Yetzirah"a dayalı olan bölümler her zaman gizli bir atmosferde incelenmiştir. Kabbalist, Tanrısal gücü keşfetmek için dinsel kurallara uymak gerekliliğine inanmakta ve eğer bunları yapmadan Kabbala yaparsa felâketler yaşanacağına inanmaktadır. Bu o kadar büyük bir gizdir ki halâ binlerce yıllık metinler sadece sözlü olarak Zfat'ta veya Galil'de (İsrail) tarikat üyeleri arasında dış dünyaya kapalı olarak tartışılmaktadır.

Talmud ve Kabbala'nın rekabeti XVI. yüzyıl sonrasında doruğa çıkar. Zfat'a Polonya'dan gelen Rav İzak Luria Askenazi bu kentte kurduğu Kabbalistik eğitim veren kolejiyle bir akimin başlatıcısı olur. "Zfat Aslanları" olarak kendilerini tanıtan bu grup mesihî kurtuluş doktrinini temel alarak dini bir takım sonuçlara ulaşırlar. "Tzimzum" (büzülme), "Tikun" (tamirat, kurtuluş) kavramları burada önem kazanmaktadır. Luria yaratılışı bir kırılma teorisi ile özetlemektedir ve tamirat ancak mesih'in gelişleriyle olacaktır demektedir. Bu bekleyiş tüm Yahudi cemaatlerinde hızla yayılır, birbiri ardınca gelen katliamlar ve baskılar mesihî dönemin adeta habercisi olarak kabul edilir. Luria'nın ölümü sonrasında da bu ümit devam etmektedir, 1600'lü yıllara gelindiğinde ise had safhaya ulaşır.

Sabetay Sevi (Zwi=Sebi) 1622 yılında o dönemin en önemli Yahudi cemaatlerinden birinin yasadığı İzmir'de doğar. Küçük yaşlardan itibaren dinî bir atmosferde büyür ve ailesinin isteklerinin tersine dinî bir eğitim alır. Bu dinî eğitim onu zamanla Kabbala'nın içine doğru iter. Kendi ruhî yapısının da elverişli olmasından dolayı genç yaşta mistik bir hayat tarzını benimsemiştir. Sevi'nin Zohar ile tanışması ve ardından da Luria'nın fikirlerini öğrenmesine paralel olarak gelişen düşünceleri baslarda pek fazla dikkate alınmaz. O İsrail ulusunun dünyanın her tarafında yaşadığı sıkıntılı ve acılarla dolu yasantisini kendisine mal etmektedir. Ona göre mesihî kurtuluşun gerçekleşmesine az bir zaman vardır. Genç Sabetay mesih olduğu iddiasıyla sinagoglarda vaazlar vermeye başlar. Tamamen Zohar'a dayanan bazı yorumlar yapar, geleneksel olan dinî kuralları hiçe sayarak yeni düzenlemeler getirir, doğal olarak Yahudi cemaati onu dışlar. Yalnız özellikle Orta Avrupa'da meydana gelen Yahudi kıyımlarının yarattığı gerginlik ve korku da halkın mesih beklentisini kuvvetlendirmektedir. Sabetay Sevi'nin hayatındaki dönüm noktası Gazze'li teolog Nathan Levi ile tanışması sonrasında olacaktır.

Nathan, Sabetay Sevi'nin beklenen mesih olduğuna inanmaktadır ve Sevi'yi de buna inandırmıştır. Nathan, tüm Yahudi cemaatlerine mektuplar yazarak mesihini geldiğini ve mesih dönemin başladığını belirtmektedir. Bu dönemde tüm kurallar ortadan kaldırılacaktır ve mesih, yeni tanrısallık kuralları koyacaktır. Bunun ortodoks Yahudilerce kabul edilemez olduğu muhakkaktı ve kısa sürede cemaatler ikiye ayrıldı; Sevi'yi mesih kabul eden bazı cemaatler olmuştaki da genel olarak İzmir ve İstanbul cemaatleri ona karşıydılar. Fakat Sevi'nin hareketi beklenmedik bir hızla yayılmaya başladı, o kadar ki Amsterdam'dan Hamburg'a, Lugano'dan Kudüs'e Yahudiler grupları halinde Osmanlı topraklarına gelmeye başladılar.

Bu durum karşısında otoritelerini kaybetme korkusu içine giren Yahudi liderleri Sevi'yi öldürmeyi de basaramayınca, çareyi onu saraya ihbar etmekte buldular. O zamana kadar saraydan herhangi bir hareket gelmemesine karşılık bir anda kalabalıkların akını karşısında idareciler önlem almak durumunda kaldılar. Sevi tutuklanarak hapsedildi. Ancak bu müritlerini korkutacağına daha da güçlendirdi, hücrəsi bir kralınki gibiydi ve ziyaretçilerle dolup taşıyordu. Bu sıralarda siyasi ortam Osmanlı ülkesinde de karıştı. Mehdi olduğu iddiasıyla ortaya çıkan bazı kişiler vardı ve Sevi'nin hareketi onlara göre Deccal'in isaretiydi, çünkü İslâm inancında Mehdi'nin gelisinden evvel Deccal'in geleceği rivayet olunmaktadır. Bu sıralarda, Sevi'nin çağdasi olan Niyazi Misri isminde bir sairisi de dönemin önemli aktörlerinden biri olarak görmekteyiz. Misri, Mehdi olduğu iddiasıyla ortaya çıkmıştı ve daha sonraları kadar de tipki Sevi'ninki gibi olacaktı. Bazı kaynaklar bu iki din adamının İstanbul'da bir araya geldiğini yazmaktadırlar.

16 Eylül 1666'da Sevi divana çıkartılarak ölümü ve yasamı arasında bir tercih yapmaya zorlanacaktır; ya müslüman olacaktır, ya da öldürülecektir. Sevi, İslâm dinini seçer. Sevi'nin din değiştirerek müslüman olması konusu oldukça tartışmalara açık bir meseledir. Tarihçiler bunu korkuya bağlı olarak algılamışlar ve Sevi'nin hareketinin düşünsel yapısını görmezden gelerek bunu basit bir sahte mesihlik hareketi olarak yorumlamışlardır. Sabetayci kaynaklar bu konuda olabildiğince sessiz kalmışlardır, bunun nedeni Sevi'nin emirlerine dayanmaktadır. Sabetaycılığın daha sonra değinilecek dinî yapısında da görüleceği gibi inancın temelleri daima gizliliğe dayanmaktadır. Yalnız Zohar'da varolan bir inanca göre "mesih kendi cemaati tarafından kabul edilmeyeceği için bir başka dine geçecektir" ibaresi Sabetayci tefsirlerinde anlatılmaktadır. İsa da yine aynı şekilde Yahudiler tarafından mesihliği kabul edilmeyerek ölüme mahkum ettirilmişti. Fakat Hristiyan inancı onun öldüğünü kabul etmemiştir. Sevi, bizzat Nathan'ın yazdığı bir mektuba göre Yahudi cemaatinin yok edilmesini önlemek için bir din değişikliği yapmıştır. Fakat bu asla kalben yapılmamıştır ve daha sonraları Sevi'nin kaybolusundan evvel yaklaşımakta olan "Kipur" bayramı için Yugoslavya Yahudi Cemaatinden bir dua kitabı istemiş olması da bunun en önemli kanıtıdır. Ben daha evvelki makalelerimde de Sabetay Sevi'nin hayatı konusunda ayrıntılı bilgiler verdiğimden burada konuyu daha kısa tutmak istiyorum. Ancak meraklıları için Gershom Scholem'in "The Mystical Messiah:Sabbatai Sevi" isimli devasa çalışması bu konudaki basyapittir.

Sonuçta Sevi kendisine verilen bir maaş ile devlet hizmetine alınır (kâpiciyası). Fakat zamanla Sevi'nin bu dini gerçekte benimsemediği anlaşılacaktır ve kendisi Arnavutluk'a sürgün edilecektir. Onun Arnavutluk'a gitmesi sonrasında dinî prensiplerine inanan bir topluluk ortaya çıkmıştır. Bu topluluk onunla beraber değil onun kaybolusu sonrasında İslâm dinine toplu olarak geçmişlerdir ve Sabetay Sevi'nin mesih olduğuna inanan ve Kabbalizmin ışığında yepyeni bir Yahudi düşüncesini benimseyen Sabetaycılar tarih sahnesine çıkmışlardır. Sevi'nin Arnavutluk'ta bir mağarada kaybolduğu inancı vardır. Bu sebeple her sabah Sabetaycılar deniz kıyısına giderek mesihini beklemeleri buna dayanmaktadır. Sevi'nin öldüğüne inmayan müritleri onun tekrar geleceğini kabul etmekte idirler.

Sevi'den sonra Yakov Querido (kayınbiraderidir) cemaat yönetimine geçer. Fakat zamanla cemaat arasında bazı dinî konularda tartışmalar yaşanacaktır. Cemaat önce Yakov Querido'nun Sevi'nin halifesi olduğunu benimseyen "Yakubîler" daha sonra da Sevi'ye bağlı kalanların oluşturduğu "Kapancılar" ve Baruhya Ruso isimli bir hahamın Sevi'nin halifesi olduğuna inanan "Karakaslar" olarak üç gruba ayrılır.

Bu gruplar zamanla kendi içlerinde yeni bir takım Kabbalistik yorumlar getirmişlerdir ve her birinin dinî inançları arasında farklılıklar olmuştur. Fakat Sevi'ye en bağlı olan grup Kapancılar olmuştur. Bu cemaatler 1924 yılına kadar Selânik'te birbiriyle ilişki kurmadan yaşamışlardır. Fakat özellikle XIX. yüzyıl sonrasında toplumsal hayata girmeye başlamışlardır.

Sabetaycılar dinî inançlarını tahlil ederken gözönüne alınması gereken nokta her cemaatin farklı özellikler taşımasıdır. Genel olarak bu cemaatlere bakıldığında bunlar içte Yahudi, dışta tamamen Müslüman bir kimlik içinde olmuşlardır. Benzet-benzeme prensibini esas alan Sabetaycılar Selânik'te kendilerine ait dinî mekânlarda dua ederlerdi ve bunlar dışarıdan farkedilemeyecek kadar gizli evlerdi. "Khal" veya "Ortaevi" denilen bu dinî merkezlerde "Hoca" (Kapancı), "Ogan" (Karakas), "Peytan" (Yakubî) gibi sıfatlarla adlandırılan din adamları görev yapmaktaydılar. Bu din adamları cemaatin kendi okullarında eğitim görmekteydiler. Kapancılar XX. yüzyılın ortalarına kadar süren aktif dinî yaşamlarında, Khal denilen dinî merkezleri kullandılar. Hoca veya "Sakallı" denilen din adamları belirli zamanlarda yapılan merasimleri yönetirdi. Dualar tamamen Yahudilerinki ile aynı olmakla beraber Sabetay Sevi için okunan şiirler mevcuttu ve bunların yanı sıra "Mezmurlar" (Tehilim) denilen Tanah bölümü hergün okunmaktaydı. Cemaat bir organizasyon olarak birbirine bağlıydı, zenginlerden fakirlere doğru işleyen bir yardım mekanizması vardı. Zengin kişiler fakir olanlara yardım ederlerdi. Bu yardımlaşma o kadar ileri gitmişti ki Selânik'ten Türkiye'ye gelirken her Sabetaycinin gemi ücretini o dönemin en zengin kişilerinden olan tütüncü Kâzım Emin Efendi ödemisti. Kapancılar, dinî geleneklerinde Yahudiliğe en bağlı olan gruptu. Karakaslar, Sabetay Sevi'nin halifesi olarak kabul ettikleri Osman Baba'ya (ya da dede) inanırlardı. Baruhya Ruso isimli bu kişi zamanının önemli Kabbalistlerinden biri olarak kabul edilmekteydi. Onun soyundan gelen kişilerde bir kudsîyet olduğuna inanılmaktadır. Bugün halâ dinî yapılarını muhafaza eden Karakaslar, Sabetay Sevi'nin prensiplerinden giderek uzaklaşmışlardır. Daha ziyade İspanyolca duaların ağırlıklı olduğu dinî sistemlerinde Osman Baba'ya kudsîyet yükleyen ifadeler mevcuttur. Bu grubun kendine ait din adamlarına "Ogan" denilmekle beraber "Hoca" lâkabi de kullanılmaktadır. Cemaat üyeleri arasında bir yardımlaşma genelde vardır. Din adamları bugün halâ mevcudiyetini koruyan "Yesivalar"da eğitim almaktadırlar. Hoca olabilmek için kişinin anne ve babasının Karakaslardan olması ve evli olunması koşulu vardır. Genel inanç, mesihin tekrar kendi gruplarından çıkacak biri olacaktır. Yakubîler ilk olarak ana cemaatten ayrılan gruptur ve bunlar genellikle İslâm inancına en yakın grup olmuştur. Özellikle dışa en fazla açılan grup olarak ailelerde önemli ölçüde Avrupa'lılarla evlenmeler olmuştur. Yakov Qerido'yu mesih olarak bekleyen Yakubîlerde dinî yapı bozulmuş olmakla beraber özellikle İzmir'de çok önemli bir toplulukları olduğunu bilmekteyiz. Türk siyasi hayatındaki çok önemli kişiler bu cemaat kökenliydi.

XIX. Yüzyılın sonundan itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan kargışalıklar Sabetaycılara da yakından etkilemiştir. O döneme kadar tamamen gizli olarak sürdürdükleri dinî yasalarına paralel olarak asla entegre olmadıkları devlet sistemine karşı bu tarihten itibaren bir yakınlaşma hissetmeye başlamışlardır. Bunun en önemli nedeni belki de Sabetaycılar da milliyetçilik fikirlerinden etkilenmelerinde aranmalıdır. O yıllarda herkesin kendi kaderini tayin etme zorunluluğunun ortaya çıktığını farkederek cemaatler, ellerinde bulundurdıkları servetleri sayesinde politik roller üstlenmeye başlamışlardır. Özellikle Selânik'in merkezden uzak ve kozmopolit yapısı içinde İttihat ve Terakki, Masonluk ve Osmanlı tarikatlerinde etkili oldukları söylenebilir. O kadar ki bu kurumların içindeki önemli noktalarda Sabetaycılar görmekteyiz.

1924'de Türkiye'ye yaptıkları zorunlu göç sonrasında Sabetaycılar ilk anlarda büyük bir boşluk yaşadıkları farkedilebilir. O dönemdeki siyasi baskılar sebebiyle giderek dini yapılarda çözümler başlamıştır. Artan dış evlilikler yoluyla kapancılar ve yakubîler genel olarak asimile olma sürecine girmişlerdir.

Siyasi hayatta etkinlik kazanan bazı kisilerin Sabetayci kökenleri konusunun Türk basınında tartışma konusu yapılmasına paralel olarak Sabetaycilik giderek artan bir şekilde hedef alınmaya başlanmıştır. Savaş sonrasında yarattığı milliyetçi ortamda Sabetaycılar "dönme" lakabıyla aşağılanmışlar, bu kökenden gelen kişilere karşı hakarete varan ifadeler kullanılmıştır. Giderek Almanya'daki nasyonel sosyalizme paralel gelişen sovenizm Dönme-Mason-Yahudi üçgeni saplantısına kapılarak olayların arkasında bu sebepleri aramıştır. Selânik'teki serbest ve birleşik yaşam sonrasında yaşanan dağılma cemaatleri derinden sarsmıştır. Baskı ve korkular dinî ritüellerin yapılmasını azaltmış, cemaat üyeleri genel olarak kimliklerini gizleme yolunu seçmiştir.

Bu sıralarda aslini sormadan "**Kendini Türk kabul eden herkes Türktür**" felsefesine dayalı Kemalist milliyetçilik anlayışı Sabetaycılarını siki sikiya sarıldıkları bir ideoloji haline gelmiştir. Kaybettikleri menevî oratamı da Masonlunun ritüelleriyle ikame yoluna gitmişler böylelikle Türkiye halkının üstüne Modern-Atatürkçü-Batıcı bir anlayışla egemen olmuşlardır. Bugün halâ Atatürkçü Düşünce Dernekleri üyeleri arasında Sabetayci kökenli kişilerin olması bunun bir kanıtıdır. Sabetayci kimlik konusu ise oldukça muallakta kalmıştır. Yaptığım incelemeler genel olarak Sabetaycılarının özellikle ilk iki kuşagında kimliğin tamamen gizlenmesi ve Selânik'li olduğunu söylememe şeklinde görülmektedir. Ancak üçüncü kuşağın kökenini öğrendiğinde, ailesi ve kendisiyle bir mücadeleye girdiği görülmüyor. Bazı genç Sabetaycılar kendilerini Yahudi olarak görmekte, bazıları bu konunun kapanması gerektiğine inanmakta, bazıları ise Sabetayci inançlarından bir kimlik oluşturmaktadırlar. Bu konuda herhangi bir kesin yargıya şu an için ulaşamadığı açıktır. Fakat Sabetayci gençlerin bazı kurumsal hareketleri olduğu da bilinmektedir. Kuskusuz zamanla Sabetayciliğin daha fazla araştırılması ile en azından insanların Sabetayci kökenlerinden utanmamayı öğrenebileceklerini tahmin etmek herhalde çok yanlış olmayacaktır.

Basta Türkiye Yahudi Cemaati olmak üzere hiçbir Yahudi cemaati ve İsrail Sefarad ve Askenaz hahambasilikleri Sabetaycılığı Yahudi dininin ve kültürünün bir parçası olarak görmemektedirler. Sabetaycılarının 1917, 1991 ve 1996'da Yahudi dinine geçiş istekleri reddedilmiştir özellikle son iki çaba İsrail'de politik olarak algılanmıştır. Bugünün Türkiye'sinde özellikle devlet ve siyasi hayatta topluma yön veren önemli kişilerin Sabetayci kökenli olmaları ve bunların Kemalist bir düşünceyi benimsemeleri toplumun bazı kesimlerinden tepkilere neden olmaktadır. Bu durumda alınacak bir dinî kararın Türkiye Yahudi Cemaati içinde bir tehlike yaratılacağına inanılmaktadır. Fakat 1996'da İsrail "Giyur" (din değiştirme) hahambasiliğinin verdiği bir karar dikkat çekicidir. Buna göre Diaspora'da yaşayan bir cemaatin Yahudiliği meselesinin İsrail'de önemli olmadığı belirtilmektedir. Halbuki "Falasalar" (Etiyopyalı Yahudiler) de ülkelerinde yaşadıkları dönemde Yahudilikleri meselesi tartışılmıştı.

Görülüyor ki, bu konudaki kararlar tamamen politik olmaktadır. Ayrıca Türkiye Hahambasiliği de iki güncel olay sırasında (Halil Bezmen'in A. B. D'deki demeçleri ve İsrail gazetelerinde Sabetaycilikle ilgili yayımlanan yazılar sonrasında) konuyla ilgili sorular yöneten basın mensuplarına Sabetaycılarının Yahudilikle ilgisi olmadığını ısrarla belirtmişlerdir. Fakat Sabetaycılar kültür olarak Sefarad kültürünün bir parçasıdır. Gelenekler ve kültürü oluşturan diğer unsurlar (yemekler, müzik, yaşam biçimi gibi) açısından Sefarad Yahudileri ile aynı kültür evrenini paylaşmaktadırlar. Bu sebeptendir ki, gündelik hayatta bu cemaatle ilişkileri olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu dışlanma sunî olarak ortada bulunmaktadır. Zaten giderek Sabetayci-Yahudi evliliklerinde de son dönemlerde bir artış olduğu gözlenmektedir. Üstelik özellikle A. B. D ve Batı Avrupa'da Sabetaycılarının Yahudi topluluklarına karışmaları da bilinmektedir.

Sabetaycılar bugün genel olarak dinsel aktivitelerini kaybetmişlerse de, halen her üç topluluk içinde de varolan ve geleneksel yapıyı muhafaza eden aileler olduğu da bir gerçektir. Özellikle, Karakasların cemaatçi yapıyı korudukları bilinmektedir. Sabetayci kökenli ailelerden gelen kişilerin bugünkü Türkiye'de ekonomik ve toplumsal yönden önemli roller üstlenmiş oldukları gözardı edilemez. Her ne kadar bu kişilerin genelde Sabetaycilığa yaklaşımları kendilerini gizleme ve konuyu unutturma şeklinde

olmaktaysa da, unutulmamalıdır ki bu kisileri sahip oldukları sosyal statüye ulaştıran etkenlerin basında Batılı bir eğitim anlayışında gelişen ve Sabetayci kültürün özelliklerine dayalı olan aile yapılarının geleneksel Müslüman-Türk aile yapısından farklı olması gelmektedir. Nitekim gerek toplumda milli gelirden aldıkları pay açısından, gerek Türkiye'nin genel eğitim seviyesinin üst sınırında yer almalarından dolayı Sabetaycılar kolaylıkla gündelik yaşamda bir takım avantajlar elde etmişlerdir.

Kimliklerini gizlemelerinin de en önemli nedeni sahip oldukları ekonomik üstünlükleri kaybetme korkusuna dayanmaktadır. Özellikle varlık vergisi sırasında devletin cemaat mensuplarına karşı takındığı olumsuz tavır ve ayrımcılık böyle bir endişenin nedeni olarak algılanabilir. Benim yapmış olduğum araştırmalarda, ailelerin ellerinde halen çok önemli ilk el kaynakları olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak anlamadıkları bir lisanda (İbranice ve Ladino) yazılmış olan bu aile yadigârları maalesef bu korkular nedeniyle gün yüzüne çıkartılmamaktadır. Bu arada yine bana gelen bilgiler doğrultusunda, sanıldığının aksine Sabetaycılar sadece büyük kentlerde yaşamadıkları 1924 mübadelesi sonrasında Bergama, Uşak, Dikili, Soma gibi Ege'deki önemli merkezlere de yerleştiklerini tespit ettim. Bu merkezlerin özellikle günümüzde Türkiye ekonomisinde tasdikları değer düşünülürse araştırmaların ne kadar yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır. Sonuçta bugün bütün karşı çıkışlara ve reddetmelere rağmen bir Sabetayci cemaatin varolduğu açıktır.

Bu cemaat üyelerinin üç farklı bakış açısını bir kez daha belirlemek gerekiyor. Genel olarak ilk iki kusak Sabetayciliğin unutulmuş tarihe mal olması arzusundadır. Üçüncü kusakta da bu fikri destekleyenler olduğu gibi kendini Sabetayci inancın içinde gören ve geleneksel yapıyı muhafaza etmek isteyenlerin yanı sıra tamamen Yahudi olduğuna inananlar da mevcuttur. Dolayısıyla Türkiye'de yaşayan bu gizli ve önemli cemaatin tarihinin bir an evvel antropologlar, sosyologlar ve özellikle de tarihçiler tarafından ele alınması gerektiğine inanıyorum.

Bu yazı, kendisi de bir Sabetayci olan İlgaç Zorlu'nun **Sabetaycılar** adlı sitesinden aynen alınmıştır. İlgaç Zorlu'nun sitesinde konu ile ilgili daha ayrıntılı yazılar bulunmaktadır.

Yahudi Dönemler ve Sabataycılar

Hay Net

Tanım

Müslümanları aldatabilmek amacıyla Müslüman görünüp Yahudiliklerini gizleyen bir Yahudi grubudur. Özellikle Türkiye'nin batı bölgesinde yaşamaktadırlar.

Osmanlı Devleti'nin yıkılmasında, Hilafetin kaldırılmasında, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidarı eline almasında katkı sahibidirler. Hala da İslam'a karşı çeşitli komplolarını sürdürdüler. Toplumlara ele geçirme vesileleri olan ekonomi, kültür ve tanıtma (reklam) alanlarında büyük güçleri vardır.

Ortaya çıkış ve başlıca temsilcileri

Sabatay Sevi (1626-1675): Şibtay Tsvi İspanyol asıllı bir Yahudi'dir. Türkiye'de doğdu ve büyüdü, 1648 yılında bu grubu kurarken İsrailoğulları'nın beklenen kurtarıcısı olduğunu açıklamaktan da geri kalmadı. Sabatay Sevi, tehlikesi artınca Osmanlı makamları tarafından tutuklanır; iddiaları konusunda iddiaları konusunda Müslümanlarla tartışmalara girer, sonra ölüme mahkum edilir; ancak bunu öğrenince, Müslüman olacağını bildirir. Müslüman kisvesi altında Reis-ül Hüccab olduktan sonra da yıkıcı emellerini devam ettirir ve taraftarlarına zahiren Müslüman görünmelerini emreder. Yahudi kalmalarını bu şekilde mümkün olacağını belirtir. Yahudiler arasında çalışmak için devletten izin alır, bu fırsattan istifade ile İslam'ı yıkmak için olunca gücüyle çalışır. Osmanlı makamları Sabatay'ın İslam'ı maske olarak kullandığını on yıl sonra anlayınca onu Arnavutluğa sürer orada da uğradığı saldırı sonucu öldürülür. Ölümünden sonra mensupları da yolu takip etti. Onlar görünüşte Müslüman olmalarına rağmen,

Yahudiler ve Sabatay Sevi'ye bağılıydılar. Türkler'e Türk ve Müslüman olduklarını, Yahudiler'e de Yahudi olduklarını söylerler. Bunlar ikide isim taşıdılar. Birisi Müslüman-Türk, diğeri Yahudi ismidir. Bundan dolayı onlara dönme denilmiş ve bugüne kadar bu adla biline gelmişlerdir.

Bunlardan en çok bilinenleri de şunlardır:

- * Sara: Aslen Polonya'lıdır. Sabatay'ın davasına inanmış ve onunla evlenmiştir.
- * İbrahim Nathan: Halk arasında Sabatay'ın elçisi olarak çalışırdı.
- * Josef Bilosof: Sabatay'ın halifesi ve ikinci eşinin babasıdır. Abdülğafur Efendi adını almıştır.
- * Mustafa Çelebi: Dönmelerin üç fırkasından biri olan Karakaş fırkasının başkanıdır

Temel düşünce ve inançları

Sabatay'ın İsrailoğulları'nın Mesih'i ve beklenen kurtarıcısı olduğuna inanırlar. İddialarına göre, Sabatay'ın eski vücudu göğe yükseldi ve Allah'ın emriyle risaletini tamamlamak üzere cübbe ve sarık giyen melek şeklinde tekrar yeryüzüne indi.

Zahiren Müslüman olduklarını iddia ederler ancak İslam'a karşı Yahudi kinini içlerinde gizlemektedirler. Oruç tutmazlar, namaz kılmazlar ve boy abdesti yapmazlar. Bayramlar gibi bazı münasebetlerle göstermelik mahiyette bazı İslam'i gelenekleri yerine getirirler.

Yirmiden fazla olan bayramlardan biride mum söndürme gecesidir. Bu gece fuhuş işlerler; bu gece sonucu doğan çocuklar mübarek çocuklardır. Osmanlı'ların zamanında kendilerine has giyim şekli vardır. Kadınlar sarı ayakkabı kullanırlar, erkekler ise beyaz külah üzerine yeşil sarık sararlardı.

Kendilerinin başkasına selam vermesi yasaktır. Gençliği bozmak için kadının başörtüsüne saldırırlar, başlarının açılmasını, her türlü İslam'i adabın terk edilmesini ve kız erkek karışık eğitim yapılmasını teşvik ederler.

Menşei

İdeolojileri katışıksız Yahudilik'tir. Yahudilerin kutsal topraklara yeniden dönme arzusu temel arzularıdır. Dolayısıyla Yahudilerin esas özellikleri bunlarda da mevcuttur. Hile, yalan dolan, korkaklık, kalleşlik temel özellikleridir. Müslüman görünmeleri İslam'ı içinden yıkmak içindir. Masonlarla kuvvetli ilişkileri vardır. Dönmelerin büyükleri aynı zamanda Mason'lüğün da ileri gelenleridir. Beynelmilel Siyonizm'in çizmiş olduğu planlar çerçevesinde çalışırlar.

Etkili olduğu bölgeler

Bu hareket daha ziyade Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde Yahudilerle başlatılmış ve tüm dünyanın ilgisini çekmiştir. Bugüne kadar da gelmiştir. Türkiye'de halen etkili tanıtma organlarına sahiptirler. Ayrıca ekonomiye de hakim durumdadırlar.

Devlet dairelerinde hassas mevkiler onların adamlarıyla doludur. Müslüman Türkiye'nin sekülerist bir devlet olması için bulundukları mevkilerden yararlanarak çok çalışmışlar, hala da çalışmaktadırlar. Aldattıkları bir çok Müslüman genci kendi hedefleri için kullanmışlardır.

Bugün meşhur bir çok siyasetçi ve bürokrat ile zengin Sabayatçı'dır. Yani dönmedir. Asla dönme olduklarını itiraf edemezler.

Kaynak: Günümüz Din ve Fikir Hareketleri Ansiklopedisi.
311. sayfa 1. baskı Risale Yayınları 1990

Dönmelerle ilgili özellikle Geyik yayınlarından bir çok kitap çıkmıştır. Dönmelerin Nüfus kağıtlarında dini İslam yazmak'tadır. Ancak bir istisnası vardır. Bu konuda uzun uğraşlar veren Ilgaz Zorlu mahkeme kararıyla 2001 Ocak ayında nüfus kağıdına Yahudi olarak yazdırdı. Artık Ilgaz Zorlu'nun nüfus kağıdında Yahudi yazıyor.

Yahudi Gizemciliği ve Kabbala

Derleyen: Thamos (Geometri)

Giriş

Kabbala, XII. yüz yıldan başlayarak Yahudi gizemciliğini tümüyle etkisi altına almış olan ezoterik bir akımdır. Her zaman temelde sözlü bir gelenek olan Kabbala, İbranice'de sözcük anlamı olarak da "gelenek" karşılığını taşımaktadır. Gizemci deneyimlerin içerdiği olası kişisel tehlikelerden kaçınabilmek amacıyla, Kabbala öğretisine ve uygulamalarına inisiyasyon mutlaka bir önderin, bir yol göstericinin gözetim ve denetiminde gerçekleştirilmelidir. Her yönüyle gizemci bir öğreti olan Kabbala'nın, özünde Tanrı'nın Musa'ya aktardığı "ilâhî vahy" olan Torah'ın (Tevrat) yazılı olmayan gizli bilgilerini içerdiği ileri sürülmüştür. Yahudiliğin temel ilkesinin Musa yasalarına uyum olmasına karşın, Kabbala'nın insana doğrudan Tanrı'ya ulaşma yollarını sağladığı varsayılmıştır. Bu bakımdan Kabbala, bir çokları tarafından tehlikeli biçimde kamutanrıcı (panteist) ya da sapkın olarak nitelendirilen gizemci yaklaşımlar içeren bir dinsel boyutu Yahudiliğe katmıştır.

Köken

Kabbala'nın kökeni İ.S. I. yüz yılda Filistin'de filizlenen "Merkava" (ya da Merkabah) gizemciliğine kadar geri götürülebilir. Merkava gizemciliğinde temel uğraş, Eski Ahit'te peygamber Ezekeil'in düşlediği "ilâhî taht" ya da "araba" (merkava) hakkında derin düşüncelere dalmak ve bu sayede çöşku içinde kendinden geçmektir.

VII. ve XII. yüz yıllar arasında uygulama alanı Filistin'den Babilonya'ya kayan ve yoğun biçimde Gnostik inançların etkisi altında kalan Merkava gizemciliğinde asıl amaç, Tanrı'nın tahtını ve göksel düzeni düşleyebilmektir. Gizemci Merkava yazımında, çöşku içindeki ruhun yükselişi, düşman meleklerle dolu "yedi küre"yi ya da "yedi gök katını" aşmak için yapılan tehlikeli bir yolculuk olarak tanımlanmaktadır. Ruhun bu yolculuktaki amacı, merkava'nın üzerinde bulunan ilâhî tahta ulaşmaktır.

"Tzenu'im" adı verilen Merkava uygulayıcıları, özel ahlâk niteliklerine sahip olan az sayıda seçkin kişilerdi ve sürekli oruç tutarak kendilerini gizemci deneyimlere hazır tutmaları gerekiyordu. Bu seçkinlerin yapacağı başarılı bir düşsel yolculuk için her şeyden çok "mühür" olarak tanımlanan bazı büyülü sözlerin ve formüllerin kullanımı zorunluydu. Bu büyülü sözler, her bir gök katının kapısında bekçilik yapan melekleri yatıştırmak için gerekiyordu. Hatalı bir "mühür" kullanımı, önemli yaralanmalara, hattâ korkunç ölümlere yol açabilirdi.

Talmud'a göre, Merkava uygulamasına kalkışan dört kişi arasından biri ölmüş, diğeri delirmiş, öteki dinden çıkmış ve yalnızca Rabbi Akiba ben Joseph gerçek bir düşsel deneyime nail olmuştur. Merkava uygulayıcıları kimi zaman "Doğaüstü Dünyanın Gezginleri" olarak da adlandırılırlardı. Bu gizemci akımın en eski iki yazımsal kaynağı; Rabbi Akiba'ya ait olduğu sanılan "Küçük" ve Rabbi Ishmael ben Elisha'ya ait olduğu sanılan "Büyük" metinlerdir. Ayrıca, "Enoch'un Kitabı" ve Tanrı'nın oldukça abartılı antropomorfik (insan biçimli) betimlemelerini içeren "Shi'ur Qoma" (İlâhî Boyutlar) adındaki metinler de Merkava geleneğine aittirler.

Sefer Yetzira

Kabbala geleneğinde III. ve VI. yüz yıllar arasında ortaya çıkmış olan ikinci basamak "Sefer Yetzira" (Yaratılış Kitabı) adlı kitaptır. Sefer Yetzira, büyü ve evrenbilim (kozmozoloji) konusunda bilinen en eski İbranice eser olup evrenin, İbrani alfabesinin 22 harfi ile "Sefirot" adı verilen 10 ilâhî rakkamdan yaratıldığını anlatmaktadır. Harfler ve rakkamlar birlikte Tanrı'nın evreni yaratırken kullandığı "gizli bilgeliğin 32 yolu"nu oluştururlar.

Sefer Yetzira'nın, hatalı olarak Hz. İbrahim'e ait olduğu da ileri sürülmüştür. Bu nedenle kimi zaman kitabın adı "Otiyyot de Avraham Avinu" (İbrahim Babamızın Alfabesi) olarak geçer.

Yetzira, sonraki dönemlerde Yahudiliği derinden etkileyecek olan "sefirot" kavramını ortaya atmıştır. Çoğul olan Sefirot sözcüğü İbranice'de "sayılar" anlamına gelmektedir. Sözcüğün tekil biçimi "Sefira" ya da "Sephira"dır (yani şifre).

Yetzira'ya göre Sefirot, yaratıcı Tanrı'nın kendini gösterdiği on ayrı oluşum ya da güç olarak yorumlanabilir. "En Sof" adı verilen "Bilinmeyen Sonsuz Tanrı"dan yansıyan on ayrı aşama bulunduğu ileri sürülmektedir. Böylece her sefira, Tanrı'nın ayrı bir yaratıcı niteliğini ifade etmektedir. Kabbala'ya göre her sefira'nın bir başka sefira ile olan bağlantısı yaratılışın ritmini oluşturmaktadır. Kabbala'da, Sefirot'un gizemci yapısı ve kesin işlevi en sık tartışılan konudur. Bu tür spekülasyonların tümüyle sapkınlık olduğu yolundaki sert eleştirilere karşın, sefira'lar Kabbalacı gizemciliğin temel ilkesini oluştururlar.

Sefira'lar sırasıyla; "keter'elyon" (yüce taç), "halhama" (bilgelik), "bina" (zekâ), "hesed" (sevgi), "gevura" (kudret), "tif'eret" (güzellik), "netzah" (sonsuzluk), "hod" (görmek), "yesod" (temel) ve "malkhut" (krallık) olarak sıralanırlar. Sefira'lara; adımlar, ilkeler, nitelikler, taçlar gibi başka isimler de verilmiştir.

On adet sefira'nın içindeki ilk dörtlü grup evrensel elementleri (Tanrısal Ruh, Hava, Su ve Ateş), kalan altılı grup ise yönleri (Sağ, Sol, Ön, Arka, Yukarı, Aşağı) simgelemektedir. Sefirot ile birlikte alfabenin harfleri, insan bedeninin çeşitli kısımlarına denk gelmekte ve böylece insanı yaratılışın mikrokozmosu biçimine dönüştürmektedir.

Sefer ha-Bahir

Kabbala'nın bir diğer önemli metni, XII. yüz yılda ortaya çıkan "Sefer ha-Bahir" (Parlaklık Kitabı) adlı eserdir. Bu kitabın, ezoterik Yahudi gizemciliği ve genel olarak Yahudilik üzerindeki etkisi derin ve kalıcı olmuştur. Bahir, yalnızca Sefira'ları yaratılışın ve evrenin sürekliliğinin araçları olarak yorumlamakla kalmamış, aynı zamanda "Gilgul" (ruh göçü) gibi kavramları da ortaya atarak yoğun bir gizemci simgecilik katkısıyla Kabbala'nın temellerini güçlendirmiştir. Bahir, aslında Eski Ahit'in geniş kapsamlı bir simgesel yorumudur ve dayandığı temel motif, İbrani alfabesindeki harflerin ses ve biçimlerinin gizemli anlamlarıdır.

Kitabın ilk olarak, XII. yüz yılın ikinci yarısında Fransa'nın Provence bölgesinde ortaya çıktığı sanılmaktadır. Oysa Kabbalacılar Bahir'in çok daha eskiden kaldığını ve ilk uygulamalarının İ.S. I. yüz yılda Rabbi Nehunya ben Haqana'ya ait olduğunu ileri sürerler. Ayrıca, kitapta yer alan bazı ifadelerin ise "Tannaim" adı verilen III. yüz yıl Yahudi bilgincilerinden aktarıldığını savunurlar. Orta Çağ'dan kalma el yazmaları üzerinde yapılan nesnel bir değerlendirme Bahir'in yazarının, Doğu'dan Avrupa'ya daha önceden gelmiş bulunan bazı gizemci kavram ve metinleri eserine eklediğini ortaya koymuştur.

İbranice ile Aramice karışımı bir dille yazılmış olan Bahir, oldukça düzensiz ve genellikle bulmacamsı yapısına karşın, yoğun bir gizemci simgecilik Kabbala'ya ve Kabbala yoluyla da Yahudiliğe başarıyla sokmuştur. Çağdaş Yahudi araştırmacı Gershom Gerhard Scholem, bu gizemci simgecilik Kabbala'nın

Yahudi dinsel düşüncesi üzerindeki en önemli etkisi olarak değerlendirmiştir. Örneğin Bahir, evrenin yaratılması ve varlığını sürdürmesini gizemli bir biçimde simgeleyen on adet "Tanrısal Oluşum"un bilinen en eski açıklamasını içermektedir. Kendi içinde üç adet üst ve yedi adet alt belirtiyi ayrılan bu on "söylem" (Ma'amarot), Kabbala'daki ünlü "Sefira'lar" olarak tanımlanmıştır.

Bahir, aynı zamanda, Kabbalacı kuramlar arasına "Ruh Göçü" (Gilgul) kavramı ile Tanrısal yaratma gücünü simgeleyen "Kozmik Ağaç" düşüncesini de eklemiştir. Ayrıca kötülük kavramının da, Tanrı'nın kendisinde bulunan bir temel ilke olduğu da Bahir'de belirtilir. Eserin son bölümü, "Büyük Gizem" (Raza Rabba) adlı eski bir gizemci metinden alıntıdır. Kabbalacılar, Bahir'in içerdiklerini buyruk olarak kabul ederler; oysa Bahir bir çok Yahudi din adamı tarafından sapkın olarak nitelendirilmektedir.

Sefer ha-Temuna

İlk olarak XIII. Yüz yılda İspanya'da ortaya çıkan "Sefer ha-Temuna" (İmge Kitabı), yazarı bilinmeyen İbranice bir eserdir. Temuna, İbranî alfabesinde bulunan harflere mistik anlamlar yükler ve Tevrat'ın insan gözü ile görülemeyen bazı bölümlerinin olduğunu ileri sürer.

Temuna'nın en önemli katkısı Kabbala'ya "Kozmik Devirler" (Shemittot) kavramını eklemesidir. Buna göre, her kozmik devir, kendine denk düşen Tanrısal niteliklerle uyumlu ayrı birer Tevrat yorumu getirmektedir. Temuna'nın içeriği, Tanrı'nın niteliklerinden "kayra", "yargı" ve "insaf" tarafından yönetilen ilk üç "Shemittot" üzerinde yoğunlaşmıştır. Sonuç olarak, sözü edilen her üç devir ayrı birer Tevrat'a sahiptir ve henüz "yargı" dönemini yaşamakta olan insanlık, Tevrat'ı bir buyruklar ve yasaklar dizisi olarak algılamaktadır. Tevrat'ın Temuna tarafından böyle görelî bir biçimde yorumlanması, XVII. yüz yılda Osmanlı toprakları üzerinde ortaya çıkan ve mesihçi bir akım olan "Sabetaycılık" düşüncesini kuvvetle etkilemiştir. Sabetaycılığın temel kuramı, Tevrat'ın ancak görünürde oratadan kaldırılması ile gerçek amacına ulaşacağı biçimindedir. Temuna'dan kaynaklanan bu kuram, Yahudiliği kesin kuralları olan bir din olarak değil, her farklı devirde ayrı kuralları olan bir inanç olarak görmektedir.

Sefer ha-Zohar

Bazı Kabbalacılar tarafından Tevrat'a rakip olacak ölçüde kutsallık atfedilen ünlü "Sefer ha-Zohar" (Görkemin Kitabı) da ilk olarak İspanya'da ortaya çıkmıştır. Genel olarak, yaratılışın gizemini ve Sefira'ların işlevlerini anlatan Zohar ruh, kötülük ve yaratılış gibi konularda gizemci kavramlar geliştirmektedir. Çoğunluğu Aramice olan ve XIII. yüz yılda yazılmış olan bu kitap, ezoterik Yahudi Mistisizminin ya da Kabbala'nın klâsik metni olarak değerlendirilmektedir. Yahudi dininde, ezoterik gizemciliğin İ.S. I. yüz yıldan başlayarak işlenmesine karşın, Zohar geleneksel gizemci yaklaşımlara XIV. Yüz yıldan sonra yeni bir canlılık ve hız getirmeyi başarmıştır.

Zohar, yedi ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin en geniş olanı, Eski Ahit'in ilk beş kitabı (Tevrat) ile Ruth ve Süleyman'ın Özdeyişleri bölümlerinde yer alan kutsal metinlerin "içsel" (gizemci, simgesel) anlamlarını işlemektedir. Zohar'da, tümü Simeon ben Yohai (İ.S. II. yüz yıl) ve öğrencilerini merkez alan oldukça uzun vaazlar, kısa söylev ve öyküler yanyanadır. Zohar, yazar olarak Simeon'un adını özellikle vermekten de, çağdaş araştırmacılar eserin büyük bir bölümünün Moses de Leon (1250-1305) tarafından yazıldığına ikna olmuşlardır. Yine de, elde bulunan metinde bazı eski mistik yazılardan alıntılarının kullanıldığı olasılığı göz ardı etmemektedirler.

Luria Kabbalası

1492 Yılında İspanya'dan sürülmelerinden sonra, Yahudilerin dünyanın sonu ve mesihin gelişine dair beklentileri giderek yoğunlaştı ve bunun sonucu olarak Kabbala'ya duyulan ilgi büyük ölçüde arttı.

İşte böyle bir manevi ortamda, XVI. yüz yılda Kabbala'nın tartışmasız merkezi durumuna, gelmiş geçmiş en büyük Kabbalacı olarak kabul edilen Isaac ben Solomon Luria'nın yaşadığı, Galile'deki Safed kenti ulaştı.

"Arslan" (ha-Ari) lâkabıyla da anılan Luria, 1534 yılında Osmanlı topraklarında bulunan Kudüs'te dünyaya geldi. Yaşamı hakkında temel kaynak, yazarı bilinmeyen "Ari'nin Yaşamı" (Toledot ha-Ari) adlı bir biyografidir. Luria'nın ölümünden yaklaşık yirmi yıl sonra yazılan ve yayınlanan bu yapıt, Luria hakkında gerçek ve hayalî ögeleri rastgele bir araya getirmiştir.

Toledot'a göre Luria'nın babası erkenden ölmüş ve annesi küçük oğlu ile birlikte Mısır'a, varlıklı ailesinin yanına göç etmiştir. Luria, önceleri dinsel bir eğitim almış ve Yahudi hukukunu (Halakha) incelemiştir. Henüz çok genç iken, ünlü hukukçu Isaac ben Jacob Alfasi'nin "Sefer ha-Halakhot" adlı kitabına yorumlar kaleme almıştır. Luria'nın gençliğinde ticaret ile uğraştığı da bilinmektedir.

Kısa süre sonra Luria'nın tüm ilgisi Yahudi mistisizmi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu dönemde herşeyden elini eteğini çekip, amcasının Nil üzerinde bir adada bulunan evinde yedi yıl kadar yalnız yaşamıştır. Erken dönem Kabbalacılarını inceledikten sonra, zamanla tüm araştırmalarını Zohar'a yönlendirmiş, döneminin en ünlü Kabbalacısı olan Cordovero'nun yapıtlarını okumuştur. Luria'nın ilk yapıtı, Zohar'ın bir bölümü olan "Gizlilik Kitabı" (Sifra di-Tzeni'uta) hakkında yazdığı yorum olmuştur. Bu yorum, tümüyle klâsik Kabbala'nın etkisinde olup, ileride Luria Kabbalası diye anılacak olan özgün öğretisinden hiç bir iz taşımamaktadır.

1570 Yılında Luria, Cordovero'nun öğrencisi olmak için Kabbalacı akımın merkezi haline gelmiş olan Safed'e göç etmiştir. Öğrenciliği sırasında, kendisi de yeni bir sistemle Kabbala dersleri vermeye başlamış ve etrafına çok sayıda öğrenci toplamıştır. Bu öğrenciler arasında, sonradan Luria'nın öğretilerini yazıya dökerek olan Hayyim Vital en yeteneklisi olmuştur. Luria'nın Kabbala öğretisi yalnızca ezoterik bir çevreye yönelmişti, araştırma ve derslerine herkesin katılmasına izin vermiyordu. Zamanının çoğunu öğrencilerinin eğitimi için harcarken, geçinebilmek için o dönemde Safed'de oldukça canlı olan ticaret uğraşını da sürdürmekteydi.

Luria'nın Safed'e geldiği ilk günlerde, Cordovero'nun çevresinde toplanmış bulunan Kabbalacılar, belirli ritüelleri uyguladıkları farklı bir yaşam tarzı geliştirmişlerdi. Örneğin, Şabbat (cumartesi) günlerinde kırlara çıkarak "Sabbath Kraliçesi" adıyla kişileştirdikleri günü kutlardı. Luria'nın gelişiyile, bu gezintilere "Kavvanot" (meditasyon) ve "Yihudim" (birleştirme) gibi yeni uygulamalar eklendi. Aslında bu ritüeller, ruhların Mesih'in gelişine kadar içinde yaşamaya mahkum oldukları kirli kabuktan (Kelipot), yani bedenlerinden, manevî olarak sıyrılmayı sağlayan bir tür günahattan arınma eylemleriydi.

Luria'nın kişiliğinin güçlü etkisi, Safed kentine yoğun manevî bir atmosfer, mesihçi bir gerilim ve bir yaratıcılık ateşi getirmişti. İçtenlikle dine bağlılık ve dünyadan el etek çekiş Kabbalacıların yaşam özellikleri haline gelmişti. Safed'de yaşayan herkes, Zohar'ın yorumundan hareketle, Mesih'in 1575 yılında Galile'de ortaya çıkacağını inanmıştı.

Safed'de yaşadığı kısa süre içinde - ölümüne kadar geçen iki yıl süresinde - Luria, Yahudi mistisizmine yeni unsurlar ekleyen, çok yönlü ve verimli bir Kabbala dizgesi kurmayı başardı. Zohar'ın ilk bölümünün bir yorumunu içeren oldukça kısa bir metnin dışında, kendi öğretisini asla kaleme almadı. Luria, 1572 yılının Ağustos ayında bir salgında yaşamını yitirdi.

Bugün Luria Kabbalasını diye bilinen, Luria'nın ölümünden sonra Hayyim Vital tarafından derlenerek yazıya dökülen ve Luria'nın öğretilerini içeren oldukça kapsamlı bir koleksiyondur. Bu yapıt, tüm Yahudi mistisizmini etkileyen yeni bir düşünce akımı oluşturmuştur. Luria Kabbalasını, bir yaratılış kuramı ile buna bağlı olarak evrenin giderek yozlaştığı düşüncesini ileri sürer ve özgün uyumu yeniden oluşturmak için pratik bir yöntem önerir. Yaratılış kuramı üç temel kavrama dayanmaktadır: "çekilme" (Tzimtzum), "kapların kırılması" (Shevirat ha-Kelim), "restorasyon, tamirat" (Tiqqun). Sonsuz (En Sof) olan Tanrı, yaratılışa yer açabilmek için, yeni oluşan uzaya yayılan bir ışık biçiminde, kendi içine doğru çekilmiştir. Sonradan bu sonsuz Tanrısal Işık, sonlu kapların içine hapsolmuş ve gerilime dayanamayan kaplar kırılarak, evrene kötülük ve uyumsuzluk yayılmıştır. Artık dünyayı kötülükten arındırma ve hem kozmosu, hem de tarihi kurtarmak için mücadele etmek gereklidir. "Tiqqun" aşamasında, Tanrı'nın krallığı yeniden kurulacak, ilahî parlaklık kaynağına geri dönecek, Tanrısal Işığın en yüksek formu olarak "ilksel insanı" simgeleyen "Adam Kadmon" yeniden doğacaktır. İnsanoğlu bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Zira dualar sırasında uygulanan çeşitli "kavannot"lar ve sözcüklerin gizli kombinasyonlarının mistik söylenişleri, ilksel uyumun yeniden kurulmasına ve "Tanrısal İsmi" yeniden birleştirmeye yöneliktir.

Luria Kabbalasının etkisi büyük olmuştur. Hem XVII. yüzyılda gelişen Sabetay Sevi akımı, hem de XVIII. yüzyılda ortaya çıkan aşırı sofı ve gizemci Hasidizm akımı üzerinde önemli bir rol oynamıştır.

Sabetay Sevi

1626 Yılında İzmir'de dünyaya gelen Sabetay Sevi, genç yaşlardan başlayarak kendini Yahudi mistisizmine, Kabbala'ya kaptırmıştı. Bilincini yitirdiği, coşkulu dönemler yaşıyordu. Güçlü kişiliği ile çevresine bir çok mürit toplamayı başarmıştı. Henüz yirmi iki yaşında iken, Kabbalacı yorumlara dayanarak, kendisinin beklenen mesih olduğunu ilân etti.

Gelişmelerden huzursuz olan hahambaşılık, Sevi'yi İzmir'i terk etmeye zorladı. Sevi önce eski bir Kabbala merkezi olan Selânik'e, sonra İstanbul'a gitti. Başkent'te, saygıdeğer ve ünlü bir vaiz olan Abraham ha-Yakini ile karşılaştı. Yakini'nin elinde Sevi'nin mesih olduğunu doğrulayan Kabbalacı bir kehanet belgesi vardı. Kısa süre sonra İstanbul'dan da ayrılan Sevi, önce Kudüs'e ve sonra Mısır'a gitti. Kahire'de Osmanlı valisinin hazinedarı olan güçlü ve varlıklı Raphael Halebi'yi kendi davasına inandırdı.

Malî destek sağlamış olarak, yandaşlarından oluşan bir maiyet ile Kudüs'e muzaffer bir biçimde geri döndü. Burada, Gaza'lı Nathan adında yirmi yaşlarında bir öğrenci, Yahudi geleneklerinde yer alan "Mesih'in Müjdecisi" rolünü üstlendi. Nathan, coşku içinde, İsrail devletinin yeniden kuruluşunun çok yakında gerçekleşeceğini ve Sevi'nin zaferi ile dünyanın kurtulacağını herkese duyurdu. Nathan, Kabbala hesaplarına dayanarak, kıyamet günü için 1666 yılını bildirdi. Ancak, Kudüs hahamları tarafından tehdit edilen Sevi, 1665 yılında sevinçle karşılandığı İzmir'e geri döndü. Bir kaç yıllık süre içinde, Sabetaycılık akımı hızla güçlenerek Venedik, Amsterdam, Hamburg, Londra ve bazı Kuzey Afrika kentlerine kadar yayıldı.

1666 Yılı başlarında, İstanbul'a giden Sevi, Osmanlı yetkilileri tarafından tutuklandı. 16 Eylül günü Edirne'de Padişah'ın huzuruna çıkarıldı. Önceden ölümle tehdit edildiği için, Sevi din değiştirerek Müslüman olmayı kabul etti. Padişah, Sevi'nin adını Mehmet Efendi olarak değiştirdi ve yüksek bir maaşla kapıcıbaşı görevini verdi. Ancak, bu din değiştirme olayı, müritlerinin çoğunu hayal kırıklığına sürükledi. Zamanla itibarını yitiren Sevi, sürgün olarak gönderildiği Arnavutluk'ta 1676 yılında öldü.

Sevi'yi din değiştirmesine karşın terk etmeyerek etrafında toplananlardan oluşan Sabetaycılık adı verilen akım, Sevi'nin dinsel yetkileri hakkındaki aşırı iddiaları ile sonradan din değiştirerek Yahudi inancına ihanet etmesi çelişkisini giderme çabası içindedirler. Sadık Sabetaycılar, Kabbalacı bir yaklaşımla,

Sevi'nin din değiştirmesini mesihliğinin geręekleřmesi için atılması gereken son adım olarak yorumlarlar. Bu nedenle, önderlerini izleyerek Müslümanlığa geçmişlerdir. Bu dönmeler (din değiştirenler) için, kişinin kendini kalpten Yahudi hissetmesi önemlidir ve görünürde uygulanan Müslümanlığın ve biçimsel eylemlerin değeri yoktur. Zohar'ın Luriacı yorumundan yola çıkarak, bir çeşit "Kutsal Günah" kuramına ulaşan Sabetaycılar, Torah'ın amaçlarının tam olarak gerçekleşmesinin ancak, manevî olmayan eylemler sonucunda Torah'ın görünüşte ortadan kaldırılması ile olanaklı olacağını ileri sürerler.

Hasidizm

Eğer engellenmemiş olsaydı, Sabetaycılığın Yahudi dininin sonunu getireceğini ileri süren din tarihçileri bulunmaktadır. Sabetay Sevi'ye odaklanan mesihçi beklentilerin yaratığı dş kırıklıklarına karşın bu akım, yalnızca bazı ileri görüşlü din adamlarının teozofik amaçlarını yanıtlamakla kalmayıp, Talmudistlerin kuru yorumlarıyla yetinmeyen ve yönetici sınıfların sosyo-ekonomik baskısından bunalan Yahudi kitlelerinin gereksinimlerini de karşılamıştır. Benzeri bir durum Litvanya, Belorusya ve Ukrayna topraklarını da içeren Lehistan Krallığı için de geçerli olmuştur. XVIII. Yüz yılda ortaya çıkan ve Luria Kabbalasını kendi düşünsel kuramlarının temeli olarak alan Hasidizm akımı Lehistan'da etkin olmuştur.

Hasidizm, olası en düşük düzeyde bir örgütlenme ile yoğun biçimde propaganda ve vaaz yöntemlerini kullanan, bilgili yelerdenoluşan kk gruplara dayanan bir kitle akımıdır. Söylentilere göre, Hasidizm akımının kurucusu "İyi Adın stadı" (Ba'al Shem Tov - Tanrı'nın dile getirilemez adını bilen kişi) lâkabıyla tanınan Israel ben Eliezer'dir. Eliezer 1700 dolaylarında dünyaya gelmiş ve 1760 yılında Güney Polonya'da ölmüştür. Kendi döneminin ortodoks Yahudiliği hakkında iyi bir eğitime sahip olmamasına karşın, olağanüstü manevî nitelikleri olan ve yalnızca sıradan insanları değil, entellektüel kesimi de yandaşları arasına alabilen etkileyici bir kişiliğe sahipti. Hakkındaki efsanelerin yoğunluğu, büyük olasılıkla hiç bir zaman sistemli biçime dönüştüremediği kişisel öğretisi üzerine ayrıntılı bilgi edinmeyi engellemiştir. Doğu Avrupa Yahudiliğinde XVIII. yüz yılda etkinlikleri giderek yoğunlaşan gezgin vaizlerin yöntemlerinden esinlenen Eliezer, öğretisini yaymak için, gündelik yaşamdan ve folklordan aktardığı öyküleri kullanarak kutsal metinleri yorumlama yöntemini benimsemişti. Bu yöntem Hasidizmin değişmez niteliklerinden biri olacaktır. Ancak, akımın tüm otantik kuramlarının ve öğretilerinin, bu tür öykü ve fıkralara yansıdağını düşünmek abartılı bir yaklaşım olur. Temel ğreti alışmaları, Hasidik hahamlarca Torah zerine verilen haftalık vaazlarda ve ritüellerde ifadesini bulur. Neredeyse her haham, kendine özgü ekleme ve yorumlarla Hasidik öğretiye etkilemiştir. Bu nedenle, akımın ilk üç nesli kapsayan döneminde, Hasidizm ğretisi büyük ölçüde çeşitlenmiş ve farklılaşmıştır. Yine de, Hasidizm akımının ortak temel çizgilerini belirlemek olanaklıdır.

Kuramsal olarak, Hasidizmin kökleri Luria Kabbalasından ıkmaktadır. Ancak, Hasidizme özgü olan kavram "Tanrı ile birlikte olmak" (Devequt) kavramıdır. Devequt, tüm Yahudiler için bir amaç ve değişmez bir görevdir ve her koşul altında insan varlığının tümüyle manevî değerlere dayanmasını gerektirmektedir. Bu gereklilik, Kabbala'nın düşünsel kavramlarının yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılar. Tüm ağırlık, inanan kişinin i yaşamına verilmelidir. Kozmik dramın sahnesi artık Sefira'lar evreni değil, insanın iç yaşantısıdır. Buna ek olarak Hasidizm, Luriacı "restorasyon" (Tiqqun) ğretisinin bir parçası olan diğer bir gerekliliği de toplumsal bir gerçeklik biçimine dönüştürür: grubun dinsel yaşamı ve örgütlenmesinin merkezine, tartışılmaz bir yetkeyi, doğaüstü güçleri olan bir nderi, "Tzaddik"i yerleştirir. Böylece Hasidizm, başarılı olduğu her yörede, tartışmasız bir manevî yenilenme yaratmıştır. Oysa madalyonun diğer yüzü, giderek kişisel kültür biçimine dönüşen hahamlar arası çekişmelerin varlığını, Hasidik toplulukların kendilerini çevreleyen toplumdan soyutlandığını, bunun yarattığı kötü sosyo-ekonomik koşulları ve kendilerini soyutlayan Yahudilere karşı oluşan düşmanlığı ortaya koymaktadır.

İlk günlerinden başlayarak Hasidizm, Sabetaycılığın etkisiyle aşırı hassaslaşan resmî Talmudçu Yahudi yetkililerinden büyük direnç görmüştür. Hasidizm yandaşlarının ritüelik kurallara sıkı sıkıya bağlı davranışları, "Rakipler" (Mitnaggedim) tarafından kabul edilemeyecek bazı özellikler göstermekteydi: Tzaddik'e koşulsuz boyun eğmeleri, sinagoglara devamsızlık yaparak kendi aralarında toplanmaları, dinsel törenlerin değiştirilmesi, gündelik giysilerle dua edilmesi, Talmud'un incelenmesi yerine gizemci meditasyonun yeğ tutulması bu özelliklerin önde gelenleriydi. Yine de, Hasidizm ile Talmudizm arasındaki bu çekişme bir bölünmeyle sonuçlanmadı. Üç nesil boyunca süren çekişme yerini, açıkça dile getirilmemiş, kendiliğinden bir uzlaşmaya bıraktı. Ancak, iki taraf da aralarındaki farklılıkların silinmemiş olduğunun bilincindeydiler. Varılan bu uzlaşma, genel olarak Hasidizmin yararına olmasına karşın, Hasidizmin eğitim konusunda bazı tavizler vermesine yol açtı.

Hasidik grupların iç örgütlenmeleri, II. Dünya Savaşı'nın Doğu Avrupa Yahudiliği üzerindeki yıkıcı etkilerine karşın, ayakta kalabilmelerini sağladı. Savaş sonrasında, tüm önemli Hasidizm merkezleri Amerika'ya taşınmak zorunda kaldı. Hasidizm, hem ekonomik nedenler ile, hem de Sionizm'e ve İsrail Devletine karşı neredeyse düşmanlığa varan tutumundan dolayı, Filistin yerine Amerika'yı tercih etti. Bu gün, Amerika'da Hasidizme bağlı en ünlü ve en etken grup, merkezi New York'ta bulunan ve Rusya'daki tanınmış Lyubavichi Hasidizm okulundan adını alan Lubavitcher'lerdir.

Sonuç

Çağdaş Yahudiliğin manevî yaşamı ve düşünceleri üzerinde Kabbala'nın oynadığı rol, eskiye oranla bir hayli azalmış olmasına karşın, hiç de azımsanacak bir düzeyde değildir. Bugün, gerçek anlamıyla yaşayan bir Kabbalacı akımdan söz etmek olanaklı değildir. Yine de, Abraham Isaac Kook (1865-1935) gibi yazarların kişisel çabaları hâlâ etkili olmaktadır. Ayrıca, iki Dünya Savaşı arası dönemde "Batılılaşmış" Yahudiler üzerinde güçlü bir etki yaratan Martin Buber'i (1878-1965) ve dinsel düşüncenin reformu konusunda Hasidizm propagandası içeren çalışmalarını belirtmek gereklidir. Polonyalı bir Yahudi olan Abraham Joshua Heschel (1907-1972) de önemli etkinliğe sahip kişilerdendir.

Yahudi gizemciliği, Yahudiler dışındaki ulusların düşünsel yaşamları üzerinde de etkin olmuştur. Özgün amaçlarından saptırılan Kabbala, Yahudiliğin sınırlarını aşmış, Rönesans döneminden başlayarak Hristiyan toplumunda da bazı düşünce akımlarının doğmasına yol açmıştır. "Hristiyan Kabbalas", İspanya ve İtalya'da din değiştirip Hristiyanlığı kabul eden Yahudilerin etkisiyle, XV. yüz yılda doğmuş ve Kabbalacı belgelerde Hristiyan inancının gerçeklerini bulduğunu ileri sürmüştür. Böylece, bir çok Hristiyan Hümanist düşünür, Yahudi gizemciliği ile uğraşmaya koyulmuş ve bazıları Kabbala hakkında geniş bir bilgiye ulaşabilmiştir. Bu kişiler arasında Giovanni Pico della Mirandola (1463-1494), Egidio da Viterbo (1465-1532), Johannes Reuchlin (1455-1522) ve Guillaume de Postel (1510-1581) en önde gelenlerdir. Reuchlin'in kaleme aldığı "De Arte Cabbalistica" (1517) adlı yapıt, Yahudi olmayanların anlayabileceği bir dille yazılmış olan ilk Kabbala açıklama kitabıdır. XVI. Yüz yıldaki gizlici (okült) düşünüler, XVII. ve XVIII. yüz yıllardaki doğa felsefesi, Masonluğun ideolojisini renklendiren bazı motifler ve günümüzde yeniden gündeme gelen gizlici ve teozofik kuramların tümü Kabbalaya odaklanılmışlar, gerçek anlamını ve ruhunu yakalayamamışlar da, ondan aktarmalar yapmışlardır.

Zor soru: Yahudilik nedir?

Sabatay Zvi'nin tüm haramları helal kılan laik-mistik 'ibahi' anlayışıyla

Öncelikle söyleyelim ki, "Yahudi" isimlendirmesi, doğru ve manipülatif olmayan bir isimlendirmedir. Çünkü, Yahudiler'in kendileri için benimsedikleri isim budur. Yahudiler'in kendileri için benimsediği ismin 'olumsuz' olduğu önkabulünden yola çıkarak, ısrarla 'Yahudi' yerine 'Musevi' ismini ikame etmeye çalışmak, bir kamuflaj değilse, 'tanıyıcı' değil 'tanımlayıcı' bir mantığın ürünüdür; manipülasyonun 'olumlu' gerekçelerle yapılması, onun manipülasyon olduğu gerçeğini değiştirmez.

Musevilik, belki İsrailoğulları'nın Yahudileşme'den, yani 'gelenek' oluşmadan önceki otantik dönemlerine verilebilecek bir isimdir. Gelenek kavramı Yahudiliğin, son 400 yıl hariç tüm Yahudi tarihine damgasını vuran 'merkezi kavram'dır.

Yahudilik bir dini kimlik midir, etnik kimlik midir? Yalnızca "dini kimliktir" dersek, Yahudi bir anadan doğmayanın neden Yahudi olmadığını, Yahudilik'te neden İslam'da olduğu gibi bir 'davet' ya da Hıristiyanlık'ta olduğu gibi bir 'misyoner' kurumu olmadığını açıklayamayız. Onun içindir ki, Yahudilik, 'misyoner' boşluğunu 'Masonluk' gibi, Yahudiliğe değil, "Yahudiliğe hizmete" davet eden taşeron örgütler aracılığıyla doldurmaya çalışmıştır. Esasen, genel kurala göre Yahudi bir anadan doğmayan Yahudi olamaz. Yahudiliğin, genel etnik anlayışın aksine 'anne merkezli' olması hayli anlamlıdır.

Hiç kuşku yok ki, Yahudi tarihi konusunda eser veren hemen tüm uzmanların da kabul ettiği gibi, Hz. Musa'nın Mısır'dan çıkışında ardına takılan mü'min topluluğun içinde İsrailoğulları soyuna mensup olmayanların sayısı hayli yekun tutmaktaydı. Kur'an'ın aktardığı Mısırlı sihirbazların iman etme olayından da, bu sonuç çıkmaktadır.

Bu tarihi gerçeklerden, Hz. Musa'yı ve mü'minlerini 'Yahudi' diye isimlendirmenin doğru olmadığı anlaşıldığı gibi, Hz. Musa'nın mesajını salt dini olmaktan çıkarıp etnik kimliğe dönüştürme sürecini 'İsrailoğulları'nın Yahudileşme süreci' olarak algılamanın doğru olduğu da anlaşılmış olur. Yahudiliği, etno-teolojik bir kimliğe dönüştüren, Yahudi fıkhnın/hukukunun kaynağı 'Talmud' merkezli bir gelenektir.

Peki, bu durumda Habeşistan'ın zenci Yahudileri Falaşaları, Yahudi olan Karaim Türkleri'ni nasıl açıklayacağız? Bunlar 'baba' yoluyla 'Talmudcu geleneğe' rağmen, hatta onu reddederek Yahudileşen kavimlerdir. Falaşaların Talmud'u bilmemeleri, Karaimler'in 8. yüzyılda, Talmud'u inkar eden bir yaklaşımla Yahudiliği benimsemiş olmaları, açıklayıcı bir gerektir.

Hz. Peygamber dönemi Medine'sindeki Yahudileşen Arap kökenliler, bu sorunu daha bir anlaşılır kılmaktadır. 'Miklat' adı verilen çocuksuz kadınlar, çocukları olursa bir 'adak' olarak Yahudiler'e vereceğine dair söz verirdi. Birçok Arap çocuğu bu yöntemle Yahudileşmişti. Nadiroğulları Yahudileri sürgünle cezalandırılınca, onlarla beraber bu şekilde Yahudileşmiş birçok Arap çocuğu da gitti. Bu çocukların Müslüman olan ebeveynleri Rasulullah'a başvurup çocuklarını geri alma taleplerini ilettiklerinde, Hz. Peygamber, seçimin söz konusu çocukların özgür iradelerine bırakılması gerektiğini söylemekle yetinecektir.

Başa dönecek olursak şu tesbiti yapmak tarihi verilere uygun düşecektir: Yahudilik, Hz. Musa'ya ve ondan sonra gelen İsrailoğulları peygamberlerine gelen ilahi mesajı deformasyona uğratan, İslam'ın aslından uzaklaşmış bir formudur ve bu şekliyle bir 'gulat-ı İslam'dır'. Olay, Kur'an'ın bakış açısıyla, Müslüman İsrailoğulları'nın Yahudileşmesi olayıdır.

'Yahudileşme', hiç kuşkusuz bir sapma açısıdır. Ne ki bu 'sapma' kendini Yahudi kabul edenlerin sorunudur. İslam'ın heretik bir versiyonu olan Yahudiliği, üzerine oturduğu gelenekten saptırarak, sapmayı katmerli hale getiren şeyse; Kabbalacı ekolün Zoharcı yorumuyla, hem 'devrimci' hem 'makyavelist' bir nitelik kazanarak 'kötülüğü içselleştirici' ve 'değer yıkıcılığı kutsayıcı' bir misyona büründürülmesidir. İsrail devletinin üzerinde yükseldiği Siyonizm'i ya da bugün bu ülkede 'değer yıkıcılığın sembolü' haline gelmiş Sabataycılığı, 3000 yıllık Yahudi tarihinde bir dönüm noktası teşkil eden bu 'ikinci büyük sapmanın' felsefesini bilmeden anlamak mümkün değildir.

İşte, modern çağın Yahudilik'le ilgili en çaplı ve güvenilir kaynağını çeyrek yüzyıllık bir çalışmayla ortaya koyan Prof. Dr. Abdulvahhab el-Mesiri'nin şu itirafı bu gerçeğin bir göstergesidir: "Konu üzerinde 12 yıl çalıştıktan sonra 1984 yılına geldiğimde, akademik kariyerimin ve ilim hayatımın en önemli

gerçeklerinden biriyle karşılaştım: Polonya tarihi bilinmeden modern Yahudi tarihi ne bilinebilir, ne de yazılabilir."

el-Mesiri'nin bu tesbitine, yine kendi yazdıklarından esinlenerek şunu ekleme cür'etinde bulunabilirim: Zoharcı yorum ve İshak Luria bilinmeden de, ne Polonya tarihi, dolayısıyla ne de o felsefenin uzantıları olan Sabataycılık ve Siyonizm bilinebilir.

Bunları bildiğinizde, Sabatay Zvi'nin tüm haramları helal kılan laik-mistik 'ibahi' anlayışıyla çağdaşı Yahudi filozof Spinoza'nın laik-felsefi 'naturalist panteizmi', Siyonistler'le Hitler, Hepsi de Yahudi olan Freud, Marx ve Durkheim'in psikolojik, siyasal ve sosyal teorilerinin arkasında yatan temel mantıkla Kabbalacılık, Sabra ve Şatilla katliamlarıyla bir kısım eski Sabataistler'in "mum söndü geleneği" arasındaki girift ve garip ilişkiyi keşfedeceksiniz.

Mustafa İslamoğlu
(29 Ekim 1999)

Bütün bilgiler
<http://biriz.biz/sevi/>
adresinden alınmıştır.